

NÉVKÖNYV

AZ

ERDÉLYI EV. REF. ANYASZENTEGYHÁZ
SZÁMÁRA

1881.

HUSZONNEGYEDIK ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁRT,

STEIN JÁNOS M. KIR. EGYET. NYOMDÁSNÁL, AZ EV. REF. FŐTAN. BÉTŰIVÉL.

1880.

Rövidítések.

a. e. = anyaegyház.	ny. l. = nyugalmazott lelkész.
l. e. = leányegyház.	t. = tanító.
l. sz. = lelkek száma.	f. t. = fitanító.
t. k. = tanköteles.	l. t. = leánytanító.
t. sz. = tanulók száma.	s. t. = segédtanító.
l. = lelkész.	u. p. = utolsó posta.
s. l. = segédlelkész.	ny. t. = nyugalmazott tanító.

Az erdélyi ev. ref. egyházakban, kevés kivétellel, az iskola-
tanítók énekvezetők is.

Hol az u. p. nincs kitéve, helyben van postaállomás.

A zilahi ref. egyházközség

TÖRTÉNETE.

(Folytatás és vége.)

III. SZAKASZ.

Az első professori szék felállításától a forradalomig. 1800—1848. A mostani főtanoda (collegium) felépítésének és az egyháztól való elválásának korszaka*).

23. *Áttekintés.*

Mint hogy a múlt században az egyház magát a szükséges egyházi épületekkel és felszerelésekkel ellátta, e korszak alatt egész erejét s összes munkálkodását az iskolának szentelte. Az egyházi életben a folyó ügyeken kívül alig van egy pár figyelemre méltó mozzanat. Az egyház kiválóan gondozott édes gyermeke az iskola volt. Önmagától a legszükségesebbeket vonta meg, csak hogy kedvence lehetõ felkészülten s tisztességesen léphessen a nyilvánosság mezejére. Azonban megtörtént itt is, mi a kedvencz gyermekkel megtörténni szokott. Mikor a leányzó felserdült, másra vetette szemét. A szülők örülnek a választásnak; s mikor észreveszik, hogy mindjárt elszalasztják karjaik közül: erővel óhajtának visszatartani. De már késõ, más karjai közt van.

De lássuk részletesen; előbb az egyházat, azután az iskolát illetõ eseményeket.

*) Ezen szakasz adatai az egyház jegyzõkönyveibõl vannak véve.

24. *Eklézsia belélete.*

A templom födele, mely 1770 és 1781-ben készítettett, elkorhadt. Elhatározzák 1815-ben az újra zsendelyeztetést, s a következő évben 150 mfrt 40,000 zsendelyt a templomra fel is veretnek.

Az 1816-ik év szomorú emlékü, mint szintén az azt követő is. Az említett év nyarán a sok esőzés következtében a gabona a keresztekben csirázott ki s rothadt el; a tavaszi vete-mények (törökbúza, zab, árpa) éppen semmi termést sem adtak. Azon készlet, melyet az 1815-iki év hagyott hátra, kevesek fenntartására volt elégséges. Az élelmi cikkek nagyon kere-settek s iszonyu magas áron voltak megszerezhetők. A szegé-nyebb osztályt éhség lepte meg. S 1817-ben az anyakönyvünk-ben olvasható feljegyzés szerint mintegy 300-an haltak el az éhség miatt.

Szakács Ferencz 1818-ban, mikor az úr áldását bővön kiöntötte a szűkölködő népre, a toronybeli elhasadt kisebb ha-rangot újra önteti.

Szintén elhasadva volt a második nagy harang is. Az egyház ezen harang újra öntésére is 1819-ben megteszi a kellő lépéseket. A kalandosokat felszólítja adakozásra. Azonban a hi-vek az 1817-ik évi nyomasztó inség hatása alatt lévén, oly kevés ajánlat érkezett be, hogy abból a harangot újra önteni nem lehetett. Az egyház cassája üres volt. Kiss Ferencz asses-sor látva az egyház szorult helyzetét, ígéretet tesz, hogy a harang újra öntési költségeit hordozni fogja. Az alku Lázár László tasnádi harangöntővel megkötetik fontját 20 krba szá-mítva. — A 15 mázsa és 33 fontot nyomó harang így lett újra öntve, s hívja ma is áhítatoskodásra a hiveket.

A kedvezőtlen anyagi körülmény birta az egyházat tanács-kozára a felett, hogy az egyház szükségének fedeztetésére egy állandó alapot kellene teremteni. Határozatba hozták, hogy minden egyháztagnak adna e célra félveder mustot. De nem ta-láltam adatot arra nézve, hogy ezen határozat foganatosítva lett volna.

Az egyház hiveinek száma e század folyama alatt is folyvást szaporodott. 1820-ban nincs elégséges hely a templomban a hivek befogadására. Az egyház üres cassájára való hivatkozással, felhívja a csizmadia- és timár-ipartársulatokat, hogy a templom két új hajójába, az ifjuság számára karokat építtetnének. E társulatok a felhívást elfogadva, az északi oldalon a timárok, a délin a csizmadiák készítették el a kérdéses karokat. Ekkor lett a tanuló ifjuság számára a kőkar kijelölve.

Egyházi bér elengedéseért 1821-ben adatott be először folyamodvány.

A meghasadozott czinterem falainak kiigazítására 1822-ben Szakács Ferencz 50 frtot, Kiss Fereucz 40 frtot adományoztak az egyháznak. Sérai Miklós és neje Szabó Borbára saját költségöken kimeszeltették a templomot.

1823-ban a generalis zsinat elfogadására tótetnek meg a kellő lépések. Ez alkalommal a templom, torony kimeszeltetik, mit 100 frtért végez Szabó József kőmives. Az orgonát az idő rövidsége miatt nem javíttathatják ki, de az erre begyűlt 81 frtból a következő évben kiigazittatik.

A tractus megkeresésére a sekrestye feletti szoba, archivum helyiségül a tractusnak adatik át, azon feltétellel, hogy abban egy szekrényt az egyház is tarthasson a maga számára; költségeit a tractus hordozza, az egyház is igérvén hozzájárulását.

A krasznautczai elégetteknek az egyházi rovatál 1824-ben elengedtetik.

Az egyház szükségeire Kiss Ferencz assessor 200,— özvegy Fülöp Györgyné Szilágyi Kata pedig 100 frtot adományoznak.

Kiss Ferencz több rendbeli jótéteményeiért háláját, elismerését azzal fejezte ki az egyház, hogy egyenes ágból származott utódainak ingyen harangozást határozott.

Farnos Mihály 1825-ben 50 frtot ad az egyháznak, az iskolának pedig 2 drb könyvet. Ez évben a városi magistratussal egy kis összetűzése volt az egyháznak. A magistratus ugyanis egyik utcaatyát hivatalából „polgári hibája“ miatt leteszi. Az egyház az atyát, mint saját hivatalnokát hivatalába ismét visszahelyezi. . . Kölcsönös felelgetések származnak,— mi végül a kölcsönös engedékenység csatornáján szépen lesimul.

Ugyanez évben hordanak 30 öl követ a czintérem falainak megépítésére s az építés a következő évben el is kezdetik. (10 Rvfrtal rakják köbölét, 1 véka mész egy vlt. frt.)

A tractualis közgyűlés 1826-ban megkeresést intéz Laskai Sámuel tract. gondnok úrhoz, jelentve, hogy a zilahi egyházban, hol a közelebb lefolyt évek alatt espereseink székeltek, 1793-tól fogva rendes c. visitatio nem történt és számadásairól a k. gyűlés semmi tudomással nem bir. Felkéri a főkurator aát, hogy a zilahi népes és virágzó egyházat a törvények megtartására hívja fel. Ezen iratot a főcuratori levéllel együtt a máj. 28-án tartott ülésben tárgyalja az egyház, mikor is kijelenti, hogy esperes aai itt lakván, a számadások mindig szemé előtt voltak, s azért relatio nem tétetett. Jövöre pedig számadásait mindig a visitatió elébe fogja terjeszteni.

Bethlendi János zilahi első pap és esperes 1826 aug. 6-án meghalt, az ürességben levő papi állomásra decz. 26-án tartott ülésben Bereczky János, Fazakas József, Kiss György káplán, Beke Sámuel academita és Sárkány Ferencz kandidáltak közül, 67 szavazatból, 40 szavazattal Kiss György választatott meg. Azonban az egyházmegyei közgyűlés a következő évben kelt leiratában Kiss György részére „mivel az ekklezsia virágzó fennállása czéloztatik, másfelől Kiss György megkíméltetni kívántatik“ a consensust nem adja meg, hanem „egy évig mint-hogy más üres hely nincs“, meghagyatik. Mind az egyház, mind Kiss György megnyugodván a part. syn. végzésén, az egyház a part. syn. ajánlatára, Beke Sámuel academitát, mint a ki Kiss György után legtöbb szavazatot kapott, választja meg. Beke Sámuel részére a consensus megadatván, meghívatik s állomását 1828 apr. 24-én elfogadni igéri.

Beke Sámuel, a kitünő egyházi szónok nagy buzgalommal folytatta hivatalát.

Polgári Márton midőn 1827-ben esperesnek választatott, Vilhelm János káplánt veszi magához, ki az egyház felterjesztése folytán fel is szenteltetik.

B. Wesselényi József elhalálózásával, az iskolai főcurátorságra b. Wesselényi Miklóst kéri fel egyházunk, ki a főku-

rátorságot elfogadni igérvén, egyházunk felterjesztésére a mlgs főconsistorium 10/1827 sz. a. leiratában a mlgs báró urat kinevezi.

A krasznautczai leányiskola ez évben állítottatott fel, hol a tanítással ideiglenesen Polgári Márton esperes aa. Asztalos Istvánnét bizza meg.

Az 1828. 29. 30 évekről az egyház életében semmi fontosabb feljegyezni való nem találtatott.

Polgári Márton 1830 aug. 7-én elhal. A papi állomásra kandidáltatnak: Faragó József, Nagy Ferencz, Fogarasi István, Salamon István. Az 1831 jan. 1-én tartott gyűlésben Fogarasi István választatik meg pappá azon feltétellel: „akár németországi, akár bécsi akademián egy cursust gyakoroljon“, s 1832 jan. 1-én hivatalát kezdje el, s addig elfogadható káplánról gondoskodjék.

Ez év alatt Miklós Miklós, későbbi tordai pap káplánkodott Zilahon.

Hanke János 1833-ban a papi ülöszéket és kathedrát zöld posztóval vonatta be.

A főconsistorium 1833-ban 144 sz. a. felhivja egyházunkat, hogy választana egy patronust, ki a főcons. ülésekben mint egyházunk képviselője, részt venne. Éltető Péter választatott meg, ki az ülésekre rendszeren megbívatott.

1835-ben Beke Sámuel kedvelt pap hivatalában való váratlan felfüggesztése hozta izgalomba az egyházat. Beke Sámuel ugyanis ápr. 26-án egy politikai ünnepély alkalmával tartott egyházi beszédben a jó király tulajdonait fejtegette. A hivatalnokok olyannak találták a beszédet, mely felségsértést foglal magában s feljelentették a főkormányzóságnak. E feljelentés alapján történt a felfüggesztés. Az egyház e felfüggesztést sérelmesnek tartván, a főconsistoriumhoz, a püspökhöz, a gen. synodushoz s magához a főkományszékhez is felterjesztést intéz ez eljárás ellen, s egyszersmind saját kebeléből egy 15 tagu bizottságot küld ki megvizsgálására annak, hogy „a törvényes és jó fejedelem iránti tartozó hűségre, engedelmességre buzdító“ beszéd volt-e? — A felettes hatóság részéről is megindított a vizsgálat. Azonban 1836 aug. 14-én történt halála az egész ügyet beszüntette.

Midőn Beke halálával a concursus a papi állomásra kiküldetett: oly kevesen folyamodtak, hogy az egyház a választást nem tartotta megejthetőnek. Beírnak a kolozsvári professzorokhoz, hogy onnan ajánlnának alkalmas ifjat. Válasz nem jött. A választás 1837 márcz. 27-én tartatott meg, mikor is három kandidált közül 25 szavazattal Verestói Cséri Sándor sz. csehi pap választatott meg.

1837-ben a generalis zsinat elfogadására a szükséges intézkedéseket teszik meg. (A jegyzőkönyv részleteket nem említ.)

Fejér Antal 1838. két pászma szőlőt és három darab földet ad az eklezsiának, hogy annak jövedelméből az úrasztalára való kenyér és bor-szükséglet fedeztessék. Ez ideig azon eljárás volt gyakorlatban, hogy úrvacsorát megelőző héten az egyháziak a templom ajtajába kitétték az egyházi ónkannákat és óntálakat. A templomjáró hivek elvitték s más reggel borral, kenyérral tele hozták vissza. Ez időben azonban gyakran megtörtént, hogy senki sem vitte el sem a kannát, sem a tálat, s nem volt sem kenyér, sem bor. E hajon segített Fejér Antal. Nevezett ingatlanok most B. Szilágyi Jánosnak vannak kiadva oly feltétellel, hogy minden úrvacsora osztás alkalmával 2 kenyeret, 1 veder bort ad.

A következő 10 év alatt egyházunk az iskolával való versengésben annyira elmerült, hogy a folyó ügyeket is oly hanyagul teljesítette, hogy jegyzőkönyveink tele vannak panaszszal, hol a papi, kántori és tanítói bér nem fizetése, hol az egyházi épületek roskadozása miatt.

Szodorai Károly őrnagy 1846-ban végrendeletileg 1000 vfrtot hágy a zilahi eklezsiának oly feltétel alatt, hogy annak kamatai évenként a zilahi házi szegények közt osztassanak ki.

Az 1848. évi nemzeti ügy egyházunktól is áldozatot kívánt. Ekkor adta az egyház középső nagy harangját a nemzeti szabadság szolgálatára.

25. *Iskolai ügyek. Salamon József rector professornak választatik; új collegium — professori szállás-építés; iskolai küllön pénztárnok, — főkurátor választás.*

Gyarmati Samu, ki 1799 decz. 27. lett megválasztva, 1800. ápril hóban elfoglalja hivatalát s megkezdí működését. Segédkezett mellette a rector is.

Gyarmati mintegy tíz évig folytatta hivatalát. Az iskolai fegyelem alatta nagyon meglazulni látszik. A deákok igen sokszor a consistorium elébe idéztetnek és ez által fenýítettnek meg.

E körülmény nyújtott alkalmat arra, hogy midőn a professori állomás üresedésbe jött, 1809 máj. 28-án ismét a professori állomás és annak javadalmazása került tárgyalás alá. Elhatározták, hogy „mivel a mostani fizetésre jó professort kapni nem lehet, a három classis praeceptor kettőre redukáltassék . s a javított fizetésre hozassék professor“ Erről Báró Wesselényi József iskolai főgondnokot is értesítik. Ebbe ügy látszik a főgondnok is belemenyugodott, mert ez év aug. 13-án tartott ülésből Bereczky János 300 cfrt- és a rectornak jární szokott fele borfizetésre rector-professornak meghívatik.

1811. júniusban tartott ülésben ismét a professori fizetés képezi a tanácskozás tárgyát, mikor is az iskola jövedelme felszámíttatva, a rector professor fizetése 500 rfrt rendes és 100 rfrt szálláspénzben és a régi rectori fizetéséből álljon. Meghatározatott, hogy a tanuló ifjak lakásáért 10 rfrtot, a minervaléért 5 rfrtot fizessenek. Ki az iskolát temetésre kiviszi, fizessen 3 rfrtot; ebből 1 rfrt a rectoré, ki vele megyen — 2 rfrt az iskoláé; a harmoniáért pedig fizessen 9 mfrtot.

Bereczky János 1815-ben Kolozsvárra vitetvén, helyette Salamon József hivatott meg az egyház által rector professornak.

Salamonnal új élet, új mozgalom indul meg az iskola mezején. Nagy segítsége volt Salamonnak akkori rector Kis Jánosban, ki az iskolai törvényeket is újra alkotá.

Salamon, hogy a nép figyelmét s személye iránti bizalmát felébreszsze, nemcsak a tantermekben, hanem a tanácskozási helyeken s mi fő gyakran a templomi szószéken lépett fel s

szeretetre méltó modorával a nép vonzalmát nyerte meg s e készüléttel kezdett az óriási feladat megoldásához.

Salamon professorságának második évében 1816 jan. 8-án tartott ülésben tanácskozás alá jön, hogy a collegiumot mostani helyiségében (belleányiskola) az épület szűk volta s az emelet (1762-ben rakatott volt) szerfelett meghasadozása miatt, — mely minden órán összeomlással fenyeget, fentartani nem lehet . . ezért „egész fundamentumából új iskola építése határozatott el. Az új iskola helyiségéül, az eccla fogadója melletti Bikfalvi-telek nézetelt ki. „Az épület utcza hosszában tétessék, hogy csak 2 öl maradjon. 9 szoba legyen a földszinten és egy emeleten.“ „A mostani iskola maradjon leányiskolának.“

Új collegium építés . . . és üres kassa! . E vállalat csak nem vakmerő merényletnek tűnik fel. S még sem. Egyhangulag hozzák e határozatot. A vállalat apostola lett az egyház minden tagja. A buzgóság volt a forrás, mely a vállalat kiapadhatlan olajos korsóját képezte. Az egyház egy tagja sem vonta ki magát áldozathozatal alól. A szegény filléreivel, a gazdag ezereivel, — kézi és igás-munkás kézi és igás napszámaival járult. A kassa soha nem volt teli, de teljesen egyszer sem ürült ki.

Az egyház elhatározza, hogy a főconsistorinmtól 2000 frt kölcsönt vesz fel építésre. Salamon professort a kölcsön kieszközlése, az építési terv elkészíttetése, s némi könyöradománygyűjtés végett 40 frt útiköltséggel Kolozsvárra küldi. Salamon küldetésében eljár. A 2000 frt kölcsön megadása iránt ígéretet nyer. Az épület tervét elkészítteti. Áldott emlékü gr. Teleki Sámuel udvari cancellár Salamon megkérésére telekvásárlásra 1000 frtot ad; s a Kolozsváron elindított íve 60 frt collectívát hoz. Ez eredmény volt a gyujtó szikra. A papok a szószékről ezt hangoztatták, erre buzdították. Az utczaatyák a kalandosokban, az assesorok, consistorok házanként keresték fel az egyeseket. Nincs feljegyezve senki, ki kivonta volna magát.

Tavaszszal megkezdik az építést. Az egyházi főgondnok rendelkezése szerint az utczaatyák rendre ügyelik fel a munka folyamát, s tesznek intézkedést, hogy az építési anyagokban

fenakadás ne történjék. 40 öl kő a fundamentumhoz csak nem észrevétlenül lett beszállítva.

Nevezett ülésből lett, Salamon József professor indítványára, az iskola a főconsistorium protectioja alá felajánlva, hogy a főconsist. pártfogását az építéshez annál inkább megnyerhetnék, mi természetesen el is fogadtatott. Ezzel azon erős kötelőknek, mely az iskolát és egyházat egymáshoz szorosan füzte, az elmetszése megkezdett.

Az egyház kebelében megindult mozgalom szélesebb körben is mozgalomra talált. Egy arestált székely tiszt az egyház kezessége mellett szabad lábra helyeztetvén, 500 frtot adott az iskolának. Gr. Bethlen Samuné Korda Zsuzsanna 1000 frtot, b. Bánffy László és neje 100 frtot, b. Wesselényi József, gr. Teleki József, gr. Andrássy Károly tekintélyes összegekkel járultak az építéshez.

Az így megindult építkezés annyira előre haladott, hogy az 1819. év szeptemberében a collegium mostani helyére költözött s az 1819/20-ik tanév az új épületben nyitvatott meg. Az egyház pedig leányiskoláját a régi főtanoda helyére költöztette le a kántori lakból.

Eddig a főconsistorium által ígért 2000 frt kölcsön még nem volt felvéve.

Ugyanekkor kezdték a főtanoda melletti professori lakot is építtetni, mely 1821 őszén már földél alá volt véve. A régi professori házat kisorsolás utján adták el.

Midőn az iskola a főcons. protectioja azaz felügyelete s kormányzása alá felajánltatott, Hiri Ferencz szerint feltétlenül kikötetett, hogy az egyház főgondnoka az iskola algondnoka legyen, s ezen kívül az iskolai előljárárságban, az egyháznak két szavazattal bíró képviselője, inspectora legyen, s ez uton annak kormányzására befolyást gyakoroljon. Azonban erre vonatkozó okmányt a levéltárban nem találtam.

Mlgs Cserei Farkas r. k. főúr 1818-ban a diák ifjuság részére olvasás végett könyvtárát megnyitni igéri, mely ajánlat — iskolai könyvtár nem lévén — meleg köszönettel fogadtatik el.

Baktai István 1821-ben 1000 frtot hágy az iskolának oly módon, hogy 200 frtnak kamatjából a szolgál-tanulóknak papir vásároltassék; — 100 frtnak kamatját vegye a szolgálk praesese; — 500 frtnak a kamatja egy szegény diák ifjunak adassék; — 200 frt pedig az iskola építésére fordittassék.

Kiss Ferencz és Técsi Ágnes Sámsonban egy darab szőlőt, — gr. Teleki Lászlóné (1823) 1000 frtot adnak az iskolának.

Az egyház és iskola levelei 1823-ban külön választatnak. Következő évben két láda készittetik. Egyikben az egyház-, másikon az iskola levelei elkülönítve kezeltetnek. Szintén két pénztárnok választatik, egyik az egyház, másik az iskola pénzei külön kezelésére. Ez intézkedésekkel az egyház és iskolát összetartó kötelen, a második erős metszés tétetett meg. Iskolai pénztárnoknak Fejér Antal választatott meg, kinek utasításul adatott, hogy a kisebb összegeket az inspector főcurator, — nagyobbakat pedig az inspectoratus utalványozására adhat ki. Iskolai pénztárnokot ez alkalommal választott az egyháztanács először és utolszor is.

Fejér Antal két évig viseli az iskolai pénztárnokságot. Utánna már az inspectoratus, újabban nyert jogainál fogva 1825-ben Kiss Ferenczet választja meg iskolai pénztárnoknak. Az egyház ez által jogaiban megrövidítve s méltóságában megsértve érzi magát s keblében némi zaj és izgalom keletkezik. Miről az inspectoratus értesítve, egy atyafiságos levélben „co-intelligentára hívja fel az egyháztanácsot, hisz az inspectoratus úgy iskola, mint az egyház virágzását óhajtja.“ Ez atyafiságos megkeresés a kedélyeket le is csilapította.

B. Wesselényi József ins. főcurator halála után az egyház b. Wesselényi Miklóst keresi meg, kérve, hogy az iskolai főcurátorságot vállalná el. Mit a nemes keblü báró megigérve, 1827 jan. 14-én kinevezés végett a főconsistoriumhoz terjesztetik fel, — s a kinevezésről való értesítést jan. 4-én tartott ülésben tudomásul is veszik.

Az iskolaépítés habár nem oly sebesen és lelkesültséggel mint kezdetben, de tovább foly. 1830-ban az egyház elhatározza, hogy minden egyháztag, kinek igája van, igával egy napszámot adjon az iskolának, mely fel is használtatott az iskolaépítés körül.

Salamon József 1830-ban a kolozsvári főtanodához vite-
tett át. A főcons. b. Wesselényi Miklós mint iskolai főkurátor-
hoz intézett levélben az egyházat a professori állomás betölté-
ről való gondoskodásra hívja fel. B. Wesselényi Miklós Kiss
Bálint egyházi főgondnokkal egyetértve 1830 aug. 30. a rector
professor megválasztására egyházi gyűlést hívnak. A főgondno-
kok Bereczky János, Fazakas József és Hiri Ferencz urakat
kandidálják. A három kandidátus közül 26 szavazattal 43-ból
Hiri Ferencz lett rector professornak megválasztva. A főcons.
301/1830. sz. a. a választást megerősíti, az egyház pedig az
új professort meghívja.

Hiri elfogadja a meghívást, de ugyanakkor értesíti egy-
házunkat, hogy ismereteinek gyarapítására a külföldi akade-
miákat akarná meglátogatni, s 9 nap mulva a göttingai egye-
temre indul; — s kéri az egyházat ez idő alatt helyettesíté-
séről gondoskodni.

Az egyház megnyugszik választott professora értesítésén
és b. Wesselényi Miklós főkurátor ajánlatára zilahi káplán tisztt.
Wilhelm János kéretik fel Hiri Ferencz professor helyettesítésére.

Az inspectorok száma ez évben az egyház részéről kettő-
vel szaporított, s a minervaléra nézve azon intézkedés tété-
tett, hogy abból 24 véka adasson a rectornak, a többi legyen
a rector professoré.

26. *Folytatás. Második professori szék felállítása; épületek felszerelése; az egyház és iskola közti viszony szabályozása.*

B. Wesselényi Miklós már főgondnoki hivatala elvállalása
alkalmával azon törekvést tüzte maga elébe, hogy a zilahi fő-
tanodával a professori állomásokat szaporítani és a főtanoda
kormányzásában az iskolát önállósítani fogja.

Egy erős indok vezette a nemes lelkű főgondnokot: az
iskola felvirágzása és főtanodává tétele. Fáradhatatlan volt ez
eszmék megvalósítása körüli munkában.

A második tanári szék felállítására nézve a főconsistorium-
nál teszi meg a lépéseket. A főcons. a báró főcurátor ajánla-

tára felszólítja a domesticum consistoriumot, hogy a Gyarmati Sámuel által hagyományozott 2000 frtot egy második tanári szék alapjául fektetnék be. Ezen ajánlat 1831 január 23-án tartott ülésben az egyház által elfogadtatik. Ez alaphoz csatoltatott a főconsistoriumtól vett 2000 frt kölcsön. Szintén tetemes összeggel járultak hozzá a b. e. főgondnok báró Wesselényi István és b. Wesselényi Farkas. S ezzel a második tanári állomás is meg lett alapítva.

Hiri 1831 nov. 2-án foglalta el tanári állomását. Az iskola már födél alatt volt, de a szobák részben felszeretlenek voltak, s a mind inkább szaporodó iskolai népesség a tovább építést is szükségessé tette. Az új profeszor beköszönésével új mozgalom s élénkség indul meg az iskola építése körül. B. Wesselényi Miklós áldott emlékü iskolai főgondnok két tanszoba teljes felszerelését vállalja el. Gr. Degenfeld Ottó főispán beiktatása alkalmával 50 aranyot adott s ugyanakkor több megyei birtokosoktól 2384 frt segélypénz gyűlt össze. Az egyház és város tagjai az anyagok összehordására vállalkoztak s így az épület két év alatt teljesen elkészülve lett.

Az éleslátású főgondnok látva azt, hogy az iskolának az egyháztól idő folytán elválni s ennek teljes önállóságra kell vergődnie, de másfelől azt is látva, hogy az egyház kebeléről való leszakítása sok kellemetlenségeket, sőt kárt is hozhatna az iskola életére .. a külön-választást s önállósítást a lehető legnagyobb körültekintéssel s tappintatossággal ohajtotta keresztül vinni. (A mi azonban fájdalom! a bölcs főgondnok távolléte miatt teljesen nem sikerült, mint alább látni fogjuk.) 1831 ápr. 17-én tartott egyháztanács ülésében a nemes báró főgondnok egy projectumot terjeszt elő, mely az egyház és iskola közti viszony szabályozására, és az iskola igazgatására vonatkozó pontozatokat foglalta magában. Némi igazítással, mihez szintén a b. főkurátor úr hozzájárult, az 1831 okt. 9-én tartott ülésben elfogadtatott s annak „szoros megtartása“ kimondatott. A szabályzat két részből áll. Az I-ső az egyház kormányzására, a II-dik az egyház és iskola egymáshoz viszonyára vonatkozó szabályokat tartalmazza. Szükségesnek vélem a II. részt szószerint ide iktatni.

I. Korint. 14, 20. *Mindenek jó renddel és ékesen legyenek!*

II rész. Az ekkleziának az iskolával való egybeköttetéséről.

„A zilahi iskola egyszersmind az egész Szilágy vidékének is anya-iskolája, s már 1816-ban a d. consistorium azon igazgatása alól, mely alatt ezen idő előtt volt, kibocsáttatva, s a mlgs. főconsistorium közelebbi pártfogása és igazgatása alá ajánlatva, s attól el is fogadtatva lévén, hogy ekkleziánktól ilyen módon ezutánra is emáncipáltatva, s a mlgs főcons. igazgatása alatt maradjon, szükségesnek tartjuk s meg is egyezünk benne egyfelől, másfelől mindazonáltal, mint 1816-ban megtartva magának ekkleziánk az iskola igazgatásához befolyással bíró némely jussokat, s ezen jussokat ezutánra is megtartani kívánván, ezeket a mlgs főinspector curator, a jelen időben L. B. Wesselényi Miklós ő nagysága, mint az iskola igazgatásában a mlgs főcons. képviselője egyetértésével és helybenhagyásával a következőkben állítottuk meg:

1-ször. Semmi ne történjék sem tanítás, sem az iskola belső és külső dolgaira nézve, az inspector főcurator tudta és beleegyezése nélkül. A mlgs főcons. minden rendelkezését ő bontsa fel. Midőn a megyében jelen nem lenne, tartozzék az insp. v. kuratorok vagy a professorok közül valamelyiket meghatalmazni; melyet ha nem tenne, úgy a helyben levő insp. v. kurator bonthassa fel az említett rendelkezéseket. Az insp. főcurator kinevezése a főconsistoriumtól függjön, fennmaradván mind az alább megnevezendő Inspectorátusnak mind a d. consistoriumnak azon joga, hogy arra valakit ajánlhasson.

2-szor. Legyen az iskolának két insp. vice curatora, kik között az elsőnek választása a zilahi d. consistoriumtól, a helybenhagyása pedig a mlgs főconsistoriumtól függjön. Midőn a d. consist. ezen hivatalra a maga főcuratorát választja, mint-hogy az ilyen d. curatorok minden két esztendőben újra választatnak, azon idő elteltésével annak vice kuratorsága is megszűnjék, melyre mindazáltal ugyanaz újra is választathatik. Ezen első insp. v. curatornak választásába sem az insp. főcurator, sem az alább megnevezendő inspectorátus megegyezése

nem szükséges. A második vice curatort az insp. főcurator az Inspectorátussal együtt nevezi ki. Az első v. curator folytatja mind azt, a mit az insp. főcurator reá biz, s igazit el oly siető tárgyakat az insp. főcurator távollétében, melyek haladékokat teljességgel nem szenvedhetnek. A második v. curatornak az iskola aprólékos s gazdasági dolgaiban való eljárás a kötelessége.

3-szor. Választhasson a d. cons. a maga kebeléből négy személyt, kik a két curator, professorok, inspector, iskola pénztartója és fiskalissával együtt formálják az iskola Inspectorátusát az insp. főcurator előlülése alatt. Ezen inspectoratus csak akkor gyűlhessen az insp. főcurator nélkül egybe, s tehessen határozatokat, midőn az insp. főcurator távolléte miatt meg nem jelenhetvén, ilyen inspectoratusi gyűlésnek egybehívására az első insp. v. curatort meghatalmazza, ki akkor az inspectoratus előlülője legyen. Az insp. főcurator ha távollétében ezen meghatalmazást nem tenné, a nélkül is tarthat az első v. insp. curator gyűlést. A tanítás módja és tárgyai elhatározását terjeszse, minden iskolai esztendő kezdetekor az insp. főcurator az inspectoratus elébe, mely ha abban meg nem egyezne, bocsáttasson a tárgy a mlgs főconsistorium elhatározása alá, annak megérkezéséig az elébbeni tanítási mód és tárgyak maradván meg. Az iskolai esztendő folyta alatt az insp. főcurator az iskolai tanítás és rendtartásra a mit tenni szükségesnek lát, azt az inspectoratus meg nem akadályozhatja, de ha arra észrevételei lennének, azokat előbb az inspector főcuratorral közölvén, a mlgs főconsistoriumnál feljelenthesse; mely illetén feljelentés, ha szinte az insp. főcurator előlülése alatt tartott inspectoratusi gyűlésből megyen is, de az első v. curator aláírásával küldetik fel. Az iskola cassájára, építésére, minden vagyonaira, szintugy az iskolai tanulók büntetésökre, promotiojukra nézve az insp. főcurator az inspectoratus tudta és megegyezése nélkül semmit ne tehessen. Az iskola pénztartóját és fiskalisát ezen inspectorátusnak legyen jussa választani. Az insp. főcurator tartozik minden exámen alkalmával inspectoratusi gyűlést hívni egybe, melyet ha nem tenne, az első vice curator a maga előlülése alatt köteles tartani.

4-szer. A tanítókra nézve: azon professori székre, melynek fizetését a zilahi ecclesiá adja, a választás is azon nemes ecclesiát illeti, ugy mindazonáltal, hogy erre a nemes ecclesiára előbb candidátiót tévén, arra a kit abból az insp. főcurator — kivel azon candidációnak közöltetni kell — kirekeszt, választás alá nem jöhet. Az insp. főcurator is nevezhet ezen candidátorok közé, mely candidatusok közül az ecclesiá által választandó megerősítés végett a mlgs főcons. elébe terjesztessen. A most állított új professorságra való választásba befolyása az azon professorságot alapító oklevelek szerint, nem az inspectorátusnak, hanem az insp. főcuratornak van. Midőn pedig az inspector főcurator a mlgs Wesselényi familiából való, akkor az inspectoratus birjon egy szavazó jussal. A rectort, vagy ha később az iskolának akár rectori, akár professori névvel biró, még több tanítói is lennének, azokra a mlgs főconsistoriumnak ajánlani az egész inspectoratusnak legyen jussa“.

Ezen szabályzat, mely megerősítés végett a mlgs főconsistoriumhoz terjesztetett fel, teljesen megvilágosítja az egyház és iskola közti viszonyt.

A második tanári székre 1832-ben Nagy Ferencz tordai lelkész választatott meg az egyház által, ki midőn 1835-ben Kolozsvárra ment, a főconsistorium 240 p. a. august. 23-áról felhívja egyháztanácsunkat, hogy az üres tanári állomás betöltéséről gondoskodják. 1836-ban febr. 14-én tartott ülésben fő-inspector curator felhívására gr Dégenfeld Otto tanítója Molnár Ferencz választatott meg, miután Fazakas József bagosi pap a választást nem fogadta el. Az állomás 1839-ben töltetik be Szabó György személyében.

27. *Folytatás. Az egyház és iskola közti torzsalkodás.*

Sötét lapot képez ez mind az egyház, mind az iskola történetében.

Az eset ez. 1838 jan. 7-én tartott gyűlésben, hol az utcaatyák kurator választásra 10—10 képviselővel jelentek meg, az addigi egyházi főcurator Kis Károly helyére Kis Bálintot választották főcuratornak. Mint egyházi főcurator a fen-

nebb közlött inspectorátusi szabály értelmében — egyszersmind az iskolában első vice inspector curator lett. Mint ilyen felszólítja akkori rector professor Hiri Ferenczet, hogy hívasson a szokott mód szerint inspectoratust. Hiri Ferencz megtagadja, azt adván okul, hogy Kis Károly, ki eddig mint az egyház főgondnoka az iskola algondnokának meghagyta, hogy távollétében, inspectoratus ne tartassék. Ezen körülményt előadja a febr. 15-én tartott egyházi gyűlésen s intézkedést kér. Hiri Ferencz rector professor engedetlensége okainak előadására a gyűlés színe elébe hivatik, hol azzal védi magát, hogy új curator és új inspectorok választásáról írásosan értesítve nem volt s így nem tudhatta, hogy kiket hívasson meg. Az inspectoratus új tagjai írásban megküldetnek, s felkérítik a rector professor, hogy az nap délután 3 órára hívasson inspectoratust. Az inspectoratus összejön, de megjelennek azon a régi inspector tagok is. Kis Károly az elnöki széket elfoglalja. Ekkor érkezik Éltető Péter inspector s leül, Kis Károly azt kérdi tőle: ki hívta ide? mit keres itt? helye nincs... az ajtóra mutatva „tessék elmenni:“ Erre Éltető feleli: egy diák hívott meg mint megválasztott inspectort, helyem van itt, de nincs az úrnak, miután eddig mint egyházi főcurator, volt az iskola vice alcuratora, „tessék helyét elhagyni s Kis Bálint egyházi főgondnoknak adni át.“ Mire felelgetések s nagy zaj támadott. Kis Károly az actákat magához véve a gyűlést feloszlatja. Kis Bálint pedig a leülésre és tanácskozásra hívja fel, mint törvényszerinti elnök. De izgatott kedélyvel nem tanácskozhatnak. Távoznak a teremből. Kis Károly öklével fenyegeti a távozó Éltető Pétert.

Az inspectoratusban történt dolgok a febr. 18-án tartott egyházi gyűlésben tárgyalatnak. A gyűlés szomorodott szívvél hallja a történeteket, melyek igen károsok mind az egyház, mind az iskolára nézve. Hosszas tanácskozás után megállapodik abban, hogy több okoknál fogva ezen versengés okozóit nem lehet tovább is büntetetlen hagyni.

Kis Károly, ki mint egyházi főgondnok lett a vice alcurátorságban megerősítve, sőt most is mint inspector az ecclesia

képviselőt birja, de ezzel visszaélt, mert azt nyilvánította, hogy az egyháznak az iskola kormányzására semmi befolyása nincs, s így ecclesiánkat jogaiban megrövidíteni akarja, s ezt elnökösködése által tetteleg is bizonyította. . az inspectorátusból való kihagyása egyhangulag kimondatik s erről írásban értesítettetik.

Hiri Ferencz pedig, mivel az egyházi főgondnok felszólítására inspectorátust nem hivatott, s mivel olyan tagokat is hivatott az inspectoratusba, kiknek nevei a hozzá intézett értesítésben nem voltak, — mivel az egyház gyűlésébe való idéztetését sérelmül panaszolta az inspectorátusban. . az engedetlenséget szóval mindig kikerülte, de tettekben szüntelen követte . s a gyűlésből két követ által írásban hozzá intézett kérdésre: elismeri-e az inspectorátus elnökének Kis Bálint egyházi főgondnokot vagy nem? feleli: „Én a dom. főkurátor úr rendelkezésére inspectorátust hivatam akkor, a mikor kívánta, azért hogy az iskolai igazgatás békés uton eszközöltessék, össze is gyűltek ennek minden tagjai csaknem, és a tanácskozás elkezdődött a legszebb renddel, hanem elhallgatván hosszason most elősorolni mi történt: — kérdés alá jött az elnökösködés, s ezen kérdésben az actákat Kis Károly úr magához vevén, a gyűlés elbomlott. Már én most supremum forumává a két erkölcsi testületnek nem lehetvén, kötelességemnek folytatását nem függesztem attól fel, ki fog praesideálni az inspectorátusban? Egyébiránt most és a mint mindig csak a közjónak békés és sikerrel lehető munkálhatása birhatott arra, hogy ezen nem rendes uton és véleményyszerítő — a mire hatalma senkinek sincs — felszólításra feleljek. Tisztelettel maradván Hiri“... professori hivatásából elmozdittatni s fizetését beszüntetni határoztatik, s ezen elmozdítás teljesedésbe vételére a mlgs főconsistorium megkerestetik.

Kis Bálint az iskolai számadások megvizsgálására febr. 26-ára inspectorátust hí össze, de mert a jegyző a jegyzőkönyvekkel Kis Károly parancsa és fenyegetése miatt megjelenni nem mert, eredménytelenül oszlott szét.

A főconsistorium május 1-éről 40 sz. a. Kis Bálintot iskolai vice főcurátorságban megerősíti, a számadások keblé el-

látását megrendeli; és gr. Degenfeld Ottó és Kovács László urakat bizza meg a kibékítéssel oly utasítással, hogy folyó hó 9-én hacsak egyik biztos jelenne is meg, a kibékítés elpróbálása történjék meg. Erről az egyházi értesítve lett. E gyűlésen Kis Károly is személyesen részt véve a tanácskozásban, sok zavarra ad okot; . . . de mégis lecsilapodván, a gyűlésbe gr. Degenfeld Ottó meghívatik. A kibékítés nem sikerül. A biztos szavazásra hívja fel a gyűlést azon kérdés felett: elmozdittassék Hiri Ferencz professori állomásából vagy ne? 38 szavazott az elmozdittatása, 15 megmarasztása mellett. A gyűlésből inspectorátusba mentek a Hiri szállására, hol a Hiri számadásait, mit az ecclesia erősen sürgetett, gr. Degenfeld Ottó bevenni ígérte. Kis Bálint a számadások kebli megvizsgáltatására a számadásokat kérte. A biztos egy hétre átadni is ígérte, de ily rövid időn nem lehetvén átvizsgálni, nem vette kezébe s a biztos magával elvitte; ezért felfolyamodás intéztetik a főconsistoriumhoz, hogy a számadások a 40 sz. a. hozott rendelet értelmé szerint kebli ellátásra küldessenek le.

Ezen surlódások nagyon kedvetlenül érintették az akkor már távol lévő b. Wesselényi Miklós iskolai főinspector kurátort. Ajánlatokat tesz a főconsistorium előtt az iskola részére, ha az egyház befolyása alól kivéttetik. A főconsistorium közli e leveleket és feleleteket az egyházzal, de az egyház saját véren nevelt iskolájától megválni nem akarva, az ajánlatot nem fogadja el.

A mlgs főconsistorium a gr. Degenfeld Ottó mint biztos felterjesztésére és a Hiri feleletére hozott határozatát oct. 1-éről 262 sz. a. közli az egyháztanáccsal, mely szerint Hiri a vád alól felmentetik, fizetése beszüntetéséért az eccla megfeddetik, e tárgyban hozott határozata megsemmisítettik, s a fizetés folyósítása elrendeltetik. Kis Bálint mint iskola v. curator megerősítettik, de ez alkalommal kijelenti a főconsistorium, hogy a fennebi organisatiója többi pontja megerősítve nincs. E gyűlésen szintén az eccla tudomására hozatik, hogy Kis Károly coadjutor curátornak az iskola mellett szerzett érdemeiért kineveztetik. A leirat sem nyugtatván meg a kedélyeket, újabb felfolyamodás intéztetik, hogy a felhozott panaszok megdöntve

nincsenek, hogy Kis Károlynak semmi érdeme az iskola mellett nincs, hogy új állomás (coadjutorság) felállítása nem szükséges, hogy ajánlat nélkül ki lenne nevezhető s általán az oly „atyafiságos“ iskolai előjáróság elítéltetik keményen az egyház által azon kijelentéssel, hogy ha okadatolt panaszaikra méltó orvoslást nem nyernének, a Felségnél keresnek orvoslást.

Ezen felfolyamodásra 1839 febr. 10. 54 sz. a. leküldött főconsistoriumi válaszban ismét kijelentetik, hogy Hiri a vád alól felmentetik, Kis Károly a coadjutor kurátorságban megerősítettik. A Wesselényi ajánlatára nézve, melyet az egyház nem fogadott el, értesíti, hogy elfogadta, és ezen állomásra az alapítók által Hiri Ferencz neveztetvén ki, őt megerősíti. Kis Bálintot a vice kurátorságban állandóan megerősíti s egyszersmind kijelenti, hogy az iskolát a fő- és alkurátorok fogják kormányozni.—Ezen okból az inspectorság megszüntettetik. Végül Wesselényi Miklós a 3-ik professori állomás felállítása iránt tévén ajánlatot, utasítja az egyházat, hogy a mostani professori fizetést (must, mely eddig Hiri fizetése volt) ezen célra tőkésíteni igyekezzék. Ezen leirat az egyház felfogása szerint, több sértést foglalván magába, ellene a Felséghez felfolyamodás intézteni határoztatott s egyszersmind felkérte a főconsistorium, hogy az onnan nyerendő határozatig e végrehajtást függeszse fel. De az egyház ezen utóbbi kérésével elutasított. A mustot az algondnok felügyelete mellett minden egyes helyen arra felkért szülősgazdák szedték be.

1840-ben két izben megsürgetik az agenst, s 20 frt kíséretében az agensnek informatiót küldenek.

1841-ben a megye kéretik fel, hogy az eccla és iskola közt a kibékülést hozza létre, a megye bizottságot küld ki, melynek tagjai: Bölöni Imre tractualis kurátor, Laskai Lajos és Bálint Elek ülés szónok, Báró ifj. Wesselényi Farkas, Kis Károly táblabíró és Halmágyi László urak. Az egyház 12 pontban teszi fel a béke feltételeit, melyek közül a 2-ik pontban az iskolai kormányzásban a vidékiekkel szemben a paritás elvét hangoztatja. E pont miatt addig míg ez b. Wesselényi Miklóssal közöltetik, az alkudozás elnapoltatik. B. Wesselényi Miklós Freyvaldenben télhó 28. 1841-ben kelt mély bölcsességre mutató levélben fejtegeti

az iskola jelen helyzetét s jövőjét, úgy, a hogy ő óhajtja. A paritás elvét nem fogadhatja el, mert a vidékiek nem jöhetnek el, a kormányzás tényleg csak a zilahiak kezében marad. „Az ilyen intézésből eredő élet felszeg és sinlődő“. . . „Azért azt óhajtom, hogy a zilahi iskola vagy remény s erő-dús életbe lépjen, vagy újjá születése későbbi időkre maradjon. Ezeknek következtében eddigi nézeteim s elhatározásom mellett maradok azon kijelentéssel, hogyha az eccla követelése mellett marad s erre kedvező választ nyer (a felséghez nyújtott folyomódása) én mindennemű alapítványomat a zilahi iskolától visszavonom s azokat egy általam s eszközlésem által Sz.-Somlyón állítandó s építendő iskolára ruházom át. Ez nem ijesztés, hanem elszánt akaratom, melynek elszántasága kezeskedhetik a leendő vállalat sikeréről. Öcsőimről remélem s bizodalmason kérem is, hogy e szándékomban osztozzanak. Ellenben ha az eccla egyéb követeléseitől eláll, megegyezem 1.) hogy úgy nevezett 3-dik professorságra kívánsága szerint ő jelöljön ki három személyt a főconsistorium választására; 2.) jeleljen ki az eccla három személyt alcurátorságra, kik közül a főconsistorium egyik ellen is érdemtelenségi ellenvetése ne legyen; ha lenne, helyette az eccla mást jelöljön ki. Ezen alcurátoron kívül mindenkor még két alcurátor legyen. Főcurátor s a három alcurátor együtt értekezzenek és határozzanak. . . 3.) Egy negyedik professori fizetésre és lakására (akár építtessék, akár fogadtassék) a szükséges pénzbeli mennyiségnek egyharmadát ajánlom, s azon fizetést biztosító tőkének egyharmadát ezennel alapítom. A másik harmadnak illetően fedezésére családom többi tagjait szólitom fel, biztosan remélvén s erősen hívén, hogy a közjóért s családuknak diszére e kis áldozatra készek leendenek. A harmadik rész vagy is a szükséges tőke összeszerzéséért a megye lelkes rendeihez folyamodom. Nincs ember, nincs atya, nincs polgár, ki pénzt nagyobb kamatra helyeztethetné, mint nevelő intézet gyarapítására. 4.) Bizonyosságul, hogy ezen iskolai kérdésben s vitában lépéseimet soha sem vezérelte a zilahi eccla s érdemes tagjai elleni legkisebb indulat: ezennel ajánlok évenként 60 ezüst rénens forintot egy Zilahon felállítandó kisded-
 óvó intézetbeli tanító számára. Reménylem, hogy e kicsiny

ajánlat kezdő köve lesz egy építménynek, melynél szebb és hasznosabb nem lehet. Nemcsak a zilahi dicséretesen ismert buzgóságától, hanem az egész Szilágytól remélem, hogy e kisdedővő üdvös intézetet adakozásaik által létrehozandják, annyival inkább, mivel én oly intézetet szándéklak, mely egyszersmind, ha a nem mindjárt is, de gyarapodásával kisdedővő intézetbeli tanítók képzésére gyakorlati iskola legyen.“

Az egyház e magas alapítvány olvasása alatt eleven szemet érzett a fején. Némi mentegetődzés után köszönettel elfogadja, hozzáadván: hogy a mostani két professor fizetéséről mint a mostaniról hiteles alapító-levelek adassanak, — hogy a gyermekek, ezután is az eddigi jutalomért tanittassanak, — a temetésre járó diákok fizetése mostani állapotban hagyassék, — a templomba frequentánsok járjanak, s végre, hogy a többi kérdés alá nem jött pontokban a mlgs b. főkurátor úr is beleegyezik. A kisdedővő-intézet felállítását pedig teljes erejéből előmozdítani törekvendik.

Igy végződött az egyház és iskola közti meghasonlás, mely mind az egyház, mind az iskola testében mély sebeket vágott. A felséghez jutott panasz visszavétetett. A Wesselényi alapítvány-levelei egy bizottág által megvizsgáltatva, elfogadtattak s aztán az iskolának (iskolai pénztárnoknak) adattak által.

1842-ben, Szodorai Károly 400 frt alapítványt tesz olyképpen, hogy kamataiból a szegény tanulók segélyeztessenek; ha pedig a kisdedővő feláll: kamatja arra fordittassék s abból árva gyermekek segélyeztessenek.

IV. SZAKASZ.

1848—1878. Forradalomtól a jelenkorig. Új ébredés korszaka.

28. *Iskola helyreállítása.*

Az 1848-iki nemzeti mozgalom egyházunk minden tagját igénybe vette. Egyházunk derekabbjai, fiaink, a nemzeti ügyért, nemzeti zászló alatt harcoltak. A hon maradtakból nemzetör-ség alakítottak s a város eshetőlegesen megtámadhatások megvé-

désére, oláh lakosságtól lévén körülvértetve — a kellő óvintézkedések megtétettek. Városunkat meg is őrizte az isteni gondviselés. E miatt egész 1850-ig egyházunk életéből feljegyezni való nincs. A fegyverletétel után, midőn, ki bennmaradhatott a hazában, háza tűzhelyéhez lett szorítva, egyházunk fiai is lassan-lassan az édes anya kebeléhez tértek vissza, remélve, hogy annak a u t o n o m i a nevű melög köntöse alatt, óltalmat s némi szabadságot s találkozási helyet találandnak egyfelől honfiai bánatuk kisírására, másfelől az önkormányzatnak — bár: szűk mezőn, az egyházi életben való tovább folytatására.

Az egyházi munkáldokás a legfontosabb ponton, az iskola körül indul meg. Elfelelte az egyház, hogy nagyra nevelt édes leánya, az iskola, a mult tizedekben őt eltagadta, más karjaiba adta magát s e miatt anyai szívének fájdalmai voltak . mint feledi az édes anya régi nehezteléseit, ha gyermeke elhanyagoltságban, nyomorban van. Ismét keblére szorítja, bajait számba veszi, sebeit bekötözgeti.

Az iskola 1850 szeptemberében lett volna megnyitandó. Az egyház a coquiát megindítja, és az egyház erejéhez mérten 500 vforintot ajánl a főtanodának. De alig 14 napra ez intézkedés után a katonai parancsnokságtól szept. 14-ről 245 sz. a. jön az értesítés, hogy a zilahi iskolában Hiri Ferencz és Sámi László tanárok, mig „magukat purificálják“ felfüggesztetnek; az egyház pedig útasittatik, hogy ezek helyett „hiv, engedelmes“ egyéneket válasszon. Ugyaezen gyűlésen az iskola coadjutor főgondnoka Kis Károly jelenti, hogy nevezett tanárok beadták lemondásukat. Az egyház felkéri Salamon József kolozsvári tanárt, hogy alkalmas fiatal tanárokat ajánlana, kiknek fizetése 328 pengő forint, szállás és minerválé*).

Ez alatt a katonai kormány a zilahi iskoláról való gondoskodásra felkéri a mlgs főconsistoriumot is. A főconsistorium 79/1850 sz. a. értesítve az egyházat, hogy az iskoláról való gondoskodással ő lett megbízva, tudatja, hogy sz.-somlyói lel-

*) A Wesselényi család által alapított két tanári állomás jövedelmei fennakadván, csak a zilahi egyház által alapított állomásokra hozzátartozott tanár. A Wesselényi család alapítványa 1856-ban jött folyamatba, s arra akkor Hiri Ferencz és Deák Zsigmond neveztetett ki.

kész Somogyi Mihály kéretett fel ideiglenesen a tauári állomásra, s felhívja a gyűlést, hogy elhozataláról intézkedjék. A Salamon József ajánlatára pedig Pap János meghivatik. Ez alkalommal értesíti Salamon József egyházunkat arról is, hogy Erdélyben a 4 főgymnasium helyett csak 3 felállítása engedtetett meg, de a zilahi iskola úgy vétetvén, mint „az egyház privát intézete“ továbbra is az előbbi határai közt megmaradhat, de növendékei csak a felsőbb gymnasiumban tett vizsga után nyerhetnek bizonyítványt.

Somogyi Mihály egyházát nem hagyja el, sőt a somlyai egyház is felterjesztést intéz a főconsistoriumhoz, melyben papját meghagyatni kéri. A főconsistorium egyházunk által gyors intézkedésre kéretik fel, mely alkalommal értesítettik arról is, hogy a tanítás az iskolában jelenlegi rector Kerekes Sándor felügyelete alatt folyamatban van.

Pap János szintén egészségtelensége miatt nem fogadja el a meghívást. Ezzel kapcsolatosan Kis Károly coadjutor curátor jelenti, hogy Salamon József aa. Török István jó hírű akadémitát szőlította fel, ki is azt elfogadni ígérte, ajánlja megválasztását. Egyhangulag Török István professornak megválasztatik, — megerősítés végett külön küldöncz által, a főconsistoriumhoz szorgosan felterjesztetik 95/1850 sz. a. s egyszersmind Török István meghivatik.

A mlgs főconsistorium látva egyházunk lankadatlan buzgólkodását a főtanoda körül, másfelől az iskolai előljáróság is tagjaiban nagyon megapadva levén: 1850 nov. 22-ről 95 sz. a. kelt leiratában, melyben Török István megválasztását is megerősíti; felhívja egyházunkat, hogy az iskolai előljáróságba oly férfiakat nevezzen ki, kik az „ifjuság nevelését szívéből hordozván, az ifjuság és iskola nevelésének megfeleljenek.“ Ugyanezen rendelet alapján hozandó felhívás érkezik az iskolai előljáróságtól is. Minek folytán egyházunk részéről a két fungens pap és meg három inspector választatik. S ezzel az inspectorátust, melyet a főcons. 1839 febr. 10-én 54 sz. a. kiadott rendeletében megszüntetett volt, ismét visszaállította s ma is fennáll. Az inspectoratus tagjai egyházunk részéről két fungens lelkész és 3 inspector.

1852-ben június 1-őjén tartott egyházi gyűlésben főgondnok Weröczy Sándor részletesen indokolt előterjesztése folytán az egyház ideiglenesen, míg a Wesselényi alapítvány folyósítatik, egy második (paedagogarchai) tanári állomást állít fel, melynek fizetése alapjául rendeli az 1839. év óta évenként gyűjtögetett s most már mintegy 9500 vfrtot tevő tanári tőkénének évenkénti kamatját, azon feltét alatt, hogy az iskola ezen kamatot 328 pforintra egészítse ki. Erről mind az iskolai előjáróság, mind a főconsistorium értesítettik, s egyszersmind felkéretik a főconsistorium, hogy a Wesselényi alapítvány rendbehozására a kellő lépéseket megtenni méltóztassék.

Az iskolai előjáróság köszönettel fogadja s ez állomásra 52 sz. a. Kerekes Sándor rectort terjeszti fel, s a főconsistorium szintén helybenhagyja, s értesíti egyházunkat, hogy a Wesselényi családot megkereste.

A fennebbi ideiglenesen alapított tanári állomás, most már 10,000 vfrt tőkealappal állandósíttatni határoztatott az 1855 márcz. 18-án tartott ülésben azon feltétel alatt, hogy ezen állomásra az egyház jelöljön ki egyéneket s a főconsistorium erősítse meg. Felterjesztetik a főconsistoriumhoz. A főconsistorium 224 sz. a. leiratában tudtára adja az egyháznak, hogy állandósítását tudomásul veszi s az egyház által alapított állomáson levő s az egyház által választott két tanárt, Török Istvánt, Kerekes Sándort, kik eddig ideiglenesek voltak, véglegesen megerősíti, — de jövőre a kijelölést, mint a mely a fennálló kormányzási rendszerrel össze nem fér, nem adja meg.

Ez évben Verestóy Cs. Sándor fizetése is 250 frtról 400 frtra emeltetik olykép, hogy ezen javításért a főtanodában hetenként 8 órán tanítson.

1855-ben a város alapított egy tanári állomást, 1856-ban a Wesselényi alapítvány folyóvá tétetvén, arra két tanár választatott — s így isten segedelméből lassanként annyira megerősödött az iskola, hogy egyházunk dajkálására többé nem szorult. Adja az Isten, hogy ne is szoruljon soha.

Jegyzet. Az iskola történetéről lásd bővebben az 1878 évi s az azután következő értesítőket.

29. Az egyház belélete.

Az 1848/9-ki politikai események megszűnte után, az egyház egész munkálkodását, mint látók, az iskola ügyei foglalták el. Csak kebli folyó ügyeit intézte el.

1851. Török István facultáltatását eszközölte ki az egyház, hogy midőn a lelkészek, mint egyházmegyei hivatalnokok is, távol vannak, papi cselekményeket végezhesen.

1852-ben papjait s kántorát egy-egy példány énekeskönyvvel ajándékozta meg az egyház.

1853-ban egyházunk és a róm. k. egyház közt a harangozási díjak egyformásittatnak. Minden harangozás az egyház részére 30 krba, a harangozó részére 10 krba állított meg.

1855-ben Verestői Cs. Sándor fizetése, mint fennebb említve van, 400 frtra emeltetett.

A toronybeli haranglábak 1858 júliusban készítettnek el, mely 222 frt 36 krba került.

Az 1859-ben működő műkedvelő társulat 44 pfrtot ad egy krasznateczai iskola építésére. Ugyanez évben új vastáblák készítettnek a torony felső ablakára, mely 62 frt 43 krba került.

Ez alkalommal a pénztár állását 1850—1859-ig átvizsgálván, kitűnt, hogy a különböző években szolgáló kollektorok kezei közt 820 pfrtja van az egyháznak.

1860-ban Savay Miklós második nejével Décsei Máriával saját költségökön a templom belsejét másodizben is kimeszeltetik. Pető Ferencz és neje Székely Sára szintén ez évben a templom külsejét javíttatták és meszeltették ki.

1861-től kezdve mutatkozik némi mozgalom, megpezsdült élet, mint buzgalom az egyház élet mezején, mely addig zsidbadozó félálomban látszott lenni. Két buzgó, tevékeny, lelkiismeretes s kiváló pontos tisztviselője választatott az egyháznak, kik közül az egyik mint alább meglátjuk, az egyház már halomra felgyült építkezéseit, erélyessége, tapasztalatai, de főleg áldozatai által mondhatni figyelembe is alig jöhető csekély róvatallal állította helyre; a másik az egyház pénztárát pontos és

lelkiismeretes kezelése által teljesen rendbe hozta. E két férfi, kiket ma is e hivatalok vezetésében örömmel szemlélünk: Czell Benő egyházi főgondnok és Dull Ferencz egyházi pénztárnok. Az egyház virágzásnak indulása az ő nevékkel kezdődik. Legelsőben is a krasznautczai iskola és tanítói állomás rendeztetik be. Fogarasi István lelkész fizetése szintén 400 frtra emeltetik, hogy tanítson a népiskolákban.

1862-ben az (exactori) számvevői hivatal állittatik fel 20 frt tiszteletdíjjal. Addig a számvevőséget az egyház egyes tagjai kezelvén, a kezelésben többnemű rendtelenség állott be. A számvevői hivatalra Török István tanár választatik meg. Óriási feladat állott a számvevő előtt. Tizedeken keresztül megvizsgálatlanul voltak a pénzkezelők. Lelkiismeretes és kitartó munka által legyőzte a nehézségeket. 820 pfrot tisztázott ki az egyház részére. Az egyház jegyzőkönyvében fejezte ki elismerő nyilatkozatát s örök hálóját. E fontos tiszt most is ez avatott kezekben van. Adja az isten, hogy sokáig legyen. Ügyvéd választatott szintén ez évben, ki egyszersmind az egyház jogügyi tanácsosa. A bel-leányiskola kőfallal kerítettik körül. S elhatározatik egy temető-órház építése, mint szintén az alsó papilak újra építése. A terv elkészítésére presbyter Éltető Péter mérnök kéretett fel. Eddig az előkészület. 1863-ban már következett a komoly munka. A belleányiskola újra szerveztetik, mely alkalommal 400 frtban lett megállítva a tanítói fizetés az egyházi pénztárból. Ez alkalommal egyszersmind tanítói lak is építetett. Julius 5-én Zafiri László tanítónak elváltatott; aug. 30-án beköszöntött, mikor is az új iskola felszenteltetett.

A tanítói lak építésére eladják a Bikfalvi Mihály által hagyományozott földeket, melyből 234 frt 6 kr. jött be.

Lebontatott a felső papi lakon az udvar felől lévő meghasadozott épület. Szintén az alsó papi lak is elbontatott s anyagai a temető-órházhoz használtatnak fel. Éltető Péter presbyter és mérnök aa. ingyen ajánkozott az építés vezetésére. Azonban a pénztár a folyó kiadások mellett a további építkezést is nem bírván meg, — mig tart az építés, havonkénti rovatal rovatik ki. És pedig a bérfizetők négy osztályba osztatnak be: az I-ső 40, a II. 30, III. 20 és a IV. osztálybeliek 10 krt fizetnek havonként külön e célra választott kollektorok kezeihez.

Ez év folyama alatt építettett szintén a temető-órház, mely 1864 márcz. 14-én fődél alá került.

Az alsó papi lakhoz 1874 májusban kezdik a követ hordani, s már júliusban fődél alá jut. Ez idő folyama alatt bontották el a piacz felőli fedeles templomba járót, hogy annak anyagát a papi lak építéséhez használják fel. A következő évben, mind a temető-órház, mind az alsó papi lak teljesen elkészült úgy, hogy az alsó papi lak Szentmihálynaptól 1866 Szentgyörgynapjáig 59 írt haszonbérbe adatott ki szállásul. Az építés alatt a lelkész bérelt helyiségben lakott. Sőt a felső papi lakot is 500 írt előirányzattal jó karba hozták, annak egy részét új cserép-fedél alá vették.

Ez építkezésnek ily gyors és kevés költséggel való keresztülvitelében nagy érdeme van néhai Asztalos Sándor algondnoknak, ki fáradságot nem kimélve, folyton az építés mellett állott, s nincs egy téglá vagy egy cserép, mint mondani szokta, hogy azt ő meg ne látta volna. Örömmel róvom le e fáradhatlan buzgalmu algondnoknak az elismerés és méltánylás adóját. Legyen áldott emléke.

Az 1865-ik évben a fennemlitett építkezések folyamát két kedvetlen ügy zavarta meg. Zakkay János plebánus Fogarasi István lelkésznek, mint a belleányiskola igazgatójának átír, hogy az azon iskolába járó r. kath. vallásu gyermekeket onnan tiltsa ki. Fogarasi az egyháztanácshoz utasítja Zakkayt. Zakkay Visky György főispán helytartóhoz folyamodik, ki a folyamodványt az egyháztanácshoz teszi át. Az egyháztanács az iratokat felküldi a mlgs főconsistoriumhoz; honnan azon válasz jön: a gyermekeket ki ne tiltsa, hanem a névsort a vallástanítás óráinak megtartása végett küldje át.

A másik ügy ennél sokkalta szomorubb. Ujvárosi István, Nagy József és társai felfolyamodnak a helytartótanácshoz, hogy a „tanári mustbér“ fizetésének kötelezettsége alól mentessenek fel. A helytartótanács 48/1860 sz. a.; — és a megejtett vizsgálat után a megújított kérést szintén 89. 655 sz. a. hozott végzésben elutasítja. Ezen elutasító végzés ellen az udvari kancelláriához folyamodnak fel. Vizsgálat rendeltetik el ismét s kitűnik, hogy a folyamodók 317 egyénnek az aláírását hamisi-

tották meg. Minék folytán nov. 9-ről 16.479 sz. a. az előbbi elutasító végzés helybehagyatik, s oly megrendeléssel küldetik le, hogy a városi előjáróság belátásától függ: „ha szükségesnek véli ifj. Ujvárosi István, Nagy József, Revay Samu zilahi lakosok ellen, kik ezen folyamodványban 317 egyénnek aláírását hamisították mint rendbontók, ilyenmü veszélyes kísérletek meghiusítása szempontjából fenyítő eljárást alkalmazni.“

Az 1866-ik évben pihenőt tartott az egyház.

1867-ben a harangozás időtartama határoztatik meg,*) és hogy „ingyen harangozás tétetik azoknak, kik az egyháznak belső felszerelésére s kicsinosításába s más előmenetelére buzgó befolyást gyakoroltak, s ezek egyenes örököseinek.“

Megalapittatik az iskolai kölcsönkönyvtár.

Zakkay János plébánossal ismét egy kis összekoczczanás van. Az egyház a vall. és közoktatásügyi miniszterium 80/1867 sz. a. kiadott rendelete alapján felhivja, hogy az általa keresztelt s névszerint megnevezett gyermekek keresztleveleit, az anyakönyvünkbe leendő bevezetés végett küldje meg. Nem teszi. Ez ügy elintézés végett a püspök utján a miniszteriumhoz terjesztetett fel.

Munkába vétetik az orgona helyreállítása. Jonás István N-Váradról 16 frt uti költséggel az orgona megvizsgálására elhozatik, ki azt régiségénél fogva kijavithatlannak találva, egy új orgona készítését, tiz hármónikával együtt 620 frtra irányozza elő. Az új orgona készítése elhatároztatik, Jonás Istvánnal a szerződés megkötetik s rá megkezdetnek a gyűjtések. A bál jövedelem 79 frt 85 krt tesz. Krasznautczából 68 frt 35 krt gyűjt Nagy Sándor, — nagyutczából 61 frt Érsek Samu. A többi utczából hogy ki és mennyit gyűjtött nincs feljegyezve. Az új orgona következő 1868-ban felállittatott s szól ma is Isten dicsőségére.

Nagy Károly kántor lemondásával a kántori állomás 320 frt lakás, 12 frt fapénz, 6 szekér szénatermő rét, 1 drb szőlőhely s fordulónként földek javadalmazására, és prédicációs te-

*) a temetési „gyűlő“ tartson ¼ óráig, a menetnél, míg a menet tart, — máskor 20 perczig.

metéseknél 42 kr. énekesnél 21 kr. bucsuztatásért 80 kr stollára; az isteni tisztelet és temetési köteleességek mellett, hogy a belleányiskolában hetenként 5 napon naponként 3 órán tanítson, orgonálás és hármonikus énekbeni szakképzettséggel birjon, a köröztetés megindittatik. Az első köröztetés üresen maradt.

A Krasznautezai iskolatanítói állomás is, mely már két év óta állott üresen rendeztetvén, ide is 300 frt — lakás, 15 vékás föld és egy boglyás rét fizetés mellett a köröztetés kiiratik.

A kántori állomásra Nagy Mihály, a tanítói állomásra Nagy Sándor választattak meg.

A választásnál egy kis formahiba követetett el. A választás a tractus előljáróságának kikerülésével történt. Tudomására esvén ez az akkor Sz.-Somlyón üléselő zsinatnak 38 jvi. sz. a. mind két választást megsemmisíti.

A törvényes kellékek melletti választás aug. 23-án tartott meg, mikor is nevezett egyének választattak meg.

Ez évben szept. 12-én ejtetett meg egyházunkban a püspöki vizitáció.

Almási Farkas a temetésekhez 2 drb gyászposztót ajánlkozott.

Polgári Lajos végrendeletében hagyott az egyháznak: 1.) temető csinosítására 100 frt 2.) temetőórház építésére 21 frt 59 kr; 3.) Az egyház 100 frt adósságát elengedte; 4.) „Szamár fundus,“ hogy abból az igyekvő szegény, az életet megkezdő házasemberek 40 frt kölcsönt nyerve, egy pár szamár fogatú fuvart állithassanak elő; 5.) Az özvegy papnék és tanárnék lakásául hagyott egy házastelket.

Ezen telek a következő 1869-ben a városnak öt évre távirda helyiségül lett kiadva. Ez öt év alatt annyira megrongáltatott az épület, hogy a bevett jövedelemből is aligha állandó épületté lehet tenni.

A kántori telken kő és téglafallal, cserép földellegel új istálló épittetik.

Seres Lajos presbitersége a can. visitáció által a XCIX Canon alapján megsemmisittetik.

Verestóy Cs. Sándor meghalván 1869 jul 26-án, helyére az új pályázat 600 frt fizetéssel iratik ki, a mikor Fogarasi István fizetése is 400 frtról 600 frtra emeltetett. 1870 január 9-én történt a választás, midőn a beadott 72 szavazatból 55-el Magyarósi István, a szászvárosi iskolánál működő akadémia választatott meg, ki márcz. 20-án kezdette el hivatala folytatását, s lakása leltár mellett átadatott.

Mikor is az egyházi épületek leltározattak, 20/870 sz. a. elhatározatott, hogy az egyházi tisztviselők lakainak belső része minden évben egyszer az egyház által kitisztíttassók. Ez az algondnokoknak több fáradságot okozván, oda módosított, hogy az erre és kéményseprezés s tisztításra fordított összeg felszámíttatván, az illető tisztviselőknak adatik ki, kik ezért a fentebbieket az egyház felügyelete alatt megtétetni kötelesek.

1870-ben főgondnok Czell Benő családi bajai miatt visszavonulván, helyére Varga Endre választatott főgondnoknak; s két évig viselte a hivatalt, mikor ismét Czell Benő választatott meg.

1870-nen kezdve nem annyira a nagyobb szerű építkezések, mint a templom körüli csinósítás, rendezés indított meg. A templom kerítése kiigazított, mely 347 frt 5 krba került, mely a főgondnok Varga Endre kezdeményezése folytán önkéntes adakozásból gyűlt össze. A piacz felőli feljáró elkészített, melyre mintegy 300 frt fordított. Ekkor történt, hogy az egyháznak pénze nem lévén, Czell Benő 250 frt kamat nélküli kölcsönt adott. A templom udvara, mely addig pizok, ronda hely volt, a lelkész felkeresésére egyesek által virágtáblákká alakítottatott át. A mennyre ronda volt, ép oly vonzóvá s kedvessé lett a piacz felőli templomhoz járó s annak környezete. A templom környezetének kinézése megváltozott.

A népiskolák kiközösítése, minthogy az egyház a törvény kívánalmai szerint fenntartani nem tudja, az 1869 juli. 18-án tartott egyházi gyűlésben tett indítvány folytán, ez évben keresztül vitetett, és a várossal e tárgyban kötött szerződés 1870 oct. 3-kán mindkét részről aláíratott. Ezen szerződés szerint az egyház átadta a városnak minden iskolai felszerelvényeit,

tanesszközeit, iskolai könyvtárát iskolai czélokra ingyen, szintén az iskolai helyiségül használt épületeit is három évre ingyen.

A körlevelek hordozása is rendszeresített, mennyiben ez a temető-őrnek tétetett kötelességévé 40 kr. díjazás mellett.

1871-ben a felső paplakon új szin építettett.

1872-ben felkéretni határozatott a főtanodai előljáróság, hogy legatióba járó diákjaink, vasárnap délutáni órán, mikor a lelkészek átengedik, rendre praedikáljanak. (Ebben semmi lépés nem tétetett.)

A papbérváltsági alaptőke ez évben tétetett le, miről alább szólunk. S ugyanekkor az inspector megkeresésére azon öszveg, melyet eddig a tanári mustbér pénztárnoka közvetlenül a zilahi egyház által alapított s választott két tanárnak fizetett 596 frt 40 kr. összegben, elhatározatott, hogy az iskolai pénztárba fog fizettetni. . A czim, hogy „ekklésiai professorok“, kik a régi időben innep másodnapján praedikáltak, már csak a történelemé.

Az 1873-ik évről igen szép vonások jegyezhetők fel az egyház életéből. Mint népes egyház erkölesi erejének s magosságának és önérzetének szép bizonyosságát tanusította. Az elgyengült, előregedett papját, Fogarasi Istvánt, ki 1832 jan. 1-én kezdé el hivatalát, s 41 évig szolgált e népes egyházban, szolgálatától fölmenti s teljes fizetésével (600 frt canonica portió, szállással) nyugalomba helyezi. S ugyanekkor a kántorának fizetését 320 frtról 400 frtra, a fapénzét pedig 12 frtról 30 frtra emeli, úgy hogy a kántori fizetés ma 430 frt.

Ez évben zsendelyeztette meg részint a templomát is.

1874 ápr. 7. Révay Pál 70 szavazatból 46-tal zilahi pappá választatott, ki csak három évig folytatta hivatalát egyházunkban, 1877 julius 1-én egyházunktól búcsuzva a n.-bacsoni jövedelmesebb egyházba költözött át.

1876-ban az egyházmegye részéről egy bizottság küldetik egyházunkba a czélból, hogy egyházunkat a fennálló presbiteri szabályok szerint szervezze. Egyházunk kimutatja azt, hogy nálunk ezen szabály már teljesen életbe van léptetve, annak kivételével, hogy gyűléseinknek elnöke nem a hiva-

talában idősebb pap, mint a presbyteri szabály rendeli, hanem a főgondnok. Ezen eltérés pedig az egyház ősi gyakorlatán alapszik. S e tekintetben, hogy az egyháznak ezen ősi joga beczikkelyeztessék, a kerületi közgyűléshez folyamodást fog intézni, minek támogatására mind a bizottságot mind az egyházmegyét felkéri. A felterjesztett folyamodás 1878 évi egyházkerületi közgyűlésen tárgyalatott, mire nézve 91 jkvi sz. a. következő határozat hozatott: „Határozat. Alaptörvényeink szerint a presbiterium elnöke a pap; azonban tekintve a kérelemben felhozott azon indokot, hogy az egyházközség tekintélyes vagyonnal rendelkezik, közgyűlésünk a vagyoni ügyekben a világi gondnok elnökösködését megengedi. Az erdélyi ev. ref. egyházkerület közgyűlésének 1878 junius 22-én tartott üléséből.“

A belleányiskola régi fafödele ez évben szedetett le s egészen új cserép födél alá vétetett mintegy 300 frt költséggel. Új gyászposztó vásároltatik.

1878-ban az alsó papi lakon új kő és téglá istálló építetett cserép födéllal, mely felül került 600 frton.

Az ürességben lévő papi állomáson, minthogy a régi 600 frt fizetéssel két izben történt köröztetése után sem jelentkezett senki az egyház a harmadszori köröztetést 800 frtal hirdette ki. Nyolcz pályázó közül 1879 jun. 29-én beadott 73 szavazatból 42-vel Kónya László hidalmási pap választatott meg, ki egyházunk örömeire nagy buzgalommal munkálkodik az úr szőlőjében.

30 §. *Papi fizetés a dézma elvétele után.*

Hogy miben állott 1750-től kezdve egész 1761-ig a papi fizetés, adataink nincsenek. Az 1761-iki számadásból a tűnik ki, hogy Pap András kurator Vajasdi Mihály akkori lelkésznek 168 mforintot fizetett, mely abból tölt ki, hogy minden bérfizető három márjást fizetett.

1820-ban concludáltatott, hogy a papok fizetése 200 frt legyen ezüstben, mely váltó czédulában 500 frtot tesz. Ezt megelőzőleg 1816-ban, mikor a Collegium építéséhez fognak, a papi fizetés 700 frtra determináltatott.

1826 márcz. 5-én tartott gyűlésben 500 conv. forintban állapítják meg a papok fizetését, de úgy, hogy abból, ha szükség lenne káplántartás, a káplán fizetése is kiteljék. Minden ember fizessen egy renes forintot ezüstben, az özvegy asszonyok pedig 17 krt fizessenek ezüstben.

Midőn 1837-ben Verestoy Cs. Sándor ur részére a conventió kiállitattik, 250 frtról állították ki. Ezen fizetés az ötvenes években 400 frtra emeltetett fel; s ugyan ennyiben állapított meg a belleányiskola tanító fizetése is, 1861-ben ennyire emeltetett a Fogarasi István lelkész fizetése is.

Midőn 1869-ben az akkori ürességben levő állomás betöltésére lépések tétettek, a köröztetés 600 frttal indított s ilyen fizetéssel töltetett be. S ugyan ekkor a szolgálatban levő lelkész tiszt. Fogarasi István fizetése is 400 frtról 600 frtra emeltetett fel.

Már 1877-ben az ilyen fizetéssel két izben elprobált köröztetés üresen maradt. Minek következtében 800 frttal köröztette az egyház harmad izben az ürességben lévő állomást, s ezen fizetésre lett Kónya László 1879 jun. 29-én megválasztva.

V. SZAKASZ.

Jelenlegi állapot.

I-ső Fejezet. Egyházi közigazgatás.

31. Az egyház szervezete.

Az ősi időben az egyháznak a papok mellett egy kura-tora volt, ki egyszersmind pénztárnok, építettő gazda, szóval az egyháznak mindene volt s mellette voltak a consistorok, vagy assessorok, és utczaatyák. A későbbi okmányok szerint az assessorok száma 12 volt s ugyanennyiből állott a számfeletti assessorok száma is. A consistorium mindig maga magát egészítette ki s előrebocsátott kandidatio mellett választotta fő-gondnokait is.

Az egyházi fontosabb ügyek nemcsak a consistoriumban,

hanem az utczai kalandosokban*) is tárgyalatott, s a consistorium annak véleménye meghallgatása után fogott a fontosabb ügyek elintézéséhez. A tizenhetedik század második felében, mint szintén az egész 18-ik században különösen 1780-1800-ig igen gyakran tartatnak a kalandosok, különösen templom és torony építés alkalmával; mert rovatalt tenni a királyné nem engedvén, hogy az épület előre haladjon, az utczaatyák, a minden héten tartott kalandosban intézték el, hogy az építéshez megkívántatókat honnan és mikép szerezzék össze. S mi meglepett, ez okmányok sem mutatnak fel esetet arra, hogy az egyház iránti önkéntes adományát valaki megtagadta volna, pedig abban az időben, ha valaki vallását elhagyta, jutalomban és kitüntetésben részesült.

Az egyház igazgatása körüli buzgalom csak a 19 század elején látszik meglazulni. Ekkor 1810 máj. 27-én tartott ülésben Laskai Sámuel egyházi főgondnok arról panaszolkodván, hogy alattosai kötelességeiket nem teljesítvén, ő semmit sem végezhet; . . . mire elhatároztatott, hogy az engedetlen dékán mulasztásáért 1 mfrtot fizessen. Ki az atyaságot elvállalni nem akarná legalis ok nélkül: nem 12 mfrt, hanem 60 mfrttal válthatja meg; dekánságot 12 mfrton. Mely consistor az ülésben megjelenni háromszor elmulasztja: a kurátor 6mfrtra büntesse, s hajtsa fel a kurátor záloglás által is, . . . sőt marhájának a csordából való elhajtása által is exequálja. Mennyire előtűnteti e végzés az akkori helyzetet és gondolkodás-menetet.

Irott szervezet 1831-ből maradt fenn. A főconsistorium már akkor az egységes szervezetet tervbe véve, minden egyháztól s így a zilahitól is bekérte szervezetét, melyet az alábbiakban szóról szóra ideiktatok.

I. Kor. 14, 40. *Mindenek ékesen és jó renddel legyenek.*

Az egyházi törvények fundamentumán és határai között jussa, sőt kötelessége is lévén minden eccléziának a maga ke-

*) Jelen századig az utcza gyűlések Kalandosoknak nevezettek, hihetőleg onnan, hogy a dekán-utcza szolgálja, az utczaatya által elindítatva bekalandozta az egész város részt, annak tagjait gyűlésre híván össze.

belében minél jobb rendet állítani, fenntartani s az által is a hiveknek erkölcsi és vallásos művelődéseket, Idvezítőnk szent czélját s Isten dicsőségét minél bizonyosabban előmozdítani. Ezen okból s az intézett szt. czélok hathatósabb eszközzésére nézve szükségesnek találta ezen zilahi ev. ref. eccla is, némely régibb rendszabályoknak új erőt adva, másokat a változott környülállásokhoz alkalmaztatva, mind az előljárók, mind a tagok kötelességeinek zsinormértékéül ez alább következő *domestica constitutió*t egybeszedni és megállítani.

Tisztább felvételért öt részekre oszlik.

- I. A *domesticum consistorium* organisatiója.
- II. Az eccla jövedelem kútfjei és administratiója.
- III. Különös instructiók: főkurátoré, vicekurátoré, egyházfiaké, utczabeli atyáké és perceptoré.
- IV. Esküvészi formulák az ecclésziai hivatalokra nézve.
- V. Az ecclészianak mostani egybeköttetése a gymnasiummal*).

Domesticum consistorium organisatiója.

1) Minden eccla a gyülekezetből és lelki tanítókból állván, helybeli igazgatását is a lelki tanítók s a gyülekezet képviselőivel felruházott férfiak együtt formálják és ez a *domesticum consistorium*.

2) Régibb időben állott a *domesticum consist.* a két lelki tanítóból, tizenkét *ordinarius*, ugyanannyi *supernumerarius* *assessorokból*, az *actuariusból* és négy utczabeli atyákból, közelebből nevedekett két vice kurátorokkal és két perceptorokkal az eccla és iskola részére megkülönböztetve. Mivel pedig ma Isten jóvoltából megnépesedett ecclésziank egyfelől nagyobb szamu megkülönböztetett értelmes és buzgó tagokat számlálhat kebelében, másfelől mégis a betegség, világi s hivatalos elfoglaltatások miatt a régi tapasztalatok bizonyításai szerint is igen kevesen jelenvén meg, vagy csak hijjános tekintetü gyűlést lehetett tartani, vagy pe-

*) Ezen részekből csak az első és ötödik van meg. A többire nem találtam én.

dig a dolgok hátramaradásával éppen el kellett halasztani; ez okból, hogy egyszersmind több értelmes és buzgó tagok a consistoriális assessorsággal megkülönböztessenek, és az eccla közjára munkálására szorosabban összekapcsolatassanak, s azon czélokban is, midőn sokak kikerülhetetlen akadályok miatt meg nem jelenhetnének, teljesebb gyűlések tartathassanak, mostani száma a domesticum consistoriumnak negyvenre emeltetik. Ezen számba jönnek a két lelki tanítók és az iskola rector professora, tizenkét ord. assessoraik, az actuarius, husz supernumerarius assessorok, kik közé számláltatnak a két vicecurátorok és két perceptorok, ezeken kívül a négy utcabeli atyák. A magát elbádató szolgálatra, mindenkor ott kell lenni a hetes egyházfinak.

A gyülekezet teljesebb képviselőjére, az egészről illető legfontosabb tárgyakban, és igen ritka esetekben tartozzanak azon kilencz férfiak, kiket mindenik utca vagy az atyaválasztáskor egész esztendőre választ, vagy pedig a magokat eladó esetekben a cons. megelőző kalandos gyűlésekben, ecclézsiai buzgó és értelmes tagjaiból votumokkal kinevez. Ezen ecclézsiai tagokkal együtt formálja a domest. consistorium az ecclézsiai gyűlést, melynek különösen tárgyai: a pap és eccla által fizetett professor-választás. Főcurátor és assessorok választása, — közönséges szükségre vagy rendkívüli költségre kívántató és személyenként felosztandó segedelmezésnek meghatározása. Ezen kívül azon egyéb tárgyak is, melyeket a domesticum consistorium elébe terjesztetni határoz.

4) Mind a dom. consistoriumnak, mind az eccla gyűlésnek már régi szokásnál fogva praesese a dom. főcurátor.

5) Minden tagjai a dom. consistoriumnak meghűtöltetnek és egyenlő votummal bírnak.

6) Propositiót a praeses tesz, a papok is valamely ecclézsiai illető dolgokról tehetnek jelentést. A tagok vagy a főcurátor által vagy beadott írásban tehetnek propositiókat, javallatokat.

7) Propositiókba vett tárgyak iránt minden tagok, kik szólan akarnak, rendre és egészen kihallgattassanak, mely rendet, ha a beszélni kívánó tagok önként el nem találánának,

a praeses megszólítása szerint beszéljenek. Ezt kívánja a tanácskozásnak lelke, s erről ismertetik meg az értelmes emberek gyűlése. A beszédek pedig és a votumok egyenesen a közjónak tekintetéből induljanak, kirekesztvén abból a mennyire csak az emberi erőtlenség engedi, minden oldalos kinézéseket, személyes indulatoskodásokat, sértegetéseket. Ezt kívánja a megtisztított evangéliumi tudománynak lelke, és erről ismertetünk idvezítőnk tanítványainak.

8) A consistorium összegyűlésének idejét ugyan határozzák a magokat előadó tárgyak, de hogy egy bizonyos és közönségesen tudva lévő rend legyen ebben is: a sátoros innepek másod napjain kívül minden hónapnak első vasárnapja d. consistorium egybegyűlése idejéül megállítatik, — ha tárgy leszen, miről tanácskozás lehessen.

9) A dom. consistorium munkálkodásának és elhatározásának tárgyai általában mind azon dolgok, melyek ezen ecclia külső-belső csendességét, kebelében a jó erkölcsnek és vallásos igaz buzgóságnak terjesztését és fentartását illetik, — az egyes tagoknak panaszos és más színű kérelmeik, melyek sem a külső forumra, sem a partiális székre nem tartoznak, a mint ezeket a XCIX Canon értelmében könnyen kifejthetni.

10) A teljesebb consistoriumnak vagy ecclézsia gyűlésnek különös tárgyai az egészre kiterjedő fontosságuk, és így megkülönböztetett figyelmet kívánók lévén, szükség, hogy a dom. consistoriumban annak tárgya, ideje propositió lehetvén róla, előre közönséges tudásra jussou, hogy így a felhozandó tárgyakra nézve a lehető különböző gondolkozások, érett megfontolás után könnyebben és a közjóra váljanak közvélekedéssé és határozássá.

11) A választások munkáiba pedig ezen rend tétetik. Ha valamely papi hivatal ürességbe jönne, előre a dom. cons. három előtte ismeretes és érdemes férfiakat kandidál, és ezeket az ecclézsiai tagokkal is megismerteti, jó tulajdonságaikról vagy már valahol tett szolgálataikról, — és azután 3 ordin. assessorok jelenlétében, rendre az ecclézsiai gyűlés tagjai a consistoriális assessorokkal együtt, votizálnak. A többséget nyert férfinak ezen gyűlésből consensust kérnek a part. synodustól, mely is azt igen fontos ok nélkül nem tagadja meg.

Feltűnő e szervezetben, hogy a 30 évvel később életbe lépett presbyteri szabály ennek alapelveivel teljesen összeesik.

Ezen szervezet életbe léptetése után az egyházi ügyek nem vitettek többé a kalandosba s annak véleménye nem kéretett ki, képviseltetvén magát a kalandos 9 választott tagja által.

Ezen szervezet tartotta fenn magát 1861-ig, mikor is a mostani új presbyteri szabályzat léptettetett életbe.

Van nálunk még egy sajátságos hivatal, az ugynevezett utca-atyaság. Oly ősi intézmény, hogy a legrégibb iratokban is említetnek. Csak nem egy idős ezen egyház szervezeti életével. A négyutczán, négy utca-anya van, kiknek hivatalát, működési körét előtűnteti az alábbi rájuk vonatkozó szabály, mely az ősi gyakorlat alapján 1864-ben van összefoglalva.

32. *Folytatás. Az utczai atyaságról.*

I. Állása, száma, választása módja, ideje.

1) Az atyák az egyház hivatalnokai.

2) Négy utczában négy atya választandó; mindenikben az egyház iránti buzgóságáról, jó erkölcsről s értelmességéről ismert ott lakó.

3) Hivataluk két évig tart; a főgondnok választásától más gondnok választásáig*).

4) Választatnak az egyház-gyűlés által, az utczai képviselők vagy azon presbyterek közül, kik még két évig presbyterek maradnak.

5) Azon egyén, ki a választáskor a szavazat-többséget nyerte, minthogy minden egyháztagnak, tehetsége szerint, az egyháznak szolgálatot tenni erkölcsileg köteles, a megválasztást legalább az első évben elfogadni köteles. Minden meglévő atya újból választható.

*) Az új presbyteri szabály életbe léptetése után, a képviselőkkel együtt három évre választatnak.

II. Kötelessége.

1. Őseink kegyes alapítványát, az úgynevezett coquiát életben és kellő figyelemben tartani; e végett

a) minden év elején az utczai képviselőkkel, az utczájában lakó, háztűzet tartó egyháztagok listáját pontosan elkészíteni;

b) a minden este nála megjelenő diáknak a másnap főzni következők neveit kiadja;

c) minden este a coquiát kivető diáktól számbaveszi, hogy a kik már kivette voltak, főztek-e? ha nem főztek, más napra kiveti, vagy a körülmények szerint későbbre hagyja; ügyelvén arra, hogy senki ki ne maradjon;

d) ki a főzést megtagadná, azon az ősi gyakorlat szerint egy váltó forint (42 kr.) büntetést azonual felhajtja;

e) ha a coquiát kivető diákok rendetlenkednének, többet vetve ki, mint irva van, vagy a coquiás szolgák az edényeket a gazdáknak nem szállítanak a maga idejében haza: az igazgatótanácsnak azonnal szóval vagy írásban, jelentést teszen;

f) ha az atya utczájában valakit kedvezésből kihagyna: a helyett ő fizeti meg azon büntetést, mely fennebb az engedetlenekre szabott.

2. Az egyháztanács, vagy közgyűlés hozzá tett rendelkezéseit pontosan teljesíteni, milyenek:

a) minden szüretre a tanári bérlistát, az utczai képviselőkkel elkészíteni;

b) minden év első napjára azon évi egyházi bérfizetők listáját, az utczai képviselőkkel elkészíteni, s abban az egyház utasítása szerint vagyoni tekintetben az osztályzatokat megtenni;

c) s ezt a legtisztább lelkiismeretességgel készítvén, az egyházhoz felülvizsgálat, vagy helyesbités végett beadni.

3. Figyelemmel tartani, hogy az utczai kollektorok teendőikben miképpen járnak el; s ha valamelyiknél hanyagságot tapasztalna, azonnal az egyházgyűlésnek jelentést teszen. A collector listáját megvizsgálhatja, valahányszor akarja.

4. Az egyházi tanács, vagy gyűlés utcájában lévő tagjait, a kitűzött helyre és időre összehívja. Hogy pedig ezen kötelességeit pontosan teljesíthesse, a dékánok neki teljes engedelmességgel tartoznak, kik közül a hetes dékán helyettes-hagyása nélkül a városból el nem távozhatik; szerdán és szombaton reggel köteles az atyánál megjelenni, egy váltó forint (42 kr.) büntetés terhe alatt.

5. Őrizője és felügyelője a temetési eszközök és szerszámoknak; halálozás esetében azokat kiadja, s a használat után számba veszi. A sírásókat a dékánok által kivetteti; a szegények eltemettetéséről — a városi segély igénybe vételével — gondoskodik.

6. Felügyel arra, hogy a temetőkertben a sírok a megállapított sorrendben ásattassanak; e végett az egyházzfival minden új sírhelyet kijelöl. Ügyel arra is, hogy a sírfák vagy kövekre, helyes írással, izléses felírás tétessék; e végett az illetőket a lelkész urakhoz utasítja.

7. Törekszik a törvénytelen házasságok meggátolására, a vad házasságban élőket atyai intésével s az egyházhoz való bejelentéssel bűnös életök folytatásában meggátolja; a versengő házastársakat békességre inti. Szóval, mint egy atya a családjában, úgy az utcaatya egész utcájában a jó rend, erkölcsös és vallásos élet fentartására mindent elkövet.

III. Jutalma.

1. Az egyház elismerése és méltánylása mellett, hivataloskodása alatt, magának, nejének és gyermekeinek ingyen harangozás, — nem hivataloskodása alatt, csak személyének.

2. Minden egyházbérek s egyéb fizetések alóli mentesség hivataloskodása alatt.

Minden utcában van két kollektor, kik az utcai képviselők által évenként választatnak az arra alkalmas, pontos és becsületes fiatal egyházi bérfizetők közül. Kötelességök az egyházi bér felszedése azon utczarészben, melyben megválasztattak.

A befizetők névsora, melyben a nevek után az osztályzat és befizetendő bérösszeg világosan bejegyezve van, melyre a kollektori szabályok rávezetve vannak, a főgondnok és főjegyző aláírásával, s az egyházi pecséttel ellátva adatik ki. A kitett összeget évfolyamán felszedni, a pénztárba beszolgáltatni, s az eshető leirandókat az egyház elébe beterjeszteni kötelessége. Minthogy ezen terhes kötelesség teljesítésére nem igen szívesen vállalkoztak alkalmas egyének, némely utca úgy segített a bajon, hogy némi javadalmazásban részesíti kollektorait. A kollektorság alóli megváltathatásra nézve utczánként más-más szokások vannak.

Minden utczában van még két dékán, kik az utcaatyá rendelkezése alatt állanak s tulajdonkép annak küldönczei. Ezek is az utca-gyűlésben évenként választatnak. Kötelességei a már fentebb említettek kivül, hogy a halottas háznál levő teendőköt elvégzik; névszerint: gondoskodnak a sírásásról, harangoztatnak, a gyászposztókat kiviszik, a temetés felőli intézkedéseket végrehajtják és a temetési menetet vezetik.

33. *Folytatás. Egyházi tiszti kar, költségelbirányzat, és a szükséglet kirovásának módja.*

1.) Az egyházközség élén áll a főgondnok, ki az egyház vagyoni ügyeit vezeti s azokra felügyel s azokért felelős.

2.) Főjegyző, vezeti a jegyzőkönyveket.

3.) Algondnok, ki az egyház által meghatározott építkezéseket végrehajtja, az egyházi épületekre felügyel s azokon eshető javittatásokat azonnal teljesíti... s azokról számadást vezet. Szóval, az egyház gazdasági tanácsosa, s gazdája.

4.) Számvevő, ki az egyházi pénztárnok, algondnok, rangperselypénztárnok s kollektorok számadásait vizsgálja s az utóbbiakkal mindannyiszor számvevést (computust) tart, hány-szor szükségesnek mutatkozik, rendesen minden negyed évben.

5) Ügyvéd, ki egyszersmind jogügyi tanácsos is.

6) Pénztárnok, kinek kezéhez folynak mindennemű egyházi bevételek és fizeti az egyházi tisztviselőket.

7) Az utcaatyák, kollektorok és dékánok.

Jegyzet. A kollektorok és dékánok kivételével többi tisztviselő a presbyter-szabály értelmében 3 évre választatnak.

A képviselők választására nézve, melyet a törvény kebli intézkedésül hagyott feun, csak a legközelebbi évben tétetett intézkedés. Addig a képviselők teljes utcagyűlésben, a városi hatóság (utca-főinspector) vezetése alatt hajtattott végre s így megtörtént, hogy egyházi képviselőink választásába felekeztünkhez nem tartozó egyének is befolytak. A képviselők választására következő intézkedés tétetett: A három év lejártával a presbyterium kitüzi az új képviselők megválasztásának napját (minden utcában ugyanazon nap), a választás vezetésére saját kebeléből választási elnököt küld ki. A választási elnök az utcaatyával egyetértve a bérlistából kiir minden utcabeli bérfizető tagot. Ezeket a decán által, látmozás mellett meghívja az egyházi képviselők választására. Minden utca 12 képviselőt választ. Ezen számban benne foglaltatik az utcaatya is. Az utcaatya is ezen gyűlésben a megválasztott 12 képviselő közül választatik.

Egyházunkban van 48 képviselő, 24 választott presbyter, és 7 hivatalbeli presbyter.

Minden évre költség előirányzat készittetik.

A költség-előirányzat „szükséglet“ rovatában három szakasz van. Az I-ső szakaszban a belső tisztviselők (papok, kántor) állandóan folyósított fizetése van felvéve. A II-ik szakaszban az év folytán végrehajtandó építkezések, javittatások költség előirányzata s ennek szükséglete van részletesen megnevezve, melynek felvételére következő eljárás van gyakorlatban: Az egyháztanács saját kebeléből, szükség esetén szakértő felvételével egy bizottságot küld ki, mely az egyházi épületeket pontosan feljárva, az építendőket és javítandókat hozzávetőleg és előirányzattal összeirva, az egyházi közgyűlés elébe terjeszti. Ezen javaslat alapján az egyházi közgyűlés állapítja meg a költségvetés II. szakaszát. III. szakasz a vegyes kiadásokat foglalja

magában, melyek közt vannak a tiszteletdíjak, az egyházi szolgazsemélyzet díjai stb

Ezen három szakaszban felvetett szükséglet képezi a kirovandó összeget. (Ide nem értve a tanári mustbér váltságdíjat, mely minden bérfizetőre 60 kr., az özvegy asszonyra pedig 30 krban rovatik ki).

A kirovásnak következő gyakorlata áll fenn jelenleg. Az összes bérfizetők vagyoni és jövedelmi tekintetből hat osztályba osztatnak, mint már fennebb jelelők az utczai gyűléseken. Ezen listák s az abban kitüntetett osztályzatok az egyházi közgyűlésben felülvizsgálatatnak s véglegesen megállíttatnak. Az ekkép véglegesen megállított listák, mint szintén a már megállított költségvetési előirányzat áttétetik a számvevőhöz a kirovás megtétele végett. A számvevő számba veszi, hogy hány férfi és hány özvegy asszony bérfizető van. S ekkor az I-ső szakaszban foglalt szükségletet kiroja minden bérfizetőre egyformán. A II-ik és III-ik szakaszban foglalt szükségleteket úgy rója ki, hogy a ki első osztályba van téve, az hat annyit fizessen, mint ki a hatodik osztályba tétetett; a II-ik osztályos 5 annyit, a III-ik osztályos 4 annyit stb. Megjegyzendő, hogy az özvegy asszony mindenütt csak felét fizeti annak az összegnek, mely a hasonló osztályu férfi fizetőre esik. Ezen kiszámítás alapján kijött összeg a bérfizetők nevei után bejegyztetvén, a listák a főgondnok által a már megírt módon a kollektornak kiadatnak.

34. *Folytatás. Utasítás a számvevő részére.*

Hogy az egyház szervezete teljes világitásban álljon a közönség előtt, szükségesnek tartottam a számvevő részére megállított utasítást szószerinti közlésben megismertetni a mint következők:

1.) Az egyház számadó hivatalnokai számadását, u. m. az egyházi pénztárnokét, tanári bér pénztárnokét és algondnokét megvizsgálni s azokra való észrevételeit az átvétel után legfennebb egy hónapi idő alatt — kivéve, ha az egyháztanács ezen időt bármely okból megnyujtaná — beadni; úgy szintén

a számadónak ezen észrevételekre tett feleletére ellenészrevételeit két hét alatt megtenni s a számadó fel- vagy nem oldoztatására nézve okadatolt előterjesztését lelkiismeretesen megtenni.

2.) Valahányszor a főgondnok vagy egyháztanács által bármely egyházi számadó keze alatti pénztár megvizsgálására kirendeltetik, azt megteszi s arról lelkiismeretesen referál; sőt valahányszor jónak látja bármelyik pénztárt megvizsgálhatja s vizsgálata eredményéről jelentést teend az egyháztanácsnak, mely vizsgálatában mindenik pénztárnok teljes készséggel köteles a vizsgáláshoz tartozóknak azonnali előadására.

3.) Hogy az egyház sallaristái fizetéseiket a maga idejében pontosan megkaphassák, az egyes utczák collectorainak listáit, tanár bér s egyházi pénztárnokoknak naplóit, az angariák fizetése előtt, kellő időben szemle alá veszi, s ha az azok általi fizethetésre nézve az egyháztanács erélyes intézkedésére szükség lesz: a maga idejében azt értesíti, hogy az a szükséges lépéseket a sallaristák fizetésének a maga idejébeni kiadhatására nézve megtehesse. Hogy e kötelességének a számvevő megfelelhessen, mind említett pénztárnokok naplóikkal, mind kollektorok listáik- s nyugtáikkal az általa kijelölt helyen minnyiszor megjelenni kötelesek.

4.) Hogy az egyház tőkepénzei mindig teljes evidentiában tartassanak: az egyháztanács által most egyszer megállítandó tőkepénz-kimutatást, a készítendő tőkepénzek jegyzőkönyvébe beviszi, s az ezutáni tőkeváltozásokat pontosan vezetvén, bármely időben a tőke állását az egyháztanács kívánatára kimutatja, mely végre az egyháztanács által meghatározott s létesített minden egyes változás nekie jegyzőkönyvi kivonatban megküldendő.

5.) Az egyház pénzügyi állásának folytonos és pontos ismeretével kelletvén a számvevőnek birnia, egyes nagyobb szerű kiadások meghatározása előtt, az egyháztanács felszólítására indokolt véleményt ad arról, vajjon azon czélba vett kiadást az egyház pénz ereje, a rendes és mindennapi szükségek fedezése mellett, megbirja-e vagy nem?

6.) A collectorokkal végleges számvetést tévén, ő ajánlja azokat számadási terheik alóli végleges felmentésre; s a collectorok részéről minden felmentésérti folyamodvány, csak az

ő indokolt ajánlása kíséretében vétethetik tárgyalás alá, mely végre az eredeti anyalisták, hitelesítés után használat s végleges őrzés végett, hozzá átküldendők. Felmentés esetében a collector a pénztárnoktól nyert nyugtás könyvet, a számvevő kezénél teszi le, melyet az őrizni köteles.

7.) Hogy az egyház pénzügyi állása az egész egyház előtt nyilvános legyen, minden évben tartandó első egyházi gyűlés elébe tiszta kimutatásban előterjeszli:

a) A tőkepénz állását azon megjegyzéssel, hogy az az eltöltött év folytán szaporodott-e vagy apadott és mennyivel?

b) A kirótt papbér, kántorbér és egyházi róvatal mennyiségét; abból mi fizettetett be, mi van fizetetlen, — egy szóval az egyház követeléseit mennyiben vannak kielégítve?

c) Az egyházi sallaristák ki vannak-e az eltöltött évre, vagy nem fizetve? és mennyiben nem? — egy szóval mi követelések vannak az egyház ellen.

8.) Mindezek lelkiismeretes teljesítésére ezen utasítás aláírásával magát kötelezi“. 1862 márcz. 31. — tartott üléséből.

II. Fejezet. Egyházi vagyon.

35. *Alaptőkék.*

a) Tanári, mesteri alap. Ezen alap 1830-ban szüret alkalmával kezdett tőkésítetténi. Ez onnan származott, hogy míg az iskolánál rectori állomás volt, a rectort az egyház fizette és pedig minden egyháztagnak fizetett $1\frac{1}{2}$ veder mustot. Kinek bora nem volt, az árát. A mustot diákok szedték össze, szüretezés alkalmával a szőlőhegyeken. Midőn Hiri Ferencz fizetése 1839-ben az egyház által beszüntetve lett, az egyház a főconsistorium rendeletére a mustot tovább is szedte s eladván, az árát tőkésítette. Ezen tőke 1852-ben 9500 váltó rforint volt s erre alapította az egyház a második egyházi tanári állomást. Ezen tőke idő folytán habár lassan is, de folyton gyarapodott; s habár a közelebbi években ez alapot is némi veszteség érte, de ma az 1878 évi számvevői jelentés szerint a tőke 5331 frt és 96 kr.

b) Papbérváltsági alaptőke. 1872-ben alapított. A papbér kirovásának s felszedésének nehézségeit csak úgy vélte s véli az egyház orvosolhatni, ha egy oly alapot teremt, melynek kamatai a papok fizetését teljesen fedezve, az egyes tagok a fizetés alól feloldoztatnak. Ily célból nevezett év ápr. 21-én tartott ülésében következő határozatot hozta :

„... b) az egyházi tőke alapját képező 660 frt az 1873-ik év január 1-től kezdve 10% kamaton kamatoltatik, mely összeg a papbérváltság alaptőkéjéül fektettetik be akkép, hogy ezen alaptőke addig kamatoltassék érintetlenül, míg egy oly alaptőkévé nővi ki magát, melynek kamataiból a papok fizetése kitelvén, az egyháztágok a papbérfizetés alól teljesen feloldoztathassanak. S hogy ezen üdvös intézkedés és határozat céljárt érve, örömét mentől előbb megnyerhetnők, határozatilag mondatik ki, hogy a harangperselyből évenként bejövő összeg is, a papbérváltság alaptőkéjéül tekintetik, s mint ilyen, a jövő 1873 jan. 1-jétől kezdve, minden évben érintetlenül a papbérváltsági alaptőkéhez csatoltatik, azzal összeolvasztatik s a fennebbi módon azzal együtt kezeltetik. — Kifejezést adunk azon reménységünknek is: lenni fognak oly buzgó és kegyes egyesek egyházunkban, kik becses adományaik által ezen tőkét gyarapítva, egyházunkat célja elérésében elősegíteni fogják“.

Az egyház reménységében nem csalatkozott. A Werőtzi testvérek még ezen év folyama alatt 200 frtot hagyományoztak, mely ugyan a papi fizetés javítására volt szánva, de az egyház által ezen célra fordított. A tőkeösszeg 1873 év végén már 1276 frt 80 krt tett; 1874-ben a tyúkólutczai nemes közönség 100 frtot adott, mihez több apróbb adományok jövé, ez év végén a tőke 1893 frtot és 10 krt tett.

1875-ben alszegutcza közönsége, székelynagyutcza közönsége, esizmadia ipartársulat, Kovács Polixéna Bertalan Martonné, Czell Benő főgondnok, szücs ipartársulat és Kollár Dániel és neje 100-100 frtot s többen kisebb összegeket adományozván, már ez év végén 3396 frt 85 krra szaporodott. Ugy, hogy e tőke az 1878 decz. 31-én kiadott jelentés szerint már **6120 frtot 91 krt tesz.** 1879 decz. 31. már 6551 frt 1 kr. volt a tőke. Folyó 1880 végével megközelíti a 10,000 frtot.

Mennyiben az egyház minden tagja lelkesült buzgósággal törekszik arra, hogy ezen alap mentől elébb célját érje reményleni lehet, hogy 10 év múlva a papi fizetés nem fogja a kiadás tárgyát képezni.

c) Belleányiskolai alaptőke 220 frt.

d) Kegyadományok: Szodorai-féle tőke 1143 frt, melynek kamata évenként a koldulni nem járó házi szegények közt osztatik ki.

Özvegy papnék és tanárnék segély-alapja. A néhai b. e. Polgári Lajos által 1868-ban az özvegy papnék és tanárnék lakásául hagyott házas telek évi haszonbéréből gyarapodott 417 frt 04 kr.

Temető-órház conserválási alap 210 frt.

Szamár-fundus (Polgári Lajos alapítványa) 240 frt.

36. Ingatlanok. Telekjegyzőkönyv másolata.

455.

A.

Zilah.

Zilahi reform. eklézsia.

I. Eklézsiái alap.

R. sz.	H.sz.		Hold	□öl
1	518	Kántori lak 489 sz. a. udvar és kerttel a temetőutcán	—	545
2	319	Paplak 490 sz. a. a temetőutcán	—	742
3	520	Leányiskola 491 sz. a. " "	—	1170
4	528	Paplak 492 sz. a. temetőutca	—	1010
5	867	Leányiskola 684 sz. a. krasznautca	—	199
6	1741	Szántó Hagymásmező .	—	1115
7	1785	Szántó " "	—	815
8	1847	Kaszáló Sarmásirtás	1	1195
9	2038	Laza Sarmás .		345
10	2228	Szántó Veresgát	1	930
11	2237	Kaszáló Laczkert	2	480

R.sz.	H.sz.		Hold	□öl
12	2312	Szántó Nagymálalja	—	1140
13	2326	Szántó " "	—	1210
14	2489	Szőlő, laza Nagymál	—	575
15	2782	Szántó és kaszáló Nagyszeg	6	545
16	2861	Kaszáló Farkasdomb	1	1070
17	2866	Kaszáló " "	—	920
18	2908	Kaszáló Nagyret	5	30
19	2932	Kaszáló " .	2	960
20	2993	Szántó Nyires alatt .	1	185
21	3248	Szántó Tolvajdomb alatt	—	980
22	3390	Szántó Miczeterén	1	675
23	3428	Szántó " "	—	645
24	3566	Szántó Kosároldal	—	760
25	3831	Szántó (Téglagyárnál) Unomál .	3	685
26	6436	Szántó Dombalja teteje	1	740
27	6439	Szántó "	—	1330

Czell Benő *m. pr.* főgondnok. **Harmath Mihály** *m. pr.* tanácsos.

B. Tulajdoni lap.

Zilah junius 12. 1865.

Az A I. alatt 12. 13. rsz. 2312 és 2326. számú szántók miután a helyszinelés alkalmával hibásan vétetett fel, az innen leiratván, a 158 számú tljkbe a reform. tanodára iratott.

Asztalos Sándor *m. pr.* algondnok. **Szilágyi B. János** *m. pr.*

C. Teher lap — semmi.

437.—1872.

mrszám

1. *Jegyzet.* A krasznautczán lévő leányiskolahelyiség az iskolák kiközösítése után 800 frton eladatott, s ezen összeg 1879-ben a papér-váltásági alaptőke gyarapítására fordított.

2. *Jegyzet.* A 12 és 13 rendszámok alatti ingatlan hibásan iratott az iskolára, mert azok egyház használatában vannak ma is, és a can. portióhoz tartoznak.

III. Fejezet. Felszerelés.

37. *Templomi felszerelés.*

A templom közepén áll márvány födélű uriszent asztal ezen körülírással: „csináltatta 1788-ban Éltető János és Kerekes Mária.“

Az asztal teveszörbőli terítővel van ellátva, melyen ezen körülírás olvasható: „Szives ajándéka Tekint. nemes Doctor Ballabás János urnak. Készült Bécsben auguszt. 9. napján 1803-ba.“

Az idő nagyon megviselte, már szakadozott állapotban van, ohajtja, hogy újjal cseréltetnék fel.

Az asztalon áll a keresztelő onkana tálával együtt, melyen a felírás ez: Mat. 28. 19: „Elmenvén tanítsátok stb. ajándékozta a zilahi ref. Ekklésiának Bikfalvi P. Perencz 1775-ben“.

A (Kathedrán) szószéken következő felírás olvasható: „Kőből építették nemes Márkus Sámuel és nemes Éltető Péter; festéssel ékesítette idősb Vásárhelyi Mihály 1789.“

A szószéken van a biblia, mely N.-Váradon adatott ki 1661. és vette a zilahi egyház 1670-ben Ezüst sarkokkal és kapsokkal, beköttették 1782-ben Bikfalvi Pál Ferencz és Tokai Herczeg Erzsébet. A szentkönyv 1870-ben az ezüst kapsoktól már meg volt fosztva.

A szószék felett áll a korona ezen felírással; E „koronát az istenházához buzgó szeretetből magok költségekkel készítették Kis Ferencz és V. Bányai Katalin 1789.“

A kántori kar homlokán: „Ezen kórust n. Biró Sándor főbíró és senator Polgári Sándor urak festették meg 1789“; az orgonán pedig: „Ezen hangicsáló orgonát, chórus és a koronát Kolozsváron lakó Kistner Mihály orgonacsináló készítette 1789.“ felírás olvasható.

Megjegyzem, hogy ezen orgona mint fennebb is olvasható 1867-ben egészen újból készítettett.

A kántori kórossal szemben a torony felől, áll a kőkar, melynek homlokán következő felírás van: „Ezen kart zilahi nemes Arach András és életepárja nemes Márkus Borbára készítették 1796.“

A templom északi ágában a timárok, déli ágában pedig a csizmadiák kara áll. Amazon a felírás: „Ezen kart az isten segedelme által építtette a zilahi nemes privilegialt timár czéh a maga költségével 1820.“ Ennek homlokán „Ezen kart az isten házához való buzgó szeretetből, az istennek dicsősségére, a zilahi privilegialt nemes csizmadia czéh a maga költségével készíttette 1820.“ a kar alján: „Ezen karnak építtetése a zilahi privilegialt nemes csizmadia czéhnak főczéhmentere Tót Miklós kir. czms Herczeg jános és szotor Vajda András hivatalbeli szorgalmatosságok által vitetett véghez 1820.“

38. Templomi feliratok.

A templomban az említetteken kívül még következő feliratok vannak:

1) Orgona; jobb oldala felől a bolthajtás felett.

Insignia nobilium

Annis 1715 et 1721.

Száva Pál és Bikfalvi Éva	Kis Bálint és Katona Sára
czimere a nevek-	czimere latin körül-
nek latin körülírással.	írással a czimer alatt 1715

„Amborum aere et cura

Domus olim gloriosa

Igne cremate fatus

Bis reformata cemento

Honori Devatorum consuluit

G. Z. V. T. S. S. et E. Z. P.“

„Irigy tűz körmeid jelét

Befestette hamvát szeunyét

Száva Pál nemzettség jegye

Kis Bálint kardos czimere.

A betük ekkép olvasandók:

Georgius Zoványi Venerabilis Traktus

Silagiensis Senior et Ecclesiae Zilahi

ensis Pastor.

2) Az orgonától balra eső falon, táblára írva:

„1752. E templom dicséri kurátorok nevét

Udvarhelyi Szabó József kegyességét

És Éltető János buzgó erényességét
A kik munkálkodták Isten dicsőségét.“

3) A csizmadiák kara felett a déli falközépen a város czimere van ezen körülírással: „Mich archang. Zilaby várossa czimere 1569.“

A czimerhez tartozó ékités egyik szegletén: „Steph. Pető 1710;“ másikon „Temp. judici prim.“ (Pető István főbíró abba az időben).

A czimer két oldalán:

„E templom Sátai Miklós kegyessége
És böszörményi Szabó Borbára hűsége
Költségeik által a belső részére
Lett tisztává az ur szent dicsőségére 1822.“

„Sátai Miklós és neje Décsei Mária költségek által lett tisztára
E templom belseje az Isten dicsőségére 1860.“

4) A templom menyezetén e felirat következő:

„Ezen mennyezet a zilahi reformata ekklézsia költségével főkurátor T. s. Gergely László ur és Éltető Mihály v. kuratorságokban, t. Bethlendi János és Polgári Márton papságokban 1799-ben készítettett.“

5) A templom külső déli oldalán a toronyfelől ezen felírás olvasható:

„Isten segedelméből ujittatta és meszeltette e szentházat
Pető Ferencz és Székely Sára. 1860.“

A torony alatti főajtón a következő felírás olvasható:

„Vásárhelyi Mihály és Asztalos Borbára csináltatta ezen ajtót 1707.“

A déli templom csarnokból benyiló ajtón ez áll: „Ez isten anyaszentegyházában nyilló ajtót csináltatták Bikfalvi Pál Ferencz és (. Erzsébet a vezeték név igazítás alkalmával legyalultatott) magok költségeken anno 1782.“

Ugyan itt a zsbói márványból faragott kőajtófelen ez olvasható: „Isten dicsőségére építette ezen ajtófélt anno 1872. Polgári Márton és Vincze Erzsébet.“

Az északi ajtón a felirat ez: „Ezen isten anyaszentegyházában nyilló ajtót csináltatták Vásárhelyi János és Adi Judith a magok költségeken anno 1782.“

Szintén a zsigó márványból készült ajtófélen: „Ezen ajtó felet építtette anno 1782. Nádudvari György és Kokas Erzsébet.“

39. Toronybeli felszerelés.

1) Ütő óra, mely 1845-ben Bauer Antal által készített Debreczében.

2) Harang ilyen körülírással: „In honorem dei ap. mat. 1704. 1724. bis futa sum. Supt Gr. D. Georg et Som. B. Matoltsi et conj. B. Ballabás et J. Midei. ex massa E'cc ref. pondo.“

3) Harang nagyobb ezen körülírással: „In honorem dei tursum fusa 1-mo ao 1717 et massa Ecc ref. Zilahat et S. D. Sam. B. Matoltsi; aese D. Ste. Enyedi et conj. Anna Z. Matoltsi. 2-do ao 1760 aere G. D. Jo. Udvarhelyi et conj. Juditha Mihal. 3-tio ao 1819. aere S. D. Francisci Kis et conj. Agn. Tetsi. vóros voco mortuos plango. Fudit me Ladislaus Lázár di Tasnád“ 15 mázsás.

4) Van még egy csengettyű, körülírás ez: „A. D. 1604 maguk költségén újra öntették Szepi Sándor és felesége Orbán Erzsébet 1818.“

Ez a közelebbi években elhasadt s most a segrestyőbe van használhatatlanul;

5) Valamint egy más kisebb csengettyű ezen körülírással: „Zilahi ev. ref. ekklezsia 1773.“

40. Klenodiumok.

6) Kannák.

a) Ezüst kanna, mintegy háromliteres; felirat rajta: „Zilahi pap Mohai János és Hermányi D. Rachel anno 1782. a zilahi ref. eccl. Isten dicsőségére ajándékozott.“ El van romolva, nem használható.

b) Onkanna, derekán ilyen írás: „Ajándékozta a zilahi szent ekklezsianak Kisfaludi D. Ferencz 1775.“

c) Szintén egy másik onkanna, a felírás rajta: „Orbán Ferencz és Orbán János 1771.“

d) Harmadikon a felirat: „Zilahi nemes Matoltsia György ez kannát csináltatta a zilahi ref. jóhírű ekklezsi szükségére anno 1714.“

e) Negyedik onkannán a felirat: „Ez kannát csináltatták a zilahi ekklezsia számára ns zilahi Szabó Mihály hitestársával ns Kis Zsuzsa asszonnyal együtt 1715.“

f) Ötödik kannán: „Ns zilahi ref. Ekklezsiának ajándékozta Bikfalvi Pol. János. Ferencz 1763. Pünkösöd hava 22-ik napján.“

g) Hatodikon: „Z. S. B. V. E. 1693.“

h) Kisebb onkannán: „Tekint. Dobai Sándorné Biró Sára asszony csináltatta a zilahi ref. ekklezsia számára 1757.“

i) Növekedik: „Zilahi ns Matoltsi György ez kannát csináltatta a zilahi reformata jóhírű eccl. szükségére ao 1714.“

k) Kilencediken: „Bikfalvi P. Ferencz ajándékozta a zilahi ekklezsiának 1767.“

2) Tálak.

a) Nagy ontál: „Néhai ns Bikfalvi Ferencz ur özvegye ns Herczeg Erzsébet ajánd. a zilahi ns. ref. sz. Ekklezsiának 1795. maj. 24.“ a tál szegletén „1588.“

b) Második: „ns Kis Bálint és Katona Sára ajánd. 1714“ Rajta több szentírásbeli hellyel.

c) Ennek társa ugyanazon felirással.

3) Tányérok.

a) Ezüst tányér aranyozott széllel és négy csillaggal. „Zilahi ref. pap t. Mohai János és felesége N. Hermányi D. Ráchel. csinált. a ref. ekklezsia szükségére 1766.“

b) Másikon: „Mezei Magda asszony ao D. 1676.“

c) Kisebb ezüst tányér, széle aranyozva. Felírás nincs.

4) Poharak.

a) Hojagos talpos megaranyozott ezüst pohár felírás nélkül.

b) Pirámis formájú ezüst aranyozott talpos pohár oszlopozással: „Ns N. Balabás Anna konferálta a zilahi ref. ekklezsiának 1729.“ Renováltatta s aranyoztatta e pohárt tek. Dobai Sándorné Biró Sára asszony 1756.“

c) Másik kívül belől aranyozott ezüst talpos pohár. „Renováltatta s megaranyoztatta ez pohárt tek. Dobai Sándorné

Biró Sára asszony 1757. "E szép pohár össze van romolva, jelenleg csak darabjai vannak meg.

d) Henger alakú magos, belől aranyozott ezüst pohár. Hét darab római aranypénz van belefoglalva. „Nemes Szűcs Bálint uram hadta a zilahi ekkleziának feleségével együtt Varga Erzsébettel 1697.“

e) Három füles forgó dereku talpos ezüst pohár. Csésze alakú felső résszel. „Görög András 1675.“

Ezen szép pohár szintén el van romolva, s jelenleg nem használható.

f) Keresztelési füles ezüst pohár. „1763 Isten dicsőségére t. Dobai Sándorné Biró Sára assz. konferálta ezt a keresztelő kannát a zilahi ref. ekkleziának“

g) Ez egyszerű ezüst pohár. Az alján I. T. betűk.

h) Ujabbán a konfirmálandó leánygyermek részére egy üveg pohár s ahhoz való tál ajándékozott.

i) Szintén kívül-belől aranyozott ezüst pohár és tál. Felírás a poháron: „A zilahi ref. egyháznak, zilahi Kis Lajos egyházkerületi képviselő 1877“. A tányéron szintén ezen felírás olvasható: „Nevezett képviselő úr megválasztatása emlékéül gazdagította ezen becses adományával clenodiumainkat.“

5) Az úrasztala felterítésére van 10 drb abrosz, nagy részben a 18 század folyama alatt adományoztatott, köztük némelyiken igen diszes aranyhimzésű ékitmények vannak.

Keszkenő van 18 drb. Ezek is inkább a 18 század folyama alatt adományoztattak. Közülök már csak 10 drb használható. 8 drb nagyon szét van szakadozva.

Egyházunknak van még 189 drb régi ezüst-, 114 drb régi pénze.

Temetési esetekre használatban van 6 drb gyászposztó.

41. Anya- és jegyzőkönyvek.

a) A születési illetőleg keresztelési anyakönyv az 1758 éven illetőleg január 1-én kezdve vezetetik; mikor is első pap Vajasdi Mihály, második pap Mohai János volt; öt kötet

már be van telve. A folyó keresztelések a VI-ik kötetbe vezetnek. A könyvek épek, semmi hiány azokban nincs.

b) A halottas anyakönyv szintén 1758 juniustól kezdve vezetetik a fennebbi két lelkész által. Négy kötet be van telve. Most az V-ik kötet vezetetik.

c) A házassultak anyakönyve 1788. éven kezdve vezetetik. Bethlendi János és Polgári Márton lelkészek kezdték vezetni. Hat kötet betelve van, a folyó házasságok a VI-ik kötetbe vezetnek.

d) Egyházi jegyzőkönyvek 1820-tól kezdve maradtak fenn. Az az előtti időből csak egyes töredékek találhatók a levéltárban.

VI. SZAKASZ.

Zilahi papok.

42. *A zilahi egyházban szolgált papok kimutatása és rövid életrajza.*

A zilahi papok nevei feljegyezve van a templomunkban használt régi n.-váradai biblia első üres lapjára és pedig mint az írásból következtetni lehet, éppen Zoványi György által. Részben fel vannak jegyezve Lampénál 646 lapon és az egyházmegyei papok anyakönyvébe.

Ezek alapján a zilahi papok névsorát következőleg állíthatni össze :

1. Kis Dozai (vagy tán Dobai) Dániel 1596 körül s egyszersmind esperes.

2. Keresztszegi István 1616. zilahi első pap, 1620-ban esperes és 1629-ben superintendens lett, 1630-ban Debreczenbe vitetett s ott meghalt 1642-ben.

Debreczenben tanult. 1609-ben vétetett fel a diákok közé; tanult Heidelbergában, hol 1714-ben írta be magát.

A mármarosai ecclesiákba az új Kalendáriumot Bethlen István főispán az ő közbenjárására vitte be. 1830-ban megrendeli, hogy az oláh papok, kik a reformált vallásra általjöttek,

N.-Váradon vizsgáltassanak meg, hogy micsoda előhaladást tettek a ref. vallásban*). Magyar Athenás szerint két művet adott ki, u. m. 1) „A Keresztyén hitnek ágazatairól való predikátióknak Tárháza: a nalatina katékézis rende szerint. Várad. 1630. 2) „A Hitnek és jó cselekedeteknek tündöklő Példáiról való Prédikátiók. Debreczen. 1635“**).

3. Zilahon elsőbb papnak hivatott Váczi Péter, ennyi a megjegyzés róla.

4. Jenei István zilahi első pap, honnan Kolozsvárra vitetett.

5. Szalánci Mihály (a bibliában Istvánnak iratik) 1641-ben zilahi első pap, innen N.-Váradra vitték.

6. Tasnádi István 1642. zilahi első pap.

7. Tótfalusi P. István 1644. zilahi első pap, később esperes; innen Husztra vitték.

8. Széki Miklós káplán 1649.

9. Bátai György (néhol Bitainak van írva); meghalt Zilahon 1672-ben.

Bátai György Fránékerában tanult az 1652. évben, a hol Smaltzius ellen a Krisztus istenségéről disputált. Egyetemi tanulmányait elvégezvén, hazajött és a kolozsvári főtanodánál rectornek tétetett meg. Azonban rövid időn rectori hivatalát a kolozsvári papsággal cserélte fel. Mint kolozsvári pap hozatott zilahi papnak.

Következő művei jelentek meg:

a) „Az Isten kegyelmében lévő embernek idvességcs életének bizonyos és megcsalhatatlan jegyekből való megismeréséről“. Szeben. 1665.

b) „Az istenfélő ember könyörgésén való választétel és a régi megszokott bűnöket elhagyók hathatós vigasztalások“. Szebenben. 1665.

c) „Lelki próbakő“. A hit tornyáról szóló Prédikációk vannak benne. Kiadatott Szebenben 1666.

d) „Választattaknak Tárdja, melyre minden buzgó lelkü és idvességét kívánó embernek, teljes életének folyásában szükség-

*) Tót Ferencz. Tiszántúli püspökök élete.

***) Bod Péter Magyar Athenás. 138 lap.

képpen kell czélozni“. Szeben 1666. Bornemissza Anna Erdély fejedelemasszonyának van ajánlva.

Bátai György rövid de munkás életű volt. György fiat hagyott hátra, kit a kolozsvári egyház saját költségén Hollandiában taníttatott s onnan hazajöve papjává választott meg s lett a kolozsváriak kedves papja, de hivatalát csak 1698-ig folytatta. Meghalt 36 éves korában*).

10. Matkó István zilahi első pap 1666 körül.

Matkó István Kézdi-Vásárhelyen született 1625-ben. Tanulását K.-Vásárhelyen kezdte, Kolozsváron folytatta és Fehérváron az akkor igen szépen virágzó nagyhirű kollegiumban befejezte, hol a zsidó és görög mellett az angol nyelvet is megtanulta. Mint tanító, hivatalát K.-Vásárhelyen kezdte meg, innen vitetett a szászvárosi iskolához. Borberek pappá választott, honnan Rákóczi György fejedelem parancsolatjából Káransebesbe kellett mennie, hol oláh nyelven tartotta az istenitiszteletet. Mikor a törökök és tatárok a várost feldúlták, Matkónak is mindene oda veszett. Életét is alig tudta megmenteni. Midőn Barcsai Ákos fejedelemmé lett, azt kívánta Matkótól, hogy a hűség esküt tegye le. Matkó nem tette, miért vasba verette és Segesváron elzáratta. Fogságából a fogarasi ekklezsia váltatta ki. Ezután lett felső-bányai pap s innen hozatott 1666 körül Zilahra. Innen Tordára, onnan Kolozsvárra vitetett, s itt 18 évi szolgálata után meghalt 1693-ban, 68 éves korában.

Matkó felső-bányai papkorában Sámbar Mátyás missionarius jezsuitával a hit ágazatairól nyilvános bírák előtt, Sámbar ajánlatára oly feltétel alatt fogad el disputát, hogy a ki meggyőzetik: fejét veszítse el. A szóvita megtartatván, Sámbar meggyőzetett. Azonban Matkó nem akarva hogy elveszzen, megkegyelmezett; de a bírák egy kovács-harapófogóval két első fogát kihuzatták.

Művei is jelentek meg, u. m.

a) „Fővényen épült ház romlása 1666“. Ebben Sámbar állításait czáfolgatja.

*) Bod Péter. Magyar Athenás. 1766. 29 lap.

b) „X út, Több könyvnek eltévése, avagy Bányász Tsákány; melylyel amaz fővényen épített s már leromlott házát előbbi fővényre sikertelen sárral raggatni akaró és ezer mocskokkal eszelősen sinlő s mázló Sámbar Mátvás nevű tudatlan sárgyuró megcsákányoztatik k.-vásárhelyi Matkó István zilahi pap által, a ki Bányásznak neveztetett volt Sámbartól 1666“. Polemikus könyv, mint czime is mutatja.

c) „Kegyes lelkeket idvességre tápláló mennyei élő kenyér, vagy az úrvacsorájával való jól élésnek rendes módja és útja. Kolozsvár 1691“. Angolból*).

11. Szőnyi N. István zilahi első pap 1672-ben.

Szőnyi István tarnai pap volt M.-országon. Azonban Keglevics Miklós főispán Hirkó Páter kat. társaságában a védtelen papot 1671-ben papi lakásán oroszva, katonai erővel megtámadta, lakását feldulatta, kiraboltatta; ... templomot, iskolát, papi lakot a reformátusoktól elvévén, a rom. k.-nak adta; Szőnyit elfogta s csak nehezen sikerült szabadságát visszanyerhetni. Szőnyi ekkor Debreczenen át Zilahra jött. Innen Kolozsvárra s aztán Fejérvárra ment. Késő vénségében Szathmáron viselt papi hivatalt**).

Következő művei jelentek meg:

a) „Mártýrok koronája“ vagy 1675. Kolozsvár. Ajánlva van Wesselényi Pálnak „a maga lelki testi szabadságáért fegyverben lévő Magyarország Fő Generálissának“.

b) „Kegyes lélek vezér csillaga“. Debreczen. 1714.

c) „Örök élet koronája“.

d) „Tizenkét csillagok koronája“. Kinyomtatását Karafa betiltotta.

12. Miskolczi Márton második pap 1671-ben.

13. Borsai Ferencz első pap 1674-ben. Kolozsvárra ment 1680 aug. 21-én, ott halt meg.

14. Zilahi János 1680 körül. Bod Péter Magyar Athenásában nem említi, hogy zilahi pap lett volna; szerinte zsidói pap és szilágyi esperes volt. Irt egy könyvet ezen czimen: „Az

*) Bod Péter. Magyar Athenás 322 lap.

**)

igaz vallásnak valóságos Tüköre, melyben a kálvinista vallásnak tökéletes tiszta igazsága és igaz fundamentomos régisége minden jó lelkiesméretű embereknek szemek eleibe tétetik. Kolozsvár 1672^{*)}. Zilahi paposkodása nagyon kevés ideig tartott.

15. Felvinczi Sándor zilahi első pap, 1675 esperes; innen Debreczenbe vitetett, hol 1689-ben meghalt.

Felvinczi Sándor Felvinczen született, honnan nevezte is magát. Tanulását Enyeden kezdte, s folytatta Váradon, Debreczenben, Patakon, hol a felsőbb tudományokat megtanulván, meglátogatta a Hollandiában, Leidában, Gröningában levő egyetemeket. Vissza kerülvén a Kassai iskolánál a felsőbb tudományokat és a zsidó nyelvet tanította 1666 körül, s innen jött a zilahi papi állomásra.

Debreczeni pap korában írta „Haeresiologia“ czimű könyvet, mely kiadatott Debreczenben 1683-ban.^{**)}

16. Divéki János 1682 jan. 22-kén zilahi első papnak vitetett, hol 1687 nov. 30-án meghalt.

17. Szathmári Pap János zilahi pap 1700 körül.

Szathmári P. János Szatmáron született és tanult. A belgiumi egyetemeket látogatta meg. Szolgálatát N.-Bányán az iskolában kezdette meg 1685-ben. Azután a sz.-udvarhelyi iskolánál volt rector mintegy három évig, s onnan hozatott Zilahra papnak. Innen a dézsi s végre a Kolozsvári egyházba vitetett, a hól bevégezte életét.

Következő művei jelentek meg:

a) Mint egyetemi hallgató kiadta: „Philosophia prima seu Metaphisica brevibus Aphorismis delineata. Franek. 1682“ czimű művét.

b) „Uri Imádságnak magyarázatja, Kolozsvár. 1707 melyben szól a könyörgésről is“^{***)}.

18. Debreczeni Foris István 1686-ban sz.-somlyai pap, 1688-ban zilahi pappá választott; 1694-ben jun. 9-én Zilahon esperessé választott. Meghalt Zilahon 1712 máj. 26-án.

*) Bod Péter. Magyar Athenás. 331 lap.

**) „ 84 lap.

***) 252 lap.

19. Filkei János 1700 körül; tractualis jegyzőséget is folytatott. Mind a jegyzőség, mind a papi hivatal alól felmentett 1708 nov. 6-án Perecsenben tartott part. synoduson.

20. Békési János zilahi 2-ik pap, meghalt Mocson.

21. Bodoki István 1712, innen még ezen évben nagybányai tractusba S.-Berkeszre vitetett. Esperességet viselt. Meghalt Misztótfaluban.

22. Zoványi György 1712—1758 febr. 16-ig.

Zoványi György, ki a reformatió legsötétebb korszakában, a zilahi egyház legnehezebb körülményei között a jézsuiták által felkavart háborgások tengerén éber figyelemmel mély belátással vezette nem csak a zilahi, hanem a szilágyi egyházmegye, sőt a tiszántuli superintendensia hajóját, kinek száz éven túl terjedő élete sok viszontagságot látott, ki Sz.-Somlyónak is egy ideig érdemes papja volt megérdemli, hogy hátrahagyott irataiból életére egy tekintetet vessünk, s azt ismereni tanuljuk.

Zoványi György Biharvármegyében Bihar mezővárosban született 1656 szeptemberben. Édes atyja Zoványi Pipis Balázs, édes anyja Nyirő Varga Erzsébet. Nagy atyja Z. P. János a bihari refor. eccla. papja s azon egyházmegye esperesse volt.

Tanulását a bihari iskolában kezdette, hol négy esztendeig szorgalmasan tanult. Ekkor szerencsétlenség történt a családban. Édes atyja Zoványi Balázs, ki ifjuságánál fogva a magyar király seregében katonáskodott, de az ország azon részében lakott, mely a török birtokában volt s tele volt törökökkel s így neki alkalom nyilván a töröknyelvet jól megtanulta. A hadakozásban sok sebet kapva magát gyengülni érezte, hazatért és a fennemlített szülővárosában letelepedett.

A n.-váradai basa megtudván, hogy Z. B. a töröknyelvet beszéli, azon város adószedőjévé tette, kinek kötelessége lett az adót N.-Váradra beszoigáltatni. E hivatalt pontosan és lelkiismeretesen fojtatta, mint a töröknyelven irt dicsérő levelek bizonyítják. Egykor a basa változott. Az új basánál éppen akkor talált adót adminisztrálni, mikor annak egy török ifju vendége volt. A basa jó szívvvel fogadta. De e közben a török ifju

ráismert, hogy ez azon ember, ki ötet az útközben rutul megvagdalta. Ezért a basának panaszt tett. A basa minden utánjárás nélkül Zoványit rögtön a tömlőzbe tétette. Felesége azt megtudván, férje kiszabadításán szorgalmatoskodott. Egy évi utánjárás után a basa 2000 frt váltságdíj lefizetése mellett meg is ígérte. Az aszszony saját részjóságát s ezen kívül Zoványi János ipja éppen ekkor elhalván, férje jószágát is eladván, a 2000 frtal megjelenik a basánál, a basa a pénzt elveszi; de a sok szenvedés és bánat miatt ekkorra meghalt Zoványi Baláznak csak holttestét szolgáltatja ki, az álnokul rászedett szerencsétlen asszonynak.

A szerencsétlen asszony jóságaitól, pénzétől, s férjétől egyszerre megfosztatva azon törte féjét, hogy mitévő legyen... levelet kap testvére Erzsébettől ki Zilahon Szücs Bálint neje lévén, többször kereste fel levelében, hogy házuknál vonná meg magát. György, nagyobbik fia társaságában elhagyja Bihart s Szilágyba, Ipp községbe megérkeznek. A sok bu, gond, nyomoruság annyira elgyengítik a szerencsétlen asszonyt, hogy ágyba kell feküdnie. Erősebb volt a szenvedés mint elbirhatta volna... A koporsóban talált pihenést. Fia György takarítottá el hideg tetemét 1666-ban.

Zoványi György rokon, barát, ismerős s vagyon nélkül, mint az életvihara által eldobott... Ippközségben marad mintegy tizenegy évig s a jómodu gazda embereknél szolgált mint béres. A nagyapja, a bihari pap és esperesre való vissza emlékezés nyugtot nem engedett. Érzé, hogy nem hivatása a földet szántogatni, más mező kell neki, hol az úr szőlőjét kapálhatná. De hová menjen? kihez forduljon? Olyan ismerőse, ki segíthetne, sehol és senki... Azon idők zavaros és hadi állapotota miatt még csak megmozdulni is félelmes volt. De a remény, a vágy a megtörhetlen szilárd akarat nem engedék tovább Ippon időzni... Jó emberei tanácsára 1677-ben már 21 éves korában Kolozsvárra ment, hol a refor. kollegiumba felvétellett. Itt megtalálva a helyet, hová szive vágyott, már csak nem helyesen elfelejtett gyermeki tanulását előlkezdi. Gyulékony lelke tüzet kap... Szegénységének és nagykorúságának

érzésétől ösztönöztetve fogékony eszével oly serényen tanult, hogy alsóbb tanulását elvégezve 1687-ben nevét a togátus diákok közé beírta.

A kolozsvári híres reform. kollegiumban az előadott felsőbb tudományokat jól megtanulván s érezvén készülséget, 1694-ben akadémiára Hollandiába ment. Gröningában és Franekerában szép sikerrel s dicséretes magaviselettel elvégezvén tanulásait,*) Kolozsvárra jött vissza. Nagy-Enyeden tartott zsinaton magát felszenteltetve, gr Bethlen Elekhez hivatott udvari papnak, hol megnősült Kereszturi Annát vévén feleségül. Nem sokáig viselte az udvari papságot mert 1700-ban Sz. Somlyóra választatván meg papnak, azt elfogadta s hivatalát igen dicséretesen folytatta.

*) Legyen szabad Roël professorától nyert bizonyítványát szósz szerint ide igtatni.

Lectori benevolo

S P. D.

Hermannus Alexander Roël

Theologiae et Philosophiae Doctor et Professor.

Nihil illis accidere gratius potest, quibus munus docendi in academiis publice concedit Deus, quam si et multos habeant et imprimis diligentes et non eruditionis tantum, sed et virtutis ac pietatis studiosos auditores. In quibus enim non elucet cum doctrinae studio amor virtutis, de illis nulla esse spes potest, fieri illos ecclesiae utiles; cum tales, quos verbis ediscunt, exemplo ac moribus plerumque destruunt. At in quibus utrumque conspicitur studium, de illis optime quoque in bonum ecclesiae sperare et concipere licet.

Inter postremos hos, quantum mihi cernere datum fuit, numerandus est eminentissimus doctrinae et virtute vir, Georgius Zoványi, Transsilvann, Hungarus; per biennium in academia nostra vitam egit; egit autem ita, ut probavi omnium doctrinae solidioris capacem, disciplina et studio maxime exultum et virtutis admirandum studium; omnique doctrinae operam dedit sedulo, ut hinc rediret doctor. Eoque fine ut et alios in aliis solidioribus, ita me quoque in Philosophia et Theologia assidue et diligenter, publice et privatim audivit explicantem scripturam sacram, ex illis adstruentem religionis nostrae dogmata, destruentem contrarios illis errores atque etiam, quid ratio de Deo doceat et religione, offi-

Ugyanazon évben Zilahon tartott pártiális synoduson Debreczeni István zilahi papi és esperesi előtt, a papi hivatalról remek beszédet tartott!

Papi hivatalát Sz-Somlyón jól folytathatta, de családi életében a kuruczok és labanczok rablásai miatt, kik semmi katonai regulát nem ismertek, kik az ő lakát is sokszor kirabolták, előgették, elpusztították.

A kuruczok megakarták papjoknak tenni, de ő ezen gyűlöletszép rendtelenségeit utalva, nem vállalta el. Azonban 1705-ben a szerencsétlen erdélyi fejedelem Rákóczi Ferencz, az esperesi által ráparancsolván, a Somlyó vára körül összehívott és őt álló, legnagyobb részt reformátusokból álló hadseregnél egy tábori papi kötelességeit elvállalta. Kék köntöst, veres övet ölt fel, mely a kurucz papok formaruhája volt és viselte azt 1710-ig, mikor is Vadkernél (Nógrád megye) Rákóczi sergei szétveretvén, sok viszontagság után Rodostóba került. Zoványi ismét a szokott papi öltönyt véve fel, hivatalát Somlyón 1712-ig folytatta, mikor is a nyugalmasabbnak ígérkező zilahi papi állomásra hivatván meg, azt elfogadta.*) Ezt megelőző évben 1711-ben jul. 8-án Diósdon esperessé választatott.

ciisque hominum, pro virili me exponentem, privatim quoque egregie sibi institit et legendo, et lecta et audita ruminanda, magna semper eruditio suae adjecit studio; ea ratione maximos progressus fecit et probavit. Vitam et mores, ut docet theologiam, modestiam composuit et honestatem, pietatemque, unde optimam de illo spem concepi, bonorumque illum amoris et favori serio commendandum cupio. Denique precor, ut porro quoque illius studiis, conalibus et itineri bonique benedicere velit, ad nominis sui gloriam perpetuam, ipsius et multorum aliorum aeternam felicitatem. Dabam Franequerae, die 8-va martii 1698.

1 Filipi II. 16, 16. Kik az életnek beszédével dicsekedtek; hogy dicsekedhessem a Krisztusnak napján, hogy én nem futottam hiába és nem munkálkodtam hiába. Sőt inkább ha én megáldoztatom is, a ti hiteteknek ajándéka s égő áldozatja felett örülök és örvendezek mindnyájan tinctek.

*) Zoványi jegyzetei 1715-kén kezdődnek; a tractualis sárgakönyvben is egy feljegyzését így kezdi: „Ab anno 1715 mióta ezeu ecclában szolgálók“ Miből azt gyaníthatni, hogy 1715 kezdete hivatalát. De életírói mind 1712-re teszik.

Tractualis jegyzőnek 1708 nov. 5-én választatott. Debreczeni P. István senior elnöklete alatt eskettetett fel.

Zilahon papságának második évében volt vendége az itt keresztül utazó XII. Károly svéd király. Zoványi előre értesülve XII. Károly svéd király jöveteléről, másfelől szeszélyes természetét is, kit már a franekeri egyetemről ismert, ki szintén az ő ott tanulása idejében ott tanult, úgy intézkedett most XII. Károlyról, hogy Zilahon minden alkalmas helyen jól fűtött szobával várják, de ha lehetséges, az ő királyutczán (akkor tyúkoluteza) lévő házához vigyék. Ezen épület most Kerekes Sándor tanár birtokában van, erős bolthajtásos szobával, mely mint látszik, akkor Zilahon a legerősebb épület volt. A király Zoványi feljegyzése szerint nov. 14-én (1714) érkezett meg, és Zoványi házához szállott. A mint a király megérkezett, gazdája a parochián lakó Zoványit rögtön értesítette; mire Zoványi tüstént oda sietett. A király már első tekintetre gyanítá, hogy őt már valahol látta, de Zoványi szerény természeténél fogva magát megismertetni nem akarta. Végre a király latin nyelven így szólította meg: „Ki vagy te? Kié ezen ház? Ugy tetszik, hogy én téged valahol láttalak, de nem tudom hol? Ezekre Zoványi felelvén monda: hogy ő zilahi pap; a ház az övé, és hogy őfelsége Franikerában látta őtet. „De hát azt honnan tudod, hogy király vagyok? O, nnan — felel Zoványi — mert már azon városban tudtam azt“. Zoványi engedélyt kért a királytól, hogy „egy dictiócskát mondhatna“ őfelségének. A király azon nyilatkozatára, hogy örömet meghallgatja ismerős emberétől, egy csinos latin beszédet mondott. Ebben kiemelve a király bámult katonai vitézségét, mely nemcsak Európában, hanem Azsiában is magasztaltatik, habár Pultavánál ellenkezőre fordult is a hadi szerencse, . de Isten munkája e mostani hazatérése, ki az ő hős tettei iránt különös tekintettel van, hogy országában a megzavart közigazgatást jó rendbe hozza. Végül legbuzgóbb imáját s óhajtását a

király szerencsés utjáért kifejezván, azon kegyelemért esedezett, hogy a magyar- és erdélyországi elnyomott protestáns reformált vallás sérelmeinek orvoslását „a legszükségesebb helyeken“ maga királyi tekintélyével eszközölni méltóztassék*).

*) Érdekesnek tartom Zoványi beszédét egész terjedelmében közölni.

Augustissime Rex!

Vestrae Majestatis invictissima, et per universam Europam, Asiam celebrata militaris virtus adversos quidem fortunae casus est ad Pultavam exportata, quin adeo angustos limites ab eadem in Bender constricta, ut per 5 annos in statu inactivo torpescebat; Deus tamen Regis Sveciae jam iuncti et ejus militaris virtutis summam habent rationem, virtutem Vestrae Majestatis activam esse voluit, hinc Vestram Majestatem tot adversos labores et pericula expertam in regnum et thorum avitum potenti brachio reducit.

Religio, excelsus regius sanguis, miles et civis universus Sveciae suspiranda. Deum horatim enixe rogat pro reditu Vestrae Majestatis; limes enim Sveciae jam augustatus, leges et administratio regni confusae, cives, milites in exilium aguntur; quae omnia in rectum systema reducere non alius, quam Vestrae Majestatis labor, prudentiaque regia potest; taliter refulgabit corona, throni fundamenta firmabuntur, natio in activum statum redigitur; evidens est ergo, hoc esse opus Dei. Ratio svadet, felicitas Sveciae necessitat, Deus vult reditum; unde spes throni, coronae splendor, regii sanguinis laetitia, summa populi gaudia et felicitas unicissime pendent; hisque praemiis vult Deus coronare exantlatos labores Vestrae Majestatis.

Nos vero qui desertissimam hanc regionem incolimus, pro felici Vestrae Majestati reditu, incolumique, Deum oramus, nunc vero quasi ad vestros profusi pedes, oramus Vestram Majestatem, ut oppressae heic religioni reformato-protestanticae evangelicae, autoritate regia in locis maxime necessariis subvenire clementer velit.

A Király válasza:

„Si salvus in regnum redibo et thronum occupabo, vestri tuique memor ero, vestris precibus me recommendo“.

Hogy a beszéd annál inkább az akkori helyzetet megvilágosítsa, Szilágyi után ide jegyzem, hogy XII. Károly, mint a veszt-fáliai béke fentartásáért egyik védkezes fejedelem, magát jogosítotttnak tartá I. József császártól az elvett protestáns templomoknak visszaadását kívánni, mibe a császár egy a mondott és aug.

A király mosolyogva válaszolt s megígérte, hogy hazatérése esetében mind róla, mind az egyházzól meg fog emlékezni.

A gyengélkedő király a jó meleg szobával igen meg volt elégedve. De gyengélkedése miatt ebédelni nem akart, azonban tábornoka és Zoványi megújított kérésére elfogadta a Zoványi felesége által készített ebédet. Zoványi maga asztalt terít. Az asztalra közönséges és asszuszoló bort tesz s az ételt is felhozatja. A király és a tábornok asztalhoz ülnek s mindketten jóízűen ebédeltek. A király az ebéd alatt asszusbort ivott. Ebéd után azonnal kiadta a parancsot a tovább utazásra. Azonban a téli hideg időben teste eltörődött, a meleg szoba az asszuszor is megtette hatását, némi bágyadság lepte meg, s egy ágyra dőlt le s oly mélyen elaludt, hogy este 7 órakor ébredt fel, s így tovább nem utazhatva Zoványi házában halt. Másnap „vidámabb ábrázattal s fris egészséggel volt s megköszönve Zoványi György vendégszerető elfogadását, székérre ült“ s útját oly gyorsan folytatta, hogy nov. 22-én Stralsundba érkezett.

Zoványi 1723 a tiszántúli egyházkerület főjegyzőjévé, 1728-ban pedig püspökké választatott s arra ápr. 25-én Zilahon fel is eskettetett. Nehéz viszonyok közt folytatta e terhes hivatalt. Zsinatot nem tarthatván a Debreczen vidékén előforduló ügyek vezetését Szódi István főjegyző vezetése alatt a városi papok és professorokra bízta. Az új papok kibocsátását s beállítását az esperesekre bízta, kik neki jelentést tétel, így küldötte el számokra a kibocsátó levelet.

Zilahi egyház kebelében folytatott nehéz munkái fennebb vannak elősorolva, 46 évig folytatta azt. Munkás, szorgalmas, gondos ember volt, kötelességét pontosan teljesítette, s késő vénségéig szeretett tanulni. Ételben, italban mértékletes volt, azonban tisztességes asztalt tartott s nála igen sokan fordultak meg.

22-én kötött alkuban bele is egyezett. Midőn ezért a Bécsben lévő pápai nuncius a császárnál panaszt emelt, arra o választ kapta: „A mit cselekedtem, arra nekem különös indokaim voltak. Ha a pápa oly közel legyen mint a svéd királyhoz, ki tudja, ez nem tette volna-e Ő szentségét lutheranussá?“

Rendes öltözet: magyar nadrág, dolmány kapsokkal egész végig, télen ujas, s felül palást forma felső rubát viselt, és bosszu szakállat hordott.

Élete 101 évre s öt hónapra terjedett. Az utolsó nap reggel, mint életrajza írja, egy előtte ismeretes jeltől sejtve azon napon bekövetkezendő halálát, jókor felkelt, halálra való ruháját felvette, az eccleziásiai előljárókat magához hívatta, temetése felől rendelkezett, buzgón imádkozott, s gyermekeit, papársait, előljáróit s eccleziáját megáldva délelőtti 11 óraker mint előre megmondotta csendesen kimult.

Zoványi György négy évig egyedül vitte a papi hivatalt.

Zoványiról mint íróról is meg kell emlékeznünk. 1) Több alkalmi beszédei jelentek meg, mint gr. Bánfi Kata Wesselényi István özvegye felett 1734-ben, b. Wesselényi István urfi felett 1748-ban tartott beszédei. 2) A Zoványi Kánonokat, az 1629-től 1751-ig tartott zsinatok végzésiből ő szedte össze s adta ki ezen czim alatt: „*Canones ecclesiastici ex antiquis Hungariensibus et recentioribus Transilvaniensibus, aliisque in usus ecclesiarum cis et ultra Tibiscum reformatarum conaciuati et quibusdam necessariis aucti opera Georgii P. Zoványi. Claudio-poli Anus 1733.*“ 3.) Ki nem adott, elégett művei:

a) Magyarázat a heidelbergi kátéra.

b) *Dogmatica Theologia.*

c) Évi naplója, — melyek elégték.

23. Dézsi Zsigmond 1719-től 1724-ig. Sz.-Udvarhelyre vitetett, s ott halt meg mint rector professor.

24. Bikfalvi Zsigmond 1725-től 1742-ig Zilahon halt meg.

25. Vajasdi Mihály 1745-től 1769 szept. 24-ig Zilahon halt meg, és székbeli bíróságot viselt.

26. Mohai János 1769-től 1783 jan. 6-ig Előfizetője volt a legelső magyar hirlap a „Magyar Hirmondó“-nak, midőn a mostani Szilágymegyében csak négy példányban járt, u. m. Kovács István somlyai ref. papnak, Nagy Sámuel kémeri papnak Schullerné tábornoknének Bagosra.

27. Zoványi György, első Zoványi György unokája, 1766-tól 1787 apr. 16-ig. székbeli bíróságot viselt. Zilahon halt meg.

28. Katona Imre iskolai rector volt helyt. 1783 jan. 19-től 1792 maj. 14-ig. Zilahon halt meg.

29. Bethlendi János 1788 szept. 28 től 1826 aug. 6-ig.

Bethlendi János, mint életiratában feljegyezve van, Bethlendi Márton és Nagy Ilona szü.öktől Bánfi-Hunyadon 1756 novemberben született. Tanulását Hunyadon kezdte, 1769 Kolozsvárra vitetett s itt szép előmenetellel tanulván 1774-ben a togatus diákok közzé felvétetett. 1782 Sz.-Somlyóra ment rectornak s ott 4 évet töltött, 1786 az ultrajectumi akadémiára ment, s innen foglalta el a zilahi papi állomást. 1817 jan. 14-én tartott pártiális synoduson esperesnek választatott. Azonban saját kérésére az idősebb Réthi József vállaira tétetett, de azon feltétel alatt, hogy ha Réthi meghalna, az esperességet minden gyűlés nélkül vegye át és folytassa, mely ezen év május havában be is következett, s folytatta egész haláláig.

30. Polgári Márton 1792 jul. 19 től 1830 aug. 7-ig székbiró lett 1806-ban, aljegyző 1817-ben jun. 14-én; esperesi helyettes 1826-tól fogva haláláig.

31. Beke Sámuel 1828 apr. 24 től, meghalt 1836 aug. 14-én.

Beke Sámuel a székely születésű (felsőcsernátoni, Háromszékmegye) Beke Titus sz. paniti pap és Simon Julia lelei pap leányának a fia, ki 1800 aug. 3-án született. Tanulását a zilahi iskolában kezdte s innen Kolozsvárra ment, hol szép sikerrel elvégezvén a theologiai tudományokat, a gr. Bethlen család káplánya lett Bethlenben. S innen választatott zilahi papnak. 1831-ben megnősült, ballai pap Nagy József Karitás nevű leányát vette el, a boldog családi életből egy leánya maradt. Fiatalon végezte be életét a kedves emlékü pap. Irodalmilag is működött, két füzet predikációkat adott ki.

32. Fogarasi István 1832 jan. 1-től 1873 jul. 1-ig, mikor is 41 évi szolgálata után teljes fizetésével nyugalomba helyeztetett.

Fogarasi István hason nevű atya és Szatmári Erzsébet szülők fia 1800-ban apr. 8-án született Kolozsváron. Tanulását az ottani főtanodában kezdte és folytatta. 1831-ben a bécsi egyetemen egy cursust elvégezvén, Hiri Ferencz professzorral együtt jöttek haza az akkori pestises időben. A papi

hivatal mellett tanárságot is viselt a zilahi főtanodában; bíró lett 1837-ben, aljegyző 1841-ben, főjegyző 1846-ban esperes 1847-ben; lemondott az esperességről 1856-ban; meghalt 1878 apr. 26-án.

33. Verestoy Cseri Sándor 1837-től 1869 július 26-ig. 1846-ban assessor, 1847-ben aljegyző lett, 1855 óta a főtanodában az egyetemes egyháztörténetet tanította; meghalt 1869 jul. 26 án.

Verestoy Cs. Sándor Kolozsváron Verestoy Cs. Mihály és Gyulai Anna szülöktől született 1801-ben. Tanulását a Kolozsvári híres ref. főtanodában kezdte és folytatta; a theológiát Pápán végezte, 1826-ban meglátogatta a bécsi akadémiát 1827-ben Ákoson szolgált mint rector, 1828-ban Sz.-Csehbe választatott papnak, s onnan hozatott Zilahra.

34. Magyarósi István 1870 jan. 6-tól szolgál.

35. Révay Pál 1874 apr. 7-től 1877 jul. 1-ig; innen a nagy-bacsoni népesebb, jövedelmesebb egyházba vitetett.

36. Kónya László hidalmási lelkész 1879 jun. 29-én választatott meg.

MAGYARÓSI ISTVÁN,

zilahi ev. ref. pap.

Szilágyszolnoki egyházmegyénk egyes egyházaiknak történelmi ismertetése bevégeztetvén, szükségességnek láttuk ezen egyházmegye espereseinek névsorát is, egy párnak rövid életrajzával közzé tenni.

Lampe szerint a szilágyi egyh.-megye legelső esperese volt.

1) Kisdobszai Dániel, zilahi pap, esperessé lett 1596 körül. Ő nyerte meg a somlyai egyház részére, áldott emíkezetű kegyelmes fejedelemtől Bethlen Gábertól a kómeri, bájoki, ippi és récei helység határai dézsmáit, miat az egyház adománylevele igazolja.

2) Keresztszegi István, zilahi pap. Egyh.-megyei jegyzőkönyvünk bizonyítása szerint esperessé választott 1620-ban jun. 11-én, superintendenssé lett 1629-ben. Debreczenbe hivatott.

3) Szilvási Márton, sz.-csehi pap. Esperessé lett 1633-ban.

4) Csengeri József, hadadi pap. Esperessé lett 1638-ban. Jelen volt az 1646-ban Szathmár-Németiben tartott nemzeti zsinaton.

5) Tótfalusi István, zilahi pap. Esperessé lételének ideje nincs följegyezve. Husztra vitetett.

6) Zilahi János, zilahi pap. Esperessé lételének ideje szintén nincs följegyezve. Meghalt Zsibón.

7) Felvinczi Sándor, zilahi pap és 1676 körül esperes; utóbb debreczeni pap és esperes. Meghalt 1689-ben.

8) Csehi János, előbb menyői, később zilahi pap. Esperessé lett 1678-ban. Meghalt Sz.-Csehben 1694-ben.

9) Debreczeni Főríz István, előbb somlyói, később zilahi pap. Esperessé lett 1694. jun. 9-én. Ezen esperesnek viszontagságteljes életéről, s hajlott kora napjaiban történt hanyatlásáról szükségesnek véljük egyh.-megyénk jegyzőkönyve alapján a következőket közre bocsátani:

A zilahiak 1708. nov. 5-én Perecsenben tartott partialison testbeli erőtlenségét adván fel, hogy ő velek a gazokat mostan futásokban nem bujdoshatnék. Bacsoni Máté egrespataki pap bevitelére a partialis synodustól consessust kérnek, de

a kérés elutasítván, mivel nevezett esperes ellen semmi terhelt paraszok nem adattak be, ismétlen nevezett Debreczeni Főrész István a zilahi ekklezsiában megbagyatik. A zilahiak a consensus meg nem adásáért protestatiót adnak be. Ezt követőleg a zilahi ekklezsiát megzavaró némely nyugtalan egyének Somlyóra leírnak, hogy a részletes zsinat végzésének nem engedelmeskedhetnek. Bacsoni uramat consensus nélkül is beviszik. A Somlyón 1708 máj. 21-en egybegyűlt rendkívüli zsinat megrendeli, hogy Senior Debreczeni Istvánnak egy évi hátrálék bére fizetessék be, ezen felül t. Filkei János uram megidézettik, hogy a zilahiaknak ne szolgáljon „usque ad futuram Synodum Partialem” mely végzést az Ilosván tartott r. zsinat is megerősített. Ezen vizályos ügynek elintézésére mind a Generalis, mind a Partialis szék pecsétével idéztetnek a zilahiak az Ilosván 1708. jun. 6-án tartandó r. zsinatra.

A zilahiak meg is jelentek jelzett helyen és időben, de nem úgy mint idézettek s a r. zsinatnak semmit nem felelvén fellebbezését a bejelentése nélkül készülnek a köz szent zsinatra Matolcsra, mely nagy méltatlanságot nem szívelhetvén a r. zsinat következő végzést hozta:

„Mivel zilahi uraimék a) Praedicatoroknak rendes bérét meg nem adták, sőt mocskolták et contra apostoli monitum kettős tisztességét denegálták.

b) Minden igaz ok nélkül helyiből ki akarják mozdítani contra Can. Hust. IV.

c) Sz. Synodusunk Deliberatumának nem annuálnak, sőt Eccl.-ánk idéző pecsétét contemnálták.

Azért a Praedikátorok Zilahon és Traktusunkban lévők inhibeáltatnak semmi szükségekben nékiek ne szolgáljanak excepta administratione s. baptismi per Annum.“

Ezen r. zsinati végzést az 1708. jun. 20-a Matolcson tartott Gen. Synodus megerősíti eképen:

„Mivel a zilahiak ad dedecus Synodi gralis cum summo Fastu más forummal fenyegetik a sz. Gralist, azért a zilahiaknak ezen causájok repudiáltatik, hanem a venerab. szilágyi sz. Fraternitásnak Deliberatuma inviolabiter in suo vigore fennmaradjon. Extra datum in Synodo Grali. per notarium Superino Georgium Szentesi“.

A hivatalt ilosvai r. zsinat jegyzőkönyvének 4-ik pontja alatt említették, miszerint, hogy Filkei János sok tilalom és az ilosvai r. zsinat által megerősített somlyai végzés ellen is Zilahon papi teendőket viszen véghez, sőt canonokkal convinctatván azoknak magát nem akarta alájok adni, azért Praedicatori tisztétől suspendáltatik, notariusságát is amittalja.

5-ik szám alatt említették, miszerint Filkei János többeknek kérésére előbbeni hivatalába visszahelyeztetik, azon feltétellel mindazonáltal, hogy mindenekben a sz. Synodus végzésének és a canonoknak engedelmeskedik.

Jegyzőkönyv 6-ik száma alatt ez áll: Elfelejtván maga mostani casusát t. Filkei János uram contumaciter magát opponálja a zilahiak ellen való Deliberatumunknak, és a schola mesterrel Bicskei György urammal együtt fungál. Azért mindketten idéztetnek perecseni 6-án novembris esendő gyűlésünkbe.

Az 1708. nov. 6-án Perecsenbe tartott r. zsinaton kéri a zilahiak, hogy Filkei János és Bicskei György a szent szolgálatra szabadittassanak fel. Ezen kérelemre Zoványi P. György jegyző által kiadványozott végzésben kimondatik, hogy miután Filkei János és Bicskei György mind a Gen. mind a Partialis Synodus végzése ellen fungaltanak és megidőztetvén meg nem jelennek: azért a canonok erejénél fogva minnketten tisztektől megfosztatnak, egy évi fizetésöknek fele lefoglaltatik s birói zár alá tétetik. „T. Filkei János ur pediglen, mivel ilosvai gyűlésünkben reassumtioja után adott kezét s hitét meg nem tartotta soha többé a szilágyi sz. társaság commembrumának nem ismertetik.“

1709. május 25-én Sz. Somlyón tartott partialison a zilahiak most sem jelenvén meg Senior Debreczeni István kéri a gyűlést végezze el a zilahiakkal való moeskos contraversioját.

Filkei Jánost illetőleg újból ki mondja a partialis, hogy őt tagjának soha többé el nem ismeri.

Mivel Baczoni Máté igen nagy háborut szerzett a zilahi ecclában, ha szintén a Gen. Syn. felveendő is, a szilágyi tractus kebelébe soha nem fogadja.

Az egyházmegye és zilahi egyház között felmerült kellemtelen ügy utóvégre megszűnt az által, hogy Debreczeni Fő-

rizs István zilahi pap állomásába visszahelyeztetett, miként ezt nevezett esperes az 1710 őszen Nagyfaluban tartott partialison személyesen bejelentette.

A sok hányatáson és bujdosáson átment Debreczeni Főrizs István nem sokáig élte túl a közte és egyháza közt létrejött békességet, mert még azon év végén, vagy mi hihetőbb 1711-ik évnek elején elhalt; miről az 1711-ik év mart. 4-én Szilágy Sámsonban tartott partialis jegyzőkönyvében említés van téve.

10) Zoványi P. György, Esperessé választatott Diószabban 1711. jul. 8-án tartott partialison. Ezen Esperesnek életrajza nyugalmazott iskola tanácsos Szilágyi Ferencz által 1870-ben kiadott „Zilah történelméből“ czimű műben terjedelmesen előadva lévén, életleírását mellőzhetőnek véljük, s csakis hosszas ideig folytatott esperesi hivatala alatt felmerült kiválólag nevezetes csemények felemlítésére fogunk szorítkozni.

Hivatala diósadi partialis szók jegyzőkönyvének 1-ső pontja alatt végeztetett, hogy az egyházak egy-két hét alatt szedjék össze a papokkal együttesen a pestises időben conferált pénzeket, s azokat illő kamatra adják ki kötlevel mellett.

1724-ben superintendensé elválasztatván zilahi papi állomását s ezzel együtt az Esperességet is továbbra is megtartotta, mint kitetszik egyebek közt onnan is, hogy 1737. jul. 25-én Büdöskuti István és neje Valkai Zsuzsánna között létesült békeegyezményt Zilahon a partialis házbán irták alá Zoványi György mint zilahi pap- esperes és superintendens és Bikfalvi Zsigmond Pankotai István tractualis notarius és Bikfalvi Zsigmond 2-ik pap.

1739. jun. 13-án Csernátoni Sámuel zoványi pap reverzalisát előttesíti e kép: „Coram nobis Georgius Zoványi Pastoraе Ecclae. Zilahien. Seniore ven. Tr. Silvan. et Ecclae Reftar Cis et ultra Tibiscum Sitar Superintendente Zigismundo P. Biktalvi V. D. ill. in Eccla. Zilahiensis“.

1756-ban végeztetett, hogy minden egyházakban consistorium állitassék fel a gyülekezetnek értelmesebb tagjaiból. Meghalt 101 éves korában 1778-ban.

11) Zoványi József, előbb említett Zoványi P. Györgynek fia, 1758. april. 3-án Zsibón partialis széket tart mint

már Esperes. 1732-ben kémeri pap, azután sz-cseli, végre zsibói pap. Az esperesi hivatalból 1769-ben tiszántuli superintendens Szilágyi Sámuel ellen elkövetett engedetlenségeért közzsínati határozat által felfüggesztetett.

Ezen felfüggesztés folytán az esperesi szék üresedésbe jövén az egyházmegyei ügyek helyettesített Esperes vagy Prosenior által végeztettek, mignem

12) Bessenyei Bálint 1770. jul. 4-én Kómeren tartott partialis széken 29 szózattal elválasztván, proseniorból rendes Esperessé lön. Az esperesi választás megtörténvén felolvastatik a tiszántuli superintendentiához küldetni határozott felterjesztését, melyben felel a partialis szék a Superintendens urnak június havában érkezett leiratára, miszerint adjon véleményt a tractus, ha van-e hajlandósága a Zoványi József Esperességbe visszahelyeztetéséhez vagy pedig mást kívánnak választani? A partialis széki felterjesztés elősorolja az indokokat, melyek vezették a confraternitást Zoványi József telje mellőztével más esperest választani, s a felterjesztés végsoraiiban teljes reményöt fojezi ki a partialis szék, miszerint a véghezvitt Esperes választás a T. Superintendens és ven. Superintendencia által nemcsak helyeseltetni, hanem egyszersmind meg is fog erősíttetni.

1770. nov. 27-én Bessenyei Bálint Esperes elnöklete alatt tartott partialison olvastatik a Felsőges Guberniumtól érkezelt szabályrendelet, melyszerint a kereszteleéseknek ezental jegyzőkönyvre kell vezetettüök. Meghalt 1775-ben.

13) Szathmári N. István krasznai pap, 1775. jul. 5-én Goroszlón tartott partialison Esperessé választatott. 1775. Goroszlón tartott partialisra a mltság E. Főtanács rendeletéből az egyh.-megye minden papjai és iskolatanitói beidőztettek a II. József császár és erdélyi fejedelem iránti hódolati eskü letételére, a mely hódolati eskü-homagium letétele megtörténvén az ezen innepélyrőlí jegyzőkönyv két párban elkészítettvén, ezek egyik példánya a főkormáuyszéki decretummal és egyházi főtanácsi rendelettel együtt a tractus levéltárába betéttetni elhatározlatott, másik példánya pedig az ő felségéhez leendő felterjesztés végett Baró Bánffy Farkashoz mint a mlsgs E. Főtanács elnökéhez Szébenbe felküldetett. Az egyházi főtanács ál-

tal ezen ünnepélyre kinevezett biztosok valának e-megyei főgondnok Báró Inczédi Mihály és algondnok Gencsi Zsigmond.

1784. mart. 30-án Ippon tartott partialis széken jelen lévén Báró Inczédi Mihály tract. fő- s Gencsi Zsigmond algondnokok. Továbbá zsák Sándor Kraszna-megyei táblabíró s Kállai János Kraszna megye jegyzője, mint királyi biztosok. Olvastatik az erdélyi főkormányzéknek 1784. febr. 12. ról 785 sz. a. Gencsi János Kraszna-megye alispánjához s Izsák Sándor Kraszna megye táblabírájához intézett decretuma, melyben nevezett egyének mint királyi biztosok a szilágyi tractus területén tartandó tárgyokról jegyzőkönyveknek egy példányát a királyi főkormányzékhez felküldeni köteleztetnek.

14) Fadgyas István, m-keczeli pap, 1790. sz. pt. 16-án tartott partialison a papság által szószólás útján Esperessé választatik. Ennek esperessége kezdetén tétetik közzé Ő Felségének az a legmagasb leirata, melyben tudtul adatik, hogy Ő Felsége az alkotmányos ut mellőztövel kiadott rendeleteért a tractuale edictum és a jobbágyság ügyében kiadott parancs kivételével — visszavonván s megszüntetvén, ezennel úgy az egyházi mint a polgári ügyek magyar nemzeti nyelven rendes folyamatjukban vezettetnek.

Mégjegyzendőnek véljük, miszerint fennevezett Esperes indítványa folytán mondatott ki határozatilag, hogy az egyházmegyét illető okmányok állandóan Zilahon az egyh.-megye levéltárában tartassanak, ne legyenek kitéve az Esperes változás folytán ide-oda szállítástól következhető eltévedés eshetőségének.

Ezen hivatali buzgóságáról s tevékenységéről ismeretes Esperes 1806. május 14-én elhalálozván,

15) Dombi János perecseni pap, esperessé lett Zilahon 1806 jun. 5-én. Meghalt 1816. deczemberben Perecsenben.

16) Rétyi József, ballai pap, esperessé választatott 1817. Zilahon, de már 1817. maj. 12-én meg is halt Ballán.

17) Bethlendi János, zilahi pap a Rétyi József halálával 1817 aug. hóban esperessé választatott. Meghalt Zilahon 1826. aug. 6-án.

18) Héczei Pál, pééri pap, Bethlendi Jánosnak 1826-ban bekövetkezett halála után lett esperessé, már az előtt

1820-ban esperese volt a külső fél- vagy k. szolnoki traktusnak. Meghalt 1844. mart. 25-én.

19) Kovács Ferencz, sz. somlyói pap a megvilágtalanozott és esperesi hivatalának folytatására képtelenné lett Héczei Pál helyett az 1837-ik zilahi közzsinat tartama alatt proseniori czinnel elválasztatván ismételten nevezett Héczei Pálnak 1844 mart. 25-én történt halála után rendes esperessé lett. Meghalt 1848. aug. 8-án Sz.-Somlyón.

20) Fogarasi István, zilahi pap, előbb nevezetnek még életében proseniorrá választatván, rendes esperessé lett 1847-ben, esperesi hivataláról lemondott 1856. oct. 1-én. Meghalt 1878 april 28-án. Utánna

21) Kovács István, sz.-nagy-falusi pap, választatott esperessé 1856. nov. 11-én. Meghalt Nagyfaluban 1862 augusztus 31-én.

22) Faragó József, ballai pap, esperessé választatott 1860. mart. 25-én Sz. Somlyón. Lemondott 1870. febr. 8-án. Meghalt 1875. mart. 17.

23) Dombi Lajos előbb sz. sámsoni, jelenleg bogdándi pap, súlyos betegségbe esett elődjének az esperesi hivataltól ideiglenesen lett fölmentetése következtében esperes helyettessé kineveztetett 1866. dec. 18.

1869. april 28-án előbb nevezett Faragó József az esperesi hivatal kezelését újból átvévén s az azt követő év május haváig tovább folytatván, az akkor már esperességéről véglegesen lemondott Faragó József helyett rendes esperessé választatott 1870. máj. 15-én Sz. Somlyón tartott r. zsinaton, a midőn végzésileg kimondatván, hogy ha az esperesi hivatalnak koronkénti újból választás utján leendő betöltése közzsinatilag megállapítva leendő, jelen esperesi mandatum megszüntnek s új választás alá esőnek fog tekintetni.

24) Szabó Pál, diócadi pap, 1874. jun. 14-én Zilahon tartott r. zsinaton esperessé választatott, egyházkerületileg kimondatván, hogy az esperesi hivatal 6 évig tart, ekkor új választás áll elő. 1880. april 8-án másodsor is beválasztatott, és viszi az esperesi hivatalt jelenben is.

SZABÓ PÁL,
esperes.

FŐHIVATALNOKOK.

Egyházkerületi főgondnokok:

Br. Kemény Gábor, földmivelési-, ipar- és kereskedelmi minister.

Br. Bánffy Albert.

Mlgs. Zeyk Károly, alsófehérmegyei főispán.

Mlgs. Tisza László.

Gr. Bánffy Miklós, valóságos belső titkos tanácsos; és a
P ü s p ö k.

Egyházi főhivatalnokok:

Püspök: Nagy Péter, királyi tanácsos.

Közjegyző: Szász Domokos, kolozsvári lelkész.

Közügyigazgató: Benkő János, görgényi és m.-péterlakai lelkész.

Igazgató-tanácsi hivatalnokok:

Tanácsosok: br. Bánffy Dániel, Benkő János, Gyarmathy Miklós, Incze Mihály, dr. Jenei Viktor, dr. Kolozsvári Sándor, Lészai Ferencz, Parádi Kálmán tanügyi előadó, Szabó Pál, Szász Béla, Vályi Pál.

Titkár: Bodor Antal.

Pénztárnok: Deák József.

Számvevő: Szabó Ádám.

Ügyvéd: Balogh György.

Irnokok: Koncz Sándor és Fintha Endre.

I. Vajda-hunyadi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében van 24 anya-, 9 leányegyházközség és 73 diaspora. Lelek száma 5316; tankötelesek száma: 624; tanulók száma: 606.

Főgondnok: Gróf Kún Kocsárd,
 „ Toldalagi Victor,
 Mlgs. Pogány György.

Algondnokok: Bodola János,
 Balog Sándor,
 Kirinyi Lajos,
 Bágya Károly.

Esperes: Bartha Lajo, tordosi lelkész.

Főjegyző: Jánó Albert, hátszegi

Aljegyző: Kis Mózes, m.-németi

Közügyigazgató: Gál Sámuel, v.-hunyadi

Egyházak:

- Bácsi**, l. sz. 230. l. Jakab Dénes, tksz. 23. kik a helyi állami iskolában tanulnak. Énekvezér: Farkas István; u. p. Piski.
 l. e. *Piski* (vasuti állomás), l. sz. 139. tk. 12. t. 12. Diaspora: *Batiz*, l. sz. 3.
- Boldogfalva** (Órallya), l. sz. 24. l. Fábri József, tk. 3. t. nincs; u. p. Hátszeg.
 l. e. *Petrozsény*, l. sz. 119. tk. 11. t. 11. kik a helyi állami iskolában tanulnak.
- Borbátvíz**, l. sz. 60. l. Lukács Antal, tk. 7, kik a helyi középiskolában tanulnak; u. p. Puj.
 l. e. *Puj*, l. sz. 45; Diasporák: *Galacz*, l. sz. 9; *Serély*, l. sz. 7; *Livádia*, l. sz. 6; *Ponor*, l. sz. 4; *Bár*, l. sz. 3.

4. **Brád**, l. sz. 151. l. nincs, tk. 38. t. 38. t. Mántó Domokos.
 1. e. *Ribicze*, l. s. 4; Diasporák: *Rudabánya*, l. sz. 30; *Lunkuj*, l. sz. 5; *Bojicza*, l. sz. 6.
5. **Brettye-Kitid**, l. sz. 63. l. Bőjt he Ödön, tk. 11. t. 11. kik a helyi községi iskolában tanulnak.
 1. e. *Magyar-Brettye*, l. sz. 9. Diasporák: *Suss*, l. sz. 3; *Gönczaga*, l. sz. 12; *Szentgyörgy-Válya*, l. sz. 7; *Strigy-Szentgyörgy*, l. sz. 4; *Bacsalár*, l. sz. 8.
6. **Déva**, l. sz. 927. l. Szócs Sándor, tk. 82. kik közül 16 a helybeli ref. iskolában, a többi a r. cath.—nőegyleti—állami népiskolában és az állami főreáltanodákban tanulnak. Köztanító: Kövendi Józef.
7. **Fehérviz**, l. sz. 10. l. nincs, beszolgál a borbátvizi lelkész; u. p. Puj.
 Diasporák: *Macesd*, l. sz. 7; *Csopea*, l. sz. 2. *Rusor*, l. sz. 3. *Bojesd*, l. sz. 3; *Felső-Szállásataka*, l. sz. 15.
8. **Gyógy** (Al-), l. sz. 98. tk. 5. t. 5. a helyi állami iskolában tanulnak. Énekvezér: Henning György.
 Diasporák: *Bokaj*, l. sz. 12; *Benczencz*, l. sz. 11; *Gyalmár*, l. sz. 5.
9. **Haró**, l. sz. 263. l. Albert Imre, tk. 57. t. 37. t. Székely Lajos; u. p. Déva.
 1. e. *Kéménd*, l. sz. 57. tk. 13. t. 13. Diasporák: *Bereg-szó*, l. sz. 24; tk. 3. t. 3; *Nagyág*, l. sz. 1; *Bánpatak*, l. sz. 1.
10. **Hátszeg**, l. sz. 115. l. János Albert, tk. 15. t. 15. t. Demeter Mózes.
 1. e. *Nalác*, l. sz. 12. Diasporák: *Farkadin*, l. sz. 15; *Tustya*, l. sz. 8; *Csula*, l. sz. 5; *Szilvás*, l. sz. 3.
11. **Hosdát**, l. sz. 279. l. Sármási Áron, tk. 36. t. 36. t. Sükösd Sándor, u. p. V.-Hunyad.
 Diasporák: *Alsó-Nádasd*, l. sz. 15; *Zejkfalva*, l. sz. 5; *Lindzsina*, l. sz. 4.
12. **Hunyad** (Vajda-), l. sz. 155. l. Gál Sámuel, tk. 18. t. 18. kik a helyi állami iskolában tanulnak.
 Diasporák: *Telek*, l. sz. 4; *Kaszabánya*, l. sz. 2.

13. **Illye** (Maros-), l. sz. 37. l. nincs, beszolgál a m.-németi lelkész, tk. 9.
 Diasporák: *M.-Brettye*, l. sz. 2; *Guraszáda*, l. sz. 10; *Lesnyek*, l. sz. 2; *Dobra*, l. sz. 4; *Branjicska*, l. sz. 11. *Abucsa*, l. sz. 7; *Zám*, l. sz. 4; *Lapusnyak*, l. sz. 12. *Szír*, l. sz. 4.
14. **Klopetiva**, (Nagy-), l. sz. 48. l. nincs, beszolgál a nagypestényi lelkész, tk. 7. t. nincs; u. p. Hátszeg.
 Diasporák: *Malomviz*, l. sz. 27; *Kernyesd*, l. sz. 6.
15. **Körösbánya**, l. sz. 125. l. Szegedi Miklós, tk. 21. t. 21. kik a helyi állami iskolában tanulnak.
 Diasporák: *N.-Halmágy*, l. sz. 34; *Kis-Halmágy*, l. sz. 2; *Guravoj*, l. sz. 2; *Pleskucza*, l. sz. 2; *Tomesd*, l. sz. 1.
16. **Kristyor**, l. sz. 49. l. Kónya Dénes, tk. 6. t. 6. t. a lelkész.
17. **Lozsád**, l. sz. 502. l. Benkő György, tk. 63. t. 47. t. Szilágyi József; u. p. Piski.
 Diasporák: *Piski* (falu), l. sz. 4; *Toti*, l. sz. 4; *Martinesd*, l. sz. 2.
18. **Maros-Németi**, l. sz. 11. l. Kis Mózes, tk. 3. t. 3. t. a lelkész; u. p. Déva.
19. **Pestes** (Al-), l. sz. 287. l. Benkő Sámuel tk. 64. t. 64. kik a helybeli állami iskolában tanulnak. Énekvezér Jánosi József; u. p. V.-Hunyad.
 Diasporák: *Pelpestes*, l. sz. 1; *K.-Almás*, l. sz. 4; *Cs.-Keresztur*, l. sz. 35; *Nagy- és Kis-Barcsa*, l. sz. 9.
20. **Pestény** (Nagy-), l. sz. 73. l. Páljános Károly, tk. sz. az anya- és leánygyházközségekben együtt: 23, kik a helyi állami iskolában tanulnak; u. p. Hátszeg.
 Diasporák: *Demsus*, l. sz. 24; *Poklisa*, l. sz. 3; *Brazova*, l. sz. 7; *Várhely*, l. sz. 7; *Zajkány*, l. sz. 6; *Szt.-Péterfalva*, l. sz. 7; *Uncsukfalva*, l. sz. 4- *Bukofalva*, l. sz. 1.
21. **Rákosd**, l. sz. 511. l. Koneza József, tk. 85, kik a helyi állami népiskolában tanulnak; u. p. V.-Hunyad.
 Diasporák: *Zalasd*, l. sz. 3; *Boós*, l. sz. 9.
22. **Rápolc** (Nagy-), l. sz. 205. l. Péter Albert, tk. 39. t. 30. t. Nagy Imre; u. p. Piski.

- Diasporák: *Arany*, l. sz. 28; *Bábolna*, l. sz. 7; *Dedács*, l. sz. 4; *Folt*, l. sz. 5.
23. **Solymos** (Maros-), l. sz. 40. l. Bogdán Mózes, tk. 4. kik mind felsőbb iskolában tanulnak; u. p. Déva.
24. **Tordos**, l. sz. 113. l. Bartha Lajos, tk. 16. t. 16. t. V é n Mihály; u. p. Szászváros.

II. Gy.-fehérvári egyházmegye.

(Fekszik Alsó-Fehérmegyében.)

Ezen egyházmegyében van 12 anya- 6 leányegyház és 10 diaspora, lelkek száma: 2932 tankötelesek száma: 419.

Főgondnokok: br. Kemény István.
Bárcsai Ákos.

Algondnok: br. Kemény László.

Esperes: Tókos Sándor, vajasdi lelkész.

Jegyző: Dr. Elekes Viktor, gy.-fehérvári lelkész.

Közügyigazgató: Gruzda Domokos, tövisi lelkész.

Egyházak:

- Abrudbánya**, l. sz. 417. l. Molnár Albert, t. sz. 62 t. Csekme János.
l. e. *Verespatak*, l. sz. 26.
- Benedek**, l. sz. 33. l. Farkas András, t. sz. 6. a lelkész tanít; u. p. Tövis.
- Borberek**, l. sz. 68. l. Tankó József, t. sz. 7. t. nincs u. p. Alvincz.
- Fehérvár** (Gyula-), l. sz. 640. l. dr. Elekes Viktor, sz. 110. t. Balogh Ferencz.
Diasporák: *Alsó-Maros-Váradya* l. sz. 4. *Borbánd* l. sz. 3
Maros-Portus l. sz. 10. *Szászsebes* l. sz. 4.

5. **Igen (Magyar-)** l. sz. 363. l. nincs, t. sz. 36. t. Kis Elek. l. e. *B-Bocsárd* l. sz. 4.
Diasporák: *Czelna* l. sz. 35. *Igenpataka* l. sz. 7.
6. **Krakkó**, l. sz. 36. l. Bodor Lőrincz. t. sz. 5. a lelkész tanít. u. p. M.-Igen.
l. e. *Alsó-Gáld*, l. sz. 4.
7. **Sárd**, l. sz. 115. l. Veress Sándor, t. sz. 27. t. Botos Dénes, u. p. M.-Igen.
8. **Tövis**, l. sz. 226. l. G r u z d a Domokos. t. sz. 22. t. Székely László.
l. e. *Diód*. l. sz. 32.
9. **Zalathna**, l. sz. 141. l. H a d n a g y Péter. t. sz. 20. a lelkész tanít.
10. **Vajasd**, l. sz. 425. l. T ó k o s Sándor, t. sz. 73. t. J a k a b Sándor. u. p. Tövis.
l. e. *M.-Sz.-Imre*, l. sz. 10.
11. **Vincz (Al-)** l. sz. 198. l. P é t e r f i László, t. sz. 42. kik az ottani állami iskolában tanulnak.
l. e. *Csóra*, l. sz. 41.
12. **Vingárd**, l. sz. 48. l. K o l u m b á n János, t. sz. 9. t. P é t e r József.
Diasporák: *Berve*, l. sz. 5. *Drassó*, l. sz. 25. *Gergelytája*, l. sz. 5. *Dálya*, l. sz. 7.

III. N.-enyedi egyházmegye.

(Ezen egyházmegye Alsófehér- és Torda-Aranyosmegyében fekszik.)

Van ezen egyházmegyében 32 anya-, 5 társegyház és 36 leányegyház.

Lelkek száma: 19044; tankötelesek száma: 2861; tanulók száma: 1753.

Főgondnokok: Br. K e m é l n y I s t v á n.

Mlgs. T i s z a L á s z l ó.

Mlgs. P o l g á n y G y ö r g y.

Algodnokok: Gr. Toroczka Miklós.
T. Szentpáli Ignác.

Esperes: Hegedüs Lajos, gerendi lelkész.

Jegyző: Sándor János, miriszóli lelkész.

Közügyigazgató: Barabás József, egerbegyi lelkész.

Tiszteletbeli tanügyi előadó: m. id. Gáspár János.

Rendes tanügyi előadó: Zatureczki Károly, gyéresi lelkész.

Pénztárnok: Tóth Mózes, felvinczi lelkész.

Egyházak:

1. **Bágyon**, l. sz. 167. l. Darkó József, tk. sz. 31. t. sz. 22. tanulnak a községi iskolában. Énekvezér: Bányai Lajos; u. p. Torda.
l. e. *Rákos*, l. sz. 23; *Kövend*, l. sz. 6; *Várfalva*, l. sz. 5.
2. **Bükkös** (M.-), l. sz. 673. l. Mooré Károly, tk. sz. 70. t. 59. t. Zajzon József; u. p. M.-Ludas.
l. e. *Lándor*, l. sz. 25.
3. **Csány** (M.-Nagy-), l. sz. 136. l. Sebestyén Áron, tk. sz. 23. t. sz. 16. tanít a lelkész.
l. e. *F.-Detrehem*, *A--Detrehem*, *M.-Kook és M.-Böb*, melyekben l. sz. 100.
4. **Csekelaka**, l. sz. 438. l. Lőrinczi Lajos, tk. sz. 45. t. sz. 13. ideigl. t. Balog János; u. p. M.-Ludas.
5. **Csombord-Bagó**, l. sz. 282. l. Téglás István. tk. sz. 41. t. Molnár Ferenc; u. p. N.-Enyed.
6. **Csucs-Koppánd**, l. sz. 356. l. Sebestyén Sándor, tk. sz. 51. t. sz. 28. tanulnak az állami iskolában. Énekvezér: Szabó Gyula állami tanító; u. p. M.-Ludas.
7. **Décse** (Maros-), l. sz. 317. ny. l. Vásárhelyi Mihály, l. Horváth Sándor; tk. sz. 61. t. sz. 51. t. Péter István; u. p. Fel-Vincz.
l. e. *Inakfalva*, l. sz. 5,
8. **Egerbegy**, l. sz. 1238. l. Barabás József, tk. sz. 192. t. sz. 113. leánytanító és énekvezér: Szabó Pál, fitan. Székely Dániel; u. p. Gyéres.

9. **Enyed** (Fel-), l. sz. 275. l. Veress Kálmán, tk. sz. 43. t. sz. 17. t. Derzsi Sándor; u. p. N.-Enyed.
 1. e. *Toroczkó-Szt.-György*, l. sz. 110. tk. sz. 17. t. sz. 13. t. Andrád Ferencz.
10. **Földvár** (Sz.-), l. sz. 102. lelkészi állomás türes; tk. sz. 17. Az eltávozott lelkész vezetése alatt a múlt isk. évben tanult 15. u. p. Fel-Vincz.
11. **Gerend**, l. sz. 463. l. Hegedüs Lajos, tk. sz. 40. t. sz. 25. t. Székely György; u. p. Gyéres.
 1. e. *Ar.-Lóna*, l. sz. 5; *Sós-Sz.-Márton*, l. sz. 2.
12. **Gombás**, l. sz. 160. l. Vásárhelyi László, tk. sz. 22. t. sz. 20. tanít a lelkész; u. p. N.-Enyed.
13. **Gyéres** (Aranyos-), l. sz. 716. l. Zatureczki Károly, tk. sz. 85. t. sz. 81. tanulnak a községi iskolában; énekvezér: Miklós Sándor, ki egyszersmind községi fitanító.
 1. e. *Gy.-Szentkirály*, l. sz. a fennebbi összegben benne van.
14. **Hadrév-Gezse**, l. sz. 148. l. Vajna Áron, tk. sz. 10. tanít a lelkész; u. p. M.-Ludas.
 1. e. *Kecze*, l. sz. 6.
15. **Harasztos**, l. sz. 900. l. Kovács János, tk. sz. 164. t. sz. 95. tanulnak a községi iskolában; énekvezér: Benedek Sándor, ki egyszersmind közs. tanító; u. p. Felvincz.
16. **Istvánháza**, l. sz. 385. l. Aszalos György, tk. sz. 44. t. sz. 33. tanító nincs, tanít a lelkész; u. p. M.-Ludas.
 1. e. *Czintos*, l. sz. 28; *Péterlaka*, l. sz. 2.
17. **Kapud** (M.-), l. sz. 147, l. Bekő Mózes, tk. sz. 11. t. sz. 10, tanulnak az állami iskolában; u. p. Tövis.
18. **Kercsed**, l. sz. 581. l. Zsigmond Lajos, tk. sz. 122. t. sz. 56. t. Horváth Samu; u. p. Torda.
19. **Keresztur** (Gerend-), l. sz. 449. l. Gergelyfi György, tk. sz. 47. t. Balog Károly a lefolyt évben beteg lévén, nem taníthatott; u. p. M.-Ludas.
20. **Kocsárd** (Sz.-), l. sz. 784. l. Sükösd Ferencz, tk. sz. 130. t. sz. 89. tanulnak a községi iskolában. Énekvezér: Keresztos Lajos; u. p. Fel-Vincz.
 1. e. *Vajdaszeg*, l. sz. 3.
21. **Lőrinczréve**, l. sz. 157. ny. l. Benedek Dénes, beszol-

- gál Málnási Károly újfalusi lelkész; tk. sz. 19. t. sz. 18. t. Benedek Gyula; u. p. N.-Enyed.
1. e. *Béld*, l. sz. 6; *Megykerék*, l. sz. 9; *Orbó*, l. sz. 4.
22. **Miriszló és O-Lapád**, l. sz. 381. l. Sándor János, tk. sz. 72. t. sz. 49. t. Molnár Samu; u. p. N.-Enyed.
23. **Nagy-Lak**, l. sz. 364. l. Pap Dávid, tk. sz. 50. t. sz. 41. t. Orbán József; u. p. M.-Ujvár.
1. e. *Káptalan*, l. sz. 12; *Ispánlaka*, l. sz. 2.
24. **Ozd**, l. sz. 887. l. Zajzon Károly, tk. sz. 143. t. sz. 100. t. Török István; u. p. M.-Ludas.
25. **Polyán (A-)**, l. sz. 444. l. Bertalan József, (ki egy-szersmind községi tanító); tk. sz. 56. t. sz. 39. tanul-nak a községi iskolában; énekvezér Mátyás Mihály; u. p. Torda.
26. **Szent-Mihályfalva**, l. sz. 450. l. Miklósi József, tk. sz. 33. t. sz. 27. tanulnak a községi iskolában; énekve-zér: Mihályfalvi Samu; u. p. Torda.
1. e. *Mészkö*, l. sz. 4; *Sintfalva*, l. sz. 5.
27. **Torda (O-)**, l. sz. 3072. l. Fűzi Sándor, tk. sz. 446. t. sz. 382. fitanító: Molnár Márton, leánytanító és énekvezér: Mezei András.
1. e. *Szind*, l. sz. 6.
28. **Torda (Új-)**, l. sz. 1981. l. Kállai Sándor, tk. sz. 343. t. sz. 200. fit. Csákány Károly, lt. és énekv. Fekete János.
29. **Túr**, l. sz. 182. l. Kocsis Dénes, tk. sz. 33. t. sz. 16. tanulnak a községi iskolában; u. p. Torda.
1. e. *Bányabükk*, l. sz. 23; *Mikes*, l. sz. 3; *Komjátszeg*, l. sz. 3; *T-Köppánd*, l. sz. 16.
30. **Újfalu és Szentkirály**, l. sz. 209. l. Málnási Károly, tk. sz. 38, t. sz. 27. t. Szentkirálytt: Káli Gergely, Újfaluban: Erdei István; u. p. N.-Enyed.
1. e. *Tompaháza*, l. sz. 12.
31. **Újvár (Maros-)**, l. sz. 564. l. Földet György, tk. sz. 128. t. sz. 127. tanulnak a községi iskolában; énekve-zér: Pető Antal.
1. e. *M.-Cseszve*, l. sz. 67; *Csongva*, l. sz. 12; *F.-Ujvár*, l. sz. 26; *Miklós-laka*, l. sz. 6; *O.-Szilvás*, l. sz. 3.

32. **Vincz** (Fel-), l. sz. 1094. l. Tóth Mózes, tk. sz. 233. t. sz. 114. tanulnak a községi iskolában; énekv. Erce János.

l. e. *Veresmart*, l. sz. 4.

IV. Kolozsvári egyházmegye.

(Fekszik szab. kir. Kolozsvár városa és Kolozs-Dobokamegye területén.)

Ez egyházmegyében van 1. anya- és 1. leányegyház. A lelkek száma: 8833; tanulók száma: 1120.

Főgondnok: Nagy Péter, püspök és kir. tanácsos.

Egyházmegyei főgondnok: dr. Szócs Emil.

algondnok: gr. Bánffi Béla.

dr. Kolozsvári Sándor.

Ügyvéd: Balogh György.

Gazda-gondnok: Szentpéteri János.

Esperes: Szász Gerő.

Jegyző: Baló Sandor.

Közügyigazgató: Herepei Gergely.

Egyházak:

Kolozsvár, l. sz. 8701, tk. sz. 1183. t. sz. 1098, kik helybeli népiskoláinkban, a főtanodában, más felekezeti tanító-intézetekben, reál-, polgári, kereskedelmi, felsőbb leány-iskolában és tanító-, tanítónőképezdékben s az ezek mellett levő mintaiskolákban s magán-nevelő intézetekben nyernek oktatást.

Lelkészek: Szász Domokos, közjegyző, Szász Gerő, Baló Sándor, Herepei Gergely.

Enekvezetők: a belső-templomban Szász Lajos; a külső-templomban Tóth Tamás.

Leányegyház: *Szamosfalva*, 1. sz. 132. t. sz. 22. t. Máthé József.

Iskolák:

- a) Belvárosi leányiskola: Vezértanítónő: Vadas Zsuzsánna; tanítónő: Békésy Lilla. Iskolai felügyelő: Herepei Gergely.
- b) Külmagyarutczai vegyes népiskola: Tanítók: Szentgyörgyi Lajos és Barabás Károly; női munkatánító: Szentgyörgyi Lajosné. Iskolafelügyelő: Baló Sándor.
- c) Hidelvi vegyes népiskola: Tanító: Benedek József; női munka tanító: Benedek Józsefné. Iskola-felügyelő: Szász Gerő.
- d) Hidelvi elemi népiskola: Tanító: Dézsi László. Iskolafelügyelő: Szász Gerő.
- e) Hidelvi óvoda és gyermekkert: Vezértanítónő: Dézsi Lászlóné, szül. Péter Anna. Iskolafelügyelő Szász Gerő.
- f) A Múzeum utczai gyermekkert: a gyermekkert vezetője: Dárkó Ottilia. Isk. felügyelő: Szász Domokos.

Megjegyzés. Az 1878-ik évi egyházkerületi közgyűlés 67. sz. értelmében kiadott egyházkerületi törvény III. fejezet 25 §. értelmében megválasztott iskolaszék: dr. Jenei Viktor, Kozma József, Sárkány Ferencz, Jancsó Lajos, Kiss Sándor, dr. Bartha János, Szász Béla, Felméri Lajos, Hegedüs István, Paál Ferencz, Fazakas József, Inczédi Sámuel, Gothárd József, Parádi Kálmán, Benedek Sámuel. — Elnök: Baló Sándor, alelnök: Szász Béla, jegyző: Hegedüs István.

V. Kolozs-kalotai egyházmegye.

Fekszik Kolozs- és Torda-Aranyosmegyében.

Ez egyházmegyében 38 anya- és 19 leányegyház van.

Lelkek száma: 22,217 tanulóknak száma: 3175.

Főgondnokok: Gróf Csáki György.

 Mlgs. Lészai Ferencz.

 Mlgs. Lészai Lajos.

Algondnok: Tkts. Gyarmathy Zsigmond.

 Esperes: Szakács István, sz.-lónai lelkész.

 Főjegyző: Benedek Pál m.-bikali lelkész.

 Aljegyző: Timár Lajos mérai lelkész.

Közügyigazgató: Ignác Károly b.-hunyadi lelkész.

Özv. árvai pénztárnok: Gillyén János körösfői lelkész.

Egyházak:

1. **Almás** (Nagy-), l. sz. 545. l. Bod László, t. sz. 78. t. Benedek János.
 l. e. *Bábonya*, l. sz. 74. t. sz. 16. t. Dévai Mihály.
2. **Ajton**, l. sz. 554. l. Kolozsvári Antal, t. sz. 54. t. id. Fazakas István; u. p. Torda.
 l. e. *Röd*, l. sz. 30.
3. **Bikal** (Magyar-), l. sz. 672. l. Benedek Pál, t. sz. 85. t. Tulogdi István; u. p. B.-Hunyad.
4. **Damos**, l. sz. 210. l. Gyulai Miklós, t. sz. 25. t. Csákány Károly; u. p. B.-Hunyad.
 l. e. *Jákótelke*, l. sz. 170. t. sz. 28. tanítói állomás üres.
5. **Daróc** és **Bogártelke** egyesült egyházak, l. sz. Darócson 155. Bogártelkén 420. l. Biró András, t. sz. Darócson 33. t. állomás üres, Bogártelkén 65. t. Csákány Károly; u. p. Egeres.

6. **Egeres**, l. sz. 110. l. S ó f a l v i Miklós, t. sz. 33. t. K á l m á n István.
7. **Fenes** (Oláh-), l. sz. 725. l. S e b e s t y ó n Ferencz, t. sz. 72. t. S o m o g y i Károly; u. p. Gyalu.
8. **Fejérd**, l. sz. 305. l. B o d o l a Dénes, t. sz. 50. t. N a g y Ferencz; u. p. Kolozsvár.
9. **Gyalu**, l. sz. 828. l. D é é z s y Gyula, énekvezér: S z a b ó Mihály, t. sz. 135. az állami iskolában tanulnak.
10. **Györgyfalva**, l. sz. 928. l. B a r a b á s Sámuel, t. sz. 57. t. S z á s z Sándor, énekvezér idősb F a z a k a s István; u. p. Kolozsvár.
11. **Hunyad** (Bánffy-), l. sz. 1350. l. I g n á c z Károly, t. sz. 340. kik az állami iskolában tanulnak; énekvezér: C s o m a Péter.
12. **Inaktelke**, l. sz. 540. l. B i t a i Kálmán, t. sz. 64. a községi iskolában tanulnak; tanító és énekvezér K e s e József; u. p. Egeres.
13. **Kapus** (Nagy-), l. sz. 650. l. B e n e d e k Sándor, t. sz. 74. t. J ó n á s József; u. p. Gyalu.
l. e. *Kapus* (Kis-), l. sz. 444. t. sz. 30. t. T a t a i Ferencz.
14. **Kajántó**, l. sz. 250. l. D o m j á n János, t. sz. 42. t. N y i r ő József; u. p. Kolozsvár.
l. e. *Kóród*, l. sz. 68, t. sz. 12. t. B a r t h a Albert.
15. **Ketesd**, l. sz. 315. l. A l m á s i László, t. sz. 38. t. M á t y á s Miklós; u. p. B.-Hunyad.
16. **Kolozs**, l. sz. 610. l. B o r s o s Sándor, t. sz. 82. t. N a g y Sámuel.
17. **Körösfő**, l. sz. 760. l. G i l l y é n János, t. sz. 80. t. V i t m á j e r Leopold; u. p. B.-Hunyad.
18. **Középlak**, l. sz. 415. l. J ó z s a Sámuel, t. sz. 50. t. D é é z s y Lőrincz; u. p. Nagy-Almás.
l. e. *Tamásfalva*, l. sz. 26; *Nyircze*, l. sz. 14.
19. **Léta** (Magyar-), l. sz. 275. l. S z a k á c s János, t. sz. 56. t. állomás üres; u. p. A.-Jára.
20. **Lóna** (Szász-), l. sz. 785. l. S z a k á c s István, t. sz. 149. t. K e l e m e n Ferencz; u. p. Gyalu.
l. e. *Fenes*, l. sz. 20.

21. **Magyarókereke**, l. sz. 240. l. Fazakas András, t. sz. 30. t. állomás üres; u. p. B.-Hunyad.
22. **Mákó**, l. sz. 944. l. Valler József, t. sz. 97+22=119 a községi iskolában tanulnak; énekvezér Lőrincz Ferencz; u. p. Egeres.
23. **Méra**, l. sz. 910. Timár Lajos, t. sz. 157. tanulnak a községi iskolában; énekvezér id. Tamás Dániel; u. p. Magyar-Nádas.
l. e. *Nádas* (Magyar-), l. sz. 58.
24. **Monostor** (Magyar-Győrő-), l. sz. 596. l. Kovács Kálmán, t. sz. 90. t. Nyilas Károly; u. p. B.-Hunyad.
25. **Nyárszó**, l. sz. 295. l. állomás üres, t. sz. 33. a községi iskolában tanulnak; énekvezér Kis Károly; u. p. B.-Hunyad.
l. e. *Sárvásár*, l. sz. 277. t. sz. 28. t. Nyirő Lajos.
26. **Pata**, l. sz. 102. l. Kis Péter, t. sz. 15. t. a lelkész; énekvezér Dani Lőrincz; u. p. Kolozs.
l. e. *Kara*, l. sz. 38; *Boós*, l. sz. 40.
27. **Petri** (Nagy-), l. sz. 182. l. Fazakas Lajos, t. sz. 30. t. állomás üres; u. p. Nagy-Almás.
28. **Petri** (Kis-), l. sz. 340. l. Viski Sándor, t. sz. 68. t. Antal György; u. p. Nagy-Almás.
29. **Szentkirály** (Kalota-) és **Zentelke** egyesült egyházak, l. sz. 1149. t. sz. 141. tanulnak az állami iskolában. Énekvezér Viski József; u. p. B.-Hunyad.
30. **Szentlászló**, l. sz. 1046. l. Domján Ferencz, t. sz. 188. a községi iskolában tanulnak; énekvezér Borbély József; u. p. Gyálu.
31. **Sztána**, l. sz. 271. l. Antal Domokos, t. sz. 52. ny. t. Kolesár Lajos, r. t. Bálint András; u. p. B.-Hunyad.
l. e. *Farnos*, l. sz. 176. t. sz. 12. t. Déézszi Domokos.
32. **Szucsák**, l. sz. 439. l. Kóuya József, t. sz. 65. t. Botha József; u. p. Kolozsvár.
33. **Türe**, l. sz. 448. l. Jónás Elek, t. sz. 46. t. Both István; u. p. Magyar-Nádas.
l. e. *M.-Gorbó*, l. sz. 15; *Sárd*, l. sz. 10.

34. **Zsobok**, l. sz. 480. l. Mike Lajos, t. sz. 80. t. Korondi Károly; u. p. B.-Hunyad.
35. **Jára** (Al-), l. sz. 151. l. Balázs István, t. sz. 16. az állami iskolában tanulnak.
l. e. *Érczpataka*, l. sz. 14; *Kis-Bánya*, l. sz. 21.
36. **Valkó** (Magyar-), l. sz. 599, l. Mihály Elek, t. sz. 98. a községi iskolában tanulnak. Énekvezér Meszta Lajos; u. p. B.-Hunyad.
l. e. *Incse*, l. sz. 10.
37. **Vásárhely** (Győrö), l. sz. 200. l. Ágoston György, t. sz. 38. t. Erzsényes István; u. p. Egeres.
38. **Vista**, l. sz. 873. l. Kónya János, t. sz. 111. t. ifj. Tamás Dániel; u. p. Magyar-Nádas.
l. e. *M.-Szentpál*, l. sz. 25. *Szentmihálytelke*, l. sz. 11.

VI. Szilágyszolnoki egyházmegye.

Fekszik Szilágymege területén.

Ez egyházmegyében van 65 anya- és 20 leányegyház; lelkek száma: 47,692, mindennapos tankötelesek: 5020, ebből feljárók: 3302; ismétlő kötelesek: 2223, ebből feljárók: 1304; felsőbb iskolába jár: 141.

Főgondnok: br. Bánffy Albert.

Algondnokok: br. Wesselényi Miklos.

br. Györfi Lajos.

tk. Toka Zsigmond.

Esperes: Szabó Pál, diósadi lelkész.

Főjegyző: Nagy László, somlyai lelkész.

Közügyigazgató: Biró Károly, tasnádi lelkész.

Aljegyző: Botha Károly, dobai lelkész.

Özv.árv. pénztárnok: Viski Pál, zoványi lelkész.

Közpénztárnok: Magyarósi István, zilahi lelkész.

Tanügyi előadó: Benkő Lajos, hadadi lelkész.

Egyházak :

1. **Ákos**, l. sz. 911, l. Kelemen Endre, tk. 77, t. sz. 34, ismk. 34, t. sz. 9, t. felsőbb iskolában: 5, t. László József.
2. **Ardó**, l. sz. 374, l. Fogarasi László. tk. sz. 35. t. sz. 24, ismk. 10. t. sz. 5, ideigl. t. Tóth Mihály, u. p. Sülelmed.
3. **Bagos**, l. sz. 973, l. Kertész István. tk. sz. 76, t. sz. 55. ismk. sz. 48, t. sz. 44, fit. Somogyi Sámuel, l. t. Nagy Lajos. u. p. Nagyfalu.
l. e. *M.-Valkó*, l. sz. 109, tk. sz. 12, t. sz. 6, t. id. Szöcs Károly, u. p. Nagyfalu.
4. **Balla**, l. sz. 904, l. Dobai Lajos. t. k. sz. 94, t. sz. 48, ismk. sz. 65. t. sz. 38. t. Bartha Lajos. u. p. Varsolcz.
5. **Bogdánd**, l. sz. 929. l. id. Dombi Lajos, tk. sz. 85, t. sz. 49, ismk. sz. 43, t. sz. 28, t. Séra János, u. p. Hadad.
6. **Borzás**, l. sz. 309, lelk. áll. üres, felügyeli a Nagyfalu-si lelkész; tk. sz. 34; t. sz. 22, ism. k. sz. 10, t. sz. 10, t. Pataki Albert, fels. isk. j. 1. u. p. Nagyfalu.
7. **Böösháza**, l. sz. 242, l. Juhász Mihály, t. k. sz. 26, t. sz. 16, ismk. k. s. 23, t. sz. 6. t. Balogh Dániel u. p. Sz.-Cseh.
l. e. *Benedekfalva*, l. sz. 30,
8. **Bülgezd**, l. sz. 398. nyug. l. Szilágyi Márton, felügyeli a zoványi lelk. tk. 50. t. 50. ismk. 25. t. 25. az iskola községi; kántor: Pál Domokos; u. p. Sz.-Somlyó.
9. **Csaholy** (M.-) l. sz. 723. l. Rózsa Károly, tk. 78. t. 54. ismk. 34. t. — felső isk. t. 2, t. Csathó Géza; u. p. Tasnád.
10. **Cseh** (Szilágy-), l. sz. 1754. l. Fábrián Dániel, tk. 162. t. 84. ismk. 53. t. 13. a helybeli községi isk. tanul 35. fels. isk. 3. fit. állomás üres; lt. Hari Ferencz.
11. **Deesháza**, l. sz. 631. l. Domján Sándor, tk. 58. t. 50. ismk. 41. t. 25. fels. iskolában t. 1. t. Nagy Sámuel; u. p. Szilágy-Cseh.

12. **Diószad**, l. sz. 1367. l. Szabó Pál, s. l. Matéka József, tk. 151. t. 86. ismk. 83. t. 54. felsőbb iskolában tanul 2. t. Veress József.
 1. e. *M.-Baksa*, l. sz. 49; *Harangláb*, l. sz. 12.
13. **Doba** (Nagy- és Kis-), egyesült egyházak, az elsőben l. sz. 275; a másodikban 498. l. Botka Károly, tk. az elsőben 33. t. 30, ismk. 13. t. 9; a másodikban tk. 50. t. 43. ismk. 27. t. 24. t. az elsőben Lénárt Sándor, a másodikban Báthori György, felsőbb iskolában t. 2. u. p. Sz.-Szentkirály.
14. **Egrespatak**, l. sz. 273. l. Lófi Pál, tk. 30. t. 23. ismk. 11. t. 11. t. Kis Mózes; u. p. Zilah.
15. **Goroszló**, l. sz. 410. l. Técsy József, tk. 41. t. 36. ismk. 26. t. 23. t. Técsy István; u. p. Diószad.
16. **Görcsön**, l. sz. 444. l. Aracs Endre, tk. 42. t. 22. ismk. 32. t. 22. t. Nagy György; u. p. Zilah.
17. **Hadad**, l. sz. 844. l. Benkő Lajos, tk. 87. t. 40. ismk. 66. t. 37. felsőbb isk. t. 4. t. Gocz Dénes.
18. **Horvát-Peténye**, l. sz. 328. l. áll. üres, felügyeli a keczeli lelkész, tk. 38. t. 38. ismk. 11. t. 2. t. Sarkadi Gyula; u. p. Kraszna.
19. **Ilosva**, l. sz. 481. l. áll. üres, felügyeli a lompéti lelk. tk. 40. t. 25. ismk. 13. t. 3. fels. isk. t. 2. ideigl. t. Sipos Miklós; u. p. Sz.-Somlyó.
20. **Ipp**, l. sz. 743. l. Juhász György, tk. 90. t. 34. ismk. 31. t. — az iskola községi; kántor Bene Ambrus; u. p. Zovány.
21. **Kávás** (Ér-), l. sz. 130. l. Demeter Kálmán, tk. 14. t. 12. ismk. 8. t. 6. felsőbb isk. t. 2. tanít a lelkész.
22. **Keczel** (M.-), l. sz. 434. l. Rácz Péter, tk. 32. t. 24. ismk. 15. t. 13. fels. isk. t. 1. t. Gál Elek; u. p. Kraszna.
23. **Kémer**, l. sz. 1946. l. ifj. Dombi Lajos, t. k. sz. 236, t. sz. 136, ismk. sz. 112. t. sz. 57, az isk. községi kántor Marosi József.
 1. e. *Zálmok* l. sz. 50 tk. sz. 11. t. sz. 10. ismk. sz. 3. t. sz. 1. ideigl. t. Tokai Károly, u. p. Tasnád.

24. **Keresztur** (Szilágyfő-), l. sz. 419. l. Fehér György, tk. 41. t. 30. ismk. 14. t. 12. felsőbb iskolában tanul 3. t. ifj. Szöcs Károly; u. p. Zilah.
 1. e. *Nyírsid*, l. sz. 40.
25. **Körös** (Ér-), l. sz. 284, lelk. áll. üres, felügyeli a szántói lelkész, tk. 29. t. 26. ismk. 10. t. 6. felsőbb iskolában t. 1. t. Kurdi István, u. p. Tasnád.
26. **Kraszna**, l. sz. 2282. l. Bakcsi Sándor, tk. 302. t. 254, ismk. 117. t. 49. felsőbb iskolában tanul 5. fit. Nagy Albert, lt. Balogh Mihály.
27. **Kusaly**, l. sz. 284, l. Szász Ferencz, tk. 26, t. 16. ismk. 11. t. 7. felsőbb iskolában tanul 1. ideiglenes t. Sipos Márton, u. p. Diószád.
 1. e. *Erked*, l. sz. 416. tk. 46. t. 30. ismk. 20. t. 10. felsőbb iskolában tanul 2. t. Nagy Ferencz; u. p. Diószád.
28. **Lele**, l. sz. 769, l. Kovács Sándor, tk. 63. t. 59. ismk. 26. t. 26. felsőbb iskolában tanul 1. t. Gagyfi Ferencz; u. p. Hadad.
29. **Lecsmér**, l. sz. 205 l. Fazakas Mihály, tk. 26. t. 17. ismk. 16. t. 8. t. Bagosi Miklós; u. p. Széplak. (Biharm.)
30. **Lompért**, l. sz. 444. l. Fehér Ferencz, tk. 42. t. 35. ismk. 16. t. 5. t. Virág Sándor; u. p. Sz.-Somlyó.
31. **Menyő**, l. sz. 349. l. Molnár Miklós, tk. 29. t. 22. ismk. 17. t. 14. t. Vaska János; u. p. Sz.-Somlyó.
32. **Mihályfalva** (Kraszna-), l. sz. 542. l. Költő László, tk. 67. t. 31. ismk. 29. t. 5. t. áll. üres; u. p. Ákos.
 1. e. *Czégény* (Kraszna-), l. sz. 49. tk. 6. t. 5. ismk. 4. t. 4. t. Szakács József; u. p. K.-Daróc (Szatmárm.)
33. **Mindszent** (Ér-), l. sz. 186. l. Török Ferencz, tk. 18. t. 17. ismk. 6. t. 4. felsőbb isk. tanul 2. t. Káizler Sándor; u. p. Ér-Kávás.
 1. e. *Gírolt* (Ér-), l. sz. 19. tanító, iskola nincs.
34. **Mocsolya**, l. sz. 599. l. Biró Károly, tk. 45. t. 38. ismk. 17. t. — t. Szöcs Sámuel; u. p. Diószád.
35. **Monó**, l. sz. 483. l. Csizsér Pál, tk. 34. t. 25. ismk. 22. t. 18. t. Katona Károly; u. p. Sülelmed.
 1. e. *Égerhát*, l. sz. 64. tk. 6. ismk. 2. t. 2. ideiglenes t. Molnár Miklós; u. p. Sz.-Cseh.

36. **Nádasd** (Hadad-), l. sz. 706. l. Vass Sámuel, tk. 69. t. 63. ismk. 25. t. 21. t. Beksi József; u. p. Hadad.
37. **Nagyfa lu** (Szilágy-), l. sz. 1244. l. Rózsa Sándor, tk. 172. t. 121. ismk. 58. t. 34. felsőbb iskolában t. 2. az isk. községi; kántor Jakab Zsigmond.
38. **Nagy-Món**, l. sz. 202. l. Sebes György, tk. 22. t. 12. ismk. 7. t. 5. t. Parlagi Elek; u. p. Sz.-Szentkirály.
1. e. *Szilágy-Szentkirály*, l. sz. 117. tk. 19. t. 11. ismk. 2. t. 2. az iskola községi; kántor Nagy György.
39. **Paczal**, l. sz. 481. l. Tóth Imre tk. 58. t. 30. ismk. 19. t. — fels. isk. jár 1. t. Gál Károly; u. p. Margita.
1. e. *Paczakusa*, l. sz. 155. tk. 15. t. 15. ismk. 10. t. 10. ideigl. t. Bordás Bálint.
40. **Panit**, l. sz. 344. l. Szilágyi Mihály, tk. 30. t. 23. ismk. 25. t. 21. fels. isk. 2. nyug. t. Gál Jonathán; u. p. Zilah.
41. **Pelekeszi**, l. sz. 593. l. Kiss Pál, tk. 42. t. 36. ismk. 15. t. 13. t. Orosz Miklós; u. p. Tasnád.
42. **Peér**, l. sz. 919. l. Surányi Gyula, tk. 91. t. 81. ismk. 42. t. 36. fit. Szombati Károly, lt. Salánki Zsigmond.
43. **Perecsen**, l. sz. 906. l. Gáspár János, tk. 118. t. 88. ismk. 38. t. 32. fels. iskolában tanul 4. kántor t. Pap György; u. p. Sz.-Somlyó.
44. **Ráton**, l. sz. 282. l. Vass Lajos, tk. 26. t. 26. ismk. 18. t. 18. az iskola községi, kántor Kövendi Károly; u. p. Kraszna.
45. **Récse**, l. sz. 180. l. Osváth Lajos, tk. 13. t. 12. ismk. 5. t. — t. áll. üres, tanít a lelkész; u. p. Varsolcz.
46. **Sámson** (Szilágy-), l. sz. 905. l. Kozma Ferencz, tk. 101. t. 67. ismk. 57. t. 21. felsőbb iskolában tanul 2. t. Makkai Dániel; u. p. Diósd.
47. **Sarmaság**, l. sz. 1033. l. Elek Károly, tk. 88. t. 66. ismk. 51. t. 27. t. Balázs József; u. p. Mojád.
1. e. *Kövesd* (Szilágy-), l. sz. 69. tk. 9. t. 6. ismk. 2. t. — t. Foris György, u. p. Mojád.

48. **Somlyó** (Szilágy-), l. sz. 1471. l. Nagy László, tk. 147. t. 75. ismk. 62. t. 40. felsőbb iskolában tanul 15. az iskola községi, kántor Péntek József.
49. **Sülelmed**, l. sz. 76. l. Kiss Pál, tk. 8. t. 4. ismk. 3. t. 2. tanít a lelkész.
1. e. *Czikó*, l. sz. 112. tk. 10. ismk. 2. t. — ideiglenes t. Szalontai Ferencz.
50. **Szakácsi**, l. sz. 926. l. Szentkirályi László, tk. 94. t. 64. ismk. 34. t. 16. fit. Verestói György, lt. Csákaány József.
51. **Szántó** (Tasnád-), l. sz. 225. l. Kovács Ferencz, tk. 22. t. 14. ismk. 11. t. 3. felsőbb iskolában tanul 7. tanító Tóth Péter.
1. e. *Szilvás*, l. sz. 10. tanító, iskola nincs.
52. **Szarvad** (Tasnád), l. sz. 312. l. Farkas Károly, tk. 34. t. 21. ismk. 19. t. 17. közs. t. Szeksztin Antal; u. p. Tasnád.
53. **Szentkirály** (Ér-), l. sz. 537. l. Péntek Ferencz, tk. 43. t. 36. ismk. 24. t. 7. kt. Bogdán Lajos; u. p. Tasnád.
54. **Szeér**, l. sz. 688. lelk. állomás üres, tk. 77. t. — ismk. 29. t. — pap és tanító nem léte miatt; jelenlegi tanító Kállai János a nyáron foglalt állomást; u. p. Hadad.
55. **Szilágyszeg**, l. sz. 121. l. Ferenczi Gyula, tk. 16. t. 9. ismk. 4. t. 4. t. Sarkadi Antal; u. p. Sz.-Cseh.
56. **Szodoró** (Ér-), l. sz. 296. l. Fazakas Ferencz, tk. 32. t. 26. ismk. 2. t. — t. Szabó János; u. p. T.-Szántó.
1. e. *Ér-Hatvan*, l. sz. 135. tk. 15. t. 7, ismk. 7, t. 3. fels. isk. 2, t. Tasnádi István, u. p. Ér-Kávás.
57. **Szödemeter**, l. sz. 70. l. Kacsó Albert, tk. 3. t. 3. ismk. — tanít a lelkész; u. p. Tasnád.
58. **Tasnád**, l. sz. 1340, l. Biró Károly tk. 99. t. 71, ismk. 49. t. 25. fels. isk. 8. fit. Kiss Lajos, kántor és lt. Somogyi Károly.
59. **Ujlak** (Somlyó-), l. sz. 425, lelk. áll. üres, felügyeli a sz. szomlyói lelk. tk. 18. t. 13. ismk. 19. t. 13. ideigl. kt. Fodor János; u. p. Sz-Somlyó.

60. **Zilah**, l. sz. 4799, l. Magyarósi István és Kónya László, tk. 615, t. 470, ismk. 250, t. 170, az iskolák községi, a helybeli gymu. t. 50, kántor Nagy Mihály.
 1. e. *Vártelek*, l. sz. 10.
61. **Zovány**, l. sz. 865. l. Viski Pál, tk. 76. t. 59. ismk. 28. t. 26. fels. isk. t. 3. az iskolák községi, kántor Tóth János.
62. **Zsibó**, l. sz. 1151. l. Kún Károly, tk. 206. t. 93. ismk. 49. t. 49. fels. isk. 3. az isk. községi. kánt. Kispál Miklós.
 1. e. *Udvarhely* (Szamos-), l. sz. 68. tk, 9. t. 6. ismk. — tanítói áll. üres; u. p. Zsibó.
63. **Varsolcz**, l. sz. 567. l. Kemény István, tk. 65. t. 55. ismk. 28. t. 14. az iskola községi, kántor Kádár Ferencz.
64. **Vérvölgy**, l. sz. 551. l. Székely István, tk. 45. t. 32, ismk. 31. t. 24. kántor Papp Sámuel; u. p. Sz-Szentkirály.
65. **Völcsök**, l. sz. 351. lelkész áll. üresen. tk. 47. t. 5. ismk. 31. t. —. tanítói állomás is jelenben üres; felügyeli a bősházi lelkész; u. p. Sz-Cseh.
 1. e. *Ujlak* (Szamos-), l. sz. 34. tk. 3. mikor van lelkész tanít, u. p. Sz-Cseh. *Vicsa*, l. sz. 11. tanító nincs. u. p. Sülelmed.

VII. Deézi egyházmegye.

Fekszik Szolnok-Doboka-, Kolozs- és Szatmármegye területén.

Ezen egyházmegyében van 29 anya- és 28 leányegyház. lelkék száma 8790. Tanulók száma 1008.

Főgondnokok: br. Wesselényi Ferencz.
 br. Bánffi Dániel.

Algondnokok: Roth Pál.
 Simó Lajos.

Esperes: Nagy Lajos, dobokai lelkész.

Fő-jegyző: Tunyogi Béla, kidei lelkész.

Közügyigazgató: Kovács Sámuel, deézi lelkész.

Egyházak:

1. **Babucz-Fedorháza**, l. sz. 102. l. Kósa Károly t. sz. 5. iskola nincs; u. p. Pánczél-Cseh.
2. **Bádok**, l. sz. 132. l. Ferenczi József, t. sz. 24. iskola nincs; a lelkész köteles tanítani; u. p. Válaszut.
3. **Berkesz**, l. sz. 350. l. Pap István, t. sz. 35. t. Szabó Gábor; u. p. N.-Somkut.
 1. e. *Hosszúfalva*, l. sz. 143. t. sz. 26. t. Rácz Sándor. *N.-Somkut*, l. sz. 23. *Remete*, l. sz. 5.
4. **Borsa** l. sz. 260. l. Jónás Bálint, t. sz. 33. kik a helybeli állami iskolába járnak; u. p. Válaszut.
5. **Deézsakna**, l. sz. 718. l. Veress Károly t. sz. 80, kik a helybeli állami iskolába járnak, a kántori állomás üres; u. p. Deész.
6. **Doboka**, l. sz. 82. l. Nagy Lajos; u. p. Válaszut.
7. **Domokos**, l. sz. 751. l. Konecz István. t. sz. 92. kik a helybeli állami iskolába járnak, kántor Fábián Elek; u. p. M.-Lápos.
 1. e. *Strémbuj*, *Bajutz*, l. sz. 18. Diasporák: *Oláh-Lápos*, *Bodoroj*, *Tökés*, *Felső és Alsó Szócs*, öszvesen l. sz. 25.
8. **Eszmény**, l. sz. 120. l. Bántó Mihály t. sz. 8. a lelkész köteles tanítani; u. p. Válaszut.
 1. e. *Sz.-Kend*, l. sz. 62. t. sz. 5. iskola nincs. *Tötör*, l. sz. 37. t. sz. 2. iskola nincs. *Kecset*, l. sz. 65. t. sz. 5. iskola nincs. *Kecset-Szilvás*, l. sz. 9. *Onok*, l. sz. 8. *Gírolt*, l. sz. 61. t. sz. 6.
9. **Hidalmás**, l. sz. 170. l. Nagy Károly, t. sz. 14. az állami iskolába járnak.
 1. e. *Drág*, l. sz. 50. az Egregy és Almás mentén több községbe levő lelkek, 150.

10. **Kaczkó**, l. sz. 20. l. állomás üres.
 1. e. *Szelecske*, l. sz. 86. t. sz. 10. iskola nincs. *Alőr*, l. sz. 5. *Galgó*, l. sz. 65. t. sz. 11. iskola nincs. *Blenke-Polyán*, l. sz. 27. *N.-Ilonda*, l. sz. 20. *Sósmező*, l. sz. 27. *Guga*, l. sz. 10. *Kapjon*, l. sz. 5.
11. **Keresztur** (Ördög-), l. sz. 82. nyugalmazott l. Szász Gergely, u. p. Hidalmás. Iskola nincs.
12. **Kérő**, l. sz. 147. l. Dózsa Imre, t. sz. 15. t. Fülep Gáspár, u. p. Sz.-Ujvár.
 1. e. *Dengeleg*, l. sz. 45. t. sz. 2. u. p. N.-Iklód.
13. **Kide**, l. sz. 371. l. Tunyogi Béla, t. sz. 53. kik a helybeli állami iskolába járnak. kántor Érsek Sámuel; u. p. Pánczéleseh.
14. **Csomafája**, Kidével egyesült l. sz. 142. t. sz. 11. iskola nincs; u. p. Válaszut.
 1. e. *Gyula*, l. sz. 86. t. sz. 8. *Hosszu-Macskás*, l. sz. 71. t. sz. 6,
15. **Koltó**, l. sz. 464. l. Szabó Lajos, t. sz. 104. t. Ozsváth Albert; u. p. N.-Bánya.
 1. e. *Katalinfalva*, l. sz. 161. t. sz. 28.
16. **Kozárvár**, l. sz. 181. l. Nagy Dániel, t. sz. 19. t. Harangozó István; u. p. Deézs.
17. **Köblös**, (Magyar-), l. sz. 126. l. állomás üres, t. sz. 22. ideiglenes kántor, Bartha András, u. p. Pánczéleseh.
18. **Lápos** (Hagymás-), l. sz. 196. l. Soós Károly, t. sz. 30. t. Debreczeni Károly, u. p. N.-Bánya.
19. **Lápos** (Magyar-), l. sz. 1090. l. Mátyás Sigmund, t. sz. 170. kik a helybeli állami iskolába járnak, énektanító Nagy Ábel.
Jegyzés. Ide tartoznak a rohi, macska-mezői, csernafalvi, kisdobreczeni, stojkafalvi és debreki hívek 20 l. sz.
20. **Lóna** (Kendi-), l. sz. 361. l. Pánczól Ferencz, t. sz. 50. t. Szakács Miklós; u. p. N.-Iklód.
 1. e. *Kis-Jenő*, l. sz. 10.
21. **Macskás** (Magyar-), l. sz. 176. l. Rigó György, t. sz. 34. a lelkész köteles tanítani; u. p. Kolozsvár.
 Testvéregyház: *B.-O.-Buda*, l. sz. 24. t. Sárközi Károly.

22. **Néma**, l. sz. 98. l. állomás üres, t. sz. 10. iskola nincs, ideiglenes kántor Farkas Samu; u. p. Szamosujvár.
23. **Ormány**, l. sz. 68. l. állomás üres; u. p. Szamosujvár.
1. e. *Girólt*, lásd Esztény alatt.
24. **Pánczélécséh**, l. sz. 160. a lelkészi állomás most töltetik be Miklósi Józseffel, t. sz. 42. a községi iskolába járnak; kántor Szénási Károly.
1. e. *Verzse* (Magyar-), l. sz. 80. t. sz. 6. kántor Mihályi Sándor.
Ide tartozik: Récze-Keresztur, Völes, Kecskéháta, Vajdaháza 50 lélekszámmal.
25. **Szinye**, l. sz. 53. l. Márton András, t. sz. 8. a lelkész köteles tanítani; u. p. Alparét.
1. e. *Mánya*, l. sz. 13; *Alparét*, l. sz. 10; *Csernek*, l. sz. 11. *Oszoly*, l. sz. 6; *Hagymás*, l. sz. 3; *Bezdéd*, l. sz. 4; *O.-Bogáta*, l. sz. 24; *M.-Bogáta*, l. sz. 10; *Semesnye*, l. sz. 19; *Sóváros*, l. sz. 4 — összesen 101 lélek.
26. **Töök** (Felső-), l. sz. 98. l. Almási Sámuel, t. sz. 8. tanítani köteles a lelkész; u. p. Pánczélécséh.
1. e. *Töök* (Alsó-), l. sz. 134. t. sz. 29. kántor Czinege Mihály.
27. **Zsombor**, (M.-N.) l. sz. 142. l. Püspöki Mihály, kántori állomás üres.
1. e. *Pusztá-Szt.-Mihály*, l. sz. 31; *Kendermál*, l. sz. 14; *Dal*, l. sz. 10; *Zutor*, l. sz. 13.
28. **Válaszut**, l. sz. 290. l. állomás üres, t. sz. 45, kántor tanító Nagy György. — A 29-ik anyaegyház B.-O.-Buda Dióssal együtt.

VIII. Széki egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 50 anya- és 50 leányegyház van.
Lelkek száma: 20,045, tanulók száma: 2008.

Főgondnokok: Br. Bánffy Dániel,
Gr. Vass Albert,
Mlgs. Földvály József,

Algodnokok : Br. Inczedy Zsigmond,
Gr. Vass Ádám.

Esperes: Báthori Dániel széki lelkész,
Főjegyző: Csiszár László b.-váralyai lelkész,
Közügyigazgatók: Pergő Márton v.-kamarási- és
Somkerek Miklós széki lelkész,
Aljegyzők: Péter Antal apanagyfalusi- és
Szabó József magyar-légeni lelkész.

Egyházak :

1. **Árpástó**, l. sz. 340. l. Molnár János, t. sz. 41. t. Brán József; u. p. Retteg.
2. **Bacza**, l. sz. 271. l. Ozsváth Gyula, t. sz. 31. t. Nagy János; u. p. Retteg.
 1. e. *Csicsó-Mihályfalva*, l. sz. 206. t. sz. 16. t. Szabó Albert.
3. **Bethlen**, l. sz. 588. l. állomás üres, t. sz. 59. t. Fekete Gergely A tanulók állami iskolában tanulnak.
 1. e. *Szészárma*, l. sz. 23.
4. **Bonczhida**, l. sz. 555. l. Nagy Elek, t. sz. 51. A tanítói állomás üres; u. p. Válaszut.
5. **Borzás** (Magyar-), l. sz. 229. l. Csiszár Farkas, t. sz. 23. t. Székely János; u. p. Kókes.
 1. e. *Böd*, l. sz. 16; *Dellő-Apáthi*, l. sz. 12; *Kéthel*, l. sz. 12.
6. **Botháza**, l. sz. 74. l. Dózsa Elek, t. sz. 5. tanít a lelkész; u. p. Mocs.
 1. e. *Mocs*, l. sz. 187. t. sz. 12. lévita Veress Mihály. A tanulók állami iskolába járnak.
7. **Bréte** (Szász-), l. sz. 194. l. Jakabházi Dániel, t. sz. 25. A tanulók állami iskolába járnak; u. p. Bethlen.
8. **Búza**, l. sz. 535. lelk. állomás üres, t. sz. 48. t. Botha István; u. p. Czege.
9. **Czege**, l. sz. 114. beszolgál a pulyoni lelkész.

1. e. *Göcz*, l. sz. 64. t. sz. 9. t. *Kerekes János; Császári*
l. sz. 11; *Vasas-Szt.-Ivány*, l. sz. 9.
10. **Décse** (Magyar-), l. sz. 1478. l. *Szentes István*, t. sz.
140. t. *Bartus György*; u. p. *Retteg*.
11. **Devecser** (Nagy-), l. sz. 94. a szt.-mártoni lelkész fel-
ügyelete alatt, u. p. *Szamosujvár*.
12. **Egyed** (Szent-), l. sz. 62. l. állomás üres; t. sz. 8. ideig-
lenes t. *Keresztes Károly*; u. p. *Szék*.
13. **Feketelak**, l. sz. 314. l. *Székely József*, t. sz. 31. ideig-
lenes t. *Soós Ferencz*; u. p. *Czege*.
14. **Földvár** (Meleg-), l. sz. sz. 303. l. állomás üres, t. sz. 30.
t. *Vincze Ferencz*; u. p. *Kékes*.
15. **Fráta** (Magyar-), l. sz. 124. l. *Agryagási Gábor*, t. sz.
12. t. *Nagy Géjza*; u. p. *Mocs*.
 1. e. *Báld*, l. sz. 10; *Berkenyes*, l. sz. 116; *Mező-Záh*,
l. sz. 105; *Mező-Méhes*, l. sz. 79; *Czikud*, l. sz. 10;
Szent-Jakab, l. sz. 9; *Csehtelke*, l. sz. 5; *Tóhát*, l. sz. 10.
16. **Füzes** (Ördöngös-), l. sz. 786. l. *Csiki György*, t. sz.
69. t. *Bartus Elek*; u. p. *Szamosujvár*.
17. **Füzkút**, l. sz. 53. l. *Lakatos Károly*, t. sz. 4. a lel-
kész tanít; u. p. *Sz.-Lekenczé*.
 1. e. *Szent-Mihálytelke*, l. sz. 15; *Bongárd*, l. sz. 6; *Lom-
pért*, l. sz. 5.
18. **Ilosva** (Alsó-), l. sz. 154. a felsőri l. felügyelete alatt;
u. p. *Cs.-Keresztur*,
19. **Kamarás** (Pusztá-), l. sz. 245. papi állomás üres, tani-
tói állomás üres; u. p. *Moos*.
 1. e. *Nagy-Sármás*, l. sz. 5; *Kis-Sármás*, l. sz. 8; *No-
voly*, l. sz. 5; *Kis-Czég*, l. sz. 6,
20. **Kamarás** (Vajda-), l. sz. 598. l. *Pergő Márton*, t. sz.
59. t. *Zabolai Mihály*; u. p. *Mocs*.
21. **Katona**, l. sz. 76. papi állomás üres; u. p. *Mocs*.
 1. e. *Nagy-Czég*, l. sz. 3.
22. **Kékes**, l. sz. sz. 261. l. *Nagy Ede*, t. sz. 31. t. *Veress*
Ferencz; u. p. *Kékes*.
23. **Keszü**, l. sz. 319. l. *Salamon György*, t. sz. 55. t.
Csia Lajos; u. p. *Mocs*.

1. e. *O.-Gyéres*, l. sz. 14.
24. **Kudu**, l. sz. 239. l. Szathmári Sándor, t. sz. 24. a tanulók az állami iskolába járnak; u. p. Cs.-Keresztur.
25. **Légen** (Magyar-), l. sz. 63. l. Szabó József, t. sz. 4. tanít a lelkész, u. p. Mocs.
1. e. *Nagy-Gyeker*, l. sz. 70.
26. **Málom**, l. sz. 545. l. Balázs József, t. sz. 59. t. Máthé Dániel, az állami iskolában tanulnak; u. p. Bethlen.
27. **Margita** (Szent-), l. sz. 221. l. Lénárd Sámuel, t. sz. 21. tanítói állomás üres; u. p. Retteg.
1. e. *Mikeháza*, l. sz. 7.
28. **Nagyfalu** (Apa-), l. sz. 200. l. Péter Antal, t. sz. 29. t. Tóth György; u. p. Bethlen.
29. **Nemegye** (Magyar-), l. sz. 627. l. Csejdi István, t. sz. 67. t. Bartha János, az állami iskolába járnak; u. p. Középfalva.
1. e. *Virágos Berek*, l. sz. 6; *Kőfarka*, l. sz. 46; *Középfalva*, l. sz. 36; *Ó-Radna*, l. sz. 30; *Csépán*, l. sz. 1.
30. **Naszoly**, l. sz. 148. a feketelaki lelkész felügyelete alatt, t. sz. 17. t. Balázs István; u. p. Czege.
31. **Nyires** (Szász-), l. sz. 647. l. Vass György, t. sz. 63. t. Mátyás Boldizsár; u. p. Deéz.
1. e. *Szt.-Benedek*, l. sz. 18.
32. **Őr** (Fel-), l. sz. 476. l. Veress Márton, t. sz. 54. kántori állomás üres, az állami iskolában tanulnak; u. p. Cs.-Keresztur.
1. e. *Csicsó-Keresztur*, l. sz. 16; *Négerfalva*, l. sz. 10; *Cs.-Hagymás*, l. sz. 7; *N.-Debrek*, l. sz. 6.
33. **Palatka** (Magyar-), l. sz. 198. l. Móór Albert, t. sz. 30. t. Máthé János; u. p. Mocs.
34. **Pulyon**, l. sz. 168. l. Gulya János, t. sz. 16. t. Salak Sándor; u. p. Szék.
1. e. *Szent-Gothárd*, l. sz. 12.
35. **Retteg**, l. sz. 521. l. Köblös István, t. sz. 62. t. Nagy Károly.
36. **Sárvár**, l. sz. 31. l. Balogh András, t. sz. 5. tanít a lelkész; u. p. Somkerék.
1. e. *Szász-Fellak*, l. sz. 65; *Sajó-Keresztur*, l. sz. 2.

37. **Somkerék**, l. sz. 372. papi állomás üres, t. sz. 44. t. Péterfi Károly, tanulnak az állami iskolában.
38. **Szava**, l. sz. 75. a légeni pap felügyelete alatt; u. p. Szék.
1. e. *Ombuz*, l. sz. 7.
39. **Szt.-András** (Sajó-), l. sz. 135. az alsó-balászfalvi lelkész felügyelete alatt, t. sz. 19. t. Újhelyi Zsigmond, a községi iskolában tanulnak; u. p. Somkerék.
40. **Szt.-Márton** (Szépkényerü-), l. sz. 412. l. Szabó József, t. sz. 45. t. Tamás Ferencz; u. p. Szamosujvár.
1. e. *O.-Vásárhely*, l. sz. 52; *Erdő-Szombattelke*, l. sz. 10.
41. **Szék**, l. sz. 2156. l. Báthori Dániel és Somkeréki Miklós, t. sz. 352. t. Deézi Sámuel, az állami iskolában tanulnak.
42. **Szováth** (Alsó-), l. sz. 504. l. Gáspár Sámuel, t. sz. 31. t. áll. üres, tanít a lelkész; u. p. Mocs.
1. e. *Aranykút*, l. sz. 58; *Magyar-Kályán*, l. sz. 63, a v.-kamarási lelkész gondozása alatt.
43. **Szilvás** (Viz-), l. sz. 43. papi állomás üres, beszolgál a szamosujvári pap, t. sz. 7. ideiglenes tanító Szilágyi Ferencz; u. p. Szamosujvár.
1. e. *Kis-Iklód*, l. sz. 85. t. sz. 15. tanító Török Károly; *N.-Iklód*, l. sz. 13.
44. **Údvarhely** (Sajó-), l. sz. 81. a sárvári pap felügyelete alatt; u. p. Somkerék.
45. **Újvár** (Szamos-), l. sz. 415. l. Máthé György, t. sz. 34. tanulnak a városi községi iskolában.
1. e. *Sz.-Ujvár-Némethi*, l. sz. 88. t. sz. 5. énekvezér t. Szentes Gyula, tanulnak Szamosujvártt.
46. **Zsombor** (Szász-), l. sz. 102. l. Soós József, t. sz. 8. tanít a lelkész; u. p. Kékes.
47. **Váralya** (Bálványos-), l. sz. 1235. l. Csizsár László, t. sz. 134. énekvezér Egri István, tanulnak az állami iskolában; u. p. Déézs.
48. **Veresegyháza**, l. sz. 195. l. Ujvári József, t. sz. 42. énekvezér Lorincz András, tanulnak az állami iskolában; u. p. Kékes.

49. **Vicze**, l. sz. 449. l. Nagy Ábrahám, t. sz. 22. tanít a lelkész; u. p. Kékes.
50. **Visa**, l. sz. 221. l. Gáspár Lajos, t. sz. 23. t. Márton József; u. p. Válaszut.

IX. Nagy-sajói egyházmegye.

Fekszik Besztercze-Naszód-, Szolnok-Doboka- és Kolozsmegye területén.

Ezen egyházmegyében van 8 anya- és 25 leányegyház; lelkek száma 2561; tankötelesek sz. 281, tanulók sz. 186.

Főgondnokok: id. gr. Bethlen Sándor,
Mlgs. Cserényi Dániel,

Algondnokok: t. Bod Károly,
gr. Bethlen Béla.

Dékán: Vályi Elek, kentelki lelkész;

Jegyző: Muzsnai Károly, sz.-czegői lelkész;

Közügyigazgató: Varró István, sófalvi lelkész.

Egyházak:

- Balázsfalva** (Alsó-), l. sz. 34. l. Szentkirályi Lajos, tk. sz. 3. t. sz. 3. t. nincs; u. p. F.-Balázsfalva.
l. e. *Kajla*, l. sz. 9; *F.-Balázsfalva*, l. sz. 19.
- Czegő** (Szász-), l. sz. 249. l. Muzsnai Károly, tk. sz. 60. t. sz. 42. t. Kis József; u. p. Szász-Lekencze.
l. e. *Sz.-Szt.-Jakab*, l. sz. 10; *Szász-Lekencze*, l. sz. 20.
- Kentelke**, l. sz. 10. l. Vályi Elek; u. p. Somkerék.
l. e. *Berekalja*, l. sz. 61; *Magyarós*, f. sz. 10; *Kerlész*, l. sz. 20; *Besztercze*, l. sz. 308. t. sz. 10; *K.-Budak*, l. sz. 69. t. sz. 6; *Sz.-Budak*, l. sz. 10.

3. **Ős** (Szász-Új-), l. sz. 321. l. Albert Dániel, tk. sz. 50.
t. sz. 23. t. Barabás Dániel; u. p. Sz.-Lekencze.
l. e. *Budatelke*, l. sz. 12.
5. **Sófalva**, l. sz. 363. l. Varró István, tk. sz. 35. t. sz.
14. tanítói állomás üresedésben van; u. p. Besztercze.
l. e. *Simontelke*, l. sz. 34.
6. **Sajó** (Nagy-), l. sz. 278. l. Tótkés József, tk. sz. 33. t.
sz. 19. t. Orbán József.
l. e. *Pászmos*, *Kusma*, *Bilak*, *Nyén*, *Monor*, *K.-Sajó*,
Berlád, *Vajola* 59 lélekszámmal.
7. **Szász-Máté**, l. sz. 416. l. Nagy Mihály, tk. sz. 61. t.
sz. 29. tanítói állomás üres; u. p. Lekencze.
l. e. *Moricz*, l. sz. 17; *Szász-Ujfalu*, l. sz. 21.
8. **Tacs**, l. sz. 190. l. Beregszászi Albert, tk. sz. 39.
t. sz. 39. a tanuló gyermekek állami iskolában tanulnak,
énekvezér Zsigmond Albert; u. p. Harina.
l. e. *Galacz*, l. sz. 16; *Harina*, l. sz. 5.

X. Görgényi egyházmegye.

Fekszik: Maros-Torda-, Kolozs- és Aranyos-Tordamegyék
területein.

Ezen egyházmegyében van:

Anyagyház: 33, leányegyház 8; diaspora 41.

Lélekszám: férfi 9304, nő 8989 = 18,193.

Tanköteles gyermek van:

a) Ismétlő fiu 523; leány 532 = 1055.

b) Rendes „ 993 „ 984 = 1977.

Összesen ref. fiu 1516; leány 1516 = 3032.

Ebből tanult:

a) Ismétlő fiu 322; leány 276 = 597.

b) Rendes fiu 736; leány 600 = 1435.

Tanult össz. ref. fiu 1057; leány 975 = 2032.

Áthozatal össz. ref. fiu: 1057; leány 975 = 2032.
 Tanult nem köteles ref. fiu: 4; leány 4 8.
 Összes ref. tanuló fiu: 1061; leány 979 = 2040.

Másfelekezeti tanult népiskoláinkban:

a) Más vallásu magyar fiu; 22; leány 16 = 38.
 b) Nem magyar fi: 52; leány 27 = 79.
 Össz. más felekezeti fiu: 74; leány 43 = 117.

Az összes ref. tankötelesek közül:

a) Olvasott és papírra irt fiu: 830; leány 772 = 1692.
 b) Olvasott és pallára irt „ 363; leány 373 = 736.
 Összesen olvas és ir ref. fiu: 1193; 1145 = 2338.
 Nem tud olv. és írni „ 323; „ 371 = 694.
 Tank. ref. gyermekek össz. 1516; leány 1516 = 3032.

1879-ik évben

a) Született fiu 440, leány 370 = 810.
 Ebből házasságon kívül fiu 42, „ 35 = 77.
 b) Házasságra lépett férfi 251.
 c) Átjött más vallásról férfi 11; nő 6 = 17.
 d) Elment más felekezethez 4; nő 8 = 12.
 e) Meghalt férfi 316; nő 302 = 618.
 f) Konfirmált fiu 141; leány 153 = 294.
 Ebből olvasott és írni tudott fiu 93; leány 88 = 181.
 g) Az egyházmegyéből eltávozott: 23.
 h) A lélekszám szaporodott 174.

Főgondnokok: Gr. Teleky Miklós.
 mlgs. Gyárfás Domokos.
 mlgs. Horváth Mihály.

Algondnokok: br. Kemény Kálmán.
 mlgs. Deésy Sándor.
 gr. Teleky Géza.

Esperes: Benkő János, magyar-péterlaki pap;
 Jegyző. Szabó József, felfalusi pap;
 Közigazgató: Albert János, magyarói pap;
 Pénztárnok: Csiki Károly, disznajói pap.

Egyházak:

1. **Abafája**, l. sz. 200. l. Szabó Sámuel, tk. sz. 38. t. sz. 33; más iskolában tanult 1=34; más felekezetű tanult itt 12; tanító és orgonista Biró József; u. p. Sz.-Régen; 4-ik osztályu.
2. **Beresztele**, l. sz. 643. l. Nagy Albert, tk. sz. 108. t. sz. 65; felsőbb iskolában tanult 2. háznál tanult 1=68; más felekezetű tanult 4, t. és orgonista: Vajda Miklós tanképesített; u. p. Sz.-Régen; 2-ik osztályu.
3. **Bölkény** (Magyar-), l. sz. 450. l. Dónezs József, tk. sz. 92. t. sz. 69; felsőbb iskolában tanul 4, más iskolában tanult 1, háznál 2=76; más felekezetű tanult 4, t. és orgonista: György Sámuel; u. p. Sz.-Régen, 4-ik osztályu.
 Diasporák: *Hébiikk*: l. sz. 1. *Olá-Bükk*, l. sz. 1.
4. **Csinád** (Erdő-), l. sz. 532. l. Kertész József, tk. sz. 104. t. sz. 72; felsőbb iskolában tanult 5=77. t. és orgonista: Gelért Márton tanképesített; u. p. Sáromberke; 2-ik osztályu.
 l. e. *Kis-Ilye*, l. sz. 148; tk. sz. 29. t. 20. felsőbb iskolában tanult 1=21. más felekezetű tanult 8. t. és orgonista: Sipos József, tanképesített.
 Diasporák: *Nagy-Szederjes*, l. sz. 2; *Kis-Szederjes*, l. sz. 1.
5. **Disznajó**, l. sz. 803. l. Csiki Károly, tk. sz. 111. t. sz. 83. lt. és orgonista: Máthé Elek, tanképesített; fia tanító: Demeter Gyula, papjelölt; 2-ik osztályu.
 Diasporák: *Deda-Bisztra-Galonya*, l. sz. 72. tk. sz. 11. egy se tanult; *Maros-Hudák*, l. sz. 3; *Alsó-Répa*, l. sz. 2.
6. **Ercse** (Nagy-), l. sz. 158. l. Sárkány Dániel, tk. sz. 18. t. 9. felsőbb iskolában 1=10. t. a lelkész; u. p. Mező-Örményes; 4-ik osztályu.

1. e. *Unoka*, l. sz. 158. tk. sz. 33. t. 22. más iskolában 1=23. t. és lévita Gergely József; *Bala*, l. sz. 71. tk. sz. 10. t. 8. felsőbb iskolában 2=10; más felekezeti tanult 6. t. Zöldi Sándor.
- Diasporák: *Kis-Nyílas*, l. sz. 26; *Körtvekapu*, l. sz. 6; *Királyfalva*, l. sz. 19. tk. 6, háznál tanult 6.
7. **Felfalu**, l. sz. 434. l. Szabó József, tk. sz. 70. t. sz. 48. felsőbb isk. tanult 1=49. más felekezeti 9, t. és orgonista: Muzsna y Antal, tanképesített; u. p. Szász-Régen. 2-ik osztályu.
- Diaspora: *Alsó-Idecs*, l. sz. 24. más iskolában tanult 1.
8. **Fülpes** (Nagy-), l. sz. 353. l. Zilinczki Pál, tk. sz. 58. t. 36. felsőbb iskolában 1, más iskolában 2, háznál tanult 1=40; t. és orgonista: Szóke Albert, tanképesített; u. p. Szász-Régen. 3-ik osztályu.
9. **Fülpes** (Kis-), l. sz. 232. l. állomás üres, adminisztráns: Nagy Albert, beresztelki lelkész; tk. sz. 35. tanult 29. felsőbb iskolában 1=30. más felekezeti 1. t. Orbán Ferencz; u. p. Sz.-Régen. 4-ik osztályu.
10. **Gernyeszeg**, l. sz. 723. l. Elek es Kálmán, tk. sz. 123. t. sz. 89. felsőbb iskolában 2=91. más felekezeti 3, t. és orgonista: László Ferencz, tanképesített; u. p. Sáromberke. 3-ik osztályu.
11. **Holtmaros**, l. sz. 404. l. Bóka György, tk. sz. 60. t. sz. 49, felsőbb iskolában 2, más iskolában 1=52, más felekezeti tanult 5; t. és orgonista: Máthé Albert, tanképesített; u. p. Disznajó. 4-ik osztályu.
12. **Keresztur** (Póka-). l. sz. 260. l. Zöld János, tk. sz. 40. t. sz. 30; felsőbb iskolában 1=31, más felekezeti tanult 2; t. és orgonista: Biró András, tanképesített; u. p. M.-Vásárhely. 3-ik osztályu.
1. e. *Toldalag*, l. sz. 200. tk. sz. 38. t. 24. más iskolában tanult 2, háznál 2=28, más felekezeti 4; t. és orgonista: idősb Simon József, tanképesített.
13. **Komlód-Oroszfája**, egyesült testvér-egyház: a) Komlód, l. sz. 154. l. Gáál Gábor, tk. sz. 20. t. 10, helyben lakó lelkész tanítja az iskolába járókat; b) *Oroszfája*,

1. sz. 191. tanító lévita itt lakik, Pataki Karoly, tk. sz. 22, t. 11, más felekezetű tanult 1. Ez egyesült egyház együtt 3-ik osztályu; u. p. Teke.
- Diasporák: *Szász-Erked*, l. sz. 100, tk. 10; *Nagy-Nyulas*, l. sz. 21.
14. **Köbölkút**, l. sz. 415. l. Böjthe János, tk. sz. 78. t. sz. 31. t. Érsek Sándor, tanképesített; u. p. Mező-Örményes. 2-ik osztályu.
15. **Körtvélyfája**, l. sz. 708. l. Kis Lajos, tk. sz. 122. t. sz. 83. felsőbb iskolában 4=87. t. és orgonista: Réthi Dénezs, tanképesített; u. p. Sz.-Régen. 4-ik osztályu.
- Diaspora: *Petele*, l. sz. 24. tk. sz. 3.
16. **Magyaró**, l. sz. 1170. l. Albert János, tk. sz. 190. t. 116. felsőbb iskolában 2=118. t. és orgonista: Kis József, tanképesített; tanító ifjabb Demeter Sámuel, tanképesített; u. p. Disznajó. 1-ső osztályu.
- Diasporák: *Jod*, l. sz. 112. tk. sz. 17. nem tanultak; *Göde-Mesterháza*, l. sz. 59. tk. 9. állami iskolában tanult 5; *Oláh-Toplicza*, l. sz. 39.
17. **Ölyves** (Nagy-), l. sz. 295. l. Biró Ferencz, tk. sz. 38. állami iskolában tanult 23. itt a felekezeti iskola megszűnt; az énekvezér orgonista egyszersmind államtanító: Simon Károly; u. p. Mező-Örményes. 4-ik osztályu.
- Diasporák: *Mező-Szt.-Márton*, l. sz. 58. tk. sz. 9. tanult felsőbb iskolában 1; ölyvesi államiskolában 2, más iskolában 3=6; *Mező-Örményes*, l. sz. 39, tk. sz. 11; más iskolában tanult 2; *Mező-Rücs*, l. sz. 28, tk. sz. 5; tanult felsőbb iskolában 1, más iskolában 3, háznál tanult 1=5.
18. **Péterlaka** (Magyar-), l. sz. 726. l. Benkő János, tk. sz. 139, t. helyben 93, felsőbb iskolában 2, háznál 4, más iskolában 1=100; más felekezetű tanult 2; t. és orgonista: idősb Demeter Sámuel, tanképesített; u. p. Szász-Régen. 1-ső osztályu.
- Diaspora: *Oláh-Telek*, l. sz. 11. tk. sz. 3; tanult háznál 1.
19. **Póka**, l. sz. 401. l. Nemes Gyula, tk. sz. 89. t. helyben 67. felsőbb iskolában 5. más iskolában 1. háznál 1=74; t. Gödri Lajos, tanképesített; u. p. Sáromberke. 4-ik osztályu egyház.

- Diasporák: *Mojós*, l. sz. 29. tk. sz. 4. tanult Pókában 2. más iskolában 1=3; *Alvász*, l. sz. 3.
20. **Radnótfája**, l. sz. 216. l. Gergely Lajos, tk. sz. 28. t. sz. 24. háznál 1=25. más felekezetű 1; t. és organista: Szabó Miklós, tanképesített; u. p. Sz.-Régen. 4-ik osztályu.
21. **Régen** (Magyar-), l. sz. 382. l. Szász István, tk. sz. 79. tanult helyben 39. felsőbb iskolában 5. más iskolában 13. háznál 1=58, más felekezetű tanult 8; t. és organista: Szabó István, tanképesített; u. p. Sz.-Régen. 3-ik osztályu.
22. **Régen** (Szász-), l. sz. 420. l. Bocz Elek, tk. sz. 59. tanult helyben 35. felsőbb iskolában 5, más iskolában 9=49, más felekezetű tanult 8; t. és organista: Keresztesi Miklós, tanképesített; a leányokat női munkára a tanítóné tanítja. 2-ik osztályu egyház.
23. **Sáromberke**, l. sz. 803. nyug. lelkész Garda Márton, lelk. Zoltáni Imre, tk. sz. 159. t. sz. 118; felsőbb iskolában 1=119, más felekezetű tanult 4; t. és organista: Farkas Károly, tanképesített; 2-ik osztályu.
1. e. *Erdő-Szengyel*, l. sz. 82. tk. 15, t. helyben 11, felsőbb iskolában 2=13, más felekezetű 1; levitai állomás jelenleg üres.
24. **Sárpatak**, l. sz. 887. l. Szalma György, tk. sz. 151. tanult helyben 107, felsőbb iskolában 1=108; más felekezetű 11; t. és organista: Zsigmond József, tanképesített; u. p. Sáromberke. 1-ső osztályu egyház.
25. **Szentimre** (Görgény-), l. sz. 378. l. Székely Ferencz, tk. sz. 61. t. állomás üres levén, tanult a helybeli állami iskolában 39, felsőbb tanodában 2, más iskolában 10=51; t. és organista Máthé Kálmán; 4-ik osztályu egyház.
1. e. *Üvegcsűr*, l. sz. 153, tk. sz. 17, tanult a helybeli állami iskolában 12; levita — egyszersmind állami tanító: Varga József.
- Diasporák: *Hudák-Libánfalva*, l. sz. 13. tk. sz. 2; *Adorján*, l. sz. 6. tk. sz. 2; *Orsova-Dósz*, l. sz. 8.

26. **Szentiván** (Vajda-), l. sz. 1008. l. Bód Sándor, tk. sz. 182, tanult helyben 83, felsőbb iskolában 3=86, más felekezetű 4; t. és orgonista: Ercse Miklós, tanképesített; u. p. Sz.-Régen. 1-ső osztályu.
27. **Szentpéter** (Uzdi-), l. sz. 247. l. Vályi János, tk. sz. 41, t. sz. 13; felsőbb iskolában 2, háznál 1=16; t. Varró József, tanképesített; u. p. Mező-Örményes. 2-ik osztályu.
1. e. *Aranylábú Tuson*, l. sz. 117, tk. sz. 22, tanult helyben 20, felsőbb iskolában 1=21, más felekezetű tanult 3; t. és orgonista: Török Lőrincz.
- Diasporák: *Mező-Pagocsa*, l. sz. 98. tk. sz. 13. háznál tanult 2; *Velkér*, l. sz. 5; *Mező-Domb*, l. sz. 24. tk. sz. 4. háznál tanult 1; *Mező-Szilvás*, l. sz. 70. tk. sz. 16. tanult felsőbb iskolában 1. háznál 1=2.
28. **Széplak** (Dedrád-), l. sz. 362. l. Molnár Ábel, tk. sz. 49. t. sz. 39. t. és orgonista: Katona Márton, tanképesített; u. p. Bátos. 2-ik osztályu egyház.
1. e. *Szász-Ludvög*, l. sz. 120. tk. sz. 19. tanult helyben 14. felsőbb iskolában 1=15. t. és orgonista: ifjabb Simon József, tanképesített.
- Diasporák: *Bátos*, l. sz. 45. tk. sz. 2; *Dedrád*, l. sz. 35. tk. 2; *Oláh-Ujfalu*, l. sz. 8. tk. 4. tanult háznál 4.
29. **Tancs**, l. sz. 467. l. Csiki László, tk. sz. 81. tanult helyben 40. felsőbb iskolában 2=42, t. és orgonista: Simon József; u. p. Sz.-Régen. 4-ik osztályu egyház.
- Diasporák: *Faragó*, l. sz. 9. tk. 1. felsőbb iskolában tanult 1; *Szokol*, l. sz. 10; *Kozmátelke*, l. sz. 1; *Szász-Bányicza*, l. sz. 4; *Harasztos*, l. sz. 6.
30. **Teke**, l. sz. 220. l. Varga Sámuel, tk. sz. 40. tanult helyben 16. felsőbb iskolában 1. más iskolában 8. háznál 1=26; t. és orgonista: Vajda Dénes, tanképesített. 2-ik osztályu egyház.
- Diaspora: *Nagy-Ida*, l. sz. 120. tk. 19. tanult felsőbb iskolában 1. háznál 4=5.
31. **Ujlak** (Mező-), l. sz. 63. l. Lőrinczi Miklós, tk. sz. 11.

tanult helyben 1. tanít a lelkész; u. p. Mező-Örményes, az egyház 4-ik osztályu.

Diaspora: *Septér*, l. sz. 43. tk. sz. 6.

32. **Jára** (Maros-), l. sz. 490. l. Henter Pál, tk. sz. 80. tanult helyben 59. felsőbb iskolában 1=60. más felekezetű tanult 17. t. és orgonista: Barths Elek, tanképesített; u. p. Sáromberke. 4-ik osztályu.

33. **Vécs**, l. sz. 750. l. Péterfi Ferencz, tk. sz. 109. t. sz. 61. háznál 1=62. más felekezetű tanult 2; tanító és orgonista: Kovács Ferencz; 1-ső osztályu.

Diaspora: *Felső-Idécs*, l. sz. 27. tk. sz. 1.— nem tanult.

XI. Marosi egyházmegye.

(Fekszik Maros-Torda- és Udvarhelymegye területén.)

Van ezen egyházmegyében 63 anya- és 34 leányegyház; lelkek száma: 38,963, ismétlő és tanköteles 6188, iskolába jár 4647.

Főgondnok: mlgs. Nagy Sámuel.

Algondnokok: gróf. Toldalagi Victor.

t. Bereczki Sándor.

Esperes: Vályi Pál, ny.-szt.-benedeki lelkész;

Törvénykezési jegyző: Rákosi Lajos, luka-ilenczfalvi lelkész;

Közigazgatási jegyző: Pap Elek, lőrinczfalvi lelkész;

Közügyigazgatók: id. Erdélyi Sámuel, ny.-karácsonfalvi lelkész;

Madaras János, ki egyszersmind a papi özvegy-árvai intézet- és mátyusi kegyes alapítvány pénztárnoka;

Tanügyi előadó: Gönczy János, koronkai lelkész.

Egyházak :

1. **Abod**, l. sz. 471, l. Zajzon Géza, tk. sz. 82, t. sz. 76, t. Bodoni László; u. p. Ny.-Szereda.
2. **Mező-Bánd**. l. sz. 1280, l. Simó Géza, kántor Fekete Pál; u. p. Bánd.
 1. e. *Száltelek*, l. sz. 59, tk. sz. 10, t. 8, t. Vajda Károly.
3. **Bede**, l. sz. 298, l. Simon Elek, tk. sz. 51, t. sz. 31, ideiglenes t. Gál József; u. p. Ny.-Szereda.
 1. e. *Szent-Háromság*, l. sz. 200. tk. sz. 18, t. sz. 5, t. Kis Ferencz; u. p. Ny.-Szereda.
4. **M.-Bergenye**, l. sz. 549. l. Mihály Gergely, adm. Ravasz János, tk. sz. 80, t. sz. 55, t. Kádár Márton; u. p. M.-Vásárhely.
5. **H.-Bodon**, l. sz. 240. l. Kis Pál, tk. sz. 71, t. sz. 42, t. Péter Károly; u. p. M.-Vásárhely.
6. **Böő**, l. sz. 99, l. Nagy Domokos, tk. sz. 9. t. sz. 7, róm. katolikusoknál tanul; u. p. Ny.-Szereda.
 1. e. *Moson*, l. sz. 113. tk. sz. 14. t. sz. 14. fogadott tanító tanít.
7. **M.-Csávás**, l. sz. 572, l. Nemes Károly, tk. sz. 100, t. sz. 65, t. Gödri János; u. p. M.-Vásárhely.
8. **Cserefalva**, l. sz. 265, l. Soltész Sámuel, tk. sz. 39, t. sz. 25, t. Nagy Sámuel; u. p. Ákosfalva.
9. **Csejd**, l. sz. 302, l. Medgyesfalvi József, tk. sz. 56, t. sz. 38, nyug. t. Lányi Sándor, rend. t. Gyepesi Ferencz; u. p. M.-Vásárhely.
10. **Csikfalva** leánygyházaival: *Jobbágyfalva*, *Búzaháza*, *Vadad*, *Iszló*, *Ehed*, l. sz. 344, l. Veres Mózses, tk. sz. 52, t. sz. 24, más felekezetnél tanul, tan. áll. üres; u. p. Ny.-Szereda.
11. **Csóka**, l. sz. 286, l. Fábrián Miklós, tk. 66. t. sz. 47, t. Barabás János; u. p. Ákosfalva.
12. **N.-Ernye**, l. sz. 603, l. Pap Zsigmond, tk. sz. 66, t. sz. 42, t. Kádár János; u. p. M.-Vásárhely.

13. **M.-Fele**, l. sz. 485, l. Fábíán Ferencz, tk. sz. 76, t. sz. 47, t. Debreczeni Árou; u. p. M.-Vásárhely.
l. e. *Ménes*, l. sz. 178, tk. sz. 18, t. sz. 7, t. Gidófalvi János.
14. **Fintaháza**, l. sz. 394, l. Magyar Dániel, tk. sz. 53, t. sz. 30, t. Derzsi Albert; u. p. Ákosfalva.
15. **Galamböd**, l. sz. 172, l. Veres József, tk. sz. 50, t. sz. 40, t. Kelemen Antal; u. p. M.-Vásárhely.
16. **Geges**, l. sz. 522, l. Orbán Elek, tk. sz. 86, t. sz. 73, t. Kis Lajos; u. p. Ny.-Szereda.
17. **Gyalakúta**, l. sz. 706. l. Bogdán József, tk. sz. 118, t. sz. 114, t. Kis Mózes; u. p. N.-Kend.
18. **Harasztkerék**, l. sz. 617, l. Molnár Lajos, tk. sz. 100, t. sz. 98, t. Keresztesi Ferencz; u. p. Ákosfalva.
19. **Havad**, l. sz. 412, l. Vas István, tk. sz. 63, t. sz. 60. t. Vizi Lajos; u. p. Erdő-Szent-György.
l. e. *Nagy- és Kis-Adorján*, l. sz. 260, tk. sz. 25, t. sz. 25, t. Bördi Károly; u. p. Ny.-Szereda.
20. **Ikland**, l. sz. 117, l. Kertész Mózes, tanulnak az unitáriusoknál, t. nincs; u. p. M.-Vásárhely.
l. e. *Kádál*, l. sz. 124, tanulnak más vallásuaknál, t. nincs.
21. **Kakasd**, l. sz. 368, l. Bozsi Elek, tk. sz. 78, t. sz. 71. t. Kádár János; u. p. M.-Vásárhely.
22. **Ny.-Karácsony-Folyfalva**, l. sz. 557, l. id. Erdélyi Sámuel, tk. sz. 104, t. sz. 69, t. Hadnagy Károly; u. p. Ákosfalva.
23. **Kebele-Szentivány, Boos, Agárd**, l. sz. 325, l. Adorján János, tk. sz. 38, t. sz. 36, t. Kis Dániel; u. p. M.-Vásárhely.
24. **Kelementelke**, l. sz. 521, l. Gönczi Lajos, tk. sz. 80, t. sz. 80, t. Barabás Lajos; u. p. N.-Kend.
25. **Kendő**, l. sz. 222, l. Málnási Ferencz, tk. sz. 46, t. sz. 32, t. Varga János; u. p. Ny.-Szereda.
26. **Bere-Keresztur**, l. sz. 216, l. id. Gergely Lajos, tk. sz. 46, t. sz. 32, t. Olasz József; u. p. Ny.-Szereda.
l. e. *Bere*, l. sz. 341, tk. sz. 48, t. sz. 36, t. ifj. Gergely Lajos.

27. **Kibéd**, l. sz. 1933, l. Kövér András, tk. sz. 321, t. sz. 177, tanítók: O l a s z József, G á s p á r Lajos, Kusztós József; u. p. Erdő-Szent-György.
28. **Koronka**, l. sz. 457, l. Gönczi János, tk. sz. 73, t. sz. 47, t. T u s a György; u. p. M.-Vásárhely.
29. **Mező-Kölpény, Szabéd és Bazéd**, l. sz. 565, l. Molnár Dániel, tk. sz. 86, t. sz. 66, t. Máté Elek; u. p. M.-Bánd.
30. **M.-Kövesd**, l. sz. 414. l. R a v a s z János, tk. sz. 76, t. sz. 51, t. M u z s n a i Kálmán; u. p. M.-Vásárhely.
 1. e. *Harczó*, l. sz. 117, tk. sz. 18, t. sz. 10, t. Nagy Mihály.
31. **Maros-Keresztur**, l. sz. 230, l. F á b i á n Simon, tk. sz. 45, t. sz. 34. t. N o v á k János; u. p. M.-Vásárhely.
 1. e. *Nyárádtő*, l. sz. 80, tk. sz. 5, t. sz. 5, t. Buzogány Mózes.
32. **Lőrinczfalva**, l. sz. 267, l. P a p Elek, tk. sz. 57, t. sz. 57, t. Bartha Lajos; u. p. Nyárádtő.
33. **Luka-Ilenczfalva**, l. sz. 980, l. R á k o s i Lajos, tk. sz. 187, t. sz. 137, t. G e r g e l y Sámuel, P o r z s o l t Adám; u. p. Nyárádtő.
34. **B.-Madaras**, l. sz. 665, l. L o s o n c z i József, tk. sz. 101, t. sz. 97, t. A d i László; u. p. Ákosfalva.
 1. e. *Nyomát és Szent-László*, l. sz. 148, t. G y ö r g y László.
35. **M.-Madaras**, l. sz. 1193, l. S z e n t k i r á l y i Sándor, tk. sz. 169, t. sz. 119, t. O s v á t h Mihály; u. p. M. Bánd.
36. **Magyarós**, l. sz. 959, l. O r b á n Károly, tk. sz. 182, t. sz. 113, t. J e n e i Mihály; u. p. Ny.-Szereda.
37. **Makfalva**, l. sz. 1349, l. B e n e d e k Dénes, tk. sz. 202, t. sz. 135, t. P á l o s i Sándor, T o l v a j József, F e l m é r i Mihály. A fiuk tanulnak a Vesselényi iskolában. u. p. Erdő-Szent-György.
38. **Márkod**, l. sz. 606. l. K o v á c s Nándor, tk. sz. 105, t. sz. 91, t. K o v á c s Mátyás; u. p. Ny.-Szereda.
39. **Mája**, l. sz. 356. l. P é t e r f i Lajos, tk. sz. 59. t. sz. 52, t. i t j. P a t a k i Lajos; u. p. Ny.-Szereda.

40. **M.-Panit**, l. sz. 1192, l. Musnai Pál, tk. sz. 264, t. sz. 198, t. András Lajos, Bőjthe Miklós; u. p. M.-Vásárhely.
41. **M.-Sámsond**, l. sz. 634, l. Molnár Albert, tk. sz. 91, t. sz. 71, t. Ösz Sándor; u. p. M.-Bánd.
42. **Székes**, l. sz. 325, l. ifj. Erdei Sámuel, tk. sz. 84, t. sz. 56, t. Szabó János; u. p. M.-Vásárhely.
43. **Selye**, l. sz. 565, l. Kakasi Mihály, tk. sz. 96, t. sz. 63, t. Parajdi Károly; u. p. Ny.-Szereda.
44. **Somosd**, l. sz. 879, l. Szász Ferencz, tk. sz. 145, t. sz. 91, t. Kis László; u. p. Ákosfalva.
45. **Sóvárád**, l. sz. 1600, l. Tóth Márton, tk. sz. 256, t. sz. 201, t. Kádár István, Kovács Dénes; u. p. Parajd.
l. e. *Szováta*, l. sz. 120.
46. **Ny. Szt.-Anna**, l. sz. 271, l. Tordai Sándor, tk. sz. 71, t. sz. 59, t. Simon Lajos; u. p. Ny.-Szereda.
l. e. *Ny.-Andrásfalva*, l. sz. 155, tk. sz. 21, t. sz. 21, t. Madaras János; *Süket-Demeterfalva*, l. sz. 40.
47. **Ny.-Szt.-Benedek**, l. sz. 243, l. Vályi Pál, tk. sz. 26, t. sz. 23, t. Székely József; u. p. Ákosfalva.
l. e. *Ákosfalva*, l. sz. 560; tk. sz. 102, t. sz. 76, Cserefalvával együtt községi iskola, t. Varga Áron.
48. **Szent-Gerlicze**, l. sz. 455, l. Nagy Mózes, tk. sz. 86, t. sz. 50, t. Lőrinczi György; u. p. Ákosfalva.
49. **Ny.-Szent-Imre**, l. sz. 429, l. id. Pataki Lajos, tk. sz. 68, t. sz. 54, t. Csóka Pál; u. p. Ny.-Szereda.
e. *Seprőd*, l. sz. 111, tk. sz. 31, t. sz. 25, t. nincs.
50. **Szent-István**, l. sz. 482, l. Nemes Sándor, tk. sz. 53, t. sz. 48, t. Bende Ferencz; u. p. Erdő-Szt.-György.
l. e. *Átosfalva*, l. sz. 524, tk. sz. 39, t. sz. 37, t. Demeter Mózes; *Csókfalva*, l. sz. 281, tk. sz. 25, t. sz. 22, községi iskola; t. nincs.
51. **Csitt-Szent-Ivány**, l. sz. 675, l. Varga Ferencz, tk. sz. 112, t. sz. 106, t. Nagy Ferencz; u. p. M.-Vásárhely.
l. e. *Malomfalva*, l. sz. 25, t. nincs.
52. **M.-Szentkirály Názám** l. sz. 268, l. Ráduly Sámuel, adm. Musnai Pál, tk. sz. 23, t. sz. 15, kántor Barabási István; u. p. M.-Vásárhely.

53. **Erdő-Szt.-György**, l. sz. 615, l. László Gergely, tk. sz. 111, t. sz. 60, t. Sebestyén József.
 1. e. *Havadtő*, l. sz. 548, tk. sz. 101, t. sz. 63, t. Szalkai József.
54. **K.-Szent-Miklós-Csiba**, l. sz. 601, l. Dali János, tk. sz. 101, t. sz. 74, t. Czegő Ferencz; u. p. Ákosfalva.
55. **Szent-Simon**, l. sz. 297, l. Kis János, tk. sz. 45, t. sz. 37, t. nincs; u. p. Ny.-Szereda.
 1. e. *Rignány*, l. sz. 349, tk. sz. 52, t. sz. 43, t. Vizi János.
56. **Nyárád-Szereda**, l. sz. 532, l. Szász Károly, tk. sz. 81, t. sz. 78, községi iskola, t. Szabó Lajos, Csinádi János.
57. **Szövérd**, l. sz. 499, l. Madaras János, tk. sz. 72, t. sz. 67, t. Kis József; u. p. N.-Kend.
58. **Tompa**, l. sz. 194, l. Jánosi György, tk. sz. 44, t. sz. 28, t. Nagy Károly; u. p. Ny.-Szereda.
 1. e. *Ny.-Gálfalva, Sárd, Szent-Lőrincz*, l. sz. 149.
59. **Torboszló**, l. sz. 260, l. Derzsi Dénes, tk. sz. 52, t. sz. 42, t. Szöllősi Károly; u. p. Ny.-Szereda.
60. **Udvarfalva**, l. sz. 348, l. Bitai Mihály, tk. sz. 62, t. sz. 49, t. Nagy János; u. p. M.-Vásárhely.
 1. e. *M.-Szent-Anna*, l. sz. 214, tk. sz. 33, t. sz. 13, t. László János; *Várhegy*, l. sz. 80, tk. sz. 5, t. sz. 4, t. Makkai Dávid.
61. **Jedd**, l. sz. 577, l. Szöllősi István, tk. sz. 128, t. sz. 72, t. állomás üres; u. p. M.-Vásárhely.
 1. e. *Maros-Szent-György*, l. sz. 70.
62. **Vadasd**, l. sz. 407, l. állomás üres, tk. sz. 66, t. sz. 58, t. Kovács János; u. p. Erdő-Szent-György.
63. **Vaja**, l. sz. 614, l. Tavasz József, tk. sz. 131, t. sz. 86, t. Balog Sándor; u. p. Ákosfalva.
 1. e. *Kis-Görgény*, l. sz. 386, tk. sz. 9, t. sz. 74, t. Benedek József; *Göcs*, l. sz. 222, tk. sz. 33, t. sz. 33, t. Bartha Dénes.

XII. Küküllői egyházmegye.

(Fekszik Kis-Küküllő-, Nagy-Küküllő, Torda-Aranyos- és Alsó-fehérmegyék területén.)

Ezen egyházmegyében van 35 anya- és 52 leányegyház.
Lelkek száma: 16,745. Tankötelesek száma: 2352. Tanulók száma: 1569.

Ebből tanult:

- a) Az egyházmegyei népiskolákban 1423.
- b) Felsőbb népiskolában 107.
- c) Háznál 4.

Más felekezetből 25.

Főgondnokok: mlgs. Szilvási Sándor.
mlgs. Thuróczy Pál.

Algondnokok: tks. Pallos István.
tks. Kinizsi Mihály.
mlgs. Réz Mihály.
mlgs. Vita Sándor.

Esperes: Benedek Ferencz, haranglábi lelkész.

Főjegyző: Kovács Elek v.-gálfalvi lelkész.

Közügyigazgató: Bartalus Sámuel szt.-benedeki lelkész.

Aljegyző: Hegyi Sándor sz.-bonyhai lelkész.

Pénztárnok: Kakasi Márton teremi lelkész.

Egyházak:

1. **Almás** (Szász-), l. sz. 212. a lelkészi állomás üres, beszolgál a gogányi lelkész Albert Sándor; tk. sz. 30, a t. állomás is üres; u. p. Medgyes.

1. e. *Medgyes*, l. sz. 101. tk. sz. 20, t. 12, más felekezetű 2; lévita Szabó Lajos; *Somogyom*, l. sz. 74; *Potstelke*, l. sz. 38, tk. sz. 6. ideiglenes tanító: Szekeres János; *Balázstelke*, l. sz. 6; *Darlatz*, l. sz. 9.
2. **Balavására**, l. sz. 431. l. Orbán Gábor, tk. sz. 64. t. sz. 62. t. Szalma József, más felekezetű tanul 6. u. p. Nagy-Kend.
3. **Bodon** (Mező-), l. sz. 562. l. Bitai Mátyás, tk. sz. 81. t. sz. 44. t. Ujvárosi Sándor; u. p. M.-Ludas.
1. *Szengyel* (Mező-), l. sz. 36 *M.-Kapus*, l. sz. 21. *Szakáll*, l. sz. 12; *M.-Sályi*, l. sz. 18; *M.-Ikland*, l. sz. 12; *Tóházt*, l. sz. 6; *Keménytelke*, l. sz. 6.
4. **Besenyő** (Búzás-), l. sz. 405. l. Székely Sámuel, tk. sz. 74. t. sz. 39. t. Kelemen Sándor, felsőbb iskolában tanul 6. u. p. Nyárádtó.
5. **Bogáth** (Maros), l. sz. 916. l. Tokaji János, tk. sz. 119. t. sz. 101. felsőbb iskolában t. 5. t. Pásztor Sándor; u. p. M.-Ludas.
1. e. *M.-Ludas*, l. sz. 200. tk. 32. tanulnak községi iskolában.
6. **Bonyha** (Szász-), l. sz. 455. l. Hegyi Sándor, tk. sz. 72, t. sz. 43. más felekezetű 3. t. Fülöp Ferencz.
1. e. *Bernád*, l. sz. 40. tk. sz. 12. t. sz. 7. t. Szász József.
7. **Csapó**, l. száma 169. l. Kolozsvári Károly, tk. sz. 18. t. sz. 16. a t. állomás üres; u. p. Radnóth.
1. e. *O.-Sályi*, l. sz. 12.
8. **Csávás** (Szász-), l. sz. 730. l. Dali István, tk. sz. 125. t. sz. 82. t. Belle József; u. p. Sz.-Bonyha.
9. **Dányán** (Szász-), l. sz. 280. l. Kis Sámuel, tk. sz. 40. t. állomás ürességben van; u. p. Szász-Bonyha.
10. **Dellő** (Magyar-), l. sz. 245. l. Szabó Ferencz, tk. sz. 44. t. sz. 22, t. László János; u. p. Nyárádtó.
1. e. *Dellő* (Oláh-) l. sz. 246. tk. 38. t. sz. 28. t. Simon János; *Margita*, l. sz. 7; *Ujlak*, l. sz. 6; *Sóspatak*, l. sz. 8; *Pete*, l. sz. 4, *K.-Szt.-Pál*, l. sz. 32.

11. **Egrestő**, l. sz. 240. l. F á b i á n Domokos , tk. sz. 30. t. sz. 12. tanít a lelkész.
12. **Erzsébethváros**, l. sz. 288. l. P a p István, tk. sz. 37. t. sz. 19. a kath. elemi és középtanodában.
 1. e. *Ernye* (Szász-), l. sz. 48; *Keresd*, l. sz. 32; *Alma-kerék*, l. sz. 4; *Sz.-László* (Szász-), l. sz. 2; *Becse*, l. sz. 2. *Földszin*, l. sz. 12. *Sáros*, (Szász-), l. sz. 2; *Holdvilág*, l. sz. 4; *Berethalom*, l. sz. 6.
13. **Gálfalva** (Vámos-), l. sz. 812. l. K o v á c s Elek, tk. sz. 127, t. sz. 105. felsőbb iskolában 2. t. K e s z e g József; u. p. Dicső-Szent-Márton.
 1. e. *Pocsfalva*, l. sz. 150. tk. sz. 20. lévita S z a b ó Ferencz.
14. **Gogány**, l. sz. 170. l. A l b e r t Sándor, tk. sz. 22. t. sz. 19. t. S ü k ö s d András; u. p. Bonyha.
 1. e. *Lund*, l. sz. 8. *Szentiván*, l. sz. 3.
15. **Harangláb**, l. sz. 406. l. B e n e d e k Ferencz, tk. sz. 72. t. sz. 47. felsőbb iskolában 5. t. G e c s e Gyula; u. p. Dicső-Szent-Márton.
 1. e. *Deésfalva*, l. sz. 138. tk. sz. 21. t. sz. 15. lévita D o t t l e r Sándor.
16. **Herepe** (Magyar-), l. sz. 66. l. G o c z Zsigmond, tk. sz. 4. t. sz. 3. t. B a r t h o s Sándor; u. p. Dicső-Szt.-Márton.
17. **Héderfája**, l. sz. 931. l. S z i l á g y i Károly, tk. sz. 112. t. sz. 52. t. B e n e d e k Ádám; u. p. Bonyha.
 1. e. *Cserged* (Nagy-), l. sz. 6.
18. **Kend** (Nagy-), l. sz. 560. l. S á m u e l József, tk. sz. 69. t. sz. 64. t. D é n e z s József.
 1. e. *Czikmántor*, l. sz. 16; *Nádas* (Szász-), l. sz. 32.
19. **Kend** (Kis-), l. sz. 234. l. N a g y András, tk. 42. a lelkész köteles tanítani; u. p. Nagy-Kend.
20. **Királyfalva**, l. sz. 662. l. B á t o r i János, tk. sz. 122. t. sz. 68. felsőbb iskolában 4. t. S e b e s t y é n Antal; u. p. Dicső-Szent-Márton.
21. **Kutyfalva**, l. sz. 406. l. N a g y Domokos, tk. sz. 68. t. sz. 42. felsőbb iskolában 3. a t. állomás üres, jelenleg a lelkész tanít; u. p. M.-Ludas.
 1. e. *Dátos*, l. sz. 2.

22. **Küküllővár**, l. sz. 232. l. Székely Sándor, tk. sz. 22. t. sz. 18. t. Székely Károly, nyug. t. Puszkás János.
 1. e. *Boldogfalva*, l. sz. 152. tk. sz. 25. t. sz. 21. lévita Ferenczi Gyula; *Vesszős* (Szász-), l. sz. 92. t. sz. 15. *Bajom*, l. sz. 6.
23. **Medvés**, l. sz. 318. l. Incze Ferencz, tk. sz. 54. t. sz. 35. t. Bordi János; u. p. M.-Ujvár.
24. **Mikefalva**, l. sz. 302. l. Csiszér Zsigmond, tk. sz. 47. t. sz. 31. t. Vajna Károly; u. p. Bonyha.
 1. e. *Abosfalva*, l. sz. 36; *Somostelke*, l. sz. 40; *Felső-Kápolna*, l. sz. 6
25. **Radnoth**, l. sz. 547. l. Mooré Domokos, tk. sz. 82. t. sz. 54. t. Kis Elek.
 1. e. *M.-Lekenceze*, l. sz. 34; *Déég*, l. sz. 6; *Széllkút*, l. sz. 18.
26. **Sővényfalva**, l. sz. 259. l. Barthos Dénezs, tk. sz. 28. t. sz. 22. t. Gocz Barabás; u. p. Dicső Sz.-Márton.
 1. e. *Ádámos*, l. sz. 315. tk. sz. 36. t. sz. 26. t. Benefi János.
27. **Sülye** (Magyar-), l. sz. 203. l. Vass Ferencz, tk. sz. 17. a lelkész köteles tanítani; Dicső-Szent-Márton.
28. **Szt. Benedek**, l. sz. 236. l. Barthalus Sámuel, tk. sz. 28. tanul az államiskolában ott helyt 19, felsőbb iskolában 2. kántor Benefi Ferencz; u. p. M.-Vásárhely.
29. **Szt.-Miklós** (Bethlen-), l. sz. 447. l. Demeter Zsigmond, tk. sz. 52. t. sz. 47) t. Czintos Ferencz; u. p. Bolkács.
30. **Szt.-Márton** (Koród-), l. sz. 322. l. Benedek Ferencz, tk. sz. 54. t. sz. 47. a községi iskolában, felsőbb iskolában t. 4. más felekezetű t. 6, kántor Kali Béni; u. p. Nagy-Kend.
31. **Széplak** (Küküllő-), l. sz. 315. l. Kovács József, tk. sz. 57. a t. állomás üres; u. p. Bonyha.
32. **Szőkefalva**, l. sz. 240. a lelkészi állomás üres, tk. sz. 36. t. sz. 16. felsőbb iskolában 2. ideiglenes kántor Katona György; u. p. Dicső-Szent-Márton.
 1. e. *Dicső-Szent-Márton*, l. sz. 250. tk. sz. 26. tanult az államiskolában 17. lévita Mihály József, adminisztráns lelkész Czeglédi János, tanító az államiskolában; *Csüdöttele*, l. sz. 96; *M.-Sáros*, l. sz. 62; *Borzás*, l. sz. 9.

33. **Teremi** (Nagy-), l. sz. 244. l. Kakasi Márton, tk. sz. 33. t. sz. 30. t. Székely Albert; u. p. Nyárádtő.
 1. e. *Ujfalu* (Teremi-), l. sz. 540. tk. sz. 78. t. sz. 42. lévita Barthos Sándor.
34. **Ugra**, l. sz. 370. l. Erődsdi Pál, tk. sz. 72. t. sz. 60. t. Mózes István; u. p. Radnóth.
 1. e. *Kocsárd* (Oláh-), l. sz. 28; *Gyulas*, l. sz. 4.
35. **Váraya** (Gogán-), l. sz. 464. l. Muzsnai Sándor, tk. sz. 81. t. sz. 38. ideiglenes kántortanító ifj. Muzsnai Sándor; u. p. Bonyha.
 1. u. *Örményes*, l. sz. 2.

XIII. Nagyszebeni egyházmegye.

(Fekszik: Szeben-, Alsó-Fejér-, Nagy- és Kis-Küküllő- és Fogarasmegye területén.

Ez egyházmegyében van 21 'anya- és 21 leányegyházközség (nagyobb részt u. n. Diaspora); lélekszám: 5938; rendes tanköteles: 539; ismétlő tauköteles: 208; tankötelesek összes száma: 747; tanuló: 550.

Főgondnokok: mlgs. id. Zeyk Károly.
 br. Bánffy Jenő.

Algondnokok: tks. Kiss Károly.
 tks. Timár Károly.

Esperes: Sylvester Domokos, vizaknai lelkész.

Jegyző: Kelecsényi Károly, alamori lelkész.

Aljegyző: László Simon, m.-lapádi lelkész.

Közügyigazgató: Lukács Ferencz, mihályfalvi lelkész.

Tanügyi előadó: Szilágyi Gyula, n.-szebeni állami főgymnasiumi tanár.

Egyházak :

1. **Alamor** (egymagára IV-ik, a hozzá csatolt *Örményszékesse l* III-ik osztályu lelkészi állomás), l. sz. 142, l. Kelecsényi Károly tk. 16. ism. 5=21, t. sz. helyben 17, felsőbb iskolában 2=19; t. Benedek Mihály; u. p. Vizakna.
2. **Aszszonyépe** (IV. o. l. á.), l. sz. 94, l. nincs, beszolgál a m.-lapádi lelkész; tk. sz. 17, ism. 6=23, i. nincs, iskola nincs, azonban állami iskola fog felállíttatni; u. p. Nagy-Enyed.
3. **Balázsfalva** (IV. o. l. á.), l. sz. 180, l. Ágoston Mózes, tk. sz. 13. ism. 6=19, kik közül felsőbb tanintézetbe jár 7, t. Nemes András.
 1. e. *Hosszuaszó*, l. sz. 30, tk. sz. 3, t. sz. 3, kik más felekezetű iskolában tanulnak; t. nincs.
4. **Bénye** (Magyar- IV. o. l. á.), l. sz. 64, l. nincs, beszolgál a balázsfalvi lelkész, tk. sz. 6, ism. 4=10, t. sz. 10, t. Nagy Dániel; u. p. Balázsfalva.
5. **Becze** (Magyar- IV. o. l. á.), l. sz. 488, l. Solymosi Lajos, tk. sz. 49, ism. 15, t. sz. 42, kik a helybeli áll. iskolába járnak; énekvezér és áll. iskolai 2-ik tanító Gál Pál; u. p. Nagy-Enyed.
 1. e. *Kis-Solymos*, l. sz. 106, tk. sz. 5, ism. 3=8, iskola nincs.
6. **Bocsárd** (*Búzás-* III. o. l. á.), l. sz. 420, l. Csere snyés Ödön, ny. l. Csere snyés György. tk. sz. 34. ism. 12=46, t. sz. 28, t. Kósa Mihály; u. p. Balázsfalva.
 1. e. *Karácsonfalva*, l. sz. 60, tk. sz. 3, ism. 2=5. iskola nincs.
7. **Bólya** (IV. o. i. á.), l. sz. 59, l. nincs, beszolgál a mihályfalvi lelkész, tk. sz. 4, ism. 0=4, kik a helybeli r. kath. elemi iskolában tanulnak, iskola és t. nincs; u. p. N.-Selyk. Diasporák: *Róvás* és *Salkó*, ezekben l. sz. 28.
8. **Bürkös** (III. o. l. á.), l. sz. 195, l. Horváth István, tk. sz. 31, ism. 6=37, t. sz. 37, kik a helybeli állami

iskolába járnak; énekvezér — ki az áll. iskolába járó ref. növendékeknek éneket és vallást tanít — Lőrinczi György.

1. e. *O.-Ivánfalva*, l. sz. 11, tk. sz. 1, t. sz. 1, ki felsőbb tanintézetben tanul.

9. **Enyed** (Kis- a hozzátartozó *Pókafalvával* együtt IV. o. l. á.), l. sz. a hozzátartozó diasporákkal együtt 151, l. Petre Mózes, tk. sz. 7, ism. 6=13, t. sz. 7, tanít a lelkész; u. p. Szerdahely.

Diasporák: *Búzd*, *Szelistye*, *Szerdahely*.

10. **Hari** (III. o. l. á.), l. sz. 123, l. állomás üres, beszolgál a csekelaki lelkész, tk. sz. 12, ism. 4=16, t. sz. 16, kik közül felsőbb iskolába jár 2, t. Benedek Tivadar; u. p. Maros-Ujvár.

1. e. *Forró*, l. sz. 18.

11. **Kövesd** (IV. o. l. á.). l. sz. 19. l. nincs, beszolgál a bürkösi lelkész, tk. sz. 3, ism. 0=3, t. sz. 3, kik a helybeli gör. keleti-, részint a bürkösi állami iskolában tanulnak, t. nincs; u. p. Bürkös.

12. **Lapád** (Magyar- IV. o. l. á.), l. sz. 713, l. László Simon, tk. sz. 54, ism. 44=108, t. sz. 43, t. Tégglás György; u. p. Nagy-Enyed.

1. e. *Fugad*, l. sz. 23, tk. 2, t. sz. 2, kik felsőbb iskolába járnak.

13. **Mihályfalva** (IV. o. l. á.), l. sz. 61, l. Lukács Ferencz, tk. sz. 9, ism. 2=11, t. sz. 11, kikből 2 felsőbb iskolában tanul, t. Muzsnai József; u. p. Nagy-Selyk.

1. e. *Szász-Vessződ*, l. sz. 25, tk. nincs; diasporák: *Nagy-Selyk*, l. sz. 19; *Hidegviz*, l. sz. 13.

14. **Mikeszásza** (IV. o. l. á.), l. sz. 142, l. Lőrinczi Gábor, tk. sz. 19, ism. 5=14, t. sz. 15. t. nincs, tanít a lelkész; ny. t. és énekvezér Márk Antal.

15. **Örményszékes** (Alamorhoz csatolva), l. sz. 53, lelkész az alamóri, tk. sz. 2, ism. 0=2, t. sz. 2, kik felsőbb tanintézetbe járnak, t. nincs; u. p. Vizakna.

16. **Péterfalva** (Magyar- IV. o. l. á.), l. sz. 449, l. Nagy Elek, tk. sz. 30, ism. 12=42, t. sz. 26, t. Sala Mózes, állami iskola föllállítására folyamatban van; u. p. Balázsfalva.
1. e. *Szancsal*, l. sz. 21, tk. sz. 5, t. sz. 5, kik felsőbb iskolába járnak.
17. **Pókafalva** (Kis-Enyedhez csatolva), l. sz. 58, l. a kisenyedi, tk. sz. 5, ism. 0=5, iskola és tanító nincs; u. p. Szerdabely.
- Diasporák: *Kiskerek*, *O.-Bogát*, *Szentegyház*, *Preszák*, ezekben a l. sz. 40.
18. **Szeben** (Nagy- I. o. l. á.), l. sz. 750, l. Bodrogi Sámuel, segédlelkész nincs, tk. sz. 60, ism. 15=75, t. sz. 75, kik közül 24 iparisolába vagy más felsőbb tanintézetbe (főgymnasium, reáltanoda), a többi a helybeli állami népiskolába jár; énekvezér Horváth Miklós áll. népiskola tanító.
19. **Túr** (III. o. l. á.), l. sz. 111, l. Varga Lajos, tk. sz. 4, ism. 3=7, t. sz. 6, t. a lelkész; u. p. Balázsfalva.
20. **Ujfalu** (Oláh- IV. o. l. á.), l. sz. 117, l. Jákó Mózes, tk. sz. 10, ism. 4=14, t. sz. 14, tanít a lelkész; u. p. Alsó-Ucsa.
1. e. *Alsó és Felső-Kercsesóra*, l. sz. 58; diasporák: *Alsó-Árpás*, *Alsó-Ucsa*, *Porumbák*, ezekben a l. sz. 9.
21. **Vizakna** (I. o. l. á.), ref. és ev. ág. egyesült egyházközség; l. sz. ev. ref. 1098, ev. ág. 34=1132; ev. ref. l. Sylvester Domokos, ev. ág. l. Dabóczi Lajos; tk. sz. 125, ism. 54=179, t. sz. 162, kik közül a helybeli állami népiskolába jár 152, más elemi iskolába 7, középtanodába 3; az iskolába nem járók szolgálatban lévő ismétlő tankötelesek; ref. vallású áll. iskolatanítók: Takács Mózes, Márk Pál, Ujvári János, ki énekvezér is.

XIV. Udvarhelyi egyházmegye.

(Fekszik: Udvarhely- és Nagy-Küküllőmegyében.)

Ezen egyházmegyének 50 anya- és 41 leányegyházközsége, melyek közül 9-nek temploma, iskolája, 6-nak csak temploma van.

Lélekszám: 34,333; tanköteles: 5398; tanuló: 3721.

Főgondnokok: mlgs. Gy á r f á s D o m o k o s.
br. K e m é n y B é l a.

Algondnokok: tkts. M i h á l y P á l.
gróf H a l l e r J á n o s.

Esperes: S o l y m o s i I s t v á n, bögzői lelkész.
J e g y z ő: D á n é M ó z e s, alsófalvi lelkész.
I g a z g a t ó: K e l e m e n J á n o s, n.-galambfalvi lelkész.

Egyházak:

1. **Agyagfalva**, II. oszt. I. sz. 795. I. Kis Károly, tk. 144. t. 105, t. Kovács Mihály; u. p. Sz.-Udvarhely.
l. e. *Magyarós*, I. sz. 301. tk. 47. t. 21. lévita t. Zakhariás Ödön; *Décsfalva*, I. sz. 98.
2. **Bágy** III. oszt. I. sz. 575. I. Veres Ferencz, tk. 119. t. 69. t. Sipos József; u. p. H.-Okland.
3. **Bethfalva** IV. oszt. I. sz. 366. I. Görög József, tk. 97. t. 70. t. Bokor János; u. p. Sz.-Keresztur.
4. **Bikfalva** IV. oszt. I. sz. 307. I. nincs, tk. 46. t. 38. t. Bándi Mózes; u. p. Sz.-Udvarhely.
5. **Bögöz** II. oszt. I. sz. 1133. I. Solymosi István, tk. 231. t. 141. t. Pálfi Mózes; u. p. Sz.-Udvarhely.

6. **Bözöd** IV. oszt. I. sz. 321. I. Pál Lajos, tk. 52. t. 47. t. Makkai Sámuel; u. p. Erdő-Szent-György.
I. e. *Bözöd-Ujfalu*, I. sz. 53.
7. **Boldogaszszonyfalva** (Felső-), IV. oszt. I. sz. 376. I. Szabó Sámuel, tk. 79. községi iskolában t. 58. énekevezér ifj. Szentgyörgyi József; u. p. Sz.-Udvarhely.
I. e. *Árvátfalva*, I. sz. 164. tk. 47. t. 30. lévita tanító Nagy Domokos.
8. **Bun** IV. oszt. I. sz. 419. I. Nagy Mózes, tk. 47. t. 33. szegődött tanító Bándi János; u. p. Segesvár.
9. **Csekefalva** IV. oszt. I. sz. 304. I. Sándor József, tk. 47. t. 47. t. Olosz Domokos; u. p. Sz.-Keresztur.
I. e. *Szt.-Ábrahám*, I. sz. 128. tk. 30. t. 22; *Gagy-Medesér*, I. sz. 206. tk. 34. t. 22; *Andrásfalva*, I. sz. 52. A leányegyházakban a tankötelesek községi iskolában tanulnak.
10. **Dálya** III. oszt. I. sz. 704. I. Kis Sámuel, tk. 104. t. 68. t. Teleki Sámuel; u. p. Oklánd.
11. **Ege** IV. oszt. I. sz. 289. I. Kádár Domokos, tk. 37. t. 33. t. Nagy Lajos; u. p. Sz.-Udvarhely.
12. **Etéd** III. oszt. I. sz. 1420. I. Karácson Mózes, tk. 169. t. 68; leány és fiúk a községi iskolában tanulnak. Énekevezér tanító id. Bakó Dániel.
13. **Farczád** IV. oszt. I. sz. 459. I. László Ignác, tk. 77. t. 75. t. Makkai András; u. p. Sz.-Udvarhely.
14. **Fehéregyház** IV. oszt. I. sz. 125. I. Balázs Imre, tk. 7. t. 3. a községi iskolában; u. p. Segesvár.
I. e. *Sárpatak*, I. sz. 134. tk. 24. t. 13. lévita tanító Boksa Sándor; *Segesvár*, I. sz. 150.
15. **Fiátfalva** IV. oszt. I. sz. 387. I. Soós Farkas, tk. 61. t. 44 t. Péterfi Ferenc; u. p. Sz.-Keresztur.
16. **Galambfalva** (Kis-), II. oszt. I. sz. 653. I. Jakab Albert, tk. 158. t. 70. t. Pál Sándor; u. p. Sz.-Keresztur.
17. **Galambfalva** (Nagy-), II. oszt. I. sz. 1028. I. Kelemen János, tk. 158. t. 107. t. Csomor Dénes; u. p. Székely Keresztur.

18. **Héjasfalva** IV. oszt. I. sz. 392. I. Adorján László, tk. 89. t. 78. t. Gábor Dénes.
I. e. *Sárd*, I. sz. 87.
19. **Héviz** IV. oszt. I. sz. 519. I. Nagy József, tk. 95. tanul az államilag segélyezett községiben 33. énekvezér Tókos Bálint; u. p. Kőhalom.
20. **Hodgya** IV. oszt. I. sz. 423. I. Zágoni Mózes, tk. 68. t. 59. t. id. Boncz József; u. p. Sz.-Udvarhely.
21. **Kányád-Jásfalva** II. oszt. I. sz. 632. I. Bodor József, tk. 95. t. 66. t. Miklósi János; u. p. Sz.-Udvarhely.
I. e. *Derzs*, I. sz. 23.
22. **Kecset** III. oszt. I. sz. 491. I. Menyhárd András, tk. 79. t. 70. t. Kolumbán Dániel; u. p. Sz. Udvarhely.
I. e. *Kisfalud*, I. sz. 141. tk. 22. községi iskolában tanulnak; *Benczéd, Csekefalva, Farkaslaka, Malomfalva, Szt.-Mihály, Váralya*, I. sz. 56.
23. **Sz.-Keresztur** II. oszt. I. sz. 1730. I. Karácson István, tk. 224. t. 58. a többi tankötelesek közül sokan a helybeli gyakorló iskolában és unit. gymnasiumban tanulnak, t. Mántó György.
24. **Kóbor** I. oszt. I. sz. 810. I. Nemes Sámuel, tk. 89. t. 67. leánytanító segédlelkész Nemes József, fit. énekvezér Véczy Dénes; u. p. Kőhalom.
25. **Körispatak** III. oszt. I. sz. 810. I. Pál Balázs, tk. 117. t. 109. t. Orbán Ferencz; u. p. Erdő-Szt.-György.
26. **Küsmöd** IV. oszt. I. sz. 575. I. Péter Elek, tk. 69. t. 58. t. Kelemen Pál. u. p. Etéd.
27. **Matisfalva** III. oszt. I. sz. 368. I. Hegyi Elek, tk. 74. t. 55. t. Hodgyai Albert; u. p. Sz.-Udvarhely.
28. **Moha** II. oszt. I. sz. 870. I. Simon András, tk. 127. t. 89. t. Vas Pál; u. p. Kőhalom.
I. e. *Czelina*, I. sz. 39.
29. **Muzsna** III. oszt. I. sz. 688. I. Darvai Lajos, tk. 114. t. 87. t. Áros János; u. p. Sz.-Udvarhely.
30. **Oczfalva** IV. oszt. I. sz. 227. I. Benczédi János, tk. 36. t. 22. t. nincs; u. p. Sz.-Udvarhely.

31. **Parajd** I. oszt. I. sz. 1064. I. Csiszér Zsigmond, tk. 171. t. 110. t. Horváth János.
32. **Patakfalva** IV. oszt. I. sz. 383. I. Maksai Áron, tk. 71½ t. 50. t. Balázs Sámuel. u. p. Sz.-Udvarhely.
33. **Petek** II. oszt. I. sz. 720. I. Bedő Ferencz, tk. 146. t. 92. t. Derzsi Albert; u. p. Sz.-Udvarhely.
34. **Rákos** (Alsó-), II. oszt. I. sz. 1030. I. Nagy Sándor, tk. 157. községi iskolában tanulnak, énekvezér G á b o s Lajos.
35. **Rugonfalva** IV. oszt. I. sz. 698. I. Maksai Gyula, tk. 111. t. 82. t. Kolcsár István, u. p. Sz.-Keresztur.
36. **Siklód** II. oszt. I. sz. 1405. I. Beke Dénes, tk. 228. t. 131. t. Kovács József; u. p. Etéd.
37. **Siményfalva** (Alsó-), IV. oszt. I. sz. 137. I. Baka János, tk. 21. az unitárius iskolában tanulnak; u. p. Sz.-Keresztur.
1. e. *Kede*, I. sz. 101. tk. 7. *Medesér*, I. sz. 155. *Kadács, Szt-Miklós, Kobátfalva* 31 lélekkel.
38. **Sófalva** (Alsó-), I. oszt. I. sz. 1611. I. Dáné Mózes, tk. 394. t. 163. énekvezér t. Bálint József, segédtanító Balázs Pál; u. p. Parajd.
39. **Sófalva** (Felső-), I. oszt. I. sz. 1490. I. Györke János, tk. 235. t. 140. énekvezér tanító Demeter Ákos, segéd Veres Mózes; u. p. Parajd.
40. **Solymos** (Kis-), IV. oszt. I. sz. 168. I. nincs, tk. 22. t. 17. szerződött énekvezér t. Mihályi János; u. p. Sz.-Keresztur.
1. e. *O.-Andrásfalva* 27 lélekkel.
41. **Solymos** (Nagy-), III. oszt. I. sz. 740. I. Némethi Mihály, tk. 132. községi iskola van, énekvezér Biró János, u. p. Sz.-Keresztur.
1. e. *Magyar-Hidegkut*, I. sz. 145. tk. 38. állami iskola van.
- Sükő** IV. oszt. I. sz. 241. I. Fazakas Sándor, tk. 51. községi iskola; u. p. Héjjasfalva.
1. e. Ideiglenesen: *Dobó, Bita Vágássál* I. sz. 44.
43. **Szederjes** I. oszt. I. sz. 471. I. Kovács Mózes, tk. 78. t. 60. t. nincs; u. p. Héjjasfalva.
1. e. *Zoltán*, I. sz. 98.

44. **Szt.-Erzsébeth** III. oszt. I. sz. 822. I. Benkő Ferencz, tk. 144. t. 114. t. Rákosi Bálint; u. p. Héjjasfalva.
45. **Szt.-László** IV. oszt. I. sz. 188. I. Bedő András, tk. 26. t. 22. t. Molnár Dániel; u. p. Sz.-Udvarhely
1. e. *Miklósfalva*, I. sz. 205. tk. 34. t. 25. t. Sándor Lajos; *Ábrahámfalva*, I. sz. 96.
46. **Szent-Márton** (Homoród-), IV. oszt. I. sz. 361. I. Demeter Lajos, tk. 48. t. 29. ny. t. Gábri Ferencz, tanított a lelkész; u. p. Oklánd.
1. e. *Szt.-Pál* a hozzátartozó községekkel I. sz. 89; *Keményfalva* is a hozzátartozókkal I. sz. 94.
47. **Szolokma** IV. oszt. I. sz. 523. I. Böjthe Sándor, tk. 86. t. 76, t. id. Szentgyörgyi József; u. p. Etéd.
48. **Telekfalva** III. oszt. I. sz. 406. I. Kovács Sándor, tk. 52. t. 41. t. Nagy Elek; u. p. Sz.-Udvarhely.
1. e. *Sándorfalva*, I. sz. 159. lévita tanító Bálint András, tk. 24. t. 17.
49. **Ujszékel** IV. oszt. I. sz. 246. I. Kovács István, tk. 64. községi iskolában tanulnak, énekevezér. Kátó Dénes; u. p. Sz.-Keresztur.
1. e. *Boldogfalva* (Alsó), I. sz. 246. tk. 28. t. 14. t. id. Gábor Dénes.
50. **Voldorf** IV. oszt. I. sz. 118. I. Menyí János, tk. 23. állami iskolában tanulnak; u. p. Fogaras.

XV. Erdővidéki egyházmegye.

(Fekszik ezen egyházmegye: Udvarhely-, Háromszék- és Nagy-Küküllőmegyék területén.)

Van 14 anya- és 4 leányegyházközség, melyekben a lelkek száma 12,354, kik közül férfi 6114, nő 6240. Van ezen egyházmegyében 10 olyan egyházközség, melyekben felekezeti iskolák vannak; ezekben a lelkek száma 8333, kik közül férfi 4110, nő 4233. Rendes iskolaköteles fiú 414, leány 462, összesen 876, — feljár fiú 382, leány 382 — összesen 700;

ismétlő iskolaköteles fiú 255, leány 226, összesen 481; feljár fiú 151, leány 135, összesen 289; összes iskolaköteles fiú 669, leány 688, összesen: 1357; feljár fiú 499, leány 520, összesen: 1019.

Van 8 olyan egyházközség, melyekben a lelkek száma 4021, kik közül férfi 1004, nő 2017. Ezekben a tanulók részint községi, részint más hitfelekezettű iskolákban tanulnak. Ezekben rendes iskolaköteles fiak 191, leányok 178, összesen 369; feljár fiú 168, leány 153, 321; ismétlő iskolaköteles fiú 93, leány 100, összesen 193; feljár fiú 59, leány 76, összesen 135. Ezekben összes tanköteles fiú 284, leány 275, összesen 558; feljár fiú 227, leány 229, összesen 356.

A tankötelesek száma tehát ezen egyházmegyében fiú 951, leány 964, összesen 1915; feljár fiú 726, leány 749, összesen 1475.

Főgondnokok: mlgs. Székely Gergely.
mlgs. Lázár Mihály.

Algondnokok: tks. Lányi Sándor.
tks. Bartha Sándor.

Esperes: Szász József, bibarczfalvi lelkész.

Főjegyző: Zajzon Mihály, bardóczi lelkész, ki egyszersmind özv.-árvai gyámintézeti alpnéztárnok is.

Aljegyző: Révay Pál, n. bacsoni lelkész, ki egyszersmind egyházmegyei tanügyi előadó is.

Közügyigazgató: Benkő Gergely, sz.-ajtai lelkész.

Egyházak:

1. **Ajta** (Közép-), l. sz. férfi 614, nő 656, összesen 1270, l. Biró András. Rendes tk. fiú 59, leány 70, összesen 129; feljár fiú 57, leány 66, összesen 123; ismétlő tk. fiú 39, leány 29 össz. 68; feljár fiú 32, leány 25 össz. 57; összes tk. fiú 98, leány 99 összesen 197; feljár fiú 89, leány 91, össz. 180; t. Molnár Albert, Veres Károly; u. p. Nagy-Ajta.

2. **Ajta** (Száráz-), l. sz. férfi 714, nő 740 össz. 1457. l. Benkő Gergely; rendes tk. fiú 72, leány 75 össz. 147; feljár fiú 65, leány 67 össz. 132; ismétlő tk. fiú 52, leány 44 össz. 96; feljár fiú 33, leány 25 össz. 58; összes tk. fiú 124, leány 119 össz. 243; feljár fiú 98, leány 92 össz. 190; t. Nagy János, Józsa Károly; u. p. Baróth.
3. **Bacson** (Nagy), l. sz. férfi 724, nő 772 össz. 1596. l. Révay Pál; rendes tk. fiú 80, leány 73 össz. 153; feljár fiú 64, leány 59 össz. 123; ismétlő tk. fiú 40, leány 34 össz. 74; feljár fiú 25, leány 22 össz. 47; feljár fiú 89, leány 81 összesen 170. a községi iskolában; kántor Barabás Albert; u. p. Baróth.
4. **Bacson** (Kis-), l. sz. férfi 332, nő 299 összesen 631. l. Barthos László. Rendes tk. fiú 31, leány 35 össz. 66; feljár fiú 29, leány 26 össz. 55; ism. tk. fiú 15, leány 10 össz. 25; feljár fiú 11, leány 6 össz. 17; összes ism. tk. fiú 40, leány 32 összesen 72; t. Benkő Sándor; u. p. Baróth.
5. **Bardócz**, l. sz. férfi 416, nő 396 össz. 812. l. Zajzon Mihály. Rendes tk. fiú 44, leány 38 össz. 82; feljár fiú 36, leány 30 össz. 66; ism. tk. fiú 22, leány 29 össz. 51; feljár fiú 10, leány 12 össz. 22; összes tk. fiú 66, leány 67 össz. 133; feljár fiú 46, leány 42 össz. 88; t. Gáspár László, ny. t. Székely Mózes; u. p. Baróth.
6. **Bibarczfalva**, l. sz. férfi 321, nő 311 össz. 632; lelkész Szász József. Rendes tk. fiú 36, leány 84 össz. 90; feljár fiú 35, leány 52 össz. 87; ism. tk. fiú 10, leány 32 össz. 42; feljár fiú 8, leány 32 össz. 40; összes tk. fiú 46, leány 84; össz. 130; feljár fiú 43, leány 84 össz. 127 a községi iskolában; kántor Bartha József; u. p. Baróth.
7. **Bodos**, l. sz. férfi 248, nő 269 össz. 517. l. Borbáth Márton. Rendes tk. fiú 15, leány 25 össz. 40; feljár fiú 12, leány 21 össz. 33; ism. tk. fiú 9, leány 5 össz. 14; feljár fiú 6, leány 2 össz. 8; összes tk. fiú 24, leány 30 össz. 54; feljár fiú 18, leány 23 össz. 41; t. Józsa Izsák; u. p. Baróth.

8. **Bölon**, l. sz. férfi 118, nő 120 össz. 238. l. Sebestyén Károly. Rendes tk. fiú 6, leány 14 össz. 20; feljár fiú 3, leány 5 össz. 8; ism. tk. fiú 6, leány 8 össz. 14; feljár fiú 3, leány 5 össz. 8; összes tk. fiú 12, leány 22 össz. 34; feljár fiú 6, leány 10 össz. 16; t. Antal Albert. u. p. Nagy-Ajta.
- l. e. *Nagy-Ajta*, l. sz. férfi 170, nő 122 össz. 292; rendes tk. fiú 22, leány 13 össz. 35; feljár fiú 17, leány 10 össz. 27; ism. tk. fiú 6, leány 4 össz. 10; feljár fiú 2, leány 2 össz. 4; össz. tk. fiú 28, leány 17 össz. 45; feljár fiú 19, leány 12 össz. 31 a községi iskolába; kántor Pálfi Elek, ki most a ref. tanulónak a vallást tanítja.
9. **Füle**, l. sz. férfi 539, nő 586 össz. 1125. l. Karácson György. Rendes tk. fiú 76, leány 74 össz. 150; feljár fiú 51, leány 53 össz. 104; ism. tk. fiú 36, leány 35 össz. 71; feljár fiú 18, leány 21 össz. 39; össz. tk. fiú 112, leány 109; össz. 221; feljár fiú 69, leány 74; össz. 143. t. Jancsó István; a 2-ik tanítói állomás most van szervezés alatt; u. p. Baróth.
10. **Hermány** (Magyar-), l. sz. férfi 548, nő 556, össz. 1104. l. Pető Mózes. Rendes tk. fiú 53, leány 38 össz. 91; feljár fiú 52, leány 32 össz. 84; ism. tk. fiú 37, leány 30 össz. 67; feljár fiú 24, leány 20 össz. 44; összes tk. fiú 90, leány 68 össz. 158; feljár fiú 76, leány 52, összesen 128 a községi iskolában, hol az egyik tanító a kántor Fábíán András; u. p. Baróth.
11. **Köpecz**, l. sz. férfi 464, nő 506 össz. 970. l. Zsigmond Ferencz. Rendes tk. fiú 42, leány 51 össz. 93; feljár fiú 36, leány 51 össz. 87; ism. tk. fiú 39, leány 24 össz. 63; feljár fiú 8, leány 12 össz. 20; összes tk. fiú 81, leány 75 össz. 156; feljár fiú 44, leány 63 össz. 107; t. id. Gáspár István, st. ifj. Gáspár István; u. p. Baróth.
12. **Miklósvár**, l. sz. férfi 26, nő 44 össz. 70. beszolgál a köpeczi lelkész, a kevés számból álló tkötelesek a helybeli róm. kath. iskolában tanulnak, kiknek a vallást a kántor Gyenge András tanítja; u. p. N.-Ajta.

- l. e. *Ürmös*, az anyaegyházhoz beszámíttatott.
13. **Olasztelek**, l. sz. férfi 375, nő 373 össz. 748. l. *Benedek József*. Rendes tk. fiú 42, leány 42 össz. 84; feljár fiú 34, leány 33 össz. 67; ismétlő tk. fiú 19, leány 27 össz. 46; feljár fiú 15, leány 17 össz. 32; összes tk. fiú 61, leány 69 össz. 130; feljár fiú 49, leány 50 összesen 99; t. *Barthalis József*; u. p. *Baróth*.
- l. e. *Baróth*, l. sz. férfi 81, nő 82 össz. 163. össz. tk. fiú 6, leány 4, kik részint a felsőbb népiskolában tanulnak, hol a vallást ezeknek az igazgató t. *Bedő József* tanítja; részint — illetőleg a leányok a helybeli róm. kath. iskolában; lévita *Nagy Ferencz*.
14. **Száldobos**, l. sz. férfi 287, nő 278 össz. 565. l. *Bartha Imre*, ny. l. *Bartha András*. Rendes tk. fiú 27, leány 38 össz. 65; feljár fiú 25, leány 30 össz. 55; ism. tk. fiú 18, leány 15 össz. 33; feljár fiú 15, leány 13 össz. 28; összes tk. fiú 45, leány 53 össz. 98; feljár fiú 40, leány 43 összesen 83. t. *János Albert*; u. p. *Baróth*.
- l. e. *Vargyas*, l. sz. férfi 134, nő 130 össz. 264. A kevés számból álló tanulók a községi iskolában tanulnak.

XVI. Sepsi egyházmegye.

(Fekszik Háromszékmege és Brassó sz. kir. város területén.)

Ezen egyházmegyében 35 anya- és 5 leányegyház van; lelkek száma: 22,861; tankötelesek száma; a 6—12 éves korosztályban: 2334; tanulók száma: 1803.

Főgondnokok: mlgs. *Székely Gergely*.
mlgs. *Lázár Mihály*.

Algondnokok: t. *Ujvárosi József*.
t. *Sylvester Dávid*.

- Esperes: Csiszér Gábor, egerpataki lelkész.
 Jegyző: Kisantal Sámuel, rétyi lelkész.
 Közügyigaztató: Nagy Sándor, hidvégi lelkész.
 Aljegyző: Révai Lajos, szentgyörgyi lelkész.
 Gyámintézeti főpénztárnok és
 tanügyi előadó: Pünkösti Ferencz, uzoni lelkész.
 alpénztárnok: Ágoston Pál, szentkirályi lelkész.

Egyházak:

1. **Angyalos**, l. sz. 533, l. Bodor Mózes, tk. sz. 50. t. sz. 39. t. Kovásznai G. Gábor, ideigl. segédt. Bakcsi Áron; u. p. Sepsi-Szentgyörgy.
2. **Árapatak**, l. sz. 608, l. Csulak Zsigmond, tk. sz. 62. t. sz. 54. t. Bibó László énekvezető és román Szébeni János községi iskolában; u. p. Botfalva.
3. **Árkos**, l. sz. 392, l. Kólcza Lajos, tk. sz. 31. jólrendezett községi iskola, énekvezető Bodor Dénes; u. p. S.-Szent-György.
4. **Besenyő**, l. sz. 507, l. Nagy Áron, tk. sz. 57. t. sz. 27. t. Csiki József; u. p. Maksa.
5. **Bikfalva**, l. sz. 955, l. Bong István, tk. sz. 74. t. sz. 70. felekezeti iskola két tanítóval; fit. Barabás József, lt. énekvezető Deák Farkas, ny. t. Zsigmond István; u. p. Úzon.
6. **Bodok**, l. sz. 786, l. Vas Lajos, tk. sz. 114. t. sz. 106. községi iskola, énekvezető Józsa Lajos; u. p. S.-Szent-György.
7. **Bodola**, l. sz. 649, l. l. Szabó Ferencz, tk. sz. 86. t. sz. 80. községi iskola, énekvezető Benke József; u. p. Prázsmár.
8. **Borosnyó** (Kis-), l. sz. 526, l. Álbú Endre, tk. sz. 82. t. sz. 75. t. Nagy Gergely és Mihályfalvi Károly községi; u. p. Nagy-Borosnyó.

9. **Borosnyó** (Nagy-), l. sz. 1149, l. Bede János, tk. sz. 110. t. sz. 100. énekvezető Kátó József, községi iskola, t. Földes Géza és Bakcsi Domokos.
10. **Brassó**, l. sz. állandó 1605, változó 800. l. Molnár János, tk. sz. 174. t. sz. 140. énekvezér Györbirió Dániel, a tanulók a belvárosi és bologni állami iskolába járnak.
11. **Doboly** (Al-), l. sz. 451, l. Gáspár Albert, tk. sz. 64. t. sz. 47. t. Imre Zsigmond; u. p. Ilyefalva.
12. **Doboly** (Fel-), l. sz. 530, l. Bartha Károly, tk. sz. 54. t. sz. 54. énekvezér Vágó András, ny. Mátyás Mihály, községi iskola, Bodola Antal; u. p. N.-Borosnyó.
13. **Egerpatak**, l. sz. 584, l. Csizsér Gábor, tk. sz. 71. t. sz. 55. énekvezér t. Gál Domokos, községi iskola; u. p. Nagy-Borosnyó.
14. **Eresztvény**, l. sz. 188, l. Pál Károly, tk. sz. 24. t. sz. 24, énekvezető nincs, községi iskola; u. p. Maksa.
15. **Erösd**, l. sz. 194, l. Rác Albert, tk. sz. 17. t. sz. 17. t. Balázs Ferencz; u. p. Bothfalva.
16. **Étfalva-Zoltán**, l. sz. 534, l. Kis Lajos, tk. sz. 51. t. sz. 51. t. Nagy György; u. p. S.-Szt.-György.
17. **Gidófalva**, l. sz. 891, l. Magyar Károly, tk. sz. 68. t. sz. 68. t. ifj. Vas Dénes, lt. Nagy Ferencz; u. p. S.-Szent-György.
18. **Hidvég**, l. sz. 1026, l. Nagy Sándor, tk. sz. 112. t. sz. 104. t. Fejér Károly és Király István; női munkát Nagy Zsuzsánna aszszony; u. p. Földvár.
19. **Kálnok**, l. sz. 367, l. Vitályos János, tk. sz. 34. t. sz. 34. énekvezető Dávid Gergely; u. p. S.-Szt.-György.
 1. e. *Körispatak*, l. sz. 162 tk. sz. 11. lévita Kátó András.
20. **Kilyén**, l. sz. 294, l. Vas Diénes, tk. sz. 20. t. sz. 20. énekvezér Orbán László; u. p. S.-Szt.-György.
21. **Komolló**, l. sz. 432, l. Kis József, tk. sz. 32. t. sz. 32. t. Györbirió Sámuel; u. p. Úzon.
 1. e. *Szentiván*, l. sz. 64; *Laborfalva*, l. sz. 40. tk. sz. 12. községi iskolába.

22. **Kökös**, l. sz. 278, l. Biró Áron, tk. sz. 30. t. sz. 22. t. Bartha László; u. p. Úzon.
23. **Lisznyó**, l. sz. 564, l. Dénes Antal, tk. sz. 31. t. sz. 24. t. Lőrincz Sándor; u. p. Úzon.
24. **Magyarós**, l. sz. 396, l. Bod Mózes, tk. sz. 38. t. sz. 26. t. Pethő János; u. p. Úzon.
25. **Martonos**, l. sz. 325, l. Bartha Lajos; tk. sz. 55. t. sz. 55. énekvezér Csulak Károly; u. p. S.-Szt.-György.
1. e. *Fotos*, l. tz. 164. tk. sz. 25. t. sz. 23. t. Balázs i Gyula községi.
26. **Málnás**, l. sz. 601, l. Benkő János, tk. sz. 86. t. sz. 49. énekvezér Teleki Sándor községi iskola.
27. **Nyén**, l. sz. 1235. l. Puszkás Lajos, tk. sz. 111. t. sz. 111. énekvezér Lőrincz Lajos, t. Mátyás Károly községi; u. p. Prázsmár.
28. **Oltzem**, l. sz. 692, l. Zágoni Pál, tk. sz. 67. t. sz. 56. t. Márkó József; u. p. Málnás.
29. **Réty**, l. sz. 861, l. Kisantal Sámuel, tk. sz. 101. t. sz. 90. énekvezér t. Szotyori József, Péter József; u. p. Maksa.
30. **Szacsva**, l. sz. 308, l. Demeter Mihály, tk. sz. 43. t. sz. 43. községi isk. t. Kónya Lajos; u. p. N.-Borosnyó.
31. **Szemerja**, l. sz. 579, l. Demes Péter, tk. sz. 55. t. sz. 48. t. Nagy Imre; u. p. S.-Szt.-György.
32. **Szentkirály**, l. sz. 238, l. Ágoston Pál, tk. sz. 21. t. sz. 21. énekvezér Kelemen János; u. p. Ilyefalva.
33. **Szotyor**, l. sz. 374. l. Kovács József, tk. sz. 48. t. sz. 38. t. Sándor Ferencz; u. p. Ilyefalva.
34. **Úzon**, l. sz. 1136, l. Pünkösti Ferencz, ny. l. Benedek Ignác, tk. sz. 112. t. sz. 85. tank. tanítók: Mátyás Károly, Kovács Diénes és Ősz Salamon, énekvezér ny. János János.
35. **Zalán**, l. sz. 1025, l. Szabó Diénes, tk. sz. 122, t. sz. 85. énekvezér Keresztély Károly, községi iskola; u. p. Málnás.

XVII. Orbai egyházmegye.

(Fekszik: Háromszékmege területén keletről.)

Ez egyházmegyében 11 anya- és 7 leányegyház van; lelkek száma; 13,340; tanulóköteles; 1440; tanul: 1234.

Főgondnokok: mlgs. Székely Gergely.
mlgs. Lázár Mihály.

Algondnokok: mlgs. Donáth József és
tkts. Csia Albert.

Esperes: Magyarósi Ferencz, teleki lelkész.

Főjegyző Demeter Sámuel, zágoni lelkész.

Aljegyző: Vékás Lajos, barátosi lelkész.

Közügynök: Péter Károly, szörcei lelkész.

Egyházak:

- Barátos**, l. sz. férfi 415, nő 423 összesen 828, l. Vékás Lajos, ny. l. Zajzon András, iskola községi, énekvezér és egyik iskolat. Kocsis Elek, st. Bibó József; tk. fiú 52. leány 58 összesen 110, tanul mind; u. p. Kovászna.
- Czófalva**, l. sz. férfi 171, nő 185 össz. 356, l. Barthus Mihály, községi t. és énekvezér Biró Béla, tk. fiú 15, leány 20 össz. 35, tanul fiú 15, leány 17 össz. 32; u. p. N.-Borosnyó.
- l. e. *Várhegy*, l. sz. 88.
- Kovászna**, l. sz. férfi 1186, nő 1211 össz. 2397, l. Incze György, sl. Márk Mihály, énekvezér Tamó Károly, fiúiskola községi, leányiskola állami, tk. fiú 150, leány 140 össz. 290, tanul fiú 109, leány 140 össz. 249, fitanítók: Mengel Pál, Vajna Mihály, Csorja Ferencz; az állami leányiskolában: Büdöskúti Robert, Bresztovszkiné, Izsai Anna, mindkét iskolában vallást tanít a segédlelkész, éneket az énekvezér.

4. **Körös**, l. sz. férfi 335, nő 321 össz. 656, l. Havadtői Gerő, énekvezér nincs, községi iskolát Cseh Sándor, tk. fiú 23, leány 35 ö-sz. 58; u. p. Kovászna.
5. **Páké**, l. sz. férfi 334, nő 336 össz. 670, l. Jancsó Elek, énekvezér és egyik községi tanító Szabó Lajos, másik Nagy Albert, tk. fiú 49, leány 34 össz. 83, tanul fiú 49, leány 29 össz. 78; u. p. Kovászna.
6. **Papolcz**, l. sz. férfi 563, nő 689 össz. 1252, lelk. nincs, énekvezér és egyik községi isk. t. Barabás Sámuel, más két tanító Sándor Áron és Szász János, tk. fiú 97, leány 102 össz. 199. tanul fiú 62, leány 60 össz. 122; u. p. Kovászna.
7. **Páva**, l. sz. férfi 307, nő 308 össz. 615, l. Finta István, énekvezér és fit. Bartha István, lt. Nagy Árpád, isk. községi, tk. fiú 36, leány 32, össz. 68, t. fiú 25, leány 32 össz. 57; u. p. Kovászna.
8. **Szörce**, l. sz. férfi 294, nő 303 össz. 597, l. Péter Károly, énekvezér és községi t. Perdi Mihály, tk. fiú 32, leány 29 össz. 61, tanul fiú 29, leány 18 összesen 47; u. p. Kovászna.
 1. e. *Tamásfalva*, l. sz. férfi 177, nő 215 össz. 392, be-szolgál a szörcei lelkész Péter Károly, ny. t. lévita Molnár Dániel, rendes lévita Béres János, ki tanító is a felekezeti iskolában, tk. fiú 22, leány 22 össz. 44, mind tanul; u. p. Kovászna,
9. **Telek**, l. sz. férfi 352, nő 362 össz. 714, l. Magyarósi Ferencz, énekvezér és községi t. Molnár Rósa, tk. fiú 33, leány 28 össz. 61, mind tanul; u. p. N.-Borosnyó.
10. **Zabola**, l. sz. férfi 705, nő 720 ö-sz. 1425, l. Csákány József, énekvezér és egy t. Szabó József, más tanítók Héjja József, Csekme Mózes, tk. fiú 94, leány 103 össz. 197, iskola községi, tanul fiú 79, leány 76 össz. 145, u. p. Kovászna.
 1. e. *Gelencze, Haraly, Imecsfalva, Petőfalva, Hilib*, lélekszám az anyaegyház jegyzőkönyvében.
11. **Zágon**, l. sz. férfi 1252, nő 1286 össz. 2538, l. Demeter Sámuel, énekv. Tamó Lajos, iskola községi, tani-

tók: Szabó Károly, Gál Antal, Tattiás Ferencz, Zajzon Dénes, Vadas Ilka; tk. fiu 106, leány 138 össz. 308, tanul fiu 132, leány 115 összesen 253; u. p. Nagy Borosnyó.

XVIII. Kézdi egyházmegye.

(Fekszik: Háromszékmegye területén.)

Ezen egyházmegyében 13 anya- és 5 leányegyház van; lelkek száma; 10,066; tanulók száma; 1066; ebből ismétlő iskolába járók száma: 165.

Főgondnokok; mlgs. Székely Gergely.

mlgs. Lázár Mihály.

Algondnokok: tks. Kovács István.

tks. Bodor Zsigmond.

Esperes: Szini János, k.-albisi lelkész.

Főjegyző: Borbáth Pál, dálnoki lelkész.

Aljegyző: Kovács István, k.-vásárhelyi lelkész.

Közügyigazgató: Jancsó Ferencz, maksai lelkész.

Özv.-árv.-gyám-intézeti

pénztárnok: Kovács István, k.-vásárhelyi lelkész.

Egyházak:

1. **Albis** (Kézdi-), l. sz. 891, l. Szini János, t. sz. 114. ft. Bathó János, lt. községi; u. p. Alsó-Csernáton.
2. **Bitá**, l. sz. 603, l. Benedek Ignác, t. sz. 58. t. Sándor Mihály; u. p. Maksa.
- 3.) **Csernáton** (Alsó), l. sz. 1468, l. Kovács Károly, t. sz. 128. ft. Bakcsi Boldizsár, lt. Veress Márton.

4. **Csernáton** (Felső-), l. sz. 1275, l. állomás ürességben, t. sz. 150. fiúiskola községi, lt. Cseh Izra; u. p. Alsó-Csernáton.
5. **Dálnok**, l. sz. 1633, l. Borbát Pál, t. sz. 148. iskola 6 osztály községi 4 tanító vezetése alatt, énekvezér Kerestély Dániel; u. p. Maksa.
6. **Ikafalva**, l. sz. 457, l. Kökösi Sándor, t. sz. 79. iskola községivé alakított, ny. t. énekvezér Tusa János; u. p. Alsó-Csernáton.
 1. e. *Futásfalva*, l. sz. az anyaegyházában.
7. **Karatna**, l. sz. 119. l. Szakács János, t. sz. 10. iskola községi, énekvezér Máté Barabás; u. p. K.-Vásárhely.
8. **Léczfalva**, l. sz. 1113, l. Zóltáni Elek, t. sz. 145. fit. Kis Sándor, lt. Sipos Samu; u. p. Maksa.
9. **Maksa**, l. sz. 718, l. Jancsó Ferencz, t. sz. 101. iskola községi, énekvezér Albert László.
10. **Márkosfalva**, l. sz. 715, l. Bodola Sámuel, t. sz. 91, iskola községi, énekvezér Kerestély Lázár; u. p. Alsó-Csernáton.
11. **Martonfalva** (Kézdi-), l. sz. 406, l. Simó Sándor, t. sz. 54. fit. Mihályfalvi Ferencz, lt. állomás ürességben; u. p. K.-Vásárhely.
 1. e. *Hatojka*, l. sz. az anyaegyházában.
12. **Mátisfalva** (Kézdi-), l. sz. 164, l. Kelemen Győző, t. sz. 9. iskola községi; u. p. Alsó-Csernáton.
13. **Torja** (Felső-), l. sz. 504, l. Zajzon István; ezen egyház három részből áll: Feltorja, Felvolál és Felkaratna, t. sz. 48. iskola községi, énekvezér Szotyori István; u. p. K.-Vásárhely.
 1. e. *Altörja*, *Peselnék*, *Szárazpatak*, l. sz. összesen — ?

Püspöki vizsgálat alatti egyházak.

1. Deézs.

1. Lelkek száma	3270.
2. Tankötelesek száma	312.
3. Tanulók száma	286.

Egyházi személyzet:

Főgondnok: mlgs. dr. Szőcs Sámuel, kir. tanácsos.

Algondnok: Soófalvi Lajos.

Pénztárnok: Turbucz Ferencz.

Egyházi Jegyző: Nagy Benedek.

Lelkészek: Medgyes Lajos és Kovács Sámuel.

Kántor és leánytanító: Nagy Benedek, tanít 80 leányt.

Munkatanítónő: Balogh Amália kisasszony.

A leányok megszorodván, tanítónőül 1880 szept. 26-án megválasztott Turbucz Mari k. a.

Van egyházunkban egy 4 osztályu elemi fitanoda:

Tanítók: I. osztályban Szentesi Áron igazgató.

II. Debreczeni István.

III. Incze Ferencz, egyszersmind tornatanító az állami fiu iskolában.

IV. „ Budai Elek.

Az irt 4 osztályu elemi iskolában tanul 223.

A helybeli Fröbel intézetben Matócsi Ilona asszony vezetése alatt tanul 80 fiu- és leánygyermek.

Van még Deésen a város alsó és felső utczáiban 2 községi iskola, a felsőben vegyesen fiut és leányt tanít Nagy Kálmán, t. sz. 40; az alsóban tanít csupán leányokat Bárány Terka k. a., t. sz. 16.

Van még Szabó Ferencz igazgató alatt egy 6 osztályu állami felsőbb polgári iskola, és egy 4 osztályu állami felsőbb leányiskola, melyekben tanítónők: Jakab Juliska és Bártki Mari kisaszszonyok; a számtant és természettant tanítják az állami fitanítók, úgy a rajzot is.

Van még Deézsen egy magány tanítónő és egy izraelita tanító.

Ezekben tanul a többi tanköteles.

2. Nagy-Enyed.

Lélek száma: 3022.

Tankötelesek száma: 314; ezen számból fiu 157, leány 157; tanul fiu 106, leány 113 összesen 219. Nem tanul fiu 51, leány 44 összesen 95.

Egyházi személyzet:

Főgondnok: tks. Sándor Elek.

Lelkészek: Szilágyi Farkas, dr. Bartók György.

Kezelő gondnok: tks. Vajna István.

Egyházi ügyvéd: tks. Veress Gábor.

Kántor és orgonista: Málnási Lajos.

Egyházi jegyző: dr. Bartók György.

Pénztárnok: Lőcsey Sp. Lajos.

I s k o l á k :

a) Kebli leányiskola három elemi osztálylyal, ebben a tanulók száma 81; tanítók: Málnási Lajos énekevezér és Pálosi Dénes. Iskolai igazgatók: mlgs. Gáspár János alsó-fehérmegyei tanfelügyelő és Szilágyi Farkas lelkész.

b) Polgári fiu- és leányiskola, első három-, utóbbi 4 osztálylyal. Ebben tanulók száma a fiu osztályokban 24, közülök 24 ev. ref., a leány osztályokban 81, közülök 51 ev. ref. összesen 115.

Tanítók: Dancs Sámuel, igazgató. Krizmanics Vilmosné szül. Grahl Eleonora, Király Miklósné szül. Borsos Ámália, Király Miklós, Nagy Mózes, Sebestyén Sándor, Szemerjai Károly, dr. Borsos Gábor, rendes tanítók. Zaida János kisegítő (ének-zene) tanító.

c) Iparos (vasárnapi) iskola, ebben tanul 92, közülök 52 ev. ref., rendszeresen tanít dr. Bartók György lelkész.

d) Kisdedóvoda: gyermekek száma: 120—140. Kisded-óvó: Grohman Károly; dajka: özvegy Tüzes Lukácsné.

3. Fogaras.

Lelkek száma: 758; tanulók száma: 104. Főgondnok: gróf Bethlen Gábor, Küküllőmegye főispánja; algondnok: Kőnczey Gyula; gazdagondnok: Szentgyörgyi József. Lelkész: Pánczél Károly, segédlelkész: Imre István; énekvezér és orgonista: Pápay József.

a) Fitanoda — miután Fogarasban állami polgári iskola állítottatott fel, s a korosabb növendékek mind ott tanulnak — felsőbb helybenhagyás folytán a polgári iskolával kapcsolatban 4 osztálylyal rendeztetett be. Tanulók száma: 61; tanítók: Imre István és Tóth Pál.

b) Leánytanoda — fennebbi okból — 4 osztálylyal berendezve: tanulók száma leánytanodánkban: 43. Tanító: Pápai József, — egy hely betöltés alatt áll; női munkatanító-né: Nagy Ida úraszszony.

4. Ilyefalva.

Lelkek száma: 1054.

Egyházi hivatalnokok.

Lelkész: Kis Albert.

Énekvezér: Bene Ferencz.

Gazdagondnok: Szacsva Mihály.

Iskolai pénztárnok: Kis Miklós.

Egyháztanácsai jegyző: Gazda Lajos.

I s k o l a.

α) Tankötelesek:

α) 6—12 éves: fiu 70, — leány 59, összesen 129.

β) 12—15 éves: fiu 24, — leány 17, összesen 42.

A tankötelesek összes száma 171.

b) Iskolába jár:

α) 6—12 éves: fiu 68, — leány 58, összesen 126.

β) Nem köteles iskolába járó: fiu 1, leány 3, össz. 4.

A mindennapi iskolába jár 130.

γ) 12—15 éves: fiu 5, — leány 7, összesen 12.

Az iskolába járók összes száma 142.

Jegyzés. Mind a fiu-, mind a leánygyermek a helybeli községi iskolában tanulnak.

A fentebbieken kívül felsőbb tantintéztben tanul 9 fiu.

5. Szászváros.

Lelkek száma: 828.

Lelkészek: Incze János első pap, Fülöp Géza 2-ik pap és egyházi jegyző.

Énekvezér és leánytanító: Vitályos József.

Fiutanió és segédkantó: Kiss Károly, tanítja a „Kúntanodá“-ban az I-ső elemi osztályt, fizeti az egyház.

Női munkatanító: Vitályos Józsefné—Gombos Kata.

Főgondnok helye betöltetlen.

Kebli gondnok: Bocz Sámuel.

Pénztárnok: P. Pap Ádám.

Választott kebli tanácsos van 15, választáson felüli 9.

Iskolaszék választott tagjainak száma: 8.

T a n k ö t e l e s e k :

6—12 éves: 39 fiu, 40 leány, összesen . 79.
 13—15 éves: 10 fiu, 14 leány. összesen . 24.

Tankötelesek összes száma 103.

I s k o l á b a j á r t :

a) a „Kúntanodá“-ban 41 fiu,
 b) más felekezetű iskolába 2 fiu,
 c) ipariskolába járt . . . 5 fiu,
Összesen . 48 fiu.

d) A helybeli ref. leányiskolába járt 25 leány,
 e) más felekezetű iskolában tanult 3 leány,
 f) magán oktatásban részesült 4 leány,
 g) ismétlő iskolába járt . . . 6 leány,
Összesen 38 leány.

Tanításban részesült e szerint 48 fiu, 38 leány,
összesen . 86.

A helybeli ref. leányiskolában tanult a) vidéki — reformált vallású — 4; más felekezetű 17;

Összesen . 21 leány.

1. e. *Varosviz*, l. sz. 5; *Kudzsir*, l. sz. 5; *Zsibot*, l. sz. 4.
Felkenyér, l. sz. 5.

6. **Sepsi-Szent-György.**

Lélekszám: 1988.

Lelkészek: Révay Lajos és Orbán Antal.

Énekvezér: Benkó János.

Főgondnok: mlgs. Daczó János.

Megyebíró: Bikfalvi Ferencz.

Pénztárnok: Sorbán János.

Ügyvéd: Hegedűs Lajos.

Választott egyháztanácsos: 18.

T a n k ö t e l e s e k s z á m a

1. 6—12 évesek:

a) fiuk:	146)	263.
b) leányok:	117)	

2) 12—15 évesek:

a) fiuk	73)	130,
β) leányok:	57)	
összesen		<u>393.</u>

I s k o l á b a j á r ó k

A.) Sepsi-szent-györgyi születésű és illetőségű ev. ref. vallású növendékek

a)	A helybeli ev. ref. székely „Mikótanodá“-ban,	22	} 200.
b)	„ községi és állami felső és polg. fiu isk.	10	
c)	„ elemi fiu népiskolában	153	
d)	„ kereskedő és ipartanonczok is- métlő iskolájában	14	
e)	„ polgári leányiskolában	28	
d)	„ elemi leányiskolában	104	} 142.
g)	„ szövészet és nőipar iskolában	10	
	Összesen		<u>341.</u>

h) Kisded nevelő intézetben 6 éven alóli ref. növendék neveltetik:

a) felső városi óvódában	28)	43.
β) alsó „ „	15)	

B.) A fennirt A.) a—g pontok alatti tan- és nevelőintézetekben más községek- és egyházakból tanul ev. ref. vallású növendék összesen: 227.

C.) Sepsi-szent-györgyi születésű és illetőségű növendékek közül más községek és városok iskoláiban tanulnak összesen: 31.

A vallástant, egyháztörténelmet és egyházi éneket a „Mikótanoda“ 4-ik gymn. osztályában és a többi iskolák minden osztályában tanítják a lelkészek és énekvezérei.

7. Székely-Udvarhely.

Lélekszám: 1420, ezen számba betudva vannak a leány-egyházakban lévő reformátusok is.

Lelkészek: Zajzon Ferencz és Tolvaly Zsigmond.

Kántor tanító: Szentgyörgyi Mózes.

Fiúiskola nincs, a fiúk a helybeli kollégiumban s főreáliskolában tanulnak.

A leány növeldében van 6 osztály; ezen tanévre az eddig beiratkozottak száma? az iskola beállott sept. 8-án, a rendes tanítás megkezdődhetett sept. 13-án.

Vezértanítónő: Madarász Veronika k. a. Rendes tanító a kántor; van 3 segédtanító a ref. kollégiumból; valamint ref. kollégiumi rendes tanár Szakács Mózes úr szive^t volt ezen tanévre is vállalkozni, s két segédtanerőt póto^s ki. Vallást tanit felváltólag az egyik pap.

Tanköteles leánygyermek van 6—12 éves: 106.

13—15 éves: 41. együtt=147.

Tanköteles fiúgyermek: 6—12 éves: 87.

13—15 éves: 31. együtt=118.

8. Kézdi-Vásárhely.

Lélekszám: 2695. Székely János rendes pap, Kovács István segédpap. Szacsva János kántor, Jancsó Mózes főgondnok. Török Bálint algondnok. Hankó László jegyző.

Tanintézetek.

a) Iparos szakoktatással összekötött felső népiskola négy osztálylyal. Hitfelekezetünk növendékei létszáma ez intézetben 44.

- b) Községi fiiskola négy osztálylyal. Ebben hitfelekezetünk 130 figyermeko tanul.
- c) Hat osztályu községi leányiskola ref. vallásu leánygyermekok száma 164.
- d) Háromszéki „Erzsébeth“ árva leány nevelő intézet 16 ref. vallásu árvaleány tanul benne, 6 osztályban.
- e) Kisdédóvó intézet 3—6 éves koráig vegyeesen fiu és leány beiratkozott 169.

Tanköteles gyermekek száma 6—12 évig fiu: 199, leány 203; együtt 402. Ezek közül tanul a községi iskolában fiu: 140, leány: 165, együtt 305. A felső népiskolában 32. A r. kath. elemi iskolában 4, a középtanodában 5. Távoli intézetekben 8; és így az összes tanulók létszáma 354. Nem tanul vagy szülei-vel eltávozott, vagy vidékről kereszteltetett 48.

Ismétlő iskolaköteles 12—15-ig fiu 69, leány 85, együtt 144. E létszámból a fiuk közül tanul a felső népiskolában 12, a r. kath. középtanodában 5, távoli intézetekben 9, együtt 26. 43 fiu iparos tanoncz nem tanul, miután az iparos esti iskola még csak most van tervbe véve.

A leányokra nézve ismétlő iskola nincs.

A vallást mindenik intézetben tanítja a segédpap; a val-
sásos éneket a kántor.

Hitfelekezetünkhöz tartozó tanítók: Baló László, Gyöngyösi István, Kiss Károly, Székely János, Demeter Róbert, Barabás Elek, Bölcskövi Ilona, Fülöp Gyula, Szabó Géza, Nagy Károly, Bardócz Vilma, Simó Vilma.

1. e. *Oroszfalu*, 1. sz. 65, tk. sz. 6, tanulnak a helybeli községi iskolában. *Szent-Katolna*, *Szentlélek*, *Nyujtód*, *Szentmihály*, *Bereczk*, *Ojtoz*, *Soósmező* sat. 1. sz. 135.

9. Maros-Vásárhely.

Lélekszám: 7000.

Lelkészek: dr. Tolnai Lajos és Vas Tamás.

Főgondnokok: Szentgyörgyi Imre legfőbb törvényszéki bíró és

dr. Antal László városi főorvos.

Kebli gondnok: Vályi Károly.

Ügyvéd: Benkő József.

Pénztárnok: Keresztes Sándor.

Jegyző: Ajtay Gyula városi tanácsnok.

I s k o l á k :

1. A szentgyörgyutczai leányiskola hat osztálylyal, benne 246 növendékkel; (I. oszt. 68, II. oszt. 64, III. oszt. 56, IV. oszt. 35, V. oszt. 18, VI. oszt. 5.)

Tanítanak itt: Szentgyörgyi István, Ugrai Gyula, Petri János, Molnár Károly és Gönczi János.

Nevelőnő: Petri Jánosné; segédnevelőnők Petőfi Janka és Nagy Adel kisaszszonyok.

2. A szentgyörgyutczai fiiskola egy osztálylyal, benne 63 növendékkel. Itt tanít Barabás János és Ercse Mihály kántor.

3. A szentmiklósutczai fiiskola három osztálylyal: I. oszt. 37, II. oszt. 33, III. oszt. 26 növendékkel.

4. Ugyanitt van egy leányosztály 12 növendékkel. A fiuosztályokat tanítja Szekeres Elek, a leányosztályt Nagy Antal.

Az összes tankötelesek száma: 1180.

TANINTÉZETEK.

I. Nagy-enyedi Bethlen-főtanoda.

Főgondnokok: br. Kemény István.

mlsgs. id. Zeyk Károly.

Algondnokok: mlsgs. Zeyk József.

gr. Bethlen Géza.

Rendes tanárok: Hegedüs János, zene- és énekkar felügyelője; Décei Károly; Garda József; Herepei Károly, vegytani műterem, ásványtani gyűjtemény és régiségár felügyelője; dr. Kovács Ödön, az ifjúsági önképzőkör vezetője; Makkai Domokos, az érem- és könyvtár felügyelője; Elekes Károly, az állat- és növénytani gyűjtemény felügyelője, igazgató; Székely Ferencz, a középtanoda tanvezetője; Lőte Lajos, a természettani gyűjtemény felügyelője, pénztári ellenőr; Nagy Lajos, a tanítóképezde ideiglenes igazgatója, az elemi tanoda tanvezetője, a helybeli tanári özvegyek segélyalapjának kezelője és a középtanodai VI-ik osztály főnöke; Keresztes József, az előlj. ülések jegyzője és a középtanodai V-ik osztály főnöke. Egy rendes tanári állomás ürességben van.

Segédtanárok: Vincze Dániel, a tanári kar jegyzője; Fogarasi Albert; Bartha Zsigmond, (senior, iskolai gazda).

Szaktanárok: Nagy F. Károly, szépírás és rajz-tanító; Boros Gábor, műének- és orgonatanító; Zayda János, zenetanító; Schmidt György, torna- és úszómester.

Osztálytanítók: Demeter Kálmán; Kónya Ferencz; Vinczi Domokos (contra, iskolai ellenőr); Lengyel István; Balog Sándor; Balázs Gyula.

A tanítóképezdével egybekötött gyakorlóiskola tanítója:
Bihari István.

Jószág- és jogügyigazgató: br. Splényi Henrik.

Ügyvéd: Biró Miklós.

Pénztárnok: Orbai Lajos.

Orvosok: dr. Bocz József és dr. Magyarai Károly,
megyei főorvos urak (ideiglen).

A tanulók száma osztályonként és összesen.

A.) A felső tanodában.

I.) A theol. tanfolyamon:

1. a IV-dik éven	14.
2. a III-dik éven	10.
3. a II-dik éven	13.
4. az I-ső éven	27.
Összesen	<u>64.</u>

II.) A bölcselmi tanfolyamon:

1. a II-dik éven	12.
2. az I-ső éven	28.
Összesen	<u>40.</u>

III.) A tanítóképezdei tanfolyamon:

1. a III-dik éven	8.
2. a II-dik éven	7.
3. az I-ső éven	20.
Összesen	<u>35.</u>

B.) A közép tanodában

1. a VI-dik osztályban	39.
2. az V-dik osztályban	35.
3. a IV-dik osztályban	40.
4. a III-dik osztályban	55.
5. a II-dik osztályban	59.
6. az I-ső osztályban	92.
Összesen	<u>320.</u>

C.) A z elemi tanodában:

1. a IV-ik osztályban	82.
2. a III-ik osztályban	66.
3. a II-ik osztályban	64.
Összesen	212.

D.) A gyakorló iskolában:

1. az I-ső osztályban	27.
2. a II-ik osztályban	4.
Összeg .	31.
Teljes összeg	702.

II. A kolozsvári főtanoda.

Fő gondnokok: mélt. b. Bánffy Albert.

 mélt. Lészai Ferencz.

Algondnok: mélt. Gyarmathy Miklós.

(Egyik hely betöltetlen.)

Rendes tanárok: Sámi László, a közös tanári, özv. árvai segélyalappal ellenőre; Szabó Sámuel, könyvtár-őr, a vegy- és ásványtani gyűjtemények őre és az ifjusági olvasó egyesület elnöke; Jancsó Lajos, igazgató és az ifjusági közköltéségi pénztár kezelője; Parádi Kálmán a természetrajzi gyűjtemények őre és a középt. I. oszt. főnöke; Debreczeni József, tanvezető, a természettani gyűjtemények őre és a helybeli tanári övvegyeket segélyező alap kezelője; Hegedűs István, az előljárósági ülések jegyzője, az ifjusági önképzőkör elnöke, a zene-ének gondozója és a középt. VI. oszt. főnöke. Geréb Márton, a tanári ülések jegyzője, a közös tanári özv.-árvai segélyező alap pénztárnoka, az ifj. olvasó egyesület alelnöke és a középt. V. oszt. főnöke.

 Szak- és segédtanárok: Szász Domokos, helybeli ev. ref. lelkész és egyházkerületi főjegyző; Herepei Gergely, helybeli ev. ref. lelkész; Graf Jakab, németnyelv és rajztanár;

dr. Török István, a középt. IV. oszt. főnöke és a tan-
szertár gondozója; dr. Gergely Sámuel a középt. III.
oszt főnöke.

Tanodai ellenőr: Régeni Ferencz, papjelölt, a tanodai isteni
tisztelet és tápintézet gondozója és az elemi IV. oszt.
főnöke.

Közoktatók: Szoboszlai Mór, a középt. II. oszt. főnöke;
Barabás László, az elemi III. oszt. főnöke; Kondor
József, az elemi II. oszt. főnöke; Réthi Gábor; I. oszt.
főnöke; — mind négyen egyet. tanárjelöltek.

Zene-ének-tanár: Boér Gergely, a helybeli állami képezde
zene-ének tanára.

Énektanító: Benedek Sámuel, a helybeli állami mintaiskola
tanára.

Szépírást-anító: Fiedler Tamás.

Tornamester Nyárádi Lajos, helybeli tornatanító.

Segéd-rajztanító: Rosenthal Zsigmond, egyet. hallgató.

Szólam-vezetők: Kócsi Andor, Farnos Dezső és Gönczi
Endre egyetemi hallgatók, Benedek Árpád, II-od évi
bölcész.

A tanulók száma osztályonként és összesen.

a) Bölcselmi II. oszt.	28.
I. oszt.	29.
	<hr/>
Összesen	57.
b) Középt. tanodai VI. oszt.	38.
" " V.	36.
" " IV.	42.
" " III.	36.
" " II.	43.
" " I.	29.
	<hr/>
Összesen	224.

c) Elemi IV. oszt.	40.
" III.	45.
" II.	37.
" I.	30.
	<hr/>
Összesen	152.
Teljes összeg	433.

Jegyzet, Rendes tanulóinkon kívül, mint magántanítók és szobafőnökök, a tanodában lakhatás javadalmában részesített az 1880-81-ik tanévre összesen 28 egyetemi hallgató, kik részint saját tanodánk, részint az erdélyrészi testvértanodáknak voltak jelesen végzett, szegény sorsu tanítványai, s kik legnagyobb részben az egyetemi tanárképezde tagjai.

III. M -Vásárhelyi főtanoda.

Főgondnokok: tks. dr. Antal László.

mlgs. br. Kemény Domokos.

Algondnokok: ngs. Szentiványi Kálmán.

mlgs. dr. Dózsa Miklós.

Rendes tanárok: Bihari Sándor, nyomda felügyelő. Urr György, collegiumi fizetendőségek beszédője. Horváth Gáspár, igazgató, az ifjúsági olvasó egyesület elnöke, az ifjúsági kisegítő pénzalap kezelője. Konecz József, könyvtárőr, előljáró ülések jegyzője. Páll Károly, tanvezető, zene, rajz, ének- és testgyakorlat felügyelője. Demeter Károly, f. isk. évre szabadságolva.

Segédtanárok: Göldner Nándor, németnyelv tanára. Lénárt József, isk. törvénytudó jegyző. Lakatos Sámuel, ifjúsági önképző kör elnöke. Bedőházi János, tanári gyűlések jegyzője, s a physicum muzeum felügyelője. Tömösvari Ödön, természetrajzi muzeum felügyelője.

Osztálytanítók: Bari Zsigmond, akadémista, senior. Kerekes Dezső, contra. Tollas József, papjelölt. Horváth József, akadémista, tanári és tanítói értekezletek jegyzője.

természettajzi- és vegytani muzeum felügyelője; az iskola-
kertjének felügyelője. F é l e g y h á z i A u t a l, a természet-
tani szertár felügyelője; a 8-ik kt. osztály főnöke, az
ifjúsági ének- és zenekar felügyelője és előjárósági jegyző.

Segédtanárok: B e n k ő Gyula, az 5-ik kt. osztály főnöke s az
ifjúsági önképzőkör alelnöke. F a r k a s Károly, a 6-ik kt.
osztály főnöke; az ifjúsági olvasó egyesület elnöke s a
tanári ülések jegyzője.

Állandó szaktanítók: Z a j z o n Ferencz, helybeli ev. ref. pap, —
az ifj. énekkar vezetője. T o l v a l y Zsigmond, helybeli
ev. ref. pap.

Közoktatók: I l y é s István, senior-contrá s a 3-dik kt. osztály
főnöke. K e l e m e n József, a 4-ik kt. osztály főnöke.
S z a b ó Géza, az 1-ső kt. osztály főnöke. L ó r i n e z
Gyula, a 2-ik kt. osztály főnöke. B i r ó Áron, a 4-ik e.
osztály főnöke. T e l e k i József, a 3-ik e. osztály főnöke.
P a l l ó István, a 2 ik e. osztály főnöke. L á z á r József,
az 1-ső elemi osztály főnöke és az alsóbb osztályok tor-
na tanítója. — P á l Adolf, rajz- és szépírás tanító. K o -
z á k Márton, zenetanító.

Id. K o v á c s Domokos, iskolai pénztárnok.

G y a r m a t h y Ferencz és dr. N a g y Sámuel iskolai
ügyvédek.

Dr. M e z e i Ödön, iskolai orvos.

A tanulók létszáma.

a) A g y m n s i u m b a n :

A 8-ik kt. (II. bölcs.) osztályban 15; az I. bölcs. osztályban 16;
a 6. kt. osztályban 14; az 5. kt. oszt. 28; a 4. kt. oszt.
23; a 3. kt. oszt. 23; a 2. kt. oszt. 21; az 1-ső kt.
oszt. 36. Összesen 177.

b) A z e l e m i i s k o l á b a n :

A 4-ik e. osztályban 27; a 3. e. oszt. 31; a 2. e. oszt. 21;
az 1-ső e. osztályban 35. Összesen . . 119.

A tanulók száma összesen 296.

V. Zilahi főtanoda.

Főgondnokok: id. br. Wesselényi Ferencz.
ifj. br. Wesselényi Ferencz.

Algondnokok: Szikszai Lajos.
Kasizler Imre.

Rendes tanárok: Török István; Kerekes Sándor, igazgató;
Baczó Gábor; Berényi János, tanvezető; Somogyi
Jenő.

Segédtanár: Mihály Ödön.

Osztálytanítók: Dobai Sándor, r. állandó tanító; Molnár
Gyula, Józsa Ferencz, Nemes Árpád, Pálosi
Dénes.

Műének tanító: Marosi Sámuel.

Rajz- és szépírás tanító. Versényi Gábor.

Torna tanító Berentés László és Pálosi Dénes.

Tanodai ügyvéd: Kiss Lajos, köz- és váltóügyvéd.

Pénztárnok: Márkus Sámuel.

Gazda: Kapus Sámuel.

Tanodai orvos: Dombi Elek.

Tanulók összes száma: 345.

a) Felső tanodában:

Bölcészlet: második és első évek 20.

b) Középtanodában:

VI-ik osztály 13; V-ik osztályban: 17.

c) Az elemi osztályban:

IV-ik oszt. 38; III-ik oszt. 47; II. oszt. 40; I. oszt. 34.

Jegyzés. A középtanoda I. II. III. és IV-ik osztályát pótolja
a négy osztályu államilag segélyezett polgári iskola.

Ennek létszáma: 136.

A IV. oszt. 30; III. oszt. 22; II. oszt. 30; I. oszt. 54.

VI. Szászvárosi Kún-tanoda.

Főgondnokok: gr. Kún Kocsárd.

Barcsai Ákos.

gr. Kún Géza.

gr. Kún István.

Algondnokok: Nagy Ignác.

dr. Lészai László.

Tiszteletbeli tanárok: Incze János, ev. ref. papok.
Fülöp Géza,

Rendes tanárok: Dósa Dénes, tanvezető; Sándor János, igazgató, a természetrajzi és természettani gyűjtemények őre és a VI-ik középosztály főnöke; Deák Gerő, az V-ik középosztály főnöke; Vitus Lajos, könyvtárőr és a IV-ik középosztály főnöke.

Segédtanárok: Simon Ferencz, Hajdu Ferencz, Csósz János, Bányai Árpád.

Skatnitók: Reuman János, rajztanító.

Vitályos József, énektanító.

Osztálytanítók az el. iskolában:

Orbán Mihály } pap jelöltek.
Losonczi József }

Vén Árpád, okleveles néptanító.

Bocz Sámuel, pénztárnok; Barcsi László, orvos.

A tanoda népessége 1880 october elején:

I. gymn. oszt. 58; II. gymn. oszt. 28; III. gymn. oszt. 20.

IV. gymn. oszt. 14; V. gymn. oszt. 14; VI. gymn. oszt. 6.

VII. gymn. oszt. 8; VIII. gymn. oszt. 10. 158.

1-ső elemi oszt. 16; 2-ik elemi oszt. 17; 3-ik ele-

mi osztály 22; 4-ik elemiosztály 37. 92.

Összesen . 250.

VII. A s.-szt.-györgyi Székely-Mikó tanoda.

Főgondnokok: mlsgs. Székely Gergely.
mlsgs. Donáth József.

Algondnokok: mlsgs. Lázár Mihály.
mlsgs. Daczó János.
mlsgs. Réz Farkas.
tiszt. Révay Lajos.

Görög István rendes tanár és igazgató 1880 április 13-án meghalván, rendes tanár ez idő szerint nincs.

Segédtanárok: Bodor Domokos, id. igazgató; Jánosi Gábor, Böhm József, Zajzon Béla.

Osztálytanítók: Benedek Lajos, Albert Károly.

Rajz- és írástanító: Antalfi Elek.

Tornászatot tanít: Albert Károly.

Pénztárnok: tkts. Antal Zsigmond.

Ügyvéd: tkts. Künnele József.

Orvos: dr. Wisiák Antal.

Tanulók száma:

IV-ik középosztályban 27; III-ik k. oszt. 28;

II-ik k. oszt. 26; I-ső k. oszt. 55; összesen: 136.

Előkészítő osztályban 14.

Összesen 150.

Folyó szám	Egyházmegyék	Anyaggház	Leányegyház	Lélekszám	Tanköteles	Tanuló	Lelkeszi állomás	Betöltve	Betöltetlen
1	V.-hunyadi	24	82	5316	624	606	24	18	6
2	Gy.-fehérvári	12	16	2932	419	403	12	11	1
3	N.-enyedi	32	41	19,044	2861	1753	32	31	1
4	Kolozsvári .	1	1	8833	1205	1120	4	4	—
5	K.-kalotai	38	19	22,217	?	3175	38	36	2
6	Sz.-szolnoki	65	20	47,692	5020	3302	67	60	7
7	Deézi	29	28	8790	?	1008	29	24	5
8	Széki	50	50	20,045	?	2008	51	37	14
9	N.-sajói	8	25	2561	281	186	8	8	—
10	Görgényi	33	49	18,193	3032	2040	33	32	1
11	Marosi	63	34	38,963	6188	4647	63	61	2
12	Küküllői	35	52	16,745	2352	1569	35	33	2
13	N.-szebeni .	21	21	5938	747	550	22	14	8
14	Udvarhelyi	50	41	34,333	5398	3721	50	48	2
15	Erdővidéki. .	14	4	12,354	1915	1475	14	13	1
16	Sepsii	35	5	22,861	2334	1803	35	35	—
17	Orbai	11	7	13,340	1440	1234	11	10	1
18	Kézdi	13	5	10,066	?	1066	13	12	1
19	Püspöki vizsgálat alatti egyházak	9	10	22,035	3257	2857	18	18	—
	Összesen	543	510	332,258	?	34,523	559	505	54

Egy lelkeszi állomásra jut átlag lélek	A mult évhez mérve					
	növekedés			apadás		
	Lélek	Tanköte- les	Tanuló	Lélek	Tanköte- les	Tanuló
221	292	—	—	—	28	23
244	8	9	—	—	—	7
595	54	44	15	—	—	—
2208	—	—	1	10	—	—
584	140	—	110	—	—	—
788	586	—	—	—	243	149
331	—	—	—	287	—	89
400	194	—	253	—	—	—
320	—	10	65	46	—	—
551	174	—	—	—	181	43
618	432	—	203	—	36	—
478	646	—	314	—	43	—
282	627	—	—	—	35	45
686	85	—	—	—	263	144
889	—	638	356	1026	—	—
653	97	—	—	—	78	137
1212	686	—	—	—	78	6
751	126	—	115	—	—	—
1296	—	—	—	28	—	66
594	2750	—	723	—	284 ?	—

Jegyzés. Annak kimutatása, hogy hány tanítói állomás van stb. fölöslegesnek látszott, minthogy az állami és községi iskolákban tanul növendékeink nagy része, s így a felekezeti tanítói állomások napról napra kisebb térre szorulnak.

A névkönyvben előforduló egyházi és iskolai

HIVATALNOKOK.

A di László	118	Bakcsi Domokos	139
Adorján János .	117	„ Sándor .	96
László	131	Bakó Dániel	130
Agyagási Gábor	104	Balázs Ferencz	139
Ajtai Gyula	153	Imre	130
Albert Dániel	108	István	93. 105
„ Imre	81	József	97. 105
„ János	110, 112	Pál	132
„ Károly	163	Sámuel .	132
„ László	144	„ Gyula	140. 154
„ Sándor	121. 123	Baló Sándor	88. 89
Almási László	91	„ László	152
„ Sámuel .	102	Balog András	105
Andrád Ferencz	86	Amália	145
András Lajos	119	Dániel	94
Antal Albert	136	Ferencz	83
„ Domokos	92	György	79. 88
„ György .	92	„ János	85
„ László, dr.	153. 158	„ Károly	86
„ Zsigmond	163	„ Mihály	96
Antalfi Elek	163	„ Sándor	80. 120. 154
Araes Endre	95	Bántó Mihály	100
Aszalós György	86	Bánffy Miklós, gr.	79
Agoston György	93	Dániel, br.	79. 102
„ Mózes .	126	„ Jenő br.	125
„ Páál	138. 140	Barabás Dániel	108
Álbu Endre	138	„ Elek	152
Áros János .	131	„ János .	116. 153
Baczó Gábor	161	„ József	85. 138
Bagosi Miklós	96	„ Károly	89
Baka János .	132	„ Lajos .	117
Bakcsi Boldizsár	143	„ László	157
Áron	138	„ Albert	135
		„ Sámuel	91. 142

Barabási István	119	Báthori Dániel	103.	106
Barcsai Ákos	83.	162	Bede János	139
Barcsi László	162	Bedő András	133	
Bari Zsigmond.	158	Ferencz	132	
Bardócz Vilma.	152	" József.	137	
Bartha Albert	91	Bedőházi János	158	
" András	101.	137	Beke Dénes	132
" Dénes	120	Bekő Mózes	86	
" Imre	137	Beksi József	97	
" István	142	Belle József	122	
János dr.	89	Bene Ferencz	147	
János	105	" Ambrus	95	
" József	135	Benczédi János	131	
Károly	139	Bende Ferencz	119	
Lajos	80. 83. 94. 118.	Benedek Ádám	123	
László	140.	Dénes	86	118
Sándor	134	Ferencz 121	123	124
Zsigmond	154	Gyula	86	
Bartalis József	137	Ignác	143	
Bartalus Sámuel	221.	János	90	
Bartók György dr.	146	József 89	120	137
Bartos László	135	Józsefné.	89	
" Dénes	124	Árpád	157	
" Sándor	123.	Lajos	163	
Bartus Elek	104.	Mihály	126	
Mihály	141	Pál	90	
György	104	Sámuel	89	157
Bató János	143	Sándor	86	91
Bátki Mari	146	Tivadar	127	
Bágya Károly	80	Benefi János	124	
Bálint András	92.	" Ferencz	124	
" József	132	Benke József	138	
Bándi Mózes	129	Benkő Ferencz.	133	
" János	130	Gergely	134	135
Bánffy Albert br.	79. 93.	György	82	
Béla gr	88	Gyula	160	
Dániel br.	99	János 79. 110	112	140
Bányai Árpád	162		149	
" Lajos	85	József.	153	
Bárány Terka	145	Lajos	93.	95
Báthori György	95	Sándor	135	
János	123	" Sámuel.	82	
		Berezcki Sándor	115	

Berekszászi Albert	108	Bodoni László .	116
Berentés László	161	Bodrogi Sámuel	128
Berényi János .	161	Boér Gerő	157
Bertalan József	87	Bogdán József	83. 117
Bethlen Béla, gr.	107	" Lajos	98
Gábor, gr.	147	Bóka György	111
Géza, gr	154	" Sándor	130
" Sándor, gr.	107	Bokor János	129
Békési Lilla	89	Boncz József	131
Béres János	142	Bong István	138
Bibó József	141	Borbáth Márton	135
" László	138	" Pál	143. 144
Bihari István	154	Borbély József	92
" Sándor	158	Bordi János	124
Bikfalvi Ferencz . .	149	Bordás Bálint	97
Biró András	90. 111. 134	Bordi Károly .	117
" Áron	140. 160	Boros Gábor, dr.	147. 154
Béla	141	Borsos Amália .	147
Ferencz	112	" Sándor	91
János	132	Bóta István	103
József	110	" József	92
Károly	93, 96. 98	Both István	92
" Miklós	155	Botha Károly	93. 95
Bitai Mátyás	122	Botos Dénes	84
Mihály	120	Bózsi Elek	117
" Kálmán	91	Bőjthe János	112
Bocz Elek	113	" Miklós	119
József, dr.	155	" Ödön	81
" Sámuel	148. 162	" Sándor	133
Bod Károly	107. 159	Böhm József	163
László .	90	Bölcskevi Ilona	152
Mózes	140	Brán József	103
" Sándor	114	Bresztovszkiné	141
Bodola Antal	139	Budai Elek .	145
" Dénes	91	Büdeskuti Róbert	141
" János .	80	Buzogány Mózes	118
" Sámuel	144	Czeglédi János	124
Bodor Antal	79	Czegő Ferencz	120
" Dénes	138	Czinege Mihály	102
" Domokos	163	Czintos Ferencz	124
" József	131	Csató Géza .	94
" Lőrincz	84	Csákány József	98. 141
" Mózes .	138	" Károly	87, 90
" Zsigmond	143	Csáki György, gr.	90

Cseh Izra	144	Demeter Ákos	132
„ Sándor	142	Gyula	110
Csejdi István	105	Kálmán	95. 154
Csekme János	83	Károly	158
„ Mózes	142	Lajos	133
Cserényi Dániel	107	Mihály	140
Cseresnyés Ödön	126	Mózes	81. 119
Csia Albert	141	Róbert	152
„ Lajos	104	Sámuel, ifj.	141
Csiki György	104	Sámuel, idősb	112. 142
„ József	138	Sámuel	112. 142
„ Károly	110	Zsigmond	124
Csinádi János	120	Derzsi Sándor	86
Csiszár Farkas	103	„ Albert	117. 132
„ László	103. 106	„ Dénes	120
Csiszér Gábor	138. 139	Décsei Károly	154
„ Pál	96	Dénes Antal	140
„ Zsigmond	124. 132	„ József	110. 123
Csoma Péter	91	Dézi Domokos	92
Csomor Dénes	130	Gyula	91
Csóka Pál	119	László	89
Csorja Ferencz	141	Lászlóné	89
Csős János	162	Lőrincz	91
Csulak Károly	140	Sámuel	106
„ Zsigmond	138	„ Sándor	109
Daczó János	149. 163	Dévai Mihály	90
Dali István	122	Dobai Albert	159
„ János	120	„ Sándor	161
Dancs Samu	147	„ Lajos	94
Dáné Mózes	129. 132	Dombi Lajos	94. 95
Dani Lőrincz	92	„ Elek, dr.	161
Darkó Ottila	89	Domján Ferencz	92
„ József	85	„ János	91
Darvai Lajos	131	„ Sándor	94
Dávid Gergely	139	Dónáth József	141. 163
Deák Gergely	162	„ Sándor	123
„ Farkas	138	Dózsa Dénes	162
„ József	79	„ Imre	101
Debreczeni Áron	117	„ Miklós	158
„ István	145	Egri István	106
„ József	156	Erdei István	87
„ Károly	101	„ Sámuel	119
Dénes Péter	140	Erdélyi Sámuel, idősb	115. 117

Elek Károly	97	Fodor János	97
Elekes Kálmán	111	Fogarasi Albert	154
Károly ifj.	154	László	94
Viktor, dr.	83	Forizs György	97
Ercse Mihály	153	Földes Géza	139
János	88	György	87
Miklós	114	Földvári József	102
Erődsdi Pál	125	Fülöp Ferencz	112
Erszényes István	93	Gáspár	101
Érsek Sámuel	101	Géza	148. 162
Sándor	112	Gyula	152
Farkas András	83	Fúzi Sándor	87
István	80	Garda József	154
Károly	98. 113. 160	Márton	113
Sámuel	102	Gáspár János, id.	85. 146
Fazakas András	92	János	97
Ferencz	98	Sámuel	106
István id.	90. 91	Lajos	107. 118
József	89	László	135
Lajos	92	István	136
Sándor	132	Albert	139
Mihály	96	Gazda Lajos	147
Fábián András	136	Gábos	—
Dániel	94	Dénes	131. 133
Domokos	123	Lajos	132
Elek	100	Gáabri Ferencz	133
Ferencz	117	Gagyí Ferencz	96
Miklós	116	Gál Antal	143
Simon	118	Domokos	139
Fábri József	80	Elek	95
Fehér György	96	Gábor	111
Fejér Ferencz	96	József	116
Károly	139	Jonáthán	97
Fekete Gergely	103	Károly	97
János	87	Pál	126
Pál	116	Sámuel	80 81
Ferenczi Gyula	98. 124	Gecse Gyula	123
József	100	Gellérd Márton	110
Felméri Lajos	89	Geréb Márton	156
Mihály	118	Gergely József	111
Félegyházi Antal	160	Lajos	113. 117
Fiedler Tamás	157	Sámuel	118. 157
Finta István	142	Gergelyfi György	86
Endre	79	Gilyén János	90, 97

Gocz Barabás	124	Herepei Gergely	88. 89. 156
„ Dénes	95	Herepei Károly	154
„ Zsigmond	123	Héja József . .	142
Gothárd József	89	Hodgyai Albert	131
Gödri János	116	Horváth Gáspár	158
„ Lajos	112	István	126
Göldner Nándor . . .	158	János	132
Gönczi János 115. 118.	153	József	158
„ Lajos 117.	159	Mihály	109
Görög József	129	Miklós .	128
Graf Jakab	156	Samu	86
Grail Eleonora	147	Sándor	85
Grohman Károly .	147	Ignác Károly	90. 91
Gruzda Domokos	83. 84	Ilyés István	160
Gulya János .	105	Imre István . .	147
Gyarmathy Miklós	79. 156	„ Zsigmond	139
„ Ferencz	160	Incze Ferencz	124. 145
„ Zsigmond .	90	György	141
Gyárfás Domokos 109. 129.	159	János	148. 162
Gyenge András	136	„ Mihály	79
Gyepesi Ferencz	116	Inczédi Zsigmond .	103
Gyöngyösi István	152	„ Sámuel	89
Györbiró Dániel	139	Izsai Anna .	141
„ Sámuel	139	Jakab Albert	130
Györfi Lajos, br.	92	„ Dénes	80
György Sámuel	110	„ Juliska	146
„ László	118	„ Sándor	84
Györke János	132	„ Zsigmond .	97
Gyulai Miklós .	90	Jakabházi Dániel	103
Hadnagy Károly	117	Jancsó Elek .	142
„ Péter	84	„ Ferencz	143. 144
Hajdu Ferencz . . .	162	István	136
Haller János, gr.	129. 159	Lajos	89. 156
Harangozó István	101	„ Mózes	151
Hankó László	151	Jákó Mózes	128
Hari Ferencz .	94	Jánó Albert 80. 81.	137
Havadtói Gergely	142	János	110
Hegedüs István	89. 156	Jánosi Gábor	163
„ János	15	György	120
„ Lajos 85. 86.	149	„ József	82
Hegyi Elek .	131	Jenei Viktor, dr.	79. 89
„ Sándor	121. 122	„ Mihály	118
Henning György	81	Jónás Bálint	100
Henter Pál	115	„ Elek	92

Jónás József	91	Kemény István, br	83. 84. 154
Józsa Izsák	135	István	99
Károly	135	" Kálmán, br.	109
Lajos	138	" László, br.	83
Sámuel	91	Kerekes Dezső	158
Juhász György	95	János	104
Mihály	94	Sándor	161
Kacsó Albert	98	Kerestély Károly	140
Kakasi Márton	121. 125	Lázár	144
Mihály	119	Dániel	144
Kali Béni	124	Keresztes József	154
Gergely	87	Lajos	86
Kapus Sámuel	161	Sándor	153
Karácsony György	136	" Károly	104
István	131	Keresztesi Ferencz	117
Mózes, ifj.	130	" Miklós	113
Katona György	124	Kertész István	94
Károly	96	József	110
Márton	114	Mózes	117
Kádár Domokos	130	Kese József	91
Ferencz	99	Keszeg József	123
János	116. 117	Kinisi Mihály	80. 121
Márton	116	Király Miklós	147
István	119	" István	139
Kaczler Imre	161	Kis Albert	147
Sándor	96	Dániel	117
Kálai János	98	Elek	124
Sándor	87	Ferencz	116. 159
Kálmán István	91	János	86. 120
Kátó András	139	József	107. 112. 120. 139
Dénes	133	" Károly	92. 125. 129. 148
József	139	152.	
Kelecsényi Károly	125. 126	Lajos	98 139
Kelemen Antal	117	Lajos	112. 161
Endre	94	László	119
Ferencz	91	Miklós	147
Győző	144	" Mózes	80. 82. 95. 117
János	129. 130. 140	" Pál	97. 98. 116
József	160	Péter	92
Pál	131	Sámuel	122. 130
Sándor	122	" Sándor	89
Kemény Béla, br.	129	Kisantal Sámuel	138. 140
Domokos, br.	158	Kispál Miklós	99
Gábor, br.	79	Kocsis Dénes	87

Kocsis Elek	141	Költő László	96
Koleza Lajos	138	Kövendi Károly	97
Kolcsár István	132	„ József	81
„ Lajos	92	Kövér András	118
Kolozsvári Antal	90	Kún Károly	99
„ Károly	122	„ Kocsárd, gr.	80. 162
„ Sándor	79. 88	„ Géza gr.	162
Kolumbán Dániel	131	„ István, gr.	162
„ János	84	Kusztós József	118
Koncz István	100	Künle József	163
„ József	158	Kurdi István	96
„ Sándor	79	„ Makatos Sámuel	158
Koncz József	82	Lányi Sándor	116. 134
Kónya Dénes	82	László Ferencz	111
„ Ferencz	154	„ Gergely	120
„ János	93	„ Ignác	130
„ József	92	„ János	120. 122
„ Lajos	140	„ József	94
„ László	99	„ Simon	125. 127
Korondi Károly	93	Lázár József	60
Kósa Károly	100	„ Mihály	134. 137. 140
„ Mihály	126		143. 163.
Kozák Márton	160	Lengyel István	154
Kozma Ferencz	97	Lénárt József	158
„ József	89	„ Samu	105
Kovács Dénes	119. 140	„ Sándor	95
„ Domokos	160	Lészai Ferencz	79. 90. 156
„ Elek ;	121. 123	„ Lajos	90
„ Ferencz	98. 115	„ László	162
„ István	133. 143. 151	Losonczy József	118. 162
„ János	86. 120	Lőcsei Sp. Lajos	146
„ József	124. 132. 140	Lőfi Pál	95
„ Kálmán	92	Lőrincz András	106
„ Károly	143	„ Ferencz	92
„ Mátyás	118	„ Gyula	160
„ Mihály	129	„ Lajos	85. 140
„ Mózes	132	„ Sándor	140
„ Nándor	118	Lőrinczi György	119. 127
„ Ödön, dr.	154	„ Gábor	127
„ Sámuel	100. 145	„ Miklós	114
„ Sándor	96. 133	Lőthe Lajos	154
Köblös István	105	Lukács Antal	80
Könczei Gyula	147	„ Ferencz	125. 127
Kökösi Sándor	144	„ Madaras János	115. 119. 120

Madarász Véronika	151	Mengel Pál	141
Magyari Dániel	117	Menyhárd András	131
Károly, dr.	155	Menyi János	133
Károly	139	Meszto Lajos	93
Magyarósi Ferencz	141. 142	Mezei András	87
István	93. 99	Ödön	160
Makkai András	130	Mihálcz Elek	93
Dániel	97	Ödön	161
Dávid	120	Mihály Pál	129
Domokos	154	József	124
Sámuel	130	Gergely	116
Maksai Áron	132	Mihályfalvi Ferencz	144
Gyula	132	Károly	138
Marosi József	95	Sámuel	87
Sámuel	161	Mihályi János	132
Matócsi Ilona	145	Sándor	102
Málnási Ferencz	117	Mike Lajos	93
Károly	87	Miklós Sándor	86
Lajos	146	Miklósi János	131
Mántó Domokos	81	József	87
György	131	Molnár Abel	114
Márk Antal	127	Albert	83. 119. 134
Mihály	141	Dániel	118. 133. 142
Pál	128	Ferencz	85
Máté Albert	111	Gyula	161
Barabás	144	János	103. 139
Dániel	105	Károly	153. 159
Elek	110. 118	Lajos	117
György	106	Márton	87
János	105	Miklós	96
József	89	Rafael	142
Kálmán	113	Samu	87
Mátéka József	95	Zsigmond	159
Márkus Sámuel	161	Móré Albert	105
Márkó József	140	Domokos	124
Márton András	102	Károly	85
József	107	Mózes István	125
Mátyás Károly	140	Muzsnai Antal	111
Boldizsár	105	Muzsnai József	127
Mihály	87. 139	Kálmán	118
Miklós	91	Károly	107
Zsigmond	101	Pál	119
Medgyes Lajos	145	Sándor	125
Medgyesfalvi József	116		

Nagy Adél	153	Novák János	118
Ida	147	Nyarádi Lajos	157
Antal	153	Nyilas Károly	92
Albert	96. 110. 142	Nyirő Lajos	92
András	123	" József	91
Ábel	101	Olasz Domokos	130
Árpád	142	" József	117. 118
Abrahám	107	Orbai Lajos	155
Aron	138	Orbán Antal	149
József	131	Elek	117
Benedek	145	Ferencz	111. 131
Dániel	101. 126	Gábor	122
Domokos	116. 130	József	87. 108
Ede	104	Károly	118
Elek	103. 128. 133	" László	139
Ferencz	91. 96. 119	" Mihály	162
	137. 139	Orosz Miklós	97
Géza	104	Ozsváth Albert	101
Gergely	138	Lajos	97
György	95. 97. 139.	Gyula	103
Ignác	162	" Mihály	118
Imre	82	Olász Salamon	140
János	103. 120. 135	" Sándor	119
Kálmán	145	Palló István	160
Károly	100. 105. 120.	Pallós István	121
	152. 154.	Pap Ádám	148
Lajos	94. 100. 130. 154	Dávid	87
	159.	Elek	115. 118
" László	93. 98	György	97
" Mihály	99. 108. 118	István	100. 123
" Mózes	118. 130. 147	Sámuel	99
Péter	88	" Zsigmond	116
Sámuel dr.	160	Pápai József	147
Sámuel	91. 94. 115. 116	Parajdi Károly	119
Sándor	132. 138. 139	Parádi Kálmán	79. 89. 156
" Zsuzsa	139	Parlagi Elek	97
Nemes András	126	Pataki Albert	94
Árpád	161	" Károly	112
Gyula	112	" Lajos	118. 119
József	131	Pál Adolf	160
Károly	116	Ferencz	89
Sámuel	131	Balázs	131
" Sándor	119	Domokos	94
Németi Mihály	132	Károly	139. 158

Pál Lajos	130	Régnyi Ferencz	157
„ Sándor	130	Réz Farkas	163
Pálfi Elek	136	„ Mihály	121
„ Mózes	129	Réthy Dénes	112
Paljános Károly	82	„ Gábor	157
Pálosi Sándor	118	Révai Lajos	138. 149. 163
„ Dénes	161	„ Pál	134. 135
Pánczél Ferencz	101	Rigó György	101
„ Károly	147	Rosenthal Zsigmond	157
Pásztor Sándor	122	Rózsa Károly	94
Perdi Mihály	142	„ Sándor	97
Pergő Márton	103. 104	Róth Pál	99
Pető Antal	87	Sala Mózes	128
„ János	140	Salak Sándor	105
„ Mózes	136	Salamon György	104
Petőfi Janka	153	Salánki Zsigmond	97
Petre Mózes	127	Sarkadi Gyula	95
Petri János	153 159	„ Antal	98
„ Jánosné	153	Sámi László	156
Péntek Ferencz	98	Sámuel József	123
„ József	98	Sándor Áron	142
Péter Albert	82	„ Elek	146
„ Antal	103. 105	„ Ferencz	140
„ Elek	131	„ János	85. 87. 162
„ István	85	„ József	130
„ József	84. 140	„ Lajos	133
„ Károly	116. 141. 142	„ Mihály	143
Péterfi Ferencz	115. 130	Sárkány Ferencz	89
„ Károly	106. 159	„ Dániel	110
„ Lajos	84	Sárközi Károly	101
Pogány György	80. 84	Sármási Áron	81
Porsolt Ádám	118	Schevassus Ferencz	159
Puskás János	124	Schmid György	154
„ Lajos	140	Sebesi Ákos	159
Pünkösti Ferencz	138. 140	Sebess György	97
Püspöki Mihály	102	Sebestyén Antal	123
Ravasz János	116 118	„ Áron	85
Rácz Albert	139	„ Ferencz	91
„ Péter	95	„ József	120
„ Sándor	100	„ Károly	136
Ráduly Samuel	119	„ Sándor	85. 146
Rákosi Bálint	133	Séra János	94
„ Lajos	118	Simo Lajos	99
Reuman János	162	„ Sándor	144

Simo Géza	116	Szabó Miklós	113
" Vilma	152	Pál	79. 85. 93. 95
Simon Elek	116	" Sámuel	110. 130. 156
Endre	131	Szacsva János	151
Ferencz	162	Szacsva Mihály	147
János	122	Szakács István	90. 91
József	111. 114	János	91. 144
Károly	112	József	96. 101
" Lajos	119	" Mózes	151. 159
Sipos József	110. 129	Szalkai József	120
" Márton	96	Szalma György	113
Miklós	95	" József	122
" Samu	144	Szalontai Ferencz	98
Soltész Sámuel	116	Szathmári Sándor	105
Solymosi István	129	Szász Béla	79. 89
" Lajos	126	Domokos	79, 88. 89. 156
Somkerek Miklós	103. 106.	Ferencz	96. 119
Sófalvi Lajos	145	Gerő	88. 89
Sófalvi Miklós	91	Gergely	101
Somogyi Károly	91. 98	István	113
Benő	161	János	142
" Sámuel	94	József	122. 134. 135
Sorbán János	149	Károly	120
Splényi Henrik, br.	155	Lajos	89
Sós Farkas	130	" Sándor	91
Sós Károly	101	Szebeni János	138
Sós Ferencz	104	Szegedi Miklós	82
Surányi Gyula	97	Szekeres Elek	153
Sükösd András	123	Szemeriai Károly	147
Ferencz	86	Szentes Gyula	106
" Sándor	81	" István	104
Szabó Albert	103	Szentesi Áron	145
Adám	79	Szentgyörgyi Imre	153
Dénes	140	" István	153. 159
Ferencz	122. 123. 138	" József id.	133. 147
Gábor	100	" József ifj.	130
Géza	152. 160	Lajos	89
Gyula	85	" Lajosné	89
István	113	" Mózes	151
János	98. 119	" Kálmán	158
József	103. 105. 106.	Szentkirályi Lajos	107
	110. 111. 142	" László	98
" Károly	143	" Sándor	118
" Lajos	101. 120. 122. 142		

Szentpáli Ignác	85	Takács Mózes .	128
Szentpéteri János	88	Tamás Dániel id.	92
Szekeres János	122	Dániel ifj.	93
Szekesztén Antal	98	" Ferencz .	106
Székely Dániel	85	Tamó Károly	141
Székely Albert .	125	" Lajos .	142
Ferencz .	113. 154	Tankó József	83
Gergely	134. 137. 141	Tasnádi István	98
143. 163.		Tatai Ferencz	91
György	86	Tattias Ferencz	143
István	99	Tavaszi József	120
" János	103. 151. 152	Teleki Miklós, gr.	109
" József	104. 119	Géza, gr.	109
" Lajos	81	" József .	160
" Károly	124	" Sámuel	130
" László	84	" Sándor	140
" Mózes .	135	Téglás György	127
" Sámuel	122	" István	85
" Sándor	124	Técsi István	95
" Szénási Károly	102	" József	95
Szikszai Lajos	161	Timár Károly	125
Szilágyi Farkas	146	" Lajos	90. 92
Ferencz	106	Tisza László	79. 84
Gyula	125	Tokai János	122
" József	82	" Károly .	95
" Károly	123	Toka Zsigmond	93
" Márton	94	Tokos Sándor	83. 84
Szilvási Sándor	121	" Bálint	131
Sylvester Dávid	137	Toldalagi Viktor, gr.	80. 115
" Domokos	125. 128	Tolnai Lajos, dr.	153
Szini János .	143	Tolvaly József	118
Szoboszlai Mór .	157	" Zsigmond	151. 160
Szombathi Károly	97	Tollas József	158
Szotyori István	144	Tordai Sándor .	119
Szotyori József	140	Toroczкаи Miklós, gr. ifj.	85
Szőcs Emil dr.	88	Tóth Imre	97
Szőcs Károly id	94	" György	105
" Károly ifj.	96	" Mózes	85. 88
" Sámuel dr.	145	" Márton	119
" Sámuel	96	" Mihály	94
" Sándor	81	" Péter	98
Szőke Albert	111	" Pál	147
Szőllősi István	120	" Tamás	89
" Károly	120	Tőkés József	108

Tömösvári Ödön	158	Zsigmond István	138
Török Ferencz	96	József	113
" István, dr.	157	Lajos	86
István	87. 161	" Albert	108
Károly	106	Vadas Ilka .	143
Lőrincz	114	" Zsuzsánna	89
Tötös János	99	Vajda Dénes	114
Tulogdi István .	80	" Károly	116
Tunyogi Béla	100. 101	" Miklós	110
Turbucz Ferencz	145	Vajna Áron .	86
" Mari	145	" István	146
Thuróczi Pál	121	" Károly	124
Tusa György	118	" Mihály	141
" János .	144	Valler József	92
Tüzes Lukácsné	147	Varga Ferencz	119
Ugrai Gyula	153	János	117
Ujhelyi Zsigmond	106	Áron	119
Újvári József	106	József	113
János	128	" Lajos	108
Újvárosi Sándor	122	" Sámuel	114
" József	137	Varró István	107 108
Urr György	153	" József	114
Zabolai Mihály	104	Vaska János	96
Zajzon András	141	Vass Albert, gr.	102
Béla	163	Ádám, gr.	103
Dénes	143	Dénes, ifj.	139
Ferencz	151. 160	Ferencz	124
Géza	116	István	117
István	144	Lajos	97 138
József	85	Pál	131
Károly	87	" Tamás	153
" Mihály	134. 135	Vágó András	139
Zatureczky Károly	85. 86	Vályi Elek	107
Zách Antal	159	János	114
Zágoni Mózes	131	Károly	153
" Pál .	140	" Pál	79. 115. 119
Zaida József	147. 154	Vásárhelyi Mihály	85
Zeyk Jozsef	154	" László	86
" Károly	79. 125. 154	Venger Félix	159
Zilinszki Pál	111	Veres Ferencz	104. 129
Zoltáni Elek	144	Gábor	146
Zöld János	111	József	95. 117
Zöldi Sándor	111	Ká mán	86
Zsigmond Ferencz	136		

Veres Károly	100.	134	Viski József	.	92
Márton	105.	143	Pál	93.	99
Mihály	.	103	Sándor	.	92
Mózes	116.	132	Vissiak Antal, dr.	.	163
Sándor		84	Vita Sándor		121
Verestói György		98	Vitályos János	.	139
Versényi Gábor		161	József	148.	162
Véczi Dénes		131	Józsefné		148
Vékás Lajos		141	Vitmájer Leopold	.	91
Vén Árpád		162	Vitus Lajos	.	163
Mihály		83	Vizi János		120
Vincze Dániel		154	Lajos	.	117
Ferencz		104	Wesselényi Ferencz, br.	99.	161
Vinczi Domokos		154	Ferencz, br.		161
Virág Sándor		96	Miklós, br.		93

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület

E G Y H Á Z A I.

Abafája	110	Árokalya .	108
Abod .	116	Árpás (Alsó-)	128
Abosfalva	124	Árpástó	103
Ábrahámfalva	133	Árvátfalva	130
Abrudbánya	83	Aszszonynépe	126
Abucsa	82	Atosfalva .	119
Ádámos	124	Ajta (Közép-)	134
Adorján . .	113	Ajta (Nagy-)	136
Adorján (K.-)	117	Ajta (Száráz-)	135
Adorján (N.-)	117	Ajton	90
Agárd	117	Bábolna .	83
Agyagfalva	129	Bábony	90
Ákos .	94	Babucz	100
Ákosfalva	119	Bácsi	80
Alamor .	126	Bacza .	103
Albis (K.-)	143	Baczalár . .	81
Almakerék	123	Bacson (Kis-) .	135
Almás .	113	Bacson (Nagy-)	135
Almás (K.-) .	82	Bádok	110
Almás (Nagy-) .	90	Bagó	85
Almás (Sz.-)	121	Bagos	94
Al-Ór .	101	Bágy	119
Alparét	102	Bágyon	85
Andrásfalva (Ny.-)	119	Bajesd	81
Andrásfalva (M.-)	130	Bajom .	124
Andrásfalva (Ó.)	132	Baksa (M.-)	95
Angyalos .	138	Bala .	111
Apáti (Dellő-)	103	Balavására . .	122
Arány .	83	Balázsfalva (F.-) .	107
Aranykút	106	Balázsfalva (Alsó-) . .	107
Árapataka	138	Balázsfalva	126. 107
Árdó	94	Balázstelke	122
Árkos	138	Balla	94

Bánd (Mező-)	116	Bitá	143. 132
Bányabükk .	87	Bocsárd (Búzás-)	126
Bányicza	114	Bocsárd (Boros-)	84
Bár	80	Bodok	133
Barcsa (Kis-)	82	Bodola	138
Barcsa (Nagy-)	82	Bodon (Hagymás-)	116
Barátos	141	Bodon (Mező-)	122
Bardócz	135	Bodos .	135
Baróth	137	Bogártelke	90
Batiz	80	Bogát (Maros-)	122
Bátos	114	Bogát (Olt-)	131
Bazéd .	118	Bogát (Oláh-)	128
Becze (M.-)	126	Bogáta (M.-)	102
Bede	116	Bogáta (O.-)	102
Béld .	87	Bogdánd	94
Benczencz	81	Bojesd	81
Benczéd	131	Bojca	81
Benedek .	83	Bokaj	81
Benedkfalva	94	Boldogfalva (Óralya-)	80
Bénye (M.-)	126	Boldogfalva	124
Bere .	117	Boldogfalva (Alsó-) . . .	133
Bereczk .	152	Boldogasszonyfalva (Felső)	130
Beresztelke .	110	Bolya .	126
Berethalom	123	Bonczhida	103
Berekszó .	81	Bongárd . .	104
Bergenyé	116	Bonyha (Sz-)	122
Berkenyes . . .	104	Boos .	82
Berkesz (S.- M.-)	100	Borbánd	83
Berlád	108	Borbátviz	80
Bernád	122	Borberek . . .	83
Berve	84	Borosnyó (Kis-)	138
Béso	123	Borosnyó (Nagy-)	139
Besenyő (Búzás-)	122	Borsa .	100
Besenyő	138	Borzás .	94
Besztercze	107	Borzás (Magyar-)	103
Bethfalva	129	Borzás	124
Bethlen	103	Botháza	103
Bezdéd .	101	Boos	117. 92
Bibarczfalva .	135	Bőd	103
Bikal (Magyar-)	90	Bögöz	129
Bikafalva	129	Bölkény (Magyar-)	110
Bikfalva	128	Bölön .	136
Bilak	108	Bőő	116. 85
Bisztra	110	Bősháza	94

Bözöd . . .	130	Csókafalva	119
Bözöd-Újfalu	130	Csomafája	101
Brád	81	Csombord	85
Branyicska	82	Csongva	87
Brassó . . .	139	Csopea	81
Brázova-Bréte	82. 103	Csóra	84
Brettye (Kitid)	81	Csula . . .	81
Brettye (Magyar-)	81	Csúcs (M.-)	85
Brettye (Oláh-).	81	Csüdötélke	124
Buda (B.-Ot)	101	Czég (N.-)} . . .	104
Budak (Kis-)	107	Czég (K.-)}	
Budak (Szász-)	107	Czege . . .	103
Budatelke	108	Czegő (Szász-)	107
Bukova	82	Czelna	84
Bún	130	Czigányi	96
Búza . . .	103	Czikó . . .	98
Búzaháza	116	Czikmántor	123
Buzd . . .	127	Czikut	104
Bükkös (M.-)	85	Czintos	86
Bülgezd	94	Czófalva	141
Bürkös . . .	126	Dakk	131
Csaholy (M.-)	94	Daal . . .	102
Csapó . . .	122	Dálnok . . .	144
Csán M.-N.-)	85	Dálya . . .	84. 130
Császári . . .	104	Damos	90
Csávás (Mező-)	116	Dányán	122
Csávás (Szász-)	122	Darlacz	122
Cseh (Szilágy-)	94	Darócz	90
Csehérdfalva	131	Dátos . . .	123
Csehtelke . . .	104	Décse (Magyar-)	104
Csekefalva	130. 131	Décse (Maros-)	85
Csekelaka	85	Déda . . .	110
Cserefalva	116	Dedrád	114
Cserged	123	Dedács	83
Csernek	102	Deés	145
Csernáton (Alsó-)	143	Dég . . .	124
Csernáton (Felső-)	144	Déllő (Magyar-)	122
Csejd	116	Déllő (O-)	122
Ceszve	87	Demeterfalva (Süket-)	119
Csiba	120	Demsus	82
Csépán	105	Dengeleg	101
Csikfalva . . .	116	Derzs . . .	131
Csinád (Erdő-)	110	Derzse (M.-).	102
Csóka . . .	116	Désfalva	123

Deésfalva	129	Eszmény	100
Désháza	94	Étfalva-Zoltán	139
Detrehem (Al-) }	85	Etéd	130
Detrehem (Fel-) }		Faragó	114
Dézsakna	100	Farczád	130
Déva	81	Farkadin	81
Devecser (N.-)	104	Farkaslaka	131
Diód	84	Farnas	93
Diós	103	Fehérvár (Gy.-)	83
Diószád	95	Fehérvíz	81
Disznajó	110	Feketelak	104
Doba (Kis-) }	95	Felfalu	111
Doba (Nagy-)		Fele	117
Doboka	100	Felkenyér	149
Doboly (Al-) }	139	Fellak (Szász-)	105
Doboly (Fel-)		Fenes (O -)	91
Dobra	82	Fenes (Szász-)	91
Domb (Mező-)	114	Fehéregyház	130
Domokos	100	Fejérd	91
Drág	100	Fiátfalva	130
Drassó	84	Fintabáza	117
Ége	130	Fodorháza	101
Egerbegy	85	Fogarás	147
Egerhát	96	Folt	83
Egerpatak	139	Folyfalva	117
Egeres	91	Fotos	140
Egrespatak	95	Forró	127
Egrestő	123	Földszin	123
Egyed (Sz.-)	104	Földvár (Meleg-)	104
Ehed	116	Földvár (Székely-)	86
Enyed (Fel-)	86	Fráta (Magyar-)	104
Enyed (Kis-)	127	Fugad	127
Enyed (Nagy-)	146	Futásfalva	144
Erese (Nagy-)	111	Füle	136
Eresztevény	139	Fülpös (Kis-)	111
Erempatak	93	Fülpös (Nagy-)	111
Erked	96	Fűzes (Ördöngös-)	104
Erked (Szász-)	112	Fűzkút	104
Ernye (Nagy-)	116	Gagy	130
Ernye (Szász-)	123	Galacz	80
Erősd	139	Galacz	108
Erzsébetváros	123	Galgó	101
Esküllő (K.-)	101	Galambod	117
Esküllő (Nagy-)	101	Galambfalva (K.)	130

Galambfalva (N.-)	130	Harasztos	86
Galonya .	110	Harasztos	114
Gáld (Alsó-)	84	Harasztkerék	117
Gálfalva (Ny.-)	120	Haraly	142
Gálfalva (Vámos-)	123	Harczó	118
Geges	117	Hari	127
Gelencze	142	Harina	108
Gerend	86	Haró .	81
Gernyeszeg	111	Hatolyka .	144
Geze .	86	Hatvan (Ér-)	98
Gidófalva	139	Havad	117
Girólt	96. 100	Havadtő	120
Gogány	123	Hátszeg	81
Gombás	86	Héderfája	123
Gonzága .	81	Herepe (Magyar-)	123
Gorbó (M.-)	92	Hermány (Magyar-)	136
Goroszló (M.-)	95	Hétbükk	110
Göcz	104	Héjasfalva	131
Göcs	120	Héviz .	131
Göde-Mesterháza	112	Hidalmás .	100
Göröcsön	95	Hidegkút (M.-)	132
Görgény	120	Hidegviz	127
Guga .	101	Hidvég	139
Guraval	82	Hilib	142
Guraszáda	82	Hodgya	131
Gyalakúta	117	Holdvvilág	123
Gyalmár	81	Holtmaros	111
Gyalu .	91	Hoszszuaszó .	126
Gyeke (Nagy-)	105	Hoszszufalva	100
Gyepes	133	Horváthi-Petenye (Kr -)	95
Gyéres (Oláh-) . . .	105	Hosdát	81
Gyéres (Aranyos-)	86	Huduk	110
Gyógy (Alsó-)	81	Hunyad (Bánffy-)	91
Györgyfalva	91	Hunyad (Vajda-)	81
Gyula .	101	Ída (Nagy-)	114
Gyulas	125	Idec (Alsó-)	111
Hadad	95	Idec (Felső-)	115
Hadrév .	86	Igen (Magyar-)	84
Hagymás (Cs.-)	105	Igenpatak	84
Hagymás (N.-)	102	Ikafalva .	144
Halmágy (Kis-)	82	Ikland (M.-)	122
Halmágy (Nagy-)	82	Ikland .	117
Haraklány	95	Ikldó (K.-)}	106
Harangláb	95. 123	Ikldó (N.-)}	

Ilonda (N -	101	Keczél (M.-)	95
Ilye (Kis-) .	110	Kede . . .	132
Ilye (Maros-)	82	Kelementelke	117
Ilyefalva . .	147	Keményfalva	133
Ilosva (Alsó-)	104	Keménytelke .	122
Ilosva .	95	Kend (Szarvas-)	101
Imecsfalva	142	Kend (K.-)	123
Inakfalva	85	Kend (N.-)	123
Inaktelke	91	Kendermál	102
Incsel.	93	Kendő	117
Ipp .	95	Kentelke .	107
Ispánlaka	87	Kercsed .	86
Istvánháza	86	Keresztur (Cs.) .	82
Iszló (E.-) . .	116	Keresztur (Csicsó-)	105
Ivánfalva (Oláh-)	127	Keresztur (Sajó-) . .	105
Íkaczkó	101	Keresztur (Szilágyfő-)	96
Kakasd	117	Keresztur (Ördög-)	101
Kamarás (Pusztá-)	104	Keresztur (Maros-)	118
Kamarás (Vajda-)	104	Keresztur (Bere-) .	117
Kápolna (Felső-)	124	Keresztur Székely-)	131
Kapud .	86	Keresztur (Póka-) .	111
Kapus (Nagy-) .	91	Keresztur (Gerend-)	86
Kapus (M.-) .	122	Kercsesora	128
Kapus (K.-)	91	Keresd	123
Kara	92	Kerlés	107
Karatna	144	Kernyesd	85
Karácsonyfalva (Ny -)	117	Keszü	104
Karácsonyfalva .	126	Kékes .	104
Kaszabánya .	81	Kéménd	81
Kajla .	107	Kémer	95
Kajántó .	91	Kénos .	133
Katalinfalva .	101	Kérő .	101
Katona	104	Ketesd	91
Kaál	117	Kéthel	103
Kapjon	101	Kibéd .	118
Káptalan .	87	Kide	101
Kálnok .	139	Kilyén	139
Kályán (Magyar-)	106	Királyfalva	111
Kányád-Jásfalva	131	Királyfalva	123
Kávás (Ér-)	95	Kisbánya .	93
Kebele	117	Kisfalud .	131
Kecset	100	Kis-Kerék	128
Kecset	131	Kitid .	81
Kecze	86	Klopotiva	82

Kober . . .	131	Kriscsor	82
Kocsárd (O.-)	125	Kusma	108
Kocsád (Székely-)	86	Kusaly	96
Kook .	85	Küküllővár	124
Kolozs	91	Küsmöd	131
Kolozsvár	88	Laborfalva	139
Koltó .	101	Lapád (M.-)	127
Komolló	139	Lapád (O.-)	87
Komlód	111	Lápos (Hagymás-)	101
Komjátszeg	87	Lápos (Magyar-)	101
Koppánd .	87	Lándor	85
Koronka	118	Lapusnyak	82
Koród .	91	Lecsmér	96
Kozárvár .	101	Lekenceze (Sz.-)	107
Kozmatelke	114	Lekenceze (Magyar-)	124
Kovászna . .	141	Lele	96
Köblös (M.-)	101	Lesnyek	82
Köbölkút .	112	Léczfalva	144
Kőfarka	105	Légen (Magyar-)	105
Kőhalom	131	Léta (Magyar-)	91
Kökös . . .	140	Libánfalva (H.-)	113
Kölpény (Mező-)	118	Lindzsina	81
Kőpez	136	Lisznyó	140
Körispatak	131	Livádia	80
Körös (Ér-)	96	Lompért	104
Körös .	142	Lompért	96
Körösbánya	82	Lóna (Ar.-)	86
Köröső	91	Lokod . . .	133
Körispatak	139	Lóna (Kendi-)	101
Körtefája .	112	Lóna (Szász-)	91
Köteland	107	Lozsád .	82
Körtekapu	111	Lőrinczfalva .	118
Középfalva	105	Lőrinczréve .	86
Középlak	91	Ludas (Magyar-)	122
Kövend	85	Ludvég (Szász-)	114
Kövesd	97	Luka-Ilenczfalva	118
Kövesd . . .	127	Lunkuj . . .	81
Kövesd (M.-)	118	Macskás (Hosszu-)	101
Krakkó	84	Macskás (Magyar-)	101
Kraszna	96	Macsesd .	81
Kudu .	105	Madaras (Baczka-)	118
Kudzsir	149	Madaras (Mező-)	118
Kutyfalva	123	Magyaró	112
Kund (Sz.) .	123	Magyarós	107

Magyarós	118	Mocs	103
Magyarós	129. 140	Mocsolya	96
Magyarókereke .	92	Moha . . .	131
Makfalva	118	Mon (Nagy-)	97
Mákó	92	Monó	96
Maksa	144	Monor	108
Málom	105	Monosfalu . . .	110
Malomfalva	119. 131	Monostor (Győrő-)	92
Málnás	140	Moson	116
Malomviz	82	Móricz (Aranyos-)	98
Mánya	102	Mujos	113
Margita . . .	122	Muzsna	131
Margita (Szent-)	105	Nádas . . .	123
Márkod . . .	118	Nádas (M.-)	92
Márkosfalva	144	Nádasd (Alsó-)	81
Marosportus .	83	Nádasd (Hadad-)	97
Martonos	140	Nagyág . . .	81
Martinesd . . .	82	Nagyfalu (Apa-)	105
Mártonfalva (K.)	144	Nagyfalu (Szil.-)	97
Máté (Sz.)	108	Nagylak	87
Mátisfalva . . .	131	Nalác	81
Mátisfalva (K.-)	144	Négerfalva	105
Mája	118	Néma	102
Medesér (Felső-)	130. 132	Nemegye (Magyar-)	105
Medgyes	122	Németi (Szamos-Ujvár)	106
Medvés	124	Németi (Maros-)	82
Megykerék . . .	87	Noszoly	105
Méhes (Mező-)	104	Novoly	104
Ménés	117	Nyárádtő	118
Menyő	96	Nyárszó	92
Méra	92	Nyécz	108
Mészkő	87	Nyén	140. 108
Mihályfalva (Kr.-)	96	Nyércze	91
Mihályfalva . . .	127	Nyires (Szász-)	105
Mihályfalva (Cs.-) .	103	Nyirsid	96
Mikefalva	124	Nyomat	118
Mikeháza	105	Nyujtód	152
Mikes	87	Nyulas (K.-)	111
Mikeszásza	127	Nyulas (N.-)	112
Miklósvár	136	Öczfalva	131
Miklóslaka	87	Oklánd	129
Miklósfalva . . .	133	Olasztelek	137
Mindszent (Ér-)	96	Oltszem	140
Miriszló	87	Ombusz	106

Onok	100	Petrózsén	80
Orbó	87	Piski állomás	80
Ormány	102	Piski	82
Oroszfalu	152	Pleskucza	82
Oroszfája	111	Pocsfalva	123
Orsova (D -).	113	Póka	112
Oszoly	102	Pocstelke	122
Ozd	87	Pókafalva	128
Óblyves (N.-)	112	Poklisa	82
Ór (Fel.-)	105	Ponór	80
Örményes (M.-)	112	Polyán (Aranyos-)	87
Örményszékes	127	Polyán (Blenke-)	101
Ős (Sz.-Uj -)	108	Porumbák	128
Paczal (Nagy-)	97	Preszáka	128
Paczalusa	97	Puj	80
Pagocsa	114	Pujon	105
Palatka (Magyar-)	105	Radna (O.-)	105
Papolez	142	Radnóthfája	113
Panit (Mező-)	119	Radnóth	124
Panith	97	Rákos	82
Parajd	132	Rákos (Alsó-)	132
Pata	92	Rákosd	82
Patakfalva	132	Rápolt (Nagy-)	82
Páké	142	Ráton	97
Pánczélcseh	102	Rea	81
Pászmos	108	Remete	100
Páva	142	Retteg	105
Péér	97	Récse	97
Pele-Keszi	97	Régen (Magyar-)	113
Perecsen	97	Rége (Szász-)	113
Peselnék	144	Répa	110
Pestes (Al.-)	82	Réty	140
Pestes (Fel.)	82	Ribicze	81
Pestény (Nagy-)	82	Rigmány	120
Pete	122	Rőd	90
Petek	132	Rovás	126
Petele	112	Rudabánya	81
Péterfalva (Szt.-)	82	Rugonfalva	132
Péterfalva (M.-)	128	Russ	81
Pétarlaka (M.-)	112	Rusor	81
Péterlaka	86	Rücs (Mező-)	112
Petőfalva	142	Saldorf	126
Petri (K.-)	92	Salkó	126
Petri (N.-)	92	Sarmaság	98
		Sajó (Kis-)	108

Sajó (Nagy-)	108	Soosmező	152
Sályi (O.-)	122	Sóspatak .	122
Sályi (M.) . . .	122	Sóvárad	119
Sámsond (Mező-)	119	Sóváros .	102
Sámson (Sz.)	97	Sövényfalva	124
Sárd	84	Suss .	81
Sárd	92	Sülelmed	98
Sárd	131. 120	Sülye .	124
Sándorfalva .	133	Sükő	132
Sárpatak	113	Szabéd (N.-)	118 98
Sárpatak .	130	Szacsva	140
Sármás (K.-)	104	Szakácsi	98
Sarmaság	97	Szakál .	122
Sáros (M.-) .	123	Szamosfalva	89
Sáros (M.-)	124	Szancsal . .	128
Sáromberke	113	Szarvad (T.-)	98
Sárvár	105	Szava	106
Sárvásár	92	Száldobos	137
Segesvár	130	Szálláspatak (Felső-)	81
Selye	119	Szántó (T.-)	98
Selyk (Nagy-)	126	Szárzspatak .	144
Semesgye	102	Szászsebes	83
Seprőd	119	Szászváros	148
Serély	81	Száltelek .	116
Septér	115	Szeben (Nagy-)	128
Siklód	132	Szederjes .	132
Siménfalva (Alsó-)	132	Szederjes (K.-) .	110
Simontelke	108	Szelecske	101
Sinfalva	87	Szelistye	127
Sófalva . . .	108	Szemerja . . .	140
Sófalva (Alsó-)	132	Szengyel (Erdő-)	113
Sófalva (Felső-)	132	Szengyel (M.-)	122
Solymos (Kis-)	126	Szerdahely . .	127
Solymos (Kis-)	132	Szereda (Nyárad-)	120
Solymos (Nagy-)	132	Szeszárma	103
Solymos (Maros-)	83	Szt.-Ábrahám . .	130
Solyomkő	100	Szt.-András (Sajó-)	106
Somkerék .	106	Sz. Anna (Maros-)	120
Somkut (N.-)	100	Szt.-Anna (Nyárad-)	119
Somlyó (Sz.-)	98	Szt.-Benedek (Nyárad-)	119
Somosd	119	Szt.-Benedek	105
Somogyom	122	Sz.-Benedek	124
Somostelke	124	Szt.-Erzsébet	133
Soosmező	101	Szt.-Gerlicze	119

Szt.-Gothárd . . .	105
Szt.-György (Erdő-)	120
Szt.-György (Sepsi-)	149
Szt.-György (Toroczkó-)	86
Szt.-György (Maros-)	120
Szt.-György (Strigy-)	81
Szt.-Györgyválya	81
Szt.-Háromság . . .	116
Szt.-Ivány (Kebele-)	117
Szt.-Ivány (Csit-)	119
Szt. István . . .	119
Szt.-Imre (Marot-)	84
Szt.-Imre (Nyárad-)	119
Szt.-Ivány . . .	139. 117
Szt.-Ivány (Vasas-)	103
Szt.-Imre (Görgény)	113
Szt.-Iván (Vajda-)	114
Szt.-Katolna	152
Szt.-Király (Sepsi-)	140
Szt.-Király (Ér-)	98
Szt.-Király-Názmán	119
Szt.-Király (Kalota-)	92
Szt.-Király (Gyéres-)	86
Szt.-Király (M.-)	87
Szt. Király (Szil-)	97
Szt.-László	92
Szt.-László	123
Szt. László . . .	133
Szt.-László (Ny.-)	118
Szt.-Lélek	152
Szt.-Lőrincz . . .	120
Szt.-Márton (Dicső-)	124
Szt.-Márton (Koród-)	124
Szt.-Márton (Soós)	86
Sz.-Márton (Homoród-)	133
Szt.-Márton (M.-)	112
Szt.-Márton (Sz.-K.-)	106
Szt.-Mihály . . .	131
Szt.-Mihály (M.-)	102
Szt.-Mihályfalva	87
Szt.-Mibálytelke . . .	104. 93
Szt.-Miklós (Bethlen-)	124
Szt.-Miklós (Káposztás-)	120
Szt.-Pál	93

Szt.-Pál . . .	133
Szt.-Pál (K.-)	122
Szt.-Péter (Uzdi-)	114
Szt.-Péterfalva	82
Szt.-Simon	120
Szt.-Jakab	104
Szt.-Jakab	107
Sээр	98
Szék	106
Székes	119
Szélkut . . .	124
Széplak (Küküllő-)	124
Széplak (Dedrád-)	114
Szilágyszeg . . .	98
Szilvás (Mező-)	114
Szilvás	81
Szilvás	98
Szilvás (Kecsed)	100
Szilvás (Viz-)	106
Szind	87
Szinye	102
Szirb . . .	82
Szodoró	98
Szokol	114
Szokolma	133
Szombattelke (Erdő-)	106
Szotyor . . .	140
Szováth (Alsó-)	106
Sződemeter	98
Szőkefalva	124
Szőrcse	142
Szövőrd	120
Sztána	92
Szucsák	92
Tacs . . .	108
Tamásfalva	91
Tamásfalva	112
Tancs . . .	114
Tasnád	98
Teke	14
Telek . . .	81
Telek . . .	142
Telek (O.-)	112
Telekfalva	133

Tere mi	125	Ujvár (Szamos-)	106
Tohát	104	Ujvár (Maros-)	87
Toldalag	111	Úzon	140
Tomesd	82	Ürmös	137
Tompa	120	Üvegsűr	113
Tompaháza	87	Űákótelke	90
Toplicza (O -)	112	Jára (Al.-)	93
Torboszló	120	Jára (M.-)	115
Torda (Ó.-)	87	Jedd	120
Torda (Új-)	87	Jenő	101
Tordos	85	Jobbágyfalva	116
Torja (Al.-)	144	Jod	112
Torja (Felső-)	144	Zabola	142
Totesd	81	Zágon	142
Tóti	82	Záh (Mező-)	104
Töök (Alsó-) }	102	Zalán	140
Töök (Felső-)		Zalathna	84
Tötör	100	Zalasd	82
Tövis	84	Zám	82
Túr	87	Zajkány	82
Tuson (A.-)	114	Zálnok	92
Tustya	81	Zentelke	92
Tűr	128	Zejkfalva	81
Türe	92	Zilah	99
Ucsa (Alsó-)	128	Zoltán	140
Udvarfalva . . .	120	Zoltán	132
Udvarhely (Sajó-)	106	Zovány	99
Udvarhely (Szamos)	106. 99	Zutor	102
Udvarhely (Székely-)	151	Zsibó .	99
Ugra	125	Zsibóth	149
Uncsukfalva .	82	Zsobok	93
Unoka	111	Zsombor (Magyar-)	102
Ujfalu	87	Zsombor (Szász-)	106
Ujfalu (M.-)	99	Wadad	116
Ujfalu (Mező-)	113	Vadasd .	120
Ujfalu (Ó-) . . .	128. 114	Valkó (M.-) . .	94
Ujfalu (Sz.-) . .	108	Valkó (Magyar-)	93
Ujfalu (Teremi-) .	125	Vargyas	137
Ujfalu (Homorod-)	130	Varsolecz	99
Ujlak	122	Vaja	120
Ujlak (Mező-)	114	Vajdaszeg	86
Ujlak (Somlyó)	98	Vajasd	84
Ujlak (Szamos-)	99	Vajola	108
Ujszékel	133	Válaszút	102

Váradja (Alsó-Maros-)	83	Veresegyház	128
Váralya	131	Veresmart	88
Varsolcz . . .	99	Verespatak	83
Váralya (Bálványos-)	106	Vérvölgy	99
Váralya (Gogány-)	125	Veszsződ	127
Várfalva	85	Vesszős	124
Várhegy	141	Vitsa	99
Várhely	82	Vicze	107
Várhegy	120	Vincz (Al-) .	84
Városvize	149	Vincz (Fel-) .	88
Vártelek . . .	99	Vingárd . .	84
Vásárhely (Gyerő-)	93	Virágos-Berek	105
Vásárhely (K.-)	151	Visa	107
Vásárhely (M.-)	153	Vista	93
Vásárhely (Oláh-)	106	Vizakna	128
Vécs	115	Voldorf	133
Velkér .	114	Völösök	99
Veresegyháza	106		

